

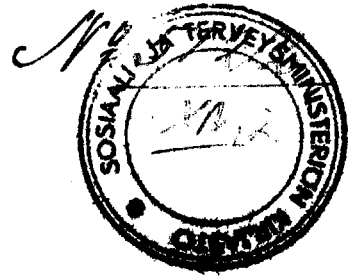
SVT VI : 51 ; 1

041	kieli	finfre
245	nimeke	Kiinteistö- ja rakennuslasku Helsingissä, Turussa, Viipurissa, Tampereella, Vaasassa, Porissa ja Oulussa joulukuun 7 p:nä 1910
246	rinnakkaisn. fre	Recensement des immeubles et des constructions de Helsinki (Helsingfors), Turku (Åbo), Viipuri (Viborg), Tampere (Tammerfors), Vaasa (Vasa), Pori (Björneborg) et Oulu (Uleåborg) au 7 décembre 1910
248	osan tiedot	Teksti
248	osan tiedot fre	Texte
260	julkaisija	Helsinki : [Tilastollinen päätoimisto], 1918
440	sarja fin	Suomen virallinen tilasto 6 : 51 ; 1
500	ylänimeke	Väestötilastoa
598	huom.	svt
650	svt aihealue	Väestö - Befolkning - Population
650	tietovuosi	1910
651	alue	Suomi - Finland

F 124

Sosiaaliministeri

SUOMEN VIRALLINEN TILASTO

VI

VÄESTÖTILASTOA

51:1

**KIINTEISTÖ- JA RAKENNUSLASKU HELSINGISSÄ, TURUSSA, VIIPURISSA,
TAMPEREELLA, VAASASSA, PORISSA JA OULUSSA**

JOULUKUUN 7 P:Ä 1910

TEKSTI

*RECENSEMENT DES IMMEUBLES ET DES CONSTRUCTIONS DE HELSINKI (HELSING-
FORS), TURKU (ÅBO), VIIPURI (VIBORG), TAMPERE (TAMMERFORS), VAASA (VASA),
PORI (BJÖRNEBORG) ET OULU (ULEÅBORG)*

AU 7 DECEMBRE 1910

TEXTE

HELSINGISSÄ, 1918
SUOMEN SENAATIN KIRJAPAINOSSA

**Tilastokirjasto
Statistikbiblioteket**

1. 1948年10月1日
2. 1948年10月1日

Esipuhe.

Esillä oleva julkaisu käsittää selonteon siitä kiinteistö- ja rakennuslaskusta, joka toimitettiin marraskuun 16 p:nä 1910 Helsingissä, Turussa, Viipurissa, Tampereella, Vaasassa, Porissa ja Oulussa ja jonka tulokset vielä tarkistettiin ja täydennettiin joulukuun 7 p:nä 1910, silloin toimitetun väenlaskun yhteydessä, joten kiinteistö- ja rakennuslasku voidaan katsoa vasta viimeksi mainittuna päivänä päättyneeksi.

Tekstiosastossa on täten saadun tilastollisen aineiston antamia yleistuloksia pääpiirtein verrattu myöskin aikaisemmin väestö- ja asuntolaskujen yhteydessä toimeenpantujen kiinteistö- ja rakennuslaskujen tuloksiin, milloin vertailu puuttuvien tietojen tähden ei ole käynyt mahdolliseksi, kuten on laita Vaasaan nähden, jossa kaupungissa aikaisemmin ei ole lainkaan kiinteistö- ja rakennuslaskua eikä väenlaskuakaan toimitettu.

Tämän teoksen tauluosasto esiintyy eri julkaisuna sarjanumerolla 51:2.

Aineiston tarkastus ja taululiitteiden valmistus on, tärehtorin valvonnan alla, lähinnä ollut uskottu v. t. toisen aktuarin, fil. maist. Verner Lindgrenin tehtäväksi. Tärehtorin antamien ohjeitten mukaan ovat tekstin laatineet: alkuosan toinen aktuari, fil. maist. H. Paavilainen ja hänen virkavapaaksi jouduttuaan loppuosan v. t. toinen aktuari, fil. kand. Vilho Annala, joka samoin on tekstin viimeistelyn toimittanut.

Tilastollisessa Päätoimistossa, elokuulla 1917.

Aug. Hjelt.

Vilho Annala.

v. t.

SISÄLLYSLUETTELO.

Tekstiä.

(Sivut 1—216).

	Sivu.
<i>I. Suunnitelma kiinteistö- ja rakennuslaskua varten; käytetyt kyselykaavakkeet y. m. . .</i>	1
<i>II. Yleiskatsaus laskun tuloksiin eri kaupungeissa</i>	8
Pinta-ala ja asutustiheys	8
Laskun tärkeimmät yleistulokset	9
Rakennettujen kiinteistöjen omistajat	10
Rakennettujen kiinteistöjen viimeisen omistuksen pituus	11
Rakennusten käyttötarkoitus ja rakennusaine	12
Lämmitettävien rakennusten suuruus	13
Lämmitettävien huoneiden luku ja kerrosasema	16
Lämmitettävien huoneiden käyttö sekä eri käyttötarkoitukset	18
Käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käyttötarkoituksen mukaan	20
<i>III. Kiinteistö- ja rakennuslaskun tulokset kustakin kaupungista erikseen</i>	23

Helsinki.

Pinta-ala ja asutustiheys	23
Laskun tärkeimmät yleistulokset	24
Rakennettujen kiinteistöjen omistajat	27
Rakennettujen kiinteistöjen viimeisen omistuksen pituus	30
Rakennusten käyttötarkoitus	32
Rakennusten rakennusaine	34
Lämmitettävien rakennusten kerroksissa ilmoitettu korkeus	35

TABLE DES MATIÈRES.

Texte.

(Pages 1—216).

	Page.
<i>I. Plan du recensement des immeubles et des constructions; formulaires de l'enquête etc.</i>	1
<i>II. Aperçu général des résultats du recensement dans les diverses villes</i>	8
Superficie et densité de la population	8
Résultats principaux du recensement	9
Propriétaires des immeubles bâtis	10
Durée de la dernière possession	11
Emploi et matériaux des maisons	12
Grandeur des maisons habitables	13
Nombre des chambres habitables par étages	16
Emploi des chambres habitables	18
Chambres habitables occupées d'après l'étage et l'emploi	20
<i>III. Résultats du recensement des immeubles et des constructions séparément dans chaque ville</i>	23

Helsinki (Helsingfors).

Superficie et densité de la population	23
Résultats principaux du recensement	24
Propriétaires des immeubles bâtis	27
Durée de la dernière possession des immeubles bâtis	30
Emploi des maisons	32
Matériaux des maisons	34
Nombre des étages des maisons habitables	35

	Sivn.
Lämmitettävien rakennusten keskisuu- ruus huoneluvulla ilmaistuna	38
Lämmitettävien huoneiden luku ja ker- rosasema	40
Lämmitettävien huoneiden käyttö sekä eri käyttötarkoitukset	49
Käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käyttötarkoituksen mu- kaan	52

Turku.

Pinta-ala ja asutustiheys	54
Laskun tärkeimmät yleistulokset	56
Rakennettujen kiinteistöjen omistajat	60
Rakennettujen kiinteistöjen viimeisen omistuksen pituus	62
Rakennusten käyttötarkoitus	64
Rakennusten rakennusaine	67
Lämmitettävien rakennusten kerroksissa ilmoitettu korkeus	68
Lämmitettävien rakennusten keskisuu- ruus huoneluvulla ilmaistuna	71
Lämmitettävien huoneiden luku ja ker- rosasema	73
Lämmitettävien huoneiden käyttö sekä eri käyttötarkoitukset	82
Käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käyttötarkoituksen mu- kaan	85

Viipuri.

Pinta-ala ja asutustiheys	87
Laskun tärkeimmät yleistulokset	89
Rakennettujen kiinteistöjen omistajat	92
Rakennettujen kiinteistöjen viimeisen omistuksen pituus	93
Rakennusten käyttötarkoitus	95
Rakennusten rakennusaine	97
Lämmitettävien rakennusten kerroksissa ilmoitettu korkeus	98
Lämmitettävien rakennusten keskisuu- ruus huoneluvulla ilmaistuna	101
Lämmitettävien huoneiden luku ja ker- rosasema	103

Grandeur moyenne des maisons habi- table d'après le nombre des chambres	38
Nombre des chambres habitables par étages	40
Emploi des chambres habitables	49
Chambres habitables occupées d'après l'étage et l'emploi	52

Turku (Åbo).

Superficie et densité de la population	54
Résultats principaux du recensement	56
Propriétaires des immeubles bâtis	60
Durée de la dernière possession des im- meubles bâtis	62
Emploi des maisons	64
Matériaux des maisons	67
Nombre des étages des maisons habi- tables	68
Grandeur moyenne des maisons habi- tables d'après le nombre des chambres	71
Nombre des chambres habitables par étage	73
Emploi des chambres habitables	82
Chambres habitables occupées d'après l'étage et l'emploi	85

Viipuri (Viborg).

Superficie et densité de la population	87
Résultats principaux du recensement	89
Propriétaires des immeubles bâtis	92
Durée de la dernière possession des immeubles bâtis	93
Emploi des maisons	95
Matériaux des maisons	97
Nombre des étages des maisons habi- tables	98
Grandeur moyenne des maisons habi- tables d'après le nombre des chambres	101
Nombre des chambres habitables par étage	103

	Sivu.
Lämmitettävien huoneiden käyttö sekä eri käyttötarkoitukset	111
Käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käyttötarkoituksen mukaan	114
Tampere.	
Pinta-ala ja asutustiheys	116
Laskun tärkeimmät yleistulokset	117
Rakennettujen kiinteistöjen omistajat	119
Rakennettujen kiinteistöjen viimeisen omistuksen pituus	121
Rakennusten käyttötarkoitus	124
Rakennusten rakennusaine	125
Lämmitettävien rakennusten kerroksissa ilmoitettu korkeus	127
Lämmitettävien rakennusten keskiuus huoneluvulla ilmaistuna	130
Lämmitettävien huoneiden luku ja kerrosasema	131
Lämmitettävien huoneiden käyttö sekä eri käyttötarkoitukset	141
Käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käyttötarkoituksen mukaan	144
Vaasa.	
Pinta-ala ja asutustiheys	146
Laskun tärkeimmät yleistulokset	148
Rakennettujen kiinteistöjen omistajat	149
Rakennettujen kiinteistöjen viimeisen omistuksen pituus	150
Rakennusten käyttötarkoitus	152
Rakennusten rakennusaine	154
Lämmitettävien rakennusten kerroksissa ilmoitettu korkeus	155
Lämmitettävien rakennusten keskiuus huoneluvulla ilmaistuna	157
Lämmitettävien huoneiden luku ja kerrosasema	158
Lämmitettävien huoneiden käyttö sekä eri käyttötarkoitukset	164
Käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käyttötarkoituksen mukaan	167

	Page.
Emploi des chambres habitables	111
Chambres habitables occupées d'après l'étage et l'emploi	114
Tampere (Tammerfors).	
Superficie et densité de la population	116
Résultats principaux du recensement	117
Propriétaires des immeubles bâtis	119
Durée de la dernière possession des immeubles bâtis	121
Emploi des maisons	124
Matériaux des maisons	125
Nombre des étages des maisons habitables	127
Grandeur moyenne des maisons habitables d'après le nombre des chambres	130
Nombre des chambres habitables par étage	131
Emploi des chambres habitables	141
Chambres habitables occupées d'après l'étage et l'emploi	144
Vaasa (Vasa).	
Superficie et densité de la population	146
Résultats principaux du recensement	148
Propriétaires des immeubles bâtis	149
Durée de la dernière possession des immeubles bâtis	150
Emploi des maisons	152
Matériaux des maisons	154
Nombre des étages des maisons habitables	155
Grandeur moyenne des maisons habitables d'après le nombre des chambres	157
Nombre des chambres habitables par étage	158
Emploi des chambres habitables	164
Chambres habitables occupées d'après l'étage et l'emploi	167

	Sivu.
Pori.	
Pinta-ala ja asutustiheys	169
Laskun tärkeimmät yleistulokset	170
Rakennettujen kiinteistöjen omistajat	172
Rakennettujen kiinteistöjen viimeisen omistuksen pituus	173
Rakennusten käyttötarkoitus	175
Rakennusten rakennusaine	177
Lämmitettävien rakennusten kerroksissa ilmoitettu korkeus	178
Lämmitettävien rakennusten keskiuus huoneluvulla ilmaistuna	181
Lämmitettävien huoneiden luku ja kerrosasema	182
Lämmitettävien huoneiden käyttö sekä eri käyttötarkoitukset	188
Käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käyttötarkoituksen mukaan	191
Oulu.	
Pinta-ala ja asutustiheys	193
Laskun tärkeimmät yleistulokset	194
Rakennettujen kiinteistöjen omistajat .	196
Rakennettujen kiinteistöjen viimeisen omistuksen pituus	198
Rakennusten käyttötarkoitus	200
Rakennusten rakennusaine	202
Lämmitettävien rakennusten kerroksissa ilmoitettu korkeus	202
Lämmitettävien rakennusten keskiuus huoneluvulla ilmaistuna	205
Lämmitettävien huoneiden luku ja kerrosasema	206
Lämmitettävien huoneiden käyttö sekä eri käyttötarkoitukset	212
Käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käyttötarkoituksen mukaan	215

	Page.
Pori (Björneborg).	
Superficie et densité de la population ..	169
Résultats principaux du recensement	170
Propriétaires des immeubles bâtis	172
Durée de la dernière possession des immeubles bâtis	173
Emploi des maisons	175
Matériaux des maisons	177
Nombre des étages des maisons habitables	178
Grandeur moyenne des maisons habitables d'après le nombre des chambres	181
Nombre des chambres habitables par étage	182
Emploi des chambres habitables	188
Chambres habitables occupées d'après l'étage et l'emploi	191
Oulu (Uleåborg).	
Superficie et densité de la population ..	193
Résultats principaux du recensement ..	194
Propriétaires des immeubles bâtis	196
Durée de la dernière possession des immeubles bâtis	198
Emploi des maisons	200
Matériaux des maisons	202
Nombre des étages des maisons habitables	202
Grandeur moyenne des maisons habitables d'après le nombre des chambres	205
Nombre des chambres habitables par étage	206
Emploi des chambres habitables	212
Chambres habitables occupées d'après l'étage et l'emploi	215

I. Suunnitelma kiinteistö- ja rakennuslaskua varten, käytetyt kyselykaavat y. m.

Väestötilastoa-sarjan 44. niteessä, jossa käsitellään maan suurimmissa kaupungeissa joulukuun 7 p. 1910 toimitetun väestölaskun tuloksia, on tehty lähemmin selkoa myöskin kiinteistö- ja rakennuslaskun suunnittelusta sekä sen toimeenpanosta mainituissa kaupungeissa.

Eri kaupunkien laskualueet olivat samat kuin väestö- ja asuntolaskussa noudatetut, joista on yksityiskohtainen selonteko yllä mainitussa julkaisussa.

Mitä kiinteistö- ja rakennuslaskun antamaan aineistoon tulee, on sitä pidettävä suhteellisesti luotettavana. Ainoastaan Turusta ja Viipurista saadussa aineistossa on havaittu eräitä vähäisiä puutteellisuuksia, joita ei ole saatu poistetuiksi ja joista jälempänä näitä kaupunkeja koskevassa esityksessä on lähemmin tehty selkoa.

Muuten ovat vuoden 1910 kiinteistö- ja rakennuslaskun tulokset huomattavasti runsaammat kuin aikaisempien laskujen. Siten on vuoden 1900 kiinteistö- ja rakennuslaskun tuloksiin verrattuina, esillä olevan julkaisun II ja III taululiitteissä esitetyt tiedot aivan uusia, samoin VI ja VIII tauluun sisältyvät tiedot maa- ja I:ssä kerroksessa sijaitsevien huoneiden lattian asemaan nähden. Sitä paitsi on ammattijako yksityisiin kiinteistönomistajiin nähden entistä paljoo yksityiskohtaisempi, muita vähäisempiä seikkoja mainitsematta. Toiselta puolen sisältyi vuoden 1900 vastaavaan julkaisuun erinäisiä tietoja, joita ei ole esillä olevassa julkaisussa, kuten tiedot rakennusten kattamisaineesta y. m.

Lienee vielä syytä huomauttaa, että aikaisemmin on kiinteistö- ja rakennuslaskun tulokset julkaistu yhdessä asuntolaskun tulosten kanssa. Vuoden 1910 asuntolaskun tulokset sitä vastoin julkaistaan eri niteenä, jota parast'aikaa painetaan.

Kiinteistö- ja rakennuslaskua varten laadittu suunnitelma sekä siinä käytetyt kyselykaavat käyvät ilmi seuraavasta.

Suunnitelma kiinteistö- ja rakennuslaskulle Helsingin, Turun, Tampereen, Viipurin, Vaasan, Oulun ja Porin kaupungeissa 16 p. marraskuuta 1910.

Aikaisemmat kiinteistö- ja rakennus- sekä väestö- ja asuntolaskut on toimitettu yhdessä ja yht'aikaa. Kuluvana vuonna tulee sitä vastoin kiinteistö-

ja rakennuslasku erotettavaksi väestö- ja asuntolaskusta sekä toimitettavaksi eri aikana siten, että kiinteistö- ja rakennuslasku tapahtuu 16 p:nä marraskuuta, väestö- ja asuntolasku seuraavan joulukuun 7 p:nä. Edellinen vaatii yleisön myötävaikutusta melkoista vähemmässä määrin kuin väestö- ja asuntolasku, ja tulee sen toimittaminen pääasiallisesti olemaan kunnallisten viranomaisten tehtävä.

Kun väestö- ja asuntolaskun järjestämistä ja johtamista varten kussakin mainituista kaupungeista on asetettava keskuskomitea, jossa tulee olla verrattain suuri luku jäseniä, voidaan kiinteistö- ja rakennuslasku sopivimmin suorittaa pienemmän valiokunnan johdolla. Mainittuun valiokuntaan, joka työskentelee kuvernöörin taikka jonkun hänen määräämänsä henkilön johdolla, kuuluu itseoikeutettuina jäseninä kaupungin kunnallispormestari, poliisimestari, henkikirjuri ja ainakin yksi kaupungin rakennuskonttorin jäsen sekä, jos lasku käsittää osia ympäröivästä maaseudusta, myöskin kihlakunnan henkikirjuri ja maalaiskunnan nimismies. Muut valiokunnan jäsenet valitsee kaupunginvaltuusto ja maalaiskunnassa kunnallislautakunta.

Valiokunnan toimenä on:

1) teettää tarkka kartta koko laskualueesta;
2) sopivalla tavalla kuuluttaa lähestyvistä kiinteistö- ja rakennuslaskusta ja vedota kiinteistönomistajain ja -hoitajain myötävaikutukseen sen toimeenpanemiseksi;

3) teettää täydellinen *kiinteistöluettelo* (Litt. A.) koko laskualueita varten, jossa luettelossa kiinteistöt järjestetään kaupunginosittain ja korttelittain taikka merkitään siinä järjestyksessä, jossa kiinteistöt ja maat muuten luettelaa kaupungin tonttikirjassa tai muussa kiinteistörekisterissä. Kiinteistöluetteloon on myöskin otettava rakentamattomat tontit sekä sellaiset vuokralle annetut alueet, joilla on määrättyt rajat. Jokaisen kiinteistön omistajan tai vuokraajan nimi ja arvonimi, virka tai ammatti on tarkoin luetteloon merkittävä;

4) jakaa laskualue sopivaan määrään laskupiirejä, jolloin tulee huomata, että kaupungin alue tarkoin erotetaan niistä lähikuntien alueista, jotka lasku mahdollisesti käsittää, ja että eriluontoisia alueita, mikäli mahdollista, pidetään erillään, joten esim. kaupungin asemakaavan aluetta ei yhdistetä kaupungin arentimaahan, j. n. e. sekä että nämä piirit määrätään niin, että ne soveltuvat myös läheiselle väestö- ja asuntolaskulle;

5) kirjoituttaa kiinteistöluettelosta jokaista kiinteistöä koskevat tiedot erityiselle kaavakkeelle, *rakennuslistaan* (Litt. B.), sekä sittemmin valvoa, että tämä rakennuslista annettuja ohjeita noudattamalla tulee täytetyksi kullakin kiinteistöllä 16 p:nä marraskuuta vallitsevien olojen mukaan;

6) hankkia tätä kiinteistö- ja rakennuslaskua varten tarpeellinen määrä laskijoita, etupäässä teknillistä sivistystä omaavia henkilöitä, kuten arkkitehtejä, rakennusmestareita, polyteknikkoja y. m., määrätä näiden palkkio sekä valvoa, että he saavat selviä ohjeita tehtävänsä täyttämistä varten;

7) muutamia päiviä ennen ja jälkeen laskupäivän pitää avoinna yksi tai, jos olosuhteet vaativat, useampia kanslioita eri osissa laskualueetta, joista kanslioista laskijat saavat vastaanottaa rakennuslistat ynnä tarpeellisia tietoja ja ohjeita ja jonne listat takaisin palautetaan; kanslioissa toimitetaan myös ensimmäinen tarkastelu palautettujen listojen täydellisyyden sekä annettujen tietojen asianmukaisuuden suhteen ja annetaan tarpeen vaatiessa asianomaisille laskijoille ohjeita listojen oikaisemista ja täydentämistä varten;

8) mahdollisimman pian ja viimeistään 1 p. joulukuuta toimittaa väestö- ja asuntolaskua varten asetetulle keskuskomitealle rakennuslistat, asianmukaisesti kaupunginosittain ja korttelittain järjestettyinä, viimeainitussa laskutalaisyudessa tarkistusaineistona käytettäviksi;

9) valvoa, esim. sitä varten määrätyn henkilön kautta, että marraskuun 16 p:n ja joulukuun 7 p:n välillä kiinteistöillä mahdollisesti tapahtuneet tärkeänpuoliset muutokset (esim. tulipalon aikaansaama hävitys, uutisrakennuksen varustaminen vesikatolla, omistajan vaihdos y. m.) tulevat kiinteistöluetteloon ja rakennuslistoihin merkityiksi;

10) käyttää kiinteistö- ja rakennuslaskun toimittamista varten tarpeellisia varoja velvollisuudella tehdä niistä tiliä väestö- ja asuntolaskua varten asetetulle keskuskomitealle.

Kiinteistöluettelolla oli seuraava muoto.

Litt. A.

Lontin numero.	Kiinteistön osoite-numero tai muu tunnettu merkintä.	Kiinteistön omistaja tai haltija.		Muistutuksia.
		Suku- ja etunimi tai liikenimi.	Arvo, virka tai ammatti.	

Rakennuslista oli seuraavan sisältöinen:

II. Yleiskatsaus laskun tuloksiin eri kaupungeissa.

Pinta-ala ja asutustiheys. Koska kaikista kaupungeista ei ole saatu tietoja koko laskualueen pinta-alasta, on yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi vertailussa eri kaupunkien välillä pinta-ala- ja asutustiheys-suhteitten selvittelyssä tässä yleiskatsauksessa rajoitettu kaupunginasema-alueeseen. Pinta-ala-suhteiden selvittelyssä on tyydytty siihen, mikä asutustiheyden tutkimisen kannalta on katsottu välttämättömän tarpeelliseksi, nimittäin tietoihin kaupunginaseman koko pinta-alasta ja siihen sisältyvästä rakennetusta pinta-alasta (tonttialasta). Ne eri näkökohdat, joilta asutustiheyttä on pyritty valaisemaan, selviävät alla olevasta taulukosta.

Kaupungit.	Pinta-ala ha.		1 hehtaaria kohti:					
	Kaupungin- asema-ala.	Siitä raken- nettu tontti- ala.	Kaupunginase- man koko alalla.		Rakennetulla alalla.			
			Lämmi- tettyä huoneita.	Asukkaita.	Rakennet- tuja khuoneita.	Lämmi- tettyä huoneita.	Asukkaita.	
			%					
Helsinki	1 127.15	382.39	33.9	75	111	4.34	221	327
Turku ¹⁾	536.70	233.15	43.4	50	75	4.51	114	173
Viipuri ²⁾	429.26	170.78	39.8	48	53	4.05	120	133
Tampere	331.11	151.79	45.8	75	116	6.33	164	252
Vaasa ³⁾	166.20	93.35	56.2	63	79	5.35	112	140
Pori	201.61	96.20	47.7	45	57	9.59	95	120
Oulu	210.42	87.42	41.5	40	60	8.54	97	143

Taulukosta näkyy, että kaupunginasema-alasta oli suhteellisesti vähimän rakennettua Helsingissä ja Viipurissa sekä enimmäkseen Vaasassa.

Asutustiheys kaupunginaseman koko alueeseen nähden, valaistuna lämmitettävien huoneiden luvulla 1 ha kohti, oli suurin Helsingissä ja Tampereella (kummassakin yhtä suuri), pienin Oulussa. Muista kaupungeista lähentelevät tässä suhteessa Turku, Viipuri ja Pori Oulua sekä Vaasa Helsingiä ja Tampereä. Väestötiheys verrattuna kaupunginaseman koko alueeseen oli suurin Tampereella ja sitten Helsingissä, pienin Viipurissa.

Käytettäessä asutustiheyttä määrättäessä perusteena rakennetun alan pinta-alaa, nähdään, että asutustiheys oli Helsingissä huomattavasti suurempi kuin muissa kaupungeissa, jopa lähes kaksi kertaa tai enemmänkin kuin kaksi

¹⁾ Linjain sisäpuolella oleva alue. — ²⁾ Kaupungin rajain sisällä oleva alue. — ³⁾ Varsinainen kaupunki.

kertaa suurempi kuin muissa, lukuunottamatta Tampereä, jonka asutustiheys oli Helsingin jälkeen suurin, jäädessä kuitenkin sekä lämmitettävien huoneiden että asukkaiden lukuun nähden Helsingistä melkoisesti jällelle.

Laskun tärkeimmät yleistulokset. Kiinteistö- ja rakennuslaskun tärkeimmät yleistulokset käyvät eri kaupunkeihin nähden ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupungit.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia.			Lämmitettäviä huoneita.						
		Lämmitettäviä.	Lämmittämättömiä.	Yhteensä.	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.				
		%	%		%	%					
Helsinki	2 065	4 593	65.0	2 475	35.0	7 068	75 054	82.7	15 683	17.3	90 737
Turku ¹⁾	2 574	4 723	58.2	3 386	41.8	8 109	28 492	84.0	5 425	15.0	33 917
Viipuri	3 597	5 907	53.1	5 218	46.9	11 125	28 483	81.8	6 349	18.2	34 832
Tampere	1 665	3 201	60.8	2 063	39.2	5 264	23 756	83.3	4 775	16.7	28 531
Vaasa	1 062	1 647	52.7	1 479	47.3	3 126	11 782	83.4	2 353	16.6	14 135
Pori	1 680	2 521	57.8	1 840	42.2	4 361	10 730	85.7	1 793	14.3	12 523
Oulu	1 087	2 116	54.6	1 758	45.4	3 874	8 707	80.3	2 132	19.7	10 839

Tästä näkyy, että rakennettujen kiinteistöjen sekä lämmitettävien ja lämmittämättömien rakennusten luvussa kilpaili etenkin Viipuri, mutta myöskin Turku ylivoimaisesti Helsingin kanssa. Tämä ilmiö saa selityksensä siitä, että Turun ja Viipurin laskualueisiin kuului suuret määrät esikaupungeissa sijaitsevia kiinteistöjä, jotka pinta-alaltaan ovat vähäisiä. Lämmitettävien huoneiden luku sitä vastoin oli Helsingissä lähes kolme kertaa suurempi kuin Turussa ja Viipurissa. Rakennusten ja lämmitettävien huoneiden luvussa oli Tampere neljäs järjestyksessä, rakennettujen kiinteistöjen luvussa sitä vastoin viides, Porin ollessa neljännellä sijalla.

Mitä tulee lämmitettävien ja lämmittämättömien rakennusten välisiin lukusuhteisiin eri kaupungeissa, osottaa taulukko, että ulko- (lämmittämättömiä) rakennuksia oli Helsingissä suhteellisesti melkoista vähemmän kuin muissa kaupungeissa. Muuten eri kaupunkien välillä on tässä suhteessa olemassa huomattavaa eroavaisuutta.

Lämmitettävien huoneiden ryhmittäminen sen mukaan, olivatko ne »asuinhuoneita» vai »muita», osoittaa eri kaupungeissa, suurin piirtein katsoen, verra-

¹⁾ Tekstissä esiintyvät Turkuä koskevat luvut poikkeavat vastaavista taululiitteissä esiintyvistä luvuista sentähden, että Turun kuritushuonevankilan alueelta saatiin tietoja vasta sen jälkeen, kun tämän julkaisun taululiitteet jo oli valmiiksi painettu.

ten suurta yhtäläisyyttä. Asuinhuoneita oli kaikissa kaupungeissa yli 80 % (80.3—85.7 %) lämmitettävien huoneiden luvusta.

Rakennettujen kiinteistöjen omistajat. Taululiitteessä I ovat rakennetut kiinteistöt kussakin kaupungissa ryhmitetty sen mukaan, oliko niiden omistajana *yhteisö*, kuten valtio, kunta, seurakunta, *yhdyskunta* tai *yhtiö* vai *yksityinen henkilö*; viimeksi mainitut ovat edelleen ryhmitetyt elinkeinonsa tai ammattinsa mukaan lukuisiin alaryhmiin. Seuraavassa sekä sitä vastaavissa, järempänä esitettävissä taulukoissa on yksityisomistajien elinkeinoryhmiä supistettu siten, että ryhmään »kuljetusliikkeenharjoittaja tai muu kulkulaitoksiin kuuluva» on viety äsken mainitun taululiitteen sarakkeet 11—13, ryhmään »muu kaupan alla toimiva» sarakkeet 14 ja 15, ryhmään »julkisessa toimessa oleva tai vapaiden elinkeinojen harjoittaja» sarakkeet 17—23, ryhmään »leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua ammattia» sarakkeet 26 ja 27 sekä ryhmään »muu» sarakkeet 9, 25 ja 28—30.

Tätä ryhmitystä noudattaen muodostuivat rakennettujen kiinteistöjen omistussuhteet eri kaupungeissa seuraavan taulukon osoittamalla tavalla.

Kiinteistön omistaja.	Helsinki.		Turku.		Viipuri.		Tampere.		Vaasa.		Pori.		Oulu.	
		%		%		%		%		%		%		%
Yleinen laitos:														
Suomen valtio	89	4.3	19	0.7	20	0.5	10	0.6	29	2.7	9	0.5	21	1.9
Venäjän »	18	0.9	2	0.1	21	0.6	—	—	—	—	—	—	1	0.1
Kaupunki	89	4.3	59	2.3	57	1.6	32	1.9	34	3.2	27	1.6	29	2.7
Seurakunta	16	0.8	7	0.3	15	0.4	8	0.5	8	0.8	6	0.4	6	0.5
Yhteensä	212	10.3	87	3.4	113	3.1	50	3.0	71	6.7	42	2.5	57	5.2
Yhdyskunta tai yhtiö:														
Seura tai yhdistys	58	2.8	38	1.5	32	0.9	20	1.2	13	1.2	14	0.9	15	1.4
Kiinteistöyhtiö	317	15.4	49	1.9	47	1.3	25	1.5	8	0.8	5	0.3	12	1.1
Muu yhtiö	182	8.8	98	3.8	71	2.0	195	11.7	54	5.1	46	2.7	38	3.5
Yhteensä	557	27.0	185	7.2	150	4.2	240	14.4	75	7.1	65	3.9	65	6.0
Yksityinen henkilö:														
Teollisuudenharjoittaja	171	8.3	124	4.8	116	3.2	82	4.9	55	5.2	96	5.7	44	4.0
Kuljetusliikkeen harjoittaja tai muu kulkulaitoksiin kuuluva	88	4.3	166	6.4	331	9.2	95	5.7	89	8.4	75	4.5	140	12.9
Kauppiaa	158	7.6	178	6.9	287	8.0	137	8.2	75	7.0	97	5.8	78	7.2
Muu kaupan alalla toimiva	41	2.0	12	0.5	7	0.2	9	0.5	7	0.6	8	0.5	12	1.1

Kiinteistön omistaja.	Helsinki.	Turku.	Viipuri.	Tampere.	Vaasa.	Pori.	Oulu.
	%	%	%	%	%	%	%
Julkisessa toimessa oleva tai vapaan elinkeinon harjoittaja.....	158 7.6	72 2.8	74 2.1	51 3.1	40 3.8	42 2.5	41 3.8
Koroista tai eläkkeestä elävä.....	276 13.3	3 0.1	15 0.4	5 0.3	1 0.1	25 1.5	1 0.1
Leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua ammattia.....	200 9.7	357 13.9	413 11.5	84 5.1	106 10.0	222 13.2	118 10.9
Muu.....	204 9.9	1372 53.3	1846 51.3	907 54.5	493 46.4	967 57.5	510 46.9
Omistaja tuntematon.....	— —	18 0.7	245 6.8	5 0.3	50 4.7	41 2.4	21 1.9
Yhteensä	1296 62.7	2302 89.4	3334 92.7	1375 82.6	916 86.2	1573 93.6	965 88.8
Kalkkiaan	2 065 100	2 574 100	3 597 100	1 665 100	1 062 100	1 680 100	1 087 100

Tästä taulukosta käy ilmi, että yksityisomistajien merkitys, mikäli se kuvastuu niiden luvussa, oli kiinteistönomistajina Helsingissä suhteellisesti huomattavasti pienempi sekä yleisten laitosten ynnä yhdyskuntain ja yhtiöiden tuntuvasti suurempi kuin muissa kaupungeissa. Tämä erilaisuus on helposti käsitettävissä, kun ottaa huomioon, että Helsinkiin maan pääkaupunkina ovat keskittyneet maan tärkeimmät hallintolaitokset ja että suuri kaupunkikunta, samoin kuin myöskin suuri kaupunkiseurakunta, tarvitsee laitoksiaan varten enemmän omia kiinteistöjä kuin pienemmät kaupungit. Samoin suurten kivi-rakennusten merkeissä kasvanut kaupunki tarjoaa yhtiömuodolle kiinteistönomistajana parempia edellytyksiä kuin pienet kaupungit, joiden kehitys on käynyt pääasiassa puurakennusten merkeissä.

Yksityisomistajiin nähden on omansa kiinnittämään erikoista huomiota se, että sellaiset naiset, joiden ammattia ei ole ilmoitettu, esiintyvät niin huomattavassa määrin muissa kaupungeissa, paitsi Tampereella, kiinteistön omistajina (9.7—13.9 %).

Viimeisen omistuksen pituus. Esillä olevan tutkimuksen II taululiitteessä on rakennetut kiinteistöt ryhmitetty sen mukaan, milloin ne olivat joutuneet viimeisen omistajan haltuun. Tämän näkökohdan mukaan ryhmittäytyvät eri kaupunkien rakennetut kiinteistöt seuraavasti:

Aika jolloin kiinteistö oli joutunut viimeisen omistajan haltuun.	Helsinki.		Turku.		Viipuri.		Tampere.		Vaasa.		Pori.		Oulu.	
	%		%		%		%		%		%		%	
1810 tai sitä ennen	47	2.3	—	—	11	0.3	1	0.1	—	—	2	0.1	4	0.4
1811—50	42	2.0	10	0.4	31	0.9	7	0.4	2	0.2	4	0.2	16	1.5
1851—60	21	1.0	16	0.6	25	0.7	7	0.4	11	1.0	16	1.0	16	1.5
1861—70	42	2.0	48	1.9	33	0.9	21	1.3	40	3.8	37	2.2	34	3.1
1871—80	103	5.0	126	4.9	109	3.0	56	3.4	66	6.2	102	6.1	78	7.2
1881—90	209	10.1	277	10.8	203	5.6	134	8.0	127	12.0	185	11.0	147	13.5
1891—1900	441	21.4	511	19.8	680	18.9	473	28.4	254	23.9	603	35.9	284	26.1
1901—05	363	17.6	481	18.7	808	22.5	280	16.8	174	16.4	325	19.3	187	17.2
1906—10	797	38.6	877	34.1	1 495	41.6	677	40.7	344	32.4	386	23.0	290	26.7
Vuosi tuntematon	—	—	228	8.8	202	5.6	9	0.5	44	4.1	20	1.2	31	2.8
Yhteensä	2 065	100	2 574	100	3 597	100	1 665	100	1 062	100	1 680	100	1 087	100

Tästä taulukosta käy ilmi muutamia piirteitä, jotka ovat kaikille kaupungeille yhteisiä, nimittäin ensiksi, että kiinteistöjen luku jokseenkin säännöllisesti vähenee sitä mukaa kuta kauemmaksi taaksepäin viimeisen omistuksen pituus ulottuu, toiseksi, että valtavin osa, toisissa kaupungeissa noin $\frac{3}{4}$, toisissa yli $\frac{4}{5}$, kiinteistöistä oli sellaisia, joiden viimeinen omistus polveutuu parilta viimeiseltä vuosikymmeneltä. Ja yhtäläisyys jatkuu vielä siinäkin, että miltei kaikissa kaupungeissa ja varsinkin neljässä suurimmassa suhteellisesti suurin määrä kiinteistöjä on saanut viimeisen omistajansa vv. 1906—10, tuona maamme liike-elämän nousukautena, jolloin myöskin rakennustoiminta etenkin suuremmissa kaupungeissa oli hyvin vilkasta.

Rakennusten käyttötarkoitus ja rakennusaine. Edellä, laskun tärkeimpiä yleistuloksia selostettaessa, on jo esitetty lukuja, joista käy ilmi rakennusten käyttötarkoitus eri kaupungeissa, s. o. olivatko ne lämmitettäviä vai lämmittämättömiä tai toisin sanoen, käytettiin niitä asuin- vai ulkorakennuksiksi. Seuraavassa taulukossa on nämä rakennusryhmät kumpikin erikseen ryhmitetty sen mukaan, olivatko ne kivirakennuksia, kivi-puurakennuksia (alakerta kivistä ja yläkerta puusta) vai puurakennuksia.

Kaupunki.	Lämmitettäviä rakennuksia.				Lämmittämättömiä rakennuksia.			
	Kivirakennuksia.	Kivi-puura-kennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.	Kivirakennuksia.	Kivi-puura-kennuksia.	Puurakennuksia.	Yhteensä.
Helsinki	1 747	325	2 521	4 593	739	33	1 703	2 475
Turku	762	108	3 853	4 723	643	31	2 712	3 386
Viipuri	610	71	5 226	5 907	396	45	4 777	5 218
Tampere	591	96	2 514	3 201	422	21	1 620	2 063
Vaasa	199	8	1 440	1 647	72	14	1 393	1 479
Pori	311	10	2 200	2 521	274	5	1 561	1 840
Oulu	186	50	1 880	2 116	66	12	1 680	1 758
					%			
Helsinki	38.0	7.1	54.9	100	29.9	1.3	68.8	100
Turku	16.1	2.3	81.6	100	19.0	0.9	80.1	100
Viipuri	10.3	1.2	88.5	100	7.6	0.9	91.5	100
Tampere	18.5	3.0	78.5	100	20.5	1.0	78.5	100
Vaasa	12.1	0.5	87.4	100	4.9	0.9	94.2	100
Pori	12.3	0.4	87.3	100	14.9	0.3	84.8	100
Oulu	8.8	2.4	88.8	100	3.8	0.7	95.5	100

Kuten tästä taulukosta voi nähdä, ilmenee Helsingin suurkaupunkiluonne muihin kaupunkeihin verraten erittäin selvästi siinä, että Helsingissä kivirakennuksilla, sekä lämmitettävien että lämmittämättömien rakennusten ryhmässä, oli niin huomattava sija, monin verroin suurempi kuin muissa kaupungeissa, etenkin mitä lämmitettäviin rakennuksiin tulee. Sama oli laita myöskin kivi-puurakennuksiin nähden. Puurakennuksia sen sijaan oli Helsingissä lämmitettävien rakennusten ryhmässä ainoastaan 54.9 % ja lämmittämättömien rakennusten ryhmässä 68.8 %. Muissa kaupungeissa sitä vastoin vaihteli puurakennusten luku lämmitettävien rakennusten ryhmässä 78.5—88.8 % sekä lämmittämättömien rakennusten ryhmässä 78.5—95.5 %.

Lämmitettävien rakennusten suuruus. Rakennusten suuruussuhteita selvitellään seuraavassa kahdelta eri näkökannalta, nimittäin kerrosluvun ja lämmitettävien huoneiden luvun perusteella:

Kerrosluvun mukaan ryhmittäivät lämmitettävät rakennukset eri kaupungeissa seuraavasti:

Kaupunki.							%					
	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.	4-kerroksisia.	5-kerroksisia.	6-kerroksisia.	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.	4-kerroksisia.	5-kerroksisia.	6-kerroksisia.
Helsinki	2 687	1 020	378	322	178	8	58.5	22.2	8.2	7.0	3.9	0.2
Turku	4 287	340	61	30	3	2	90.8	7.2	1.3	0.6	0.1	[0.04]
Viipuri	5 396	359	74	55	20	3	91.4	6.1	1.2	0.9	0.3	0.1
Tampere	2 767	317	79	28	9	1	86.4	9.9	2.5	0.9	0.3	[0.03]
Vaasa	1 283	339	17	7	1	—	77.9	20.6	1.0	0.4	0.1	—
Pori	2 410	104	7	—	—	—	95.6	4.1	0.3	—	—	—
Oulu	1 925	169	18	4	—	—	91.0	8.0	0.8	0.2	—	—

Taulukosta näkyy, että 6-kerroksisia rakennuksia esiintyi ainoastaan neljässä suurimmassa kaupungissa, 5-kerroksisia näiden lisäksi Vaasassa sekä 4-kerroksisia lisäksi Oulussa. Porin korkeimmat rakennukset olivat ainoastaan 3-kerroksisia.

Taulukon prosenttiluvuista pistää ennen muuta silmiin Helsingin muista kaupungeista poikkeava asema. 1-kerroksisia rakennuksia oli Helsingissä ainoastaan 58.5 %, muissa kaupungeissa sitävastoin 77.9—95.6 %. Tätä korkeammat rakennukset olivat Helsingissä kaikissa kerrosryhmissä, ei vain absoluuttisesti, vaan myöskin suhteellisesti, lukuisammat kuin muissa kaupungeissa. Helsinkiä pienemmistä kaupungeista poikkesi Vaasa muista siinä, että siinä oli 1-kerroksisia rakennuksia suhteellisesti tuntuvasti vähemmän ja 2-kerroksisia tuntuvasti enemmän kuin muissa kaupungeissa.

Millä tavoin erilaisesta rakennusaineesta rakennetut lämmitettävät rakennukset ryhmittäivät kerrosluvun mukaan, näkyy seuraavasta taulukosta.

Kaupunki.	Kivirakennuksia						Kivi-puurakennuksia (2-kerroksisia).	Puurakennuksia.		
	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.	4-kerroksisia.	5-kerroksisia.	6-kerroksisia.		1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.
Helsinki	514	354	371	322	178	8	325	2 173	341	7
Turku	461	205	61	30	3	2	108	3 826	27	—
Viipuri	276	182	74	55	20	3	71	5 120	106	—
Tampere	277	198	78	28	9	1	96	2 490	23	1
Vaasa	111	63	17	7	1	—	8	1 172	268	—
Pori	227	78	6	—	—	—	10	2 183	16	1
Oulu	106	63	13	4	—	—	50	1 819	56	5

Kaupunki.	Kivirakennuksia						Kivi-puurakennuksia (2-kerroksisia).	Puurakennuksia.		
	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.	4-kerroksisia.	5-kerroksisia.	6-kerroksisia.		1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.
	%									
Helsinki	29.4	20.3	21.2	18.4	10.2	0.5	100.0	86.2	13.5	0.3
Turku	60.5	26.9	8.0	3.9	0.4	0.3	100.0	99.3	0.7	—
Viipuri	45.3	29.8	12.1	9.0	3.3	0.5	100.0	98.0	2.0	—
Tampere	46.9	33.5	13.2	4.7	1.5	0.2	100.0	99.1	0.9	[0.03]
Vaasa	55.8	31.7	8.5	3.5	0.5	—	100.0	81.4	18.6	—
Pori	73.0	25.1	1.9	—	—	—	100.0	99.2	0.7	0.1
Oulu	57.0	33.9	7.0	2.1	—	—	100.0	96.7	3.0	0.3

Mitä kivirakennuksiin tulee, olivat ne, kuten taulukko osoittaa, Helsingissä yleensä huomattavasti korkeampia kuin muissa kaupungeissa. Puurakennuksiin nähden oli asianlaita muuten sama, paitsi että Vaasassa korkeampia, s. o. kaksi-kerroksisia rakennuksia oli suhteellisesti enemmän kuin Helsingissä.

Tutkittaessa lämmitettävien rakennusten suuruutta niiden sisältämien lämmitettävien huoneiden luvun perusteella on laskettu, kuinka paljon lämmitettäviä huoneita tuli keskimäärin kutakin lämmitettävää rakennusta kohti. Tätä valaisee sekä erilaisesta rakennusaineesta rakennettuihin rakennuksiin nähden erikseen että kaikkiin nähden yhdessä seuraava taulukko.

Kaupunki.	Keskimäärin huoneita lämmitettävää rakennusta kohti			
	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksissa.	Kaikissa rakennuksissa.
Helsinki	35.2	22.9	8.7	19.8
Turku	10.9	18.5	6.1	7.2
Viipuri	20.0	20.1	4.1	5.9
Tampere	11.4	19.1	7.9	8.9
Vaasa	11.8	18.1	8.1	8.6
Pori	6.4	6.4	4.8	5.0
Oulu	8.7	10.1	4.6	5.1

Tästä näkyy, että lämmitettävät rakennukset Helsingissä ovat keskimääriseen huonelukuunsa nähden suurempia kuin muissa kaupungeissa: Kivira-

kennukset, lukuunottamatta Viipuria, kolmen-, nelin-, jopa viisinkin kerroin suurempia.

Lämmitettävien huoneiden luku ja kerrosasema. Lämmitettävien huoneiden luku eri kaupungeissa näkyy seuraavasta taulukosta. Paitsi huoneiden koko lukua, käy siitä ilmi niiden luku myöskin rakennusaineensa puolesta erilaisissa rakennuksissa, sekä lisäksi, kuinka paljon niistä oli erikseen kivi- ja erikseen puuseiniä sisällä.

Kaupunki.	Lämmitettäviä huoneita.							
	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksissa.	Yhteensä.	Siitä			
					Kiviseiniä sisällä.		Puuseiniä sisällä.	
					%		%	
Helsinki	61 455	7 430	21 852	90 737	66 585	73.4	24 152	26.6
Turku	8 281	1 998	23 638	33 917	9 536	28.1	24 381	71.9
Viipuri	12 200	1 425	21 207	34 832	13 280	38.1	21 552	61.9
Tampere	6 731	1 833	19 967	28 531	8 260	29.0	20 271	71.0
Vaasa	2 350	145	11 640	14 135	2 566	18.2	11 569	81.8
Pori	1 999	64	10 460	12 523	2 050	16.4	10 473	83.6
Oulu	1 626	506	8 707	10 839	1 945	17.9	8 894	82.1

Taulukko osoittaa, että huoneiden luku Helsingissä oli monin verroin suurempi kuin muissa kaupungeissa; Turussa ja Viipurissa se oli jokseenkin yhtäsuuri.

Helsingin muihin kaupunkeihin verraten kivikaupunkiluonne käy selkeästi ilmi taulukon jälkimäisestä osasta, jossa huoneet on ryhmitetty sen mukaan, olivatko ne kivi- vai puuseiniä sisällä. Lähes $\frac{3}{4}$ Helsingin lämmitettävistä huoneista oli kiviseiniä, muissa kaupungeissa niiden luvun vaihdella noin $\frac{1}{6}$ — $\frac{2}{5}$ vaiheilla.

Kerrosaseman mukaan ryhmittäivät eri kaupungeissa lämmitettävät huoneet seuraavalla tavalla:

Kaupunki.	Lämmitettäviä huoneita.							
	Maakerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	Vinttikerrok- sessa.
Helsinki	5 317	35 639	22 238	13 463	8 895	3 432	106	1 647
Turku	806	27 039	3 895	1 149	563	68	15	376
Viipuri	1 046	24 367	4 726	2 180	1 263	460	23	767
Tampere	1 207	22 499	3 155	1 031	386	171	2	80
Vaasa	308	9 537	2 354	246	110	5	—	1 575
Pori	94	11 504	717	67	—	—	—	141
Oulu	237	9 161	908	179	30	—	—	324
					%			
Helsinki	5.9	39.3	24.5	14.8	9.8	3.8	0.1	1.8
Turku	2.4	79.7	11.5	3.4	1.6	0.2	0.1	1.1
Viipuri	3.0	70.0	13.5	6.3	3.6	1.3	0.1	2.2
Tampere	4.2	78.9	11.1	3.6	1.4	0.6	[0.007]	0.2
Vaasa	2.2	67.5	16.7	1.7	0.8	[0.03]	—	11.1
Pori	0.8	91.9	5.7	0.5	—	—	—	1.1
Oulu	2.2	84.5	8.4	1.6	0.3	—	—	3.0

Helsingin muista kaupungeista poikkeava asema tulee tässäkin taulukossa selvästi näkyviin. Ensimmäistä kerrosta ylempissä kerroksissa oli Helsingissä suhteellisesti tuntuvasti enemmän huoneita kuin muissa kaupungeissa; samoin maakerroksessa oli niiden luku edellisessä huomattavasti suurempi kuin jälkimäisissä, mikä johtuu siitä, että Helsingissä kivirakennuksilla on valta-asema. Ensimmäisessä kerroksessa olevia huoneita oli sitävastoin Helsingissä suhteellisesti paljoa vähemmän kuin muissa kaupungeissa. Muuten pistää taulukosta erikoisesti silmiin se poikkeava asema, mikä Vaasalla oli vinttikerroksessa sijainneiden huoneiden suhteellisen paljouden takia. Noin 11 prosenttia tämän kaupungin lämmitettävistä huoneista sijaitsi näet vinttikerroksessa, muissa kaupungeissa sitä vastoin 1.1—3.0 %.

Maa- ja ensi kerroksessa sijaitsevat huoneet ovat eräässä suhteessa omansa herättämään erikoista mielenkiintoa. Hygieniseltä kannalta katsottuna on nimittäin näiden kerrosten huoneisiin nähden melkoinen ero, riippuen siitä onko niiden lattiapinta maanpinnan ylä- vai alapuolella. Tämän asianhaaran valaisemiseksi esitetään seuraavassa taulukossa, erikseen maa- ja ensimmäiseen kerrokseen nähden, niiden huoneiden luku, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella, huomioon ottaen ensiksi, millaisesta rakennusaineesta rakennetussa rakennuksessa ne sijaitsivat, ja toiseksi, kuinka suuren osan ne suhteellisesti muo-

dostivat vastaavan kerroksen koko huoneluvusta, sekä kolmanneksi, montako prosenttia niiden luku oli kunkin kaupungin koko huoneluvusta.

Kaupunki.	Lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.										% koko huoneluvusta.	
	Kivirakennuksissa.		Kivi-puurakennuksissa.		Puurakennuksissa.		Yhteensä.					
	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	Kaikkiaan.			
								% ¹⁾		% ¹⁾		
Helsinki	2 164	503	65	207	993	97	3 222	60.6	807	2.3	4 029	4.4
Turku	199	56	21	9	191	2	419	51.9	67	0.2	478	1.4
Viipuri	478	153	7	319	452	68	937	89.6	540	2.2	1 477	4.2
Tampere	378	188	8	239	595	30	981	81.3	457	2.0	1 438	5.0
Vaasa	131	39	—	9	67	1	198	64.3	49	0.5	247	1.7
Pori	62	12	—	4	30	1	92	97.9	17	0.4	109	0.9
Oulu	88	36	10	22	47	1	145	61.2	59	0.6	204	1.9

Taulukosta näkyy, että maakerroksessa olevista huoneista enemmistö kaikissa kaupungeissa oli sellaisia, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella. Suhteellisesti vähemmän oli niitä Helsingissä, Turussa, Vaasassa ja Oulussa eli noin $\frac{2}{3}$ sanotun kerroksen koko huoneluvusta, sekä enimmänsä Porissa eli 97.9 %. Viimeksi mainittuun kaupunkiin nähden on kuitenkin huomattava, että tässä puheenaolevien huoneiden koko luku oli siellä ainoastaan 109, siis monta vertaa pienempi kuin muissa kaupungeissa.

Ensimmäisessä kerroksessa taas oli puheena olevia huoneita varsin vähän, vaihdellen eri kaupungeissa ainoastaan 0.2—2.3 % sanotun kerroksen huoneluvusta.

Kaupunkien koko huonelukuun verrattuna oli puheena olevia huoneita suhteellisesti enimmänsä Tampereella sekä sitä lähinnä Helsingissä ja Viipurissa; näiden kaupunkien prosenttiluku vaihteli 5.0—4.2. Muiden kaupunkien vastaava prosenttiluku pysytteli 0.9—1.9 välillä.

Lämmitettävien huoneiden käyttö sekä eri käyttötarkoitukset. Sen mukaan, olivatko huoneet laskun aikana käytettyjä vai käyttämättömiä, ryhmittäivät ne seuraavassa taulukossa esitetyllä tavalla.

¹⁾ Prosenttia saman kerroksen koko huoneluvusta.

Kaupunki.	Käytettyjä lämmitettäviä huoneita.			Käyttämättömiä lämmitettäviä huoneita.			100 käytettyä huonetta kohti käyttämättömiä.		
	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.	Asuinhuoneiden ryhmissä.	Muiden huoneiden ryhmässä.	Yhteensä.
Helsinki	70 725	15 090	85 815	4 329	593	4 922	6.1	3.9	5.7
Turku	27 493	5 286	32 779	1 004	134	1 138	3.7	2.6	3.6
Viipuri	26 941	6 018	32 959	1 542	296	1 838	5.7	4.9	5.6
Tampere	23 364	4 617	27 981	392	158	550	1.7	3.4	2.0
Vaasa	11 408	2 221	13 629	374	132	506	3.3	5.9	3.7
Pori	10 496	1 742	12 238	234	51	285	2.2	2.9	2.3
Oulu	8 132	2 027	10 159	575	105	680	7.1	5.2	6.7

Taulukosta käy ilmi, että käyttämättömiä huoneita oli suhteellisesti, s. o. käytettyjen huoneiden lukuun verraten, enimmäin Oulussa eli joka 15:s huone, sekä sitä lähinnä Helsingissä ja Viipurissa. Suhteellisesti vähemmän oli tällaisia huoneita Tampereella ja Porissa.

Kun vertaa asuin- ja muiden huoneiden ryhmiä toisiinsa, huomaa että Helsingissä, Turussa, Viipurissa ja Oulussa edellisten joukossa oli suhteellisesti enemmän käyttämättömiä huoneita kuin jälkimäisten, mutta Tampereella, Vaasassa ja Porissa päinvastoin.

Käyttämättömiä lämmitettäviä huoneita on vielä tutkittu sen mukaan, olivatko ne vuokrattuja vai vuokraamattomia ja paljonko kummassakin ryhmässä oli asuinhuoneita ja muita huoneita sekä käytettiinkö asuinhuoneita, sekä vuokrattuja että vuokraamattomia, tarkoitukseensa koko vuoden vai ainoastaan kesällä.

Kaupunki.	Käyttämättömistä lämmitettävistä huoneista oli:										Vuokraamattomia huoneita % lämmitettävien huoneiden kokoluussa.
	Vuokrattuja ¹⁾ .					Vuokraamattomia.					
	Asuinhuoneita.		Muita.	Yhteensä.	%	Asuinhuoneita.		Muita.	Yhteensä.	%	
	Koko vuoden	Kesällä				Koko vuoden	Kesällä				
Helsinki	883	234	150	1 267	25.7	3 138	84	443	3 655	74.3	4.0
Turku	94	318	55	467	41.0	366	226	79	671	59.0	2.0
Viipuri	201	313	138	652	35.5	655	373	158	1 186	64.5	3.4
Tampere	104	111	107	322	58.5	168	9	51	228	41.5	0.8
Vaasa	39	89	48	176	34.8	198	48	84	330	65.2	2.3
Pori	35	34	28	97	34.0	146	19	23	188	66.0	1.5
Oulu	237	230	30	497	73.1	52	56	75	183	26.9	1.7

¹⁾ Näihin on luettu myöskin omistajan omaan laskuun varatut huoneet.

Kuten taulukko osoittaa, oli käyttämättömistä lämmitettävistä huoneista muissa kaupungeissa, paitsi Tampereella ja Oulussa, enemmistö vuokraamattomia: Helsingissä noin $\frac{3}{4}$, Turussa noin $\frac{3}{5}$, Viipurissa, Vaasassa ja Porissa noin $\frac{2}{3}$; Oulussa oli vuokraamattomia ainoastaan noin $\frac{1}{4}$ ja Tampereella noin $\frac{2}{5}$.

Taulukon viimeisestä sarakkeesta käy ilmi, että vuokraamattomia huoneita, verrattuna lämmitettävien huoneiden koko lukuun, oli enimmin Helsingissä ja sen jälkeen Viipurissa, vähimmin Tampereella.

Käytettyjen lämmitettävien huoneiden käyttötarkoitus käy lähemmin ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupunki.	Asuinhuoneita.		Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.		Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita.		Ravintola- ja kahvilahuoneita.		Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten.	
		%		%		%		%		%
Helsinki	70 725	82.4	6 079	7.1	4 465	5.2	911	1.1	3 635	4.2
Turku	27 493	83.9	1 940	5.9	2 127	6.5	355	1.1	864	2.6
Viipuri	26 941	81.7	2 291	7.0	2 126	6.5	542	1.6	1 059	3.2
Tampere	23 364	83.5	1 489	5.3	2 079	7.4	384	1.4	665	2.4
Vaasa	11 408	83.7	875	6.4	738	5.4	139	1.0	469	3.5
Pori	10 496	85.8	510	4.2	790	6.4	105	0.9	337	2.7
Oulu	8 132	80.1	622	6.1	928	9.1	124	1.2	353	3.5

Taulukosta näkyy, että asuinhuoneet olivat — kuten luonnollistakin — kaikissa kaupungeissa valtavana enemmistönä, ollen yli $\frac{4}{5}$ kaikista käytetyistä lämmitettävistä huoneista. Suhteellisesti enimmin oli asuinhuoneita Porissa ja Turussa, vähimmin Oulussa. Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita oli suhteellisesti enimmän Helsingissä ja Viipurissa, kummassakin miltei täsmälleen yhtä paljon (n. 7 %); vähimmin oli tämän ryhmän huoneita Porissa. Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita taas oli suhteellisesti enimmin Oulussa eli noin $\frac{1}{11}$ huoneiden luvusta, sen jälkeen Tampereella. Ravintola- ja kahvilahuoneet edustivat kaikissa kaupungeissa suhteellisesti vähäistä osaa käytettyjen huoneiden koko luvusta; niiden suhteellinen luku oli korkein Viipurissa (1.6 %), alhaisin Porissa (0.9 %). Opetus-, valistus- ja virastotarkoituksiin käytettyjä huoneita oli kaikissa kaupungeissa enemmän kuin edellisen ryhmän huoneita, mutta kuitenkin vähemmän kuin muiden ryhmien.

Käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käyttötarkoituksen mukaan. Seuraavassa on eri kaupunkien käytetyt lämmitettävät huoneet ryhmitetty siten, että kerrosasema ja käyttötarkoitus on kombinoitu keskenään. Tässä ei

kuitenkaan oli otettu huomioon kaikkia edellä esitettyjä käyttötarkoituksia, vaan ainoastaan kaksi, nimittäin huoneiden käyttäminen asumis- tai muihin tarkoituksiin. Tulokset käyvät ilmi seuraavasta taulukosta.

	Helsinki.		Turku.		Viipuri.		Tampere.		Vaasa.		Pori.		Oulu.	
		%		%		%		%		%		%		%
Asuinhuoneita.														
Maakerros	2 308	45.5	311	41.4	238	24.2	497	43.2	87	30.9	28	35.9	51	24.9
1. kerros	26 891	78.4	22 443	85.2	19 096	82.4	19 048	85.9	7 600	81.8	9 793	86.1	7 044	81.7
2. »	18 263	86.7	3 051	82.4	3 520	81.7	2 488	81.8	2 047	90.3	505	83.1	621	74.5
3. »	11 223	89.4	881	81.3	1 834	85.6	795	80.6	153	76.9	52	89.6	148	83.6
4. »	7 693	94.6	481	90.8	1 175	96.6	330	85.9	68	90.7	—	—	28	93.4
5. »	2 942	96.1	48	88.9	405	100.0	165	96.5	—	—	—	—	—	—
6. »	105	99.1	—	—	23	100.0	—	—	—	—	—	—	—	—
Vinttikerros	1 300	85.4	278	86.1	650	92.5	41	65.1	1 453	95.7	118	97.5	240	81.1
Yhteensä	70 725	82.4	27 493	83.9	26 941	81.7	23 364	83.5	11 408	83.7	10 496	85.8	8 132	80.1
Muita huoneita.														
Maakerros	2 769	54.5	441	58.6	746	75.8	653	56.8	195	69.1	50	64.1	154	75.1
1. kerros	7 398	21.6	3 892	14.8	4 080	17.6	3 136	14.1	1 685	18.2	1 580	13.9	1 573	18.3
2. »	2 812	13.3	650	17.6	709	18.3	553	18.2	221	9.7	103	16.9	213	25.5
3. »	1 331	10.6	202	18.7	308	14.4	191	19.4	46	23.1	6	10.4	29	16.4
4. »	436	5.4	49	9.2	42	3.4	54	14.1	7	9.3	—	—	2	6.6
5. »	120	3.9	6	11.1	—	—	6	3.5	1	100.0	—	—	—	—
6. »	1	0.9	1	100.0	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Vinttikerros	223	14.6	45	13.9	53	7.5	22	34.9	66	4.3	3	2.5	56	18.9
Yhteensä	15 090	17.6	5 286	16.1	6 018	18.3	4 617	16.5	2 221	16.3	1 742	14.2	2 027	19.9

Taulukko antaa siinä esitetystä asiasta pääpiirteissään seuraavan kuvan:

Maakerroksen huoneiden käyttäminen asuinhuoneina on voittanut jalsijaa, ei ainoastaan absoluuttisesti vaan myöskin suhteellisesti, enimmäkseen Helsingissä ja Tampereella, joista edellisessä sanotun kerroksen huoneista yli 45 ja jälkimmäisessä yli 43 % käytettiin asumistarkoituksiin. Turussa oli maakerroksen huoneista asuinhuoneita n. $\frac{2}{5}$, Viipurissa ja Oulussa n. $\frac{1}{4}$, Vaasassa lähes $\frac{1}{3}$ ja Porissa jonkun verran yli $\frac{1}{3}$.

Ensimmäisen kerroksen huoneista oli asuinhuoneita suhteellisesti vähimmin Helsingissä (n. 78 %) sekä enimmäkseen Porissa (n. 86 %). Muiden kaupunkien vastaavat prosenttiluvut vaihtelivat 82—86 vaiheilla.

Toisen kerroksen huoneisiin nähden on erikoisesti merkillepantavaa, että niistä muissa kaupungeissa, paitsi Helsingissä ja Vaasassa, asuinhuoneina käytettiin suhteellisesti jonkun verran pienempi määrä kuin ensimmäisen kerroksen huoneista.

Tämä sama asianlaita on huomattavissa myöskin kolmannen kerroksen huoneisiin nähden Turussa, Tampereella ja Vaasassa. Muissa kaupungeissa oli sitä vastoin asuinhuoneiden osuus puheena olevan kerroksen huoneluvussa suhteellisesti tuntuvasti suurempi kuin alempien kerrosten.

Mitä kolmatta kerrosta ylempiin varsinaisiin asuntokerroksiin tulee, oli niissä asuinhuoneina käytettyjen huoneiden luku yleensä suhteellisesti sitä suurempi, kuin korkeammasta kerroksesta on kysymys.

Vinttikerroksessa sijaitsevista huoneista oli asuinhuoneina käytettyjen luku suhteellisesti suurin Porissa (noin 97 %) ja Vaasassa (n. 95 %) sekä pienin Oulussa (n. 81 %) ja Helsingissä (n. 85 %).

Seuraavassa esitetään vielä tietoja niiden maa- ja kellarikerroksen käytettyjen lämmitettävien huoneiden ryhmittymisestä käyttötarkoituksen mukaan, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella. Tulokset näkyvät seuraavasta taulukosta:

Kaupunki	Asuinhuoneita.		Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.		Tehdas-, verstas- y. m. s. huoneita.		Ravintola- ja kahvila- huoneita.		Huoneita opetus- ja sivistystar- koitukseen sekä viras- toja varten		Yhteensä.	
		‰ ¹⁾		‰ ¹⁾		‰ ¹⁾		‰ ¹⁾		‰ ¹⁾		‰ ¹⁾
Helsinki	1 621	2.3	927	15.2	1 126	25.2	84	9.2	119	3.3	3 877	4.5
Turku	99	0.4	103	5.6	190	9.1	25	7.2	2	0.2	419	1.3
Viipuri	436	1.6	382	16.7	498	23.4	46	8.5	28	2.6	1 390	4.2
Tampere	541	2.3	290	19.5	514	24.7	15	3.9	20	3.0	1 380	4.9
Vaasa	69	0.6	48	5.5	112	15.2	—	—	3	0.6	232	1.7
Pori	38	0.4	21	4.1	22	2.8	3	2.9	2	0.6	86	0.7
Oulu	41	0.5	79	12.7	58	6.2	11	8.9	5	1.4	194	1.9

Taulukosta käy ilmi, että maa- ja ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevista asuinhuoneista oli kaikissa kaupungeissa suhteellisesti vähän sellaisia, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella; Turussa, Vaasassa, Porissa ja Oulussa vain nimeksi (0.4—0.6 %). Enimmin oli tällaisia huoneita Helsingissä ja Tampereella, kummassakin 2.3 %, sitä lähinnä Viipurissa (1.6 %). Muihin taulukossa mainittuihin ryhmiin, paitsi viimeiseen, kuuluvista huoneista sitä vastoin toisissa kaupungeissa (Helsinki, Viipuri ja Tampere) oli varsin huomattava osa näitä hygienisesti vähemmän tyydyttäviä huoneita.

¹⁾ Prosenttia saman ryhmän maa- ja 1. kerroksessa olevien huoneiden koko luvusta.

III. Kiinteistö- ja rakennuslaskun tulokset kustakin kaupungista erikseen.

Helsinki.

Pinta-ala ja asutustiheys. Helsingin kiinteistö- ja rakennuslaskualue käsitti vuonna 1910 kaikkiaan 2 565.06 ha, josta oli rakennettua tonttialaa 650.81 ha. Tästä kuului kaupunginaseman alueeseen, s. o. varsinaiseen kaupunkiin kaikkiaan 1 127.16 ha, josta rakennettujen tonttien ala oli ainoastaan 382.39 ha eli 33.9 %. Kaupunkiin yhdistettyä, mutta kaupunginaseman ulkopuolella olevaa aluetta taas oli 1 368.36 ha, siitä rakennettua 255.23 ha. Kaupungin rajain ulkopuolella olevaa aluetta oli laskussa mukana ainoastaan 69.54 ha, josta rakennettuja tontteja 13.19 ha.

Niiden eri näkökohtien mukaan, joilta asutustiheyttä on pyritty valaisemaan, osottautui se edellä mainittuihin alueihin nähden seuraavanlaisiksi:

Yhtä ha kohti koko alaa oli lämmitettäviä huoneita: koko laskualueella 35. kaupunkiin yhdistetyllä, kaupunginaseman ulkopuolella olevalla alueella 4 ja kaupunginaseman alueella 75; asukastiheyttä koskevat vastaavat luvut olivat 53, 6 ja 111. Yhtä ha kohti rakennettua tonttialaa oli äskenmainituilla alueilla rakennettuja kiinteistöjä: 3.17, 1.21 ja 4.34, lämmitettäviä huoneita 139, 19 ja 221 sekä asukkaita 210, 33 ja 327.

Eri kaupunginosiin ja niitä vastaaviin alueisiin nähden käyvät edellä esitetyt seikat ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Pinta-ala ha		1 hehtaaria kohti:				
	Koko ala:	Rakennettu tonttiala.	koko alaa.		rakennettua tonttialaa.		
			Lämmitettäviä huoneita.	Asukkaita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Lämmitettäviä huoneita.	Asukkaita.
A. Kaupungin rajain sisällä.							
a) Kaupunginaseman alueella.							
Ensimmäinen kaupunginosa	50.48	32.90	213	229	5.01	327	351
Toinen »	77.92	48.30	102	80	2.21	164	129
Kolmas »	31.04	14.88	208	162	7.05	434	338
Neljäs »	95.66	56.79	142	209	4.82	239	353
Viides »	29.46	21.79	237	289	5.92	321	391
Kuudes »	46.52	19.15	101	220	6.47	244	535
Seitsemäs »	65.33	34.46	179	279	5.54	339	529
Kahdeksas »	38.72	18.35	115	130	3.32	243	273

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Pinta-ala ha		1 hehtaaria kohti:				
	Koko ala.	Rakennettu tonttialaa.	koko alaa.		rakennettua tonttialaa.		
			Lämmitettävät huoneita.	Aukkaita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Lämmitettävät huoneita.	Aukkaita.
Yhdeksäs kaupunginosa	33.44	15.38	34	33	2.53	75	72
Kymmenes »	98.79	40.51	39	73	2.22	96	77
Yhdestoista »	85.10	24.12	74	208	6.34	261	735
Kahdestoista »	111.00	28.19	24	65	2.76	95	255
Kolmastoista »	162.33	4.20	9	11	13.33	350	434
Neljästoista »	173.98	21.69	14	24	3.87	113	194
Viidestoista »	27.38	1.68	8	31	3.57	137	511
Yhteensä	1 127.15	382.39	75	111	4.34	221	327
b) Kaupunklin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.							
Rautatielinjan länsipuolella	384.44	65.59	2	3	1.20	14	17
Rautatielinjan itäpuolella	793.81	43.25	4	9	4.00	83	163
Saaret	190.11	146.39	2	2	0.39	3	2
Yhteensä	1 368.36	255.23	4	6	1.21	19	33
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.							
Böhlen kruununtila	69.54	13.19	16	39	7.05	84	203
Koko laskualueella	2 565.05	650.81	35	53	3.17	139	210

Tästä taulukosta näkyy, että asutustiheys, verrattaessa rakennettua tonttialaa asukasluvuun, oli suurin työvään asumassa XI kaupunginosassa, eli Kalliossa, pienin erikoisesti varakkaan porvariston asumassa kaupunginosassa, s. o. Kaivopuistossa.

Laskun tärkeimmät yleistulokset. Vuoden 1910 kiinteistö- ja rakennuslaskun tärkeimmät yleistulokset käyvät Helsinkiin nähden kaupunginosittain ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Absoluuttisesti.				Prosentteissa.			
	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia.		Lämmitettäviä huoneita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia.		Lämmitettäviä huoneita.
		Lämmitettävien.	Lämmitettävien.			Lämmitettävien.	Lämmitettävien.	
A. Kaupungin rajain sisällä.								
a) Kaupungin aseman alueella.								
Ensimmäinen kaupunginosa	165	347	128	10 744	8.0	7.6	5.2	11.9
Toinen »	107	269	93	7 924	5.2	5.9	3.8	8.7
Kolmas »	105	204	61	6 461	5.1	4.4	2.5	7.1
Neljäs »	274	687	281	13 550	13.3	15.0	11.3	14.9
Viides »	129	308	99	6 993	6.2	6.7	4.0	7.7
Kuudes »	124	288	114	4 678	6.0	6.3	4.6	5.2
Seitsemäs »	191	388	139	11 682	9.2	8.4	5.6	12.9
Kahdeksas »	61	118	66	4 451	3.0	2.6	2.7	4.9
Yhdeksäs »	39	84	50	1 150	1.9	1.8	2.0	1.3
Kymmenes »	90	198	162	3 896	4.3	4.3	6.5	4.3
Yhdestoista »	153	318	141	6 288	7.4	6.9	5.7	6.9
Kahdestoista »	78	181	101	2 675	3.8	3.9	4.1	2.9
Kolmastoista »	56	88	94	1 474	2.7	1.9	3.8	1.6
Neljästoista »	84	220	133	2 455	4.1	4.8	7.4	2.7
Viidestoista »	6	18	12	230	0.3	0.4	0.5	0.3
Yhteensä	1 662	3 716	1 724	84 651	80.5	80.9	69.7	93.3
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.								
Rautatielinjan länsipuolella	79	174	165	903	3.8	3.8	6.7	1.0
Rautatielinjan itäpuolella	173	400	355	3 597	8.4	8.7	14.3	4.0
Saaret	58	117	103	478	2.8	2.5	4.2	0.5
Yhteensä	310	691	623	4 978	15.0	15.0	25.2	5.5
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Böhlen kruununtila	93	186	128	1 108	4.5	4.1	5.1	1.2
Koko laskualueella	2 065	4 593	2 475	90 737	100.0	100.0	100.0	100.0

Tästä näkyy, että sekä rakennettujen kiinteistöjen, lämmitettävien ja lämmittämättömien rakennusten että lämmitettävien huoneiden puolesta suurin oli neljäs kaupunginosa ja vähäisin viidestoista kaupunginosa.

Jos esitetyt tulokset koko laskualueeseen nähden asetetaan verrattaviksi vastaavien tulosten kanssa vuosilta 1870, 1880, 1890 ja 1900, saadaan seuraava yhdistelmä:

	1870.	1880.	1890.	1900.	1910.
Rakennettuja kiinteistöjä	1 078	1 198	1 325	1 634	2 065
Rakennuksia	3 625(?)	4 602	4 961	6 264	7 068
Lämmitettäviä rakennuksia	2 296	2 752	3 053	3 837	4 593
Lämmittämättömiä »	1 329(?)	1 850	1 908	2 427	2 475
Lämmitettäviä huoneita	18 416	24 927	39 388	56 773	90 737

Näiden lukujen johdosta huomautettakoon, että laskualue ei eri vuosina ole ollut sama. Missä määrin se eri aikoina on ollut erisuuri, siitä on tehty selkoa S. V. T. VI sarjan 44. julkaisussa. Mainittakoon kuitenkin, että muutokset vuosien 1900 ja 1910 laskualueiden välillä olivat verraten pienet.

Jo silmäys esitettyihin lukuihin osottaa, että pääkaupunkimme kehitys viimeisen neljän vuosikymmenen kuluessa ja etenkin viime vuosikymmenellä on ollut meikäläisiin oloihin nähden suuremmin. Tämän kehityksen tulokset käyvät selvemmin ilmi seuraavista absoluuttisista ja suhteellisista lisäyslukuista.

	1870—1880.		1880—1890.		1890—1900.		1900—1910.	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Rakennettuja kiint.	120	11.1	137	11.5	309	23.3	431	26.4
Rakennuksia	977	27.0(?)	437	9.7	1 303	26.2	804	12.8
Lämmitettäviä raken- nuksia	456	19.9	335	12.3	784	25.6	756	19.7
Lämmittämättömiä rakennuksia	521	39.2(?)	102	5.6	519	27.2	48	2.0
Lämmitettäviä huo- neita	6 511	35.4	14 646	59.2	17 385	44.1	33 964	59.8

Lisäysprosenttien huomattava eroavaisuus toiselta puolen rakennettujen kiinteistöjen ja lämmitettävien rakennusten sekä toiselta puolen lämmitettävien huoneiden välillä osottaa, että Helsingin kasvaminen neljän vuosikymmenen kuluessa on tapahtunut paljon suuremmissa määrin lämmitettävien rakennusten suuruuden kuin näiden tai rakennettujen kiinteistöjen luvun puolesta. Tämä koskee erittäinkin ajanjaksoja 1880—1890 ja 1900—1910, joiden kuluessa huoneiden suhteellinen, jälkimäisenä absoluuttinenkin, lisäys oli tuntuvasti suurempi kuin muina jaksoina. Mainitun seikan oikeaa arvostelemista varten, mikäli se koskee ajanjaksoa 1890—1900 tulee kuitenkin muistaa, että vuoden 1900 laskualue oli paljoka laajempi kuin vuoden 1890, ja että täten lisäksi tulleella alueella

oli useita, mutta suhteellisesti pieniä lämmitettäviä rakennuksia. Tästä huolimatta on lämmitettävien rakennusten keskiuus ajanjaksona 1890—1900 huomattavasti kasvanut aikaisempiin vuosikymmeniin verrattuna. Samoin on laita myöskin vv. 1900—1910 ja vieläkin huomattavammassa määrässä. Eri laskuvuosina tuli näet seuraava luku lämmitettäviä huoneita kutakin lämmitettävää rakennusta kohti: 1870 8.0, 1880 9.1, 1890 12.9, 1900 14.8 ja 1910 19.8.

Edellä esitettyjen absoluuttisten lukujen perusteella on tässä yhteydessä mieltäkiinnittävää tarkastaa, missä määrin rakennettujen kiinteistöjen *käytön intensiteetti*, mikä parhaiten käy ilmi lämmitettävien huoneiden, mutta tavallaan myöskin rakennusten keskimääräisestä luvusta kiinteistöä kohti, on lisääntynyt tai mahdollisesti vähentynyt. Tässä on rajoitettu sanottua asianhaaraa valaisemaan ainoastaan koko laskualueeseen nähden, sellaisena kuin se eri laskuissa on ollut. Eri kaupunginosiin ei ole katsottu olevan syytä kajota, pääasiassa sen takia, että sivuilla 23—24 olevan taulukon jälkimmäisessä osassa on kiinteistöjen käytön intensiteetti kaupunginosittain tullut tavallaan valaistuksi vuoteen 1910 nähden, mikä vuosi tämän tutkimuksen kannalta on tärkein.

Kutakin kiinteistöä kohti tuli keskimäärin:

	1880.	1890.	1900.	1910.
Lämmitettäviä rakennuksia	2.29	2.30	2.85	2.22
Lämmittämättömiä »	1.52	1.44	1.49	1.20
Rakennuksia yhteensä	3.81	3.74	3.83	3.42
Lämmitettäviä huoneita	20.83	29.73	34.74	43.94

Kuten lukusarjoista näkyy, on rakennusten keskimääräinen luku kutakin rakennettua kiinteistöä kohti vv. 1901—1910 vähentynyt, mikä ilmiö saa selityksensä siitä, että puurakennukset ovat, kuten jälempänä osotetaan, vähentyneet ja niiden tilalle rakennettu suuria kivirakennuksia tai puu-kivirakennuksia. Tätä osottaa myöskin lämmitettävien huoneiden keskimääräisen luvun suuri lisääntyminen etenkin sanottuna vuosikymmenenä, osottaen samalla, että kiinteistöjen käyttö on tullut paljoa intensiivisemmäksi kuin aikaisemmin.

Rakennettujen kiinteistöjen omistajat. Omistajaan nähden ryhmittäytyvät rakennetut kiinteistöt vuonna 1910 seuraavan taulukon osoittamalla tavalla. Taulukossa on, paitsi koko laskualue, otettu erikseen huomioon kaupungin aseman alue, kaupunkiin yhdistetty, kaupungin aseman ulkopuolella oleva alue sekä kaupungin rajain ulkopuolella oleva alue.

Kiinteistön omistaja.	Rakennettuja kiinteistöjä.									
	Kaupungin rajain sisällä.								Koko lasku- alueella.	
	Kaupungin aseman alu- eella.		Kaupunkin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulko- puolella ole- valla alueella.		Yhteensä.		Kaupungin rajain ulko- puolella.			
		%		%		%		%		%
Yleinen laitos:										
Suomen valtio ¹⁾	79	4.7	10	3.2	89	4.5	—	—	89	4.3
Venäjän »	18	1.1	—	—	18	1.0	—	—	18	0.9
Kaupunki	68	4.1	21	6.8	89	4.5	—	—	89	4.3
Seurakunta	16	1.0	—	—	16	0.8	—	—	16	0.8
Yhteensä	181	10.9	31	10.0	212	10.8	—	—	212	10.3
Yhdyskunta tai yhtiö:										
Seura tai yhdistys	42	2.5	13	4.2	55	2.8	3	3.2	58	2.8
Kiinteistöyhtiö	311	18.7	4	1.3	315	16.0	2	2.2	317	15.4
Muu yhtiö	169	10.2	13	4.2	182	9.2	—	—	182	8.8
Yhteensä	522	31.4	30	9.7	552	28.0	5	5.4	557	27.0
Yksityinen henkilö:										
Teollisuudenharjoittaja ...	124	7.5	33	10.6	157	8.0	14	15.1	171	8.3
Kuljetusliikkeen harjoittaja tai muu kulkulaitoksiin kuluva	46	2.8	28	9.0	74	3.7	14	15.1	88	4.3
Kauppiaa	116	7.0	33	10.6	149	7.5	9	9.7	158	7.6
Muu kaupan alalla toimiva Julkisessa toimessa oleva tai vapaiden elinkeinojen harjoittaja	35	2.1	6	1.9	41	2.1	—	—	41	2.0
Koroista tai eläkkeestä elävä	134	8.0	21	6.8	155	7.9	3	3.2	158	7.6
Leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua am- mattia	208	12.5	56	18.1	264	13.4	12	12.9	276	13.3
Muu	166	10.0	24	7.8	190	9.6	10	10.7	200	9.7
Yhteensä	130	7.8	48	15.5	178	9.0	26	27.9	204	9.9
Yhteensä	959	57.7	249	80.3	1 208	61.2	88	94.6	1 296	62.7
Kaikkiaan	1 662	100.0	310	100.0	1 972	100.0	93	100.0	2 065	100.0

¹⁾ Tähän on luettu myöskin Aleksanterin-Yliopistolle kuuluvat kiinteistöt.

Kuten taulukosta näkyy, kuului enemmistö rakennetuista kiinteistöistä yksityisille henkilöille (62.7 %), sekä näistä suhteellisesti enimmät koroista tai eläkkeestä eläville. Erikoisesti ansaitsee huomauttamista naispuolisille leskille ja naimattomille naisille, ilman ilmoitettua ammattia, kuuluvien kiinteistöjen suuri luku, 200 eli 9.7 % kiinteistöjen koko luvusta ja noin $\frac{1}{6}$ yksityisten omistamien kiinteistöjen luvusta.

Mitenkä eri omistajaluokkien kiinteistöt jakaantuivat eri kaupunkialueiden kesken, käy lähemmin ilmi taulukosta.

Kiinteistöjen omistussuhteissa parin viime vuosikymmenen kuluessa tapahtuneet muutokset näkyvät seuraavasta taulukosta. Ryhmityksen erilaisuuden takia vv. 1890 ja 1900 verrattuna vuoteen 1910, on omistajaluokkien luku taulukossa täytynyt supistaa hyvin pieneksi. Erittäinkin mitä yksityisomistajiin tulee, on ainoastaan kolmen elinkeinoryhmän tiedot keskenään verrannollisia, ja yksi niistä (merenkulkijoita koskeva) on aivan vähäpätöinen.

Kiinteistön omistaja.	Rakennettuja kiinteistöjä.					
	Absoluuttisesti.			Prosentteissa.		
	1890	1900	1910	1890	1900	1910
<i>Yleisiä laitoksia</i>	110	148	212	8.3	9.0	10.3
Suomen valtio	51	69	89	3.8	4.2	4.3
Venäjän »	13	16	18	1.0	0.9	0.9
Kunta tai seurakunta	46	63	105	3.5	3.9	5.1
<i>Yhdyskuntia ja yhtiöitä</i>	84	227	557	6.3	13.9	27.0
<i>Yksityisiä</i>	1 131	1 259	1 296	85.4	77.1	62.7
Siitä:						
Teollisuudenharjoittajia	256	151	171	19.3	9.2	8.3
Kauppiaita	179	187	158	13.5	11.5	7.6
Merenkulkijoita	13	21	17	1.0	1.3	0.8

Kuten taulukosta käy ilmi, on yhdyskuntien ja yhtiöiden merkitys kiinteistöjen omistajina vuosikymmenestä toiseen huomattavasti lisääntynyt. Etenkin vv. 1900—1910 on kasvu ollut voimakasta, johtuen tietenkin tällöin Helsingissä vallinneesta vilkkaasta rakennuskaudesta, jonka tunnusmerkillisimpiä ilmiöitä oli yhtiötalojen syntyminen. Myöskin yleisille laitoksille kuuluvien rakennettujen kiinteistöjen luku on, ei ainoastaan absoluuttisesti vaan myöskin suhteellisesti, lisääntynyt. Yksityisten omistajien kiinteistöjen luku on sitävastoin suhteellisesti vuosikymmenestä toiseen tuntuvasti vähentynyt; absoluuttisesti on niiden luku tosin lisääntynyt, mutta varsin heikosti. Mitä

taas taulukossa erikseen mainittuihin kolmeen yksityisomistajia koskevaan elinkeinoryhmään tulee, on niiden kaikkien merkitys kiinteistön omistajana subteellisesti huomattavasti vähentynyt.

Rakennettujen kiinteistöjen viimeisen omistuksen pituus. Kuten jo edellä on mainittu, kerättiin vuoden 1910 kiinteistö- ja rakennuslaskussa ensimmäisen kerran tietoja siitä ajasta, jolloin kiinteistö oli joutunut viimeisen omistajan haltuun. Tämä kiinteistöjen omistajain vaihtumisen kannalta erittäin mieltäkiinnittävä ilmiö käy yleispiirtein ilmi seuraavasta taulukosta.

Aika, jolloin kiinteistö oli joutunut viimeisen omistajan haltuun.	Rakennettuja kiinteistöjä.										
	Kaupungin rajain sisällä.								Kaupungin rajain ulkopuolella.		Koko lasku-alueella.
	Kaupungin aseman alueella.		Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.		Yhteensä.						
		%		%		%		%		%	
1810 tai sitä ennen.....	37	2.2	10	3.2	47	2.4	—	—	47	2.3	
1811—50.....	40	2.4	2	0.6	42	2.1	—	—	42	2.0	
1851—60.....	16	1.0	5	1.6	21	1.1	—	—	21	1.0	
1861—70.....	40	2.4	2	0.6	42	2.1	—	—	42	2.0	
1871—80.....	90	5.4	13	4.2	103	5.2	—	—	103	5.0	
1881—90.....	191	11.5	17	5.5	208	10.6	1	1.1	209	10.1	
1891—1900.....	327	19.7	82	26.5	409	20.7	32	34.4	441	21.4	
1901—05.....	287	17.3	46	14.9	333	16.9	30	32.3	363	17.6	
1906—10.....	634	38.1	133	42.9	767	38.9	30	32.2	797	38.6	
Yhteensä	1 662	100.0	310	100.0	1 972	100.0	93	100.0	2 065	100.0	

Taulukosta näkyy, että enemmistö kiinteistöjä siihen merkityillä eri alueilla oli sellaisia, joiden omistus johtui aivan myöhäiseltä ajalta, s. o. viime vuosikymmeneltä ja etenkin sen jälkipuoliskolta, jolloin kaupungin rakennustoiminta oli ennen kuulumattoman vilkasta. Viime vuosikymmeneltä polveutuvista omistuksista oli: kaupungin aseman alueella 55.4 %, kaupunkiin yhdistetyllä sen aseman ulkopuolella olevalla alueella 57.8 %, kaupungin rajain ulkopuolella olevalla alueella 64.5 % sekä koko laskualueella 56.2 %. Kuten luonnollista, tulee kiinteistöjen luku sitä pienemmäksi, kuta varhaisemmalta ajalta niiden omistus johtuu. Samoin on luonnollista, että ne kiinteistöt, joiden omistus polveutui kahdelta ensimmäiseltä taulukkoon merkityltä ajanjaksolta, olivat joko yksinomaan tai miltei yksinomaan muiden kuin yksityishenkilöiden omistamia.

Tämä käy lähemmin ilmi seuraavasta taulukosta:

O m i s t a j a .	Kiinteistöjen luku, jotka olivat joutuneet omistajansa haltuun alla mainittuina vuosina.						Yhteensä ra- kennettuja kiinteistöjä
	1810 tai sitä ennen.	1811—50	1851—80	1881—90	1891—1900	1901—10	
Yleinen laitos:	%	%	%	%	%	%	
Suomen valtio	2 2.2	19 21.3	24 27.0	10 11.2	11 12.4	23 25.9	89
Venäjän »	3 16.7	4 22.2	6 33.3	1 5.6	1 5.6	3 16.6	18
Kaupunki	41 46.1	2 2.2	3 3.4	6 6.8	10 11.2	27 30.3	89
Seurakunta	1 6.3	6 37.5	2 12.5	2 12.5	1 6.2	4 25.0	16
Yhteensä	47 22.2	31 14.6	35 16.5	19 9.0	23 10.8	57 26.9	212
Yhdyskunta tai yhtiö:							
Seura tai yhdistys	— —	— —	8 13.8	7 12.1	16 27.6	27 46.5	58
Kiinteistöyhtiö	— —	— —	6 1.9	6 1.9	54 17.0	251 79.2	317
Muu yhtiö	— —	2 1.1	9 4.9	21 11.5	56 30.8	94 51.7	182
Yhteensä	— —	2 0.4	23 4.1	34 6.1	126 22.6	372 66.8	557
Yksityinen henkilö:							
Teollisuudenharjoittaja....	— —	4 2.3	8 4.7	18 10.5	40 23.4	101 59.1	171
Kuljetusliikkeen harjoittaja tai muu kulkulaitoksiin kuuluva	— —	— —	2 2.3	11 12.5	17 19.3	58 65.9	88
Kauppias	— —	— —	5 3.2	13 8.2	32 20.3	108 68.3	158
Muu kaupan alalla toimiva Julkisessa toimessa oleva tai vapaiden elinkeinojen harjoittaja	— —	— —	— —	3 7.3	8 19.5	30 73.2	41
Koroista tai eläkkeestä elävä	— —	2 0.7	21 7.6	40 14.5	63 22.8	150 54.4	276
Leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua am- mattia	— —	2 1.0	35 17.5	29 14.5	49 24.5	85 42.5	200
Muu	— —	1 0.5	28 13.7	28 13.7	50 24.5	97 47.6	204
Yhteensä	— —	9 0.7	108 8.4	156 12.0	292 22.5	731 56.4	1 296
Kaikkiaan	47 2.3	42 2.0	166 8.0	209 10.1	441 21.4	1 160 56.2	2 065

Ennen vuotta 1810 omistajansa haltuun joutuneista kiinteistöistä ei niin muodoin ollut ainoatakaan yksityishenkilön omistamaa, vaan ne kuuluivat kaikki yleisille laitoksille ja niistäkin miltei kokonaan Helsingin kaupungille. Seuraavassa ryhmässä oli jo yhdeksän yksityishenkilöä sekä kaksi yhtiötä. Siitä ylöspäin, ajan puolesta myöhempiin omistajaryhmiin siirryttäessä huomaa, että kiinteistöjen luku kasvaa, varsinkin yhdyskunnilla ja yhtiöillä sekä myöskin

yksityisillä. Etenkin viime vuosikymmen on tässä suhteessa huomattava. Kiinteistöyhtiöiden hallussa olevista kiinteistöistä johtuu lähes neljäviidesosan omistus vuosilta 1901—1910. Yksin valtiolaitokset sekä kaupunki ja seurakuntakin olivat näinä vuosina hankkineet suhteellisesti enemmän kiinteistöjä haltuunsa kuin yleensä muina taulukossa mainittuina ajanjaksoina.

Rakennusten käyttötarkoitus. Käyttötarkoituksen mukaan ryhmittyvät rakennukset seuraavasti:

	Lämmitettäviä		Lämmittämättömiä	
	rakennuksia		rakennuksia	
	abs.	%	abs.	%
1880	2 718	60.1	1 806	39.9
1890	3 053	61.5	1 908	38.5
1900	3 837	61.2	2 427	38.8
1910	4 593	65.0	2 475	35.0

Jos ensiksi pidetään silmällä vuosia 1900 ja 1910 nähdään, että vaikkakin lämmittämättömien rakennusten luku on vv. 1900—1910 jonkun verran lisääntynyt, oli niiden merkitys suhteellisesti, rakennusten koko lukuun verraten, 1910 tuntuvasti pienempi kuin 1900. Ja epäilemättä niiden suhteellinen vähenys olisi jonkun verran suurempikin, jos molempien vuosien laskualueet olisivat samat. Sillä, kuten jo edellä on viitattu, käsitti vuoden 1910 laskualue eräitä sellaisia alueita, jotka eivät sisällyneet vuoden 1900 laskualueeseen, ja juuri tällaisilla »ei kaupunkitapaan» asutuilla alueilla on, kuten tunnettua, lämmittämättömiä rakennuksia suhteellisesti enemmän kuin varsinaisella kaupungin-aseman alueella. Toiselta puolen on kuitenkin huomattava, että vuoden 1910 laskusta jäi pois eräitä saaria (Aleksanterinsaari, Majakkasaari, Gråhara ja Pikku Mäntysaari), jotka vuoden 1900 laskussa olivat mukana, minkä vuoksi ero vuosien 1900 ja 1910 laskualueen välillä supistuu siinä määrin, että täsmälleen samaan alueeseen kohdistuvien lukujen vertaaminen toisiinsa ei näytä tarpeelliselta, koska se ei yllä esitettyjen lukujen viittaamaan kehitykseen tulisi sanottavasti vaikuttamaan sinne tai tänne.

Mitä taas vuosien 1880, 1890 ja 1900 lukuihin tulee, häiritsee niiden vertaamista toisiinsa laskualueen erilaisuus sanottuina vuosina. Vuosien 1880 ja 1890 väenlaskuissa oli alue-ero kuitenkin aivan vähäpätöinen, jos sitä arvostellaan rakennettujen kiinteistöjen luvun perusteella (ks. S. V. T. VI: 24). Toisin oli sitävastoin asianlaita 1900, jolloin laskualue käsitti suuria alueita, jotka eivät sisällyneet aikasempiin laskuihin (ks. S. V. T. VI: 35). Suureksi osaksi tästä johtuu lämmittämättömien rakennusten suuri lisäys vv. 1891—1900.

Millaiset olivat sitten lämmitettävien ja lämmittämättömien rakennusten väliset lukusuhteet eri kaupunginosissa tai niitä vastaavilla alueilla vuonna 1910.

Esitämme ensin lukuja tilan mukaan vuodelta 1910. Niiden ohella on taulukkoon otettu pari lukusarjaa, joista edellinen valaisee lämmitettävien rakennusten, jälkimäinen lämmitettävien huoneiden lukua kutakin lämmittämättöntä rakennusta kohti. Jälkimäinen näistä lukusarjoista on täydennyksenä edelliselle. Sillä lämmitettävien ja lämmittämättömien rakennusten luvun vertaaminen toisiinsa ei anna minkäänlaista käsitystä niiden keskinäisistä suuruussuhteista. Täysin luotettavan selon saamiseksi tässä kohdin täytyisi olla tietoja kummankin lajisten rakennusten suuruudesta. Mutta koska lämmittämättömistä rakennuksista ei sellaisia ole käytettävissä, voidaan ne korvata lämmitettävien huoneiden lukua koskevilla tiedoilla. Huoneiden luku tarjoaa, yleisesti katsoen, sangen luotettavan mittapuun lämmitettävien rakennusten suuruuden mittaamiselle. Sen vuoksi käyttämällä lämmitettävien rakennusten luvun asemasta näiden sisältämää huonelukua puheena olevassa vertailussa, saadaan oikeampi kuva lämmittämättömien rakennusten merkityksestä eri kaupunginosissa.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 rakennuksesta oli		100 lämmitettävää rakennusta kohti lämmittämättömiä rakennuksia	Lämmitettäviä huoneita keskimäärin lämmittämättöntä rakennusta kohti.
	lämmitettäviä.	lämmittämättömiä.		
A. Kaupungin rajain sisällä.				
a) Kaupungin aseman alueella.				
Ensimmäinen kaupunginosa	73.1	26.9	36.9	83.9
Toinen »	74.3	25.7	34.6	85.2
Kolmas »	77.0	23.0	29.9	105.9
Neljäs »	71.0	29.0	40.9	48.2
Viides »	75.7	24.3	32.1	70.6
Kuudes »	71.6	28.4	39.6	41.0
Seitsemäs »	73.6	26.4	35.8	84.0
Kahdeksas »	64.1	35.9	55.9	67.4
Yhdeksäs »	62.7	37.3	59.5	23.0
Kymmenes »	55.0	45.0	81.8	24.0
Yhdestoista »	69.3	30.7	44.3	44.6
Kahdestoista »	64.2	35.8	55.8	26.5
Kolmastoista »	48.4	51.6	106.8	15.7
Neljästoista »	54.6	45.4	83.2	13.4
Viidestoista »	60.0	40.0	66.7	19.2
Yhteensä	68.3	31.7	46.4	49.1

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 rakennuksesta oti		100 lämmitettävää rakennusta kohti lämmittämättömiä rakennuksia.	Lämmitettäviä huoneita keskimäärin lämmittämättömiä rakennusta kohti.
	lämmitettäviä.	lämmittämättömiä.		
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.				
Rautatielinjan länsipuolella.....	51.3	48.7	94.8	5.5
Rautatielinjan itäpuolella.....	53.0	47.0	88.8	10.1
Saaret.....	53.2	46.8	88.0	4.6
Yhteensä	52.6	47.4	90.2	8.0
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.				
Böhlen kruununtila.....	59.2	40.8	68.8	8.7
Yhteensä	65.0	35.0	53.9	36.7

Taulukon kolme ensimmäistä lukusarjaa osottaa, että lämmitettävät rakennukset olivat muissa, paitsi kolmannessatoista kaupunginosassa enemmistönä, jopa keskikaupungilla moninkertaisena enemmistönä.

Neljännestä lukusarjasta käy ilmi, että lämmittämättömien rakennusten merkitys lämmitettäviin verrattuna oli varsinkin kahdeksassa ensimmäisessä kaupunginosassa mitättömän pieni. Laita- ja esikaupungeissa muodostui suhde, kuten luonnollista, toisenlaiseksi.

Rakennusten rakennusaine. Rakennusaineen mukaan jakaantui erilaisten rakennusten luku koko laskualueeseen nähden seuraavasti:

	Kivirakennuksia.	Kivi-puurakennuksia.	Puurakennuksia.
Lämmitettäviä	1 747 eli 38.0 %	325 eli 7.1 %	2 521 eli 54.9 %
Lämmittämättömiä ...	739 » 29.9 »	33 » 1.3 »	1 703 » 68.8 »
Yhteensä	2 486 eli 35.2 %	358 eli 5.1 %	4 224 eli 59.7 %

Erottamalla toisistaan kaupungin aseman alueen kaupunkiin yhdistetyn, sen rajain sisällä olevan muun alueen sekä kaupungin rajain ulkopuolella olevan alueen, saadaan seuraava ryhmitys:

L ä m m i t e t t ä v i ä.	Kivi-rakennuksia.		Kivi-puu-rakennuksia.		Puu-rakennuksia.	
	absol.	%	absol.	%	absol.	%
Kaupungin aseman alueella	1 656	44.6	308	8.3	1 752	47.1
Kaupunkiin yhdist. muulla alueella....	91	13.1	17	2.5	583	84.4
Kaupungin rajain ulkopuolella	—	—	—	—	—	100.0

L ä m m i t t ä m ä t t ö m i ä.	Kivi- rakennuksia.		Kivi-puu- rakennuksia.		Puu- rakennuksia.	
	absol.	%	absol.	%	absol.	%
Kaupungin aseman alueella.....	708	41.1	23	1.3	993	57.6
Kaupunkiin yhdist. muulla alueella....	31	5.0	10	1.6	582	93.4
Kaupungin rajain ulkopuolella	—	—	—	—	128	100.0

Rakennusten ryhmitys rakennusaineen mukaan käy yksityiskohtaisesti ilmi taululiitteistä IV A ja IV B.

Viime vuosikymmeninä tapahtuneen kehityksen valaisemiseksi puheena olevassa suhteessa esitetään vielä seuraavat lukusarjat.

Lämmitettäviä:	Kivi- rakennuksia.		Kivi-puu- rakennuksia.		Puu- rakennuksia.	
	absol.	%	absol.	%	absol.	%
1880	566	20.8	90	3.3	2 062	75.9
1890	778	25.5	203	6.6	2 072	67.9
1900	1 052	27.4	316	8.2	2 469	64.4
1910	1 747	38.0	325	7.1	2 521	54.9

Lämmittämättömiä

1880	284	15.7	—	—	1 522	84.3
1890	514	26.9	—	—	1 394	73.1
1900	625	25.8	25	1.0	1 777	73.2
1910	739	29.9	33	1.3	1 703	68.8

Kaikkiaan

1880	850	18.8	90	2.0	3 584	79.2
1890	1 292	26.0	203	4.1	3 466	69.9
1900	1 677	26.8	341	5.4	4 246	67.8
1910	2 486	35.2	358	5.1	4 224	59.7

Yllä olevista lukusarjoista käy ilmi, että Helsinki on viime vuosikymmeninä yhä enemmän muodostunut »kivikaupungin» luontoiseksi, siten että kivirakennusten luku, ei ainoastaan absoluuttisesti vaan myöskin suhteellisesti, on, etenkin mitä lämmitettäviin rakennuksiin tulee, tuntuvasti lisääntynyt, ja on tämä tapahtunut etupäässä puurakennusten kustannuksella.

Lämmitettävien rakennusten kerroksissa ilmoitettu korkeus. Valaisevia lämmitettävien rakennusten luonnetta tutkittaessa ovat tiedot niiden korkeudesta eli kerrosluvusta. Tätä koskevat tiedot sisältyvät taululiitteisiin V A ja

V B, ja on niissä, paitsi kerroslukua, myöskin rakennusaine ryhmitystä tehtäessä otettu huomioon. Tämän ryhmityksen tulokset käyvät ilmi seuraavasta taulukosta, jossa aikaisemmin mainitut kolme aluetta on pidetty toisistaan erillään.

A l u e.	Kivirakennuksia.						Yhteensä.	Kivi- puuraken- nuksia.	Puurakennuksia.				Yhteensä.
	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.	4-kerroksisia.	5-kerroksisia.	6-kerroksisia.			2-kerroksisia.	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.	
Kaupungin aseman alueella	448	339	362	321	178	81	1656	308	1535	212	51	1752	3716
Kaupunkiin yhdistetyllä muulla alueella	66	15	9	1	—	—	91	17	471	110	2	583	691
Kaupungin rajain ulkopuolella	—	—	—	—	—	—	—	—	167	19	—	186	186
Koko laskualueella	514	354	371	322	178	81	1747	325	2173	341	72	521	4593
P r o s e n t e i s s a.													
Kaupungin aseman alueella	27.0	20.5	21.9	19.4	10.7	0.5	100	100	87.6	12.1	0.3	100	
Kaupunkiin yhdistetyllä muulla alueella	72.5	16.5	9.9	1.1	—	—	100	100	80.8	18.9	0.3	100	
Kaupungin rajain ulkopuolella	—	—	—	—	—	—	—	—	89.8	10.2	—	—	
Koko laskualueella	29.4	20.3	21.2	18.4	10.2	0.5	100	100.0	86.2	13.5	0.3	100	

Taulukosta näkyy, että kaikki kivi-puurakennukset olivat kaksikerroksisia sekä puurakennuksista valtava enemmistö yksikerroksisia. Mitä kivirakennuksiin tulee, oli niistäkin kaupunkiin yhdistetyllä muulla alueella enemmistö yksikerroksisia, kaupungin aseman alueella sitä vastoin ainoastaan suhteellinen enemmistö. Koska kaupunkiin yhdistetyllä muulla alueella olevien kivirakennusten luku oli verrattain pieni (kaikkiaan 91), käyvät kaupungin aseman alueen ja koko laskualueen prosenttiluvut jotenkin yhteen. Niistä nähdään, että kaksi-, kolmi- ja nelikerroksisia rakennuksia oli likipitään saman verran eli kutakin lajia noin $\frac{1}{5}$ kivirakennusten koko luvusta.

Mitä niihin muutoksiin tulee, jotka edellä kosketellussa suhteessa ovat tapahtuneet, rajoitutaan seuraavassa yksinomaan viime vuosikymmeneen. Sen kuluessa tapahtunutta kehitystä valaisee seuraava taulukko. Sen kahdesta ensimmäisestä osasta, toisesta absoluuttisin, toisesta suhdeluvuin, käy ilmi erilaisesta rakennusaineesta rakennettujen lämmitettävien rakennusten ryhmittyminen kerroksittain sekä kolmannelle osalle, kuinka paljon 100 kuhunkin kerrosryhmään kuuluvasta rakennuksesta oli erilaisesta rakennusaineesta rakennettuja.

Kerros-luku.	Lämmitettäviä rakennuksia.								%						100 lämmitettävästä rakennuksesta kussakin kerrosryhmässä.									
	1900				1910				1900			1910			1900			1910						
	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.				
1-kerroksisia	288	—	2 150	2 438	514	—	2 173	2 687	27.4	—	87.1	63.6	29.4	—	86.2	58.5	11.8	—	88.2	100	19.1	—	80.9	100
2- »	316	316	304	936	354	325	341	1 020	30.0	100.0	12.3	24.4	20.3	100.0	13.5	22.2	33.8	33.8	32.4	100	34.7	31.9	33.4	100
3- »	239	—	15	254	371	—	7	378	22.7	—	0.6	6.6	21.2	—	0.3	8.2	94.1	—	5.9	100	98.1	—	1.9	100
4- »	151	—	—	151	322	—	—	322	14.4	—	—	3.9	18.4	—	—	7.0	100.0	—	—	100	100.0	—	—	100
5- »	54	—	—	54	178	—	—	178	5.1	—	—	1.4	10.2	—	—	3.9	100.0	—	—	100	100.0	—	—	100
6- »	4	—	—	4	8	—	—	8	0.4	—	—	0.1	0.5	—	—	0.2	100.0	—	—	100	100.0	—	—	100
Yhteensä	1 052	316	2 469	3 837	1 747	325	2 521	4 593	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	27.4	8.2	64.4	100	38.0	7.1	54.9	100
Siitä:																								
2-tai useampikerrok- sisia	764	316	319	1 399	1 233	325	348	1 906	72.4	100.0	12.9	36.4	70.6	100.0	13.8	41.5	54.6	22.8	22.6	100	64.7	17.1	18.2	100
3-tai useampikerrok- sisia	448	—	15	463	879	—	7	886	42.6	—	0.6	12.1	50.3	—	0.3	19.3	96.7	—	3.3	100	99.2	—	0.8	100

Taulukon ensi osasta käy ilmi, että rakennusten luku on kaikissa kerrosryhmissä absoluuttisesti lisääntynyt ja on lisääntyminen kivirakennuksiin nähden ollut paljoka huomattavampi kuin kivi-puu- tai puurakennuksiin nähden. Eri kerrosryhmissä on lisääntyminen kuitenkin ollut siksi erilainen, että kaksi- ja kolmikerroksisten kivirakennusten luku on, kuten taulukon toisesta osasta näkyy, suhteellisesti vähentynyt, kaksikerroksisten erittäin tuntuvasti (30.0 %:sta 20.3 %:iin). Neli- ja viisikerroksisten rakennusten luku on sitä vastoin suhteellistekin varsin huomattavasti lisääntynyt. Yksi- ja kuusikerroksisten rakennusten suhteellinen lisääntyminen taas on ollut verrattain heikko, etenkin jälkimmäisten.

Puurakennusten joukossa on kaksikerroksisten rakennusten luku suhteellistekin jonkun verran kasvanut yksi- ja kolmikerroksisten rakennusten kustannuksella. Kolmikerroksisia puurakennuksia oli v. 1910 enää ainoastaan 7 (vähennys 15:sta 7:ään).

Mitä taas tulee erilaisesta rakennusaineesta rakennettujen rakennusten luvussa vv. 1900—1910 tapahtuneisiin muutoksiin erikseen kussakin kerrosryhmässä, käy taulukon viimeisestä osasta ilmi, että kivirakennusten luku kaikissa kysymykseen tulevissa kerrosryhmissä on lisääntynyt, toisten vähentynyt, paitsi kaksikerroksisten puurakennusten.

Yleinen vaikutelma taulukosta on se, että matalammat rakennukset ovat suhteellisesti vähentyneet, sekä korkeammat lisääntyneet.

Tätä käsitystä vahvistaa vielä seuraava laskelma, joka osoittaa rakennusten keskikorkeuden vv. 1900 ja 1910, kerroksissa ilmoitettuna.

	Keskikorkeus kerroksissa.	
	1900.	1910.
Kivirakennuksissa	2.41	2.61
Puurakennuksissa	1.13	1.14
Kaikissa rakennuksissa	1.52	1.76

Lämmitettävien rakennusten keskiuus huoneluulla ilmaistuna. Paljoka luotettavampi mitta kuin kerrosluku sekä yleensä varmin, mitä nykyään on saatavissa, on rakennusten suuruutta arvosteltaessa näiden sisältämien huoneiden luku, vaikka tämäkin mitta on puutteellinen, niin kauan kun puuttuu tietoja huoneiden mittasuhteista eli kuutiosisällyksestä.

Heitämme ensin silmäyksen kehitykseen, mikäli se koskee koko lasku- aluetta, sellaisena kuin tämä esiintyy eri laskuissa. Keskimäärin kutakin lämmitettävää rakennusta kohti tuli huoneita:

	Kivira- kennuksissa	Kivi-puura- kennuksissa	Puuraken- nuksissa	Kaikissa rakennuksissa
1880	—	—	—	9.1
1890	—	—	—	12.9
1900	29.1	19.3	8.1	14.8
1910	35.2	22.9	8.7	19.8

Lämmitettävien rakennusten keskisuuruus on siis vuosikymmenestä toiseen, mutta etenkin viime vuosikymmenellä, tuntuvasti kasvanut. Näin on varsinkin kivirakennusten laita.

Puheena olevan ilmiön esiintyminen eri kaupunginosissa ja niitä vastaavilla alueilla vuonna 1910 oli sellainen kuin seuraava taulukko osoittaa. Samasta taulukosta käy lisäksi kaikkiin rakennuksiin nähden, erottamatta rakennusaineeltaan erilaisia rakennuksia toisistaan, ilmi, missä määrin rakennusten keskisuuruus viime vuosikymmenellä on eri kaupunginosissa ollut muutosten alaisena.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Keskimäärin huoneita lämmitettävää rakennusta kohti.				
	Kiviraken- nuksissa.	Kivi- puuraken- nuksissa.	Puuraken- nuksissa.	Kaikissa rakennuk- sissa.	
				1910	1900
A. Kaupungin rajain sisällä:					
a) Kaupungin aseman alueella.					
Ensimmäinen kaupunginosa	42.4	18.0	8.0	31.0	19.3
Toinen »	40.8	18.5	7.2	29.5	23.1
Kolmas »	39.5	18.4	8.3	31.7	24.2
Neljäs »	33.3	19.5	10.3	19.7	14.9
Viides »	39.0	20.6	6.4	22.7	15.3
Kuudes »	25.2	24.4	9.6	16.2	13.0
Seitsemäs »	44.0	27.9	11.2	30.1	16.1
Kahdeksas »	41.1	—	4.5	37.7	31.9
Yhdeksäs »	17.6	21.0	12.5	13.7	12.9
Kymmenes »	26.8	26.6	10.6	19.7	13.7
Yhdestoista »	27.6	24.2	14.3	19.8	17.0
Kahdestoista »	18.2	23.7	11.5	14.8	10.2
Kolmastoista »	39.9	—	8.1	12.8 {	11.2 } 9.3
Neljästoista »	17.9	19.0	8.0		
Viidestoista »	—	14.6	12.1		
Yhteensä	36.3	23.5	9.9	22.8	—

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Keskimäärin huoneita lämmitettävää rakennusta kohti				
	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksissa.	Kaikissa rakennuksissa.	
				1910	1900
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.					
Rautatielinjan länsipuolella	15.8	8.3	4.0	7.8	5.2
Rautatielinjan itäpuolella	15.7	12.6	7.5		9.0
Saaret	5.4	9.0	3.8		4.1
Yhteensä	14.8	11.2	5.9		7.2
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.					
Böhlen kruununtila	—	—	6.0		6.0
Yhteensä	35.2	22.9	8.7		19.8

Jos ensin tarkastetaan taulukon jälkiosaa, nähdään, että rakennusten keski-suuruus on kasvanut enimmin ensimmäisessä (Kruunuhaassa) ja seitsemännessä (Kapteeninkadun puolisessa) kaupunginosassa eli siis niissä kaupunginosissa, joissa rakennustoiminta menneen vuosikymmenen kuluessa oli vilkkain, kuten oli laita etenkin viimeksi mainitussa kaupunginosassa, joka pääasiassa rakennettiin sanotun vuosikymmenen aikana. Sitä vastoin huvilamalliin rakennetussa yhdeksännessä kaupunginosassa (Kaivopuisto) on lämmitettävien rakennusten keski-suuruus pysynyt jotenkin muuttumattomana.

Mitä taas rakennusaineeltaan erilaisten rakennusten keski-suuruuteen eri kaupunginosissa v. 1910 tulee, käy taulukosta ilmi, että kivirakennukset olivat suurempia, vieläpä tuntuvasti suurempia kuin toisten ryhmien rakennukset, muissa paitsi kuudennessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, kahdennessätoista ja neljännessätoista kaupunginosassa sekä saarilla. Mainituissa, osaksi huvilakaupungin tapaan rakennetuissa (Kaivopuisto), osaksi tehtaita sijaitsevista (kymmenes), osaksi laitakaupunkeja muodostavista työväenkaupunginosissa (kuudes, kahdestoista, neljästoista) olivat kivi-puurakennukset joko vähän suurempia tai jokseenkin samansuuruisia kuin kivirakennukset. Puurakennukset olivat keskimäärin suurimpia yhdennessätoista kaupunginosassa (Kallio).

Lämmitettävien huoneiden luku ja kerrosasema. Rakennustoiminnan laatua ja laajuutta sekä siinä viime vuosikymmenellä tapahtuneita muutoksia valaisevat parhaiten huoneiden lukua ja jakaantumista rakennusaineen mukaan koskevat tiedot.

	Lämmitettäviä huoneita koko laskualueella.					
	Kiviseinäisiä.		Puuseinäisiä.		Yhteensä.	
		%		%		%
1880	9 574	38.7	15 168	61.3	24 742	100
1890	20 573	52.2	18 815	47.8	39 388	100
1900	34 636	61.0	22 137	39.0	56 773	100
1910	66 585	73.4	24 152	26.6	90 737	100

Lisäys oli siis.

1880/90	10 999	114.9	3 647	24.0	14 646	59.2
1890/1900	14 063	68.4	3 322	17.7	17 385	44.1
1900/10	31 949	92.2	2 015	9.1	33 964	59.8

Tämän yhdistelmän edellisen osan prosenttiluvuista voi todeta, että kiviseinäisten huoneiden osuus Helsingin kaikkien lämmitettävien huoneiden luvusta on vv. 1880—1910 lisääntynyt lähes kaksinkertaiseksi (34.7 %) sekä puuseinäisten vastaavassa määrässä vähentynyt.

Yhdistelmän jälkiosa näyttää, että sekä kivi- että puuseinäisten huoneiden luku on vuosikymmenestä toiseen lisääntynyt. Lisääntyminen ei kuitenkaan eri vuosikymmeninä ole suhteellisesti ollut yhtä suuri. Puuseinäisissä huoneissa on se säännöllisesti mennyt alaspäin sekä kiviseinäisissä 1880-luvulla tapahtuneen voimakkaan lisäyksen jälkeen 1890-luvulla huomattavasti taantunut, vv. 1900—1910 jälleen varsin voimakkaasti noustakseen.

Huoneiden luvussa ja niiden välisissä lukusuhteissa tapahtuneet muutokset eri kaupunginosissa vv. 1900—1910 näkyvät seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lisäys (+) tai vähennys (–) lämmitettävien huoneiden luvussa vv. 1900—1910						100 lämmitettävistä huoneesta kussakin kaupunginosassa			
	Absoluuttisesti.			Prosentteissa.			Kiviseinien sisällä.		Puuseinien sisällä.	
	Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.	Yhteensä.	Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.	Yhteensä.	1900	1910	1900	1910
Ensimmäinen kaupunginosa	+ 3 814	— 464	+ 3 350	+ 62.8	— 35.2	+ 45.3	82.2	92.0	17.8	8.0
Toinen »	+ 1 279	— 304	+ 975	+ 21.3	— 31.8	+ 14.0	86.3	91.8	13.7	8.2
Kolmas »	+ 1 805	— 471	+ 1 334	+ 42.9	— 51.4	+ 26.0	82.1	93.1	17.9	6.9
Neljäs »	+ 3 903	— 230	+ 3 673	+ 69.1	— 5.4	+ 37.2	57.2	70.5	42.8	29.5
Viides »	+ 2 290	— 519	+ 1 771	+ 63.3	— 32.4	+ 33.9	69.3	84.5	30.7	15.5
Kuudes »	+ 1 283	— 51	+ 1 232	+ 83.5	— 2.7	+ 35.8	44.6	60.3	55.4	39.7
Seitsemäs »	+ 7 066	+ 441	+ 7 507	+ 281.7	+ 26.5	+ 179.8	60.1	82.0	39.9	18.0

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lisäys (+) tai vähenys (–) lämmitettävien huoneiden luvussa vv. 1900–1910.						100 lämmitettävästä huoneesta kussakin kaupunginosassa			
	Absoluuttisesti.			Prosentteissa.			Kiviseinien sisällä.		Puuseinien sisällä.	
	Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.	Yhteensä.	Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.	Yhteensä.	1900	1910	1900	1910
Kahdeksas kaupunginosa	+ 3 489	+ 38	+ 3 527	+ 382.6	+ 316.7	+ 381.7	98.7	98.9	1.3	1.1
Yhdeksäs »	+ 185	– 25	+ 160	+ 90.7	– 3.2	+ 16.2	20.6	33.8	79.4	66.2
Kymmenes »	+ 2 068	+ 207	+ 2 275	+ 290.4	+ 22.8	+ 140.3	48.8	71.4	51.2	28.6
Yhdestoista »	+ 1 861	+ 1 172	+ 3 033	+ 154.6	+ 57.1	+ 93.2	37.0	48.7	63.0	51.3
Töölön alue	+ 1 365	– 184	+ 1 181	+ 181.5	– 8.3	+ 39.7	25.3	50.9	74.7	49.1
Saaret	– 5	+ 25	+ 20	– 6.9	+ 6.5	+ 4.4	15.7	14.0	84.3	86.0
Muu alue	+ 1 546	+ 2 380	+ 3 926	+ 129.9	+ 75.1	+ 90.1	26.2	33.0	73.8	67.0
Yhteensä	+31 949	+ 2 015	+33 964	+ 92.2	+ 9.1	+ 59.8	62.8	73.4	37.2	26.6

Taulukko osoittaa, että kiviseinäisten huoneiden luku on kaikilla muilla alueilla, paitsi saarilla, lisääntynyt, puuseinäisten sitä vastoin useimmissa kaupunginosissa vähentynyt. Edellisten absoluuttinen lisäys oli suurin seitsemännessä, mutta suhteellinen lisäys kahdeksannessa kaupunginosassa.

Verrattuna kunkin kaupunginosan koko huonelukuun, oli kiviseinäisten huoneiden lukua lisääntynyt enimmin Töölössä, s. o. 13–15 kaupunginosissa ja sitä lähinnä kymmenennessä ja seitsemännessä kaupunginosassa; ainoastaan saarilla oli se hiukan vähentynyt, puuseinäisten huoneiden luvun vastaavassa määrin lisääntyessä.

Huoneiden luvun, erikseen kivi- ja puuseinäisten, jakaantuminen eri kaupunginosien kesken vuonna 1910 sekä kivi- ja puuseinäisten huoneiden keskinäinen suhde kussakin kaupunginosassa tai sitä vastaavilla alueilla käy ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lämmitettävää huoneita 100 lämmitettävästä huoneesta kussakin kaupunginosassa					
	Kiviseinien sisällä.		Puuseinien sisällä.		Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.
A. Kaupungin rajain sisällä.	%		%		%	%
a) Kaupungin aseman alueella.						
Ensimmäinen kaupunginosa	9 888	14.9	856	3.5	92.0	8.0
Toinen »	7 273	10.9	651	2.7	91.8	8.2
Kolmas »	6 015	9.0	446	1.8	93.1	6.9

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lämmitettäviä huoneita 100 lämmitettävästä huoneesta kussakin kaupunginosassa.					
	Kiviseinien sisällä.		Puuseinien sisällä.		Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.
		%		%	%	%
Neljäs kaupunginosa	9 551	14.3	3 999	16.6	70.5	29.5
Viides »	5 910	8.9	1 083	4.5	84.5	15.5
Kuudes »	2 819	4.2	1 859	7.7	60.3	39.7
Seitsemäs »	9 574	14.4	2 108	8.7	82.0	18.0
Kahdeksas »	4 401	6.6	50	0.2	98.9	1.1
Yhdeksäs »	389	0.6	761	3.2	33.8	66.2
Kymmenes »	2 780	4.2	1 116	4.6	71.4	28.6
Yhdestoista »	3 065	4.6	3 223	13.3	48.7	51.3
Kahdestoista »	1 158	1.7	1 517	6.3	43.3	56.7
Kolmastoista »	978	1.5	496	2.1	66.4	33.6
Neljästoista »	1 108	1.7	1 347	5.6	45.1	54.9
Viidestoista »	31	[0.04]	199	0.8	13.5	86.5
Yhteensä	64 940	97.5	19 711	81.6	76.7	23.3
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.						
Rautatien länsipuolella.....	282	0.4	621	2.6	31.2	68.8
Rautatien itäpuolella	1 236	1.9	2 361	9.8	34.4	65.6
Saaret	67	0.1	411	1.7	14.0	86.0
Yhteensä	1 585	2.4	3 393	14.1	31.8	68.2
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.						
Böhlen kruunutila	60	0.1	1 048	4.3	5.4	94.6
Koko laskualueella	66 585	100.0	24 152	100.0	73.4	26.6

Kuten taulukosta näkyy, oli kiviseinäisten huoneiden luku absoluuttisesti suurin ensimmäisessä, seitsemännessä ja neljännessä kaupunginosassa sekä puuseinäisten neljännessä ja yhdennessätoista. Kaupungin rajain ulkopuolella sijaitsevien huoneiden luku, etenkin kiviseinäisten, oli, kuten luonnollista, varsin vähäinen; samoin kaupunkiin yhdistetyllä, sen aseman ulkopuolella olevalla alueella.

Eri kaupunginosissa suhtautui kivi- ja puuseinäisten huoneiden luku toisiinsa siten, että kymmenessä ensimmäisessä kaupunginosassa, paitsi huvilatyyliin rakennetussa yhdeksännessä kaupunginosassa (Kaivopuisto), kiviseinäiset huoneet olivat suurena, jopa monin- ja monikymmenkin kertaisena enemmistönä. Muista kaupunginosista ainoastaan yhdessä, pääasiassa viime kymmenluvun

lopulla rakennetussa kolmannessatoista kaupunginosassa, olivat kiviseinäiset huoneet puuseinäisiä lukuisemmat.

Kerrosasemaansa nähden on vuoden 1910 tietojen kanssa verrannollisia tietoja olemassa ainoastaan vuodelta 1900. Verrattuna viimeksi mainitun vuoden tietoihin, ryhmittäytyivät huoneet vuoden 1910 kiinteistö- ja rakennuslaskussa seuraavasti:

Huoneita:	1900.		1910.		Lisäys.	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Maakerroksessa .	3 688	6.5	5 317	5.9	1 629	44.2
1. kerroksessa ..	27 666	48.8	35 639	39.3	7 973	28.8
2. » ..	13 556	23.9	22 238	24.5	8 682	64.0
3. » ..	6 259	11.0	13 463	14.8	7 204	115.1
4. » ..	3 370	5.9	8 895	9.8	5 525	163.9
5. » ..	1 022	1.8	3 432	3.8	2 410	235.8
6. » ..	61	0.1	106	0.1	45	73.8
Vinttikerroksessa	1 151	2.0	1 647	1.8	496	43.1
Yhteensä	56 773	100.0	90 737	100.0	33 964	59.8

Vuonna 1910, samoin kuin v. 1900, sijaitsivat suhteellisesti enimmät huoneet 1. kerroksessa. Kehitys on kuluneena vuosikymmenenä kuitenkin käynyt varsin voimakkaasti siihen suuntaan, että 1. kerrokseen kuuluneiden huoneiden osuus — absoluuttisesti tosin paljoa suurempi kuin v. 1900 — vuonna 1910 oli, prosentteissa ilmaistuna, koko joukon pienempi kuin v. 1900. Tämä suhteellinen vähennys on tapahtunut korkeammassa kerroksissa sijaitsevien huoneiden hyväksi, joiden osuus, etenkin 3—5 kerroksissa on tuntuvasti lisääntynyt.

Kaksi jälkimäistä lukusarjaa osottaa, missä määrin eri kerroksissa sijaitsevien huoneiden luku on kasvanut. Absoluuttisesti pienin, kuten luonnollistakin, on lisäys ollut kuudennessa sekä sen jälkeen vintti- ja maakerroksessa sijaitsevien huoneiden luvussa, suurin taas toisen kerroksen huoneissa. Neljännen ja viidennen kerroksen huoneiden suuri suhteellinen lisääntyminen (edellisten 163.9 %, jälkimäisten 235.8 %) osottaa, että menneen vuosikymmenen vilkkaan rakennustoiminnan tuloksena on ollut tavallista suurempi määrä suuria neli- ja viisi-kerroksisia rakennuksia.

Jos huoneita kerrosaseman mukaan ryhmitettäessä otetaan huomioon, millaisesta aineesta rakennetuissa rakennuksissa ne sijaitsivat, saadaan seuraava taulukko, johon vertailun vuoksi on merkitty vastaavat tiedot myöskin vuodelta 1900.

Kerros.	Absoluuttisesti.						Prosentteissa.					
	Kiviraken- nuksissa.		Kivi-puu- rakennuk- sissa.		Puuraken- nuksissa.		Kiviraken- nuksissa.		Kivi-puu- rakennuk- sissa.		Puuraken- nuksissa.	
	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.
Maakerroksessa	1 928	3 245	374	112	1 386	1 960	6.3	5.3	6.1	1.5	6.9	9.0
1. kerroksessa.....	8 905	15 605	2 681	3 154	16 080	16 880	29.1	25.4	44.0	42.4	80.1	77.2
2. »	8 514	15 943	2 989	3 076	2 053	2 219	27.9	25.9	49.0	54.9	10.2	10.2
3. »	6 182	13 409	—	27	77	27	20.2	21.8	—	0.4	0.4	0.1
4. »	3 370	8 895	—	—	—	—	11.0	14.5	—	—	—	—
5. »	1 022	3 432	—	—	—	—	3.3	5.6	—	—	—	—
6. »	61	106	—	—	—	—	0.2	0.2	—	—	—	—
Vinttikerroksessa ..	603	820	56	61	492	766	2.0	1.3	0.9	0.8	2.4	3.5
Yhteensä	30 585	61 455	6 100	7 430	20 088	21 852	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Taulukko osoittaa, että kivirakennuksissa sijaitsevien huoneiden absoluuttinen luku on lisääntynyt kaikissa kerroksissa. Kivi-puurakennuksissa on sitä vastoin maakerroksessa sijaitsevien huoneiden luku vähentynyt, samoin puurakennuksissa 3. kerrokseen kuuluvien huoneiden. Taulukon prosenttiluvuista käy ilmi, että muissa, paitsi puurakennuksissa, on alempiin kerroksiin kuuluvien huoneiden merkitys ylempissä sijaitseviin nähden vähentynyt.

Kuhunkin eri kerrokseen kuuluvien huoneiden luku v. 1910 jakaantui eri kaupunginosien kesken, prosentteissa ilmaistuna, seuraavasti:

Kaupunginosat tai niiltä vastaavat alueet.	100 kunkin kerroksen lämmitettävästä huoneesta sijaitsi oheenmerkityissä kaupunginosissa.								
	Maakerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	Vinttikerrok- sessa.	
A. Kaupungin rajain sisällä.									
a) Kaupungin aseman alueella.									
Ensimmäinen kaupunginosa	14.3	9.4	12.4	15.7	14.0	11.2	15.1	7.5	
Toinen »	9.2	6.1	8.4	11.8	11.7	14.6	25.5	14.9	
Kolmas »	5.5	4.6	7.8	9.9	10.3	13.8	—	3.6	
Neljäs »	14.0	16.9	12.4	15.0	15.3	13.5	41.5	7.7	
Viides »	6.2	6.6	7.7	9.8	11.8	5.6	—	3.2	
Kuudes »	5.8	6.5	5.0	3.7	3.3	1.9	17.9	2.6	
Seitsemäs »	12.0	11.5	13.7	14.6	13.4	19.5	—	5.7	
Kahdeksas »	5.4	3.3	5.1	7.6	8.0	2.7	—	0.8	

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 kunkin kerroksen lämmitettävästä huoneesta sijaiti oheenmerkityissä kaupunginosissa.							Viittikerroksessa.
	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	
Yhdeksäs kaupunginosa	2.2	1.7	1.6	0.5	—	—	—	1.3
Kymmenes »	4.8	4.2	4.6	3.2	4.3	7.5	—	3.6
Yhdestoista »	7.5	8.5	9.0	2.8	2.5	4.8	—	4.1
Kahdestoista »	2.8	4.4	2.9	1.1	0.7	1.8	—	2.9
Kolmastoista »	1.4	1.9	1.5	1.1	1.6	2.0	—	2.0
Neljästoista »	1.7	3.9	2.6	1.2	1.4	1.1	—	4.7
Viidestoista »	0.3	0.4	0.3	—	—	—	—	0.2
Yhteensä	93.1	89.9	95.0	98.0	98.3	100.0	100.0	64.8
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.								
Rautatielinjan länsipuolella	0.7	1.7	0.7	0.4	—	—	—	2.5
Rautatielinjan itäpuolella	4.0	5.4	3.4	1.6	1.7	—	—	21.0
Saaret	0.4	1.0	0.3	[0.01]	—	—	—	1.5
Yhteensä	5.1	8.1	4.4	2.0	1.7	—	—	25.0
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Böhlen kruununtila	1.8	2.0	0.6	—	—	—	—	10.2
Koko laskualueella	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Taulukosta käy ilmi, että maakerroksessa sekä varsinaisissa asuntokerroksissa, 1—4 saakka, sijaitsevista huoneista suhteellisesti enimmät olivat ensimmäisessä, neljännessä ja seitsemännessä kaupunginosassa. Viidennen kerroksen huoneisiin nähden oli ensi sijalla seitsemäs kaupunginosa, toisen kaupunginosan ollessa toisena. Kuudennen kerroksen huoneita taas oli suhteellinen enemmistö neljännessä, sekä viittikerroksen toisessa kaupunginosassa.

On vielä mieltäkiinnittävää tutkia, kuinka paljon kuhunkin kaupunginosaan kuuluvista huoneista sijaitsi, prosenteissa ilmaistuna, kussakin eri kerroksessa. Tätä valaisee seuraava taulukko.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 lämmitettävästä huoneesta samassa kaupunginosassa sijaitsi							
	Maakerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	Yhdeksän- kerroksessa.
A. Kaupungin rajain sisällä.								
a) Kaupungin aseman alueella.								
Ensimmäinen kaupunginosa	7.1	31.2	25.6	19.7	11.6	3.6	0.1	1.1
Toinen »	6.2	27.5	23.5	20.0	13.1	6.3	0.3	3.1
Kolmas »	4.5	25.4	27.0	20.7	14.2	7.3	—	0.9
Neljäs »	5.5	44.5	20.4	14.9	10.1	3.4	0.3	0.9
Viides »	4.7	33.5	24.5	18.8	15.0	2.7	—	0.8
Kuudes »	6.6	50.0	23.9	10.6	6.2	1.4	0.4	0.9
Seitsemäs »	5.5	35.0	26.0	16.8	10.2	5.7	—	0.8
Kahdeksas »	6.5	26.7	25.6	22.9	15.9	2.1	—	0.3
Yhdeksäs »	10.0	52.4	30.3	5.5	—	—	—	1.8
Kymmenes »	6.6	38.3	26.1	11.2	9.7	6.6	—	1.5
Yhdestoista »	6.3	48.5	31.9	6.0	3.6	2.6	—	1.1
Kahdestoista »	5.6	58.2	24.1	5.8	2.3	2.3	—	1.7
Kolmastoista »	5.1	45.4	23.1	9.9	9.7	4.6	—	2.2
Neljästoista »	3.7	56.6	23.1	6.6	5.2	1.6	—	3.2
Viidestoista »	5.7	61.7	31.3	—	—	—	—	1.3
Yhteensä	5.8	37.9	24.9	15.6	10.3	4.1	0.1	1.3
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.								
Rautatielinjan länsipuolella.....	3.9	68.2	16.7	6.6	—	—	—	4.6
Rautatielinjan itäpuolella.....	6.0	53.4	20.9	5.9	4.2	—	—	9.6
Saaret	4.8	74.9	14.9	0.4	—	—	—	5.0
Yhteensä	5.5	58.2	19.6	5.5	3.0	—	—	8.2
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Böhlen kruununtila	8.7	62.8	13.3	—	—	—	—	15.2
Yhteensä	5.9	39.3	24.5	14.8	9.8	3.8	0.1	1.8

Taulukosta näkyy, että huoneiden ryhmittäminen kerrosaseman mukaan oli eri kaupunginosissa tuntuvasti toisistaan poikkeava. Kun esim. yhdeksännessä kaupunginosassa kokonaista $\frac{1}{10}$ huoneista sijaitsi maakerroksessa, oli neljäntoista kaupunginosan vastaava luku ainoastaan 3.7 %. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevien huoneiden suhteellisessa luvussa oli vaihtelu eri kaupunginosien tai niitä vastaavien alueiden välillä vieläkin suurempi eli 74.9 %:sta

saarilla 25.4 %:iin kolmannessa kaupunginosassa. Toisen kerroksen huoneisiin nähden oli vaihtelu maksimin ja minimin välillä 31.9 %:sta 13.3 %:iin, kolmannen 22.9 %:sta 0.4 %:iin, neljännen 15.9 %:sta 2.3 %:iin, viidennen 7.3 %:sta 1.4 %:iin, kuudennen 0.4 ja 0.1 % välillä. Vinttikerroksen vastaavat luvut olivat 15.2 ja 0.3.

Kuten VI taululiitteestä käy ilmi, on maa- ja ensimmäiseen kerrokseen kuuluvat huoneet ryhmitetty kahteen ryhmään sen mukaan, oliko niiden lattia maapinnan ala- vai yläpuolella. Koska edellisen ryhmän huoneita vastaan voi terveydellisessä suhteessa yleensä paljon muistuttaa, on syytä kiinnittää niihin tässä lähemmin huomiota.

Koko laskualueella oli tällaisia huoneita yhteensä 4 029, mikä vastaa 4.4 % laskualueen koko huoneluviusta. Maakerroksessa sijaitsi niitä 3 222 eli 60.6 % maakerroksen kaikista huoneista sekä 807 ensimmäisessä kerroksessa, vastaten 2.3 % tämän kerroksen huoneluviusta.

Eri kaupunginosien vastaavat luvut käyvät ilmi seuraavasta taulukosta.

Lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maapinnan alapuolella.												
Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Kivirakennuksissa.		Kivi-puurakennuksissa.		Puurakennuksissa.		Kaikkiaan.			Yhteensä.	% kunkin kaupunginosan koko huoneluviusta.	
	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	Yhteensä.			
							0/0 ¹⁾	0/0 ¹⁾				
A. Kaupungin rajain sisällä.												
a) Kaupungin aseman alueella.												
Ensimmäinen kaupunginosa	400	37	—	12	37	1	437	57.5	50	1.5	487	4.5
Toinen »	375	40	—	6	37	—	412	84.4	46	2.1	458	5.8
Kolmas »	208	50	—	6	3	—	211	72.5	56	3.4	267	4.1
Neljäs »	325	67	10	12	207	2	542	72.9	81	1.3	623	4.6
Viides »	215	21	2	2	47	4	264	80.0	27	1.2	291	4.2
Kuudes »	55	17	5	21	134	4	194	62.6	42	1.8	236	5.0
Seitsemäs »	192	70	7	13	100	3	299	46.7	86	2.1	385	3.3
Kahdeksas »	171	51	—	—	—	—	171	59.4	51	4.3	222	5.0
Yhdeksäs »	16	8	—	7	34	—	50	43.5	15	2.5	65	5.7
Kymmenes »	48	7	16	23	49	2	113	44.0	32	2.1	145	3.7
Yhdestoista »	55	15	11	72	126	28	192	48.4	115	3.8	307	4.9
Kahdestoista »	12	8	3	11	46	25	61	40.7	44	2.8	105	3.9
Kolmastoista »	31	—	—	—	1	5	32	42.7	5	0.7	37	2.5
Neljästoista »	30	8	2	17	24	9	56	60.9	34	2.4	90	3.7
Viidestoista »	—	—	4	1	—	—	4	30.8	1	0.7	5	2.2
Yhteensä	2 133	399	60	203	845	83	3 038	61.4	685	2.1	3 723	4.4

¹⁾ Prosenttia saman kerroksen koko huoneluviusta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.												
	Kivirakennuksissa.		Kivi-puurakennuksissa.		Puurakennuksissa.		Kaikkiaan.					% kunkin kaupunginosan koko huoneiluvusta.	
	Makkerok-sessa.	1. kerroksessa.	Makkerok-sessa.	1. kerroksessa.	Makkerok-sessa.	1. kerroksessa.	Makkerok-sessa.	1. kerroksessa.	Yhteensä.	%	%		
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.													
Rautatielinjan länsipuolella.....	6	3	—	—	10	—	16	45.7	3	0.5	19	2.1	
Rautatielinjan itäpuolella	25	101	—	4	90	10	115	53.7	115	6.0	230	6.4	
Saaret	—	—	5	—	5	—	10	43.5	—	—	10	2.1	
Yhteensä	31	104	5	4	105	10	141	51.8	118	4.1	259	5.2	
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.													
Böhlen kruununtila	—	—	—	—	43	4	43	44.8	4	0.6	47	4.2	
Yhteensä	2 164	503	65	207	993	97	3 222	60.6	807	2.3	4 029	4.4	

Lämmitettävien huoneiden käyttö sekä eri käyttötarkoitukset. Lämmitettävien huoneiden koko luvusta, 90 737, oli kiinteistö- ja rakennuslaskun aikana käytännössä 85 815 eli 94.5 % ja käyttämättömiä 4 922 eli 5.5 %. Vuoden 1900 vastaavat luvut olivat 55 171 eli 97.2 % ja 1 602 eli 2.8 %.

Käytetyt ja käyttämättömät huoneet ryhmittäytyivät vuonna 1910 sen mukaan, olivatko ne asuinhuoneita tai muita, seuraavasti:

	Käytettyjä.		Käyttämättömiä.	
		%		%
Asuinhuoneita	70 725	94.3	4 329	5.7
Muita	15 090	96.2	593	3.8

Nämä seikat käyvät eri kaupunkialueittain ilmi seuraavasta taulukosta:

A l u e.	Käytettyjä.			Käyttämättömiä.			% käyttämättömiä huoneita.		
	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.	Asuinhuoneita %.	Muita %.	Yhteensä %.
Kaupungin aseman alue.	66 128	14 227	80 355	3 781	515	4 296	5.4	3.5	5.1
Kaupunkiin yhdistetty muu alue	3 653	725	4 378	526	74	600	12.6	9.3	12.1
Kaupungin rajain ulkopuolella..	944	138	1 082	22	4	26	2.3	2.8	2.3
Koko laskualueella	70 725	15 090	85 815	4 329	593	4 922	5.8	3.8	5.4

¹⁾ Prosenttia vastaavan ryhmän koko huoneluvusta.

Tästä näkyy, että käyttämättömiä huoneita oli suhteellisesti enimmäin kaupunkiin yhdistettyllä muulla alueella eli siis alueella, jossa on paljon huviloita, joissa asutaan ainoastaan kesäisin. Mutta varsinaisessa kaupungissakin oli käyttämättömiä huoneita melkoinen määrä eli yli $\frac{1}{20}$ lämmitettävien huoneiden koko luvusta.

Käyttämättömistä huoneista oli vuokrattuja 1 267 eli 25.7 % ja vuokraamattomia 3 655 eli 74.3 %. Vuokraamattomien huoneiden luku oli 4.0 % kaikista lämmitettävistä huoneista.

Näitä asianhaaroja valaisee suurempiin kaupunkialueisiin kohdistuen yksityiskohtaisemmin seuraava taulukko.

A l u e.	Käyttämättömistä lämmitettävistä huoneista oli										Vuokraamattomia huoneita % lämmitettävien huoneiden koko luvusta.
	vuokrattuja ¹⁾ .					vuokraamattomia.					
	Asuinhuoneita		Muuta.	Yhteensä.		Asuinhuoneita.		Muuta.	Yhteensä.		
	koko vuoden.	kesällä.				koko vuoden.	kesällä.				
					%					%	
Kaupungin aseman alue	809	21	111	941	21.9	2 941	10	404	3 355	78.1	4.0
Kaupunkiin yhdistetty mun alue	66	213	36	315	52.5	174	73	38	285	47.5	5.7
Kaupungin rajain ulkopuolella..	8	—	3	11	42.3	13	1	1	15	57.7	1.4
Koko laskualue	883	234	150	1 267	25.7	3 138	84	443	3 655	74.3	4.0

Käyttämättömiin huoneisiin nähden ei yksityiskohtaisempi tarkastus tässä näytä tarpeelliselta.

Sitä vastoin mitä käytettyihin huoneisiin tulee, on syytä tutkia niiden eri käyttötarkoituksia sekä sellaisenaan että eri kerroksia silmällä pitäen eri kaupunginosia myöten.

Seuraava taulukko osoittaa, mitenkä käytetyt lämmitettävät huoneet eri tarkoitusten mukaan ryhmittäivät, prosenttiluvuin ilmaistuna, eri kaupunginosien kesken.

¹⁾ Näihin on luettu myöskin omistajan omaan laskuun varatut huoneet.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Eri tarkoituksiin käytetyt lämmitettävät huoneet ryhmittyivät eri kaupunginosiin prosentissa seuraavasti:					Kussakin kaupunginosassa sijaitsevat käytetyt lämmitettävät huoneet ryhmittyivät käyttötarkoituksensa mukaan prosentissa seuraavasti:				
	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, verstaas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvi- lounaoneita.	Muita tarkoituksia varten.	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, verstaas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvi- lounaoneita.	Muita tarkoituksia varten.
A. Kaupungin rajain sisällä.										
a) Kaupungin aseman alueella.										
Ensimmäinen kaupunginosa	11.8	8.7	7.2	14.7	27.6	80.7	5.2	3.1	1.3	9.7
Toinen »	6.7	26.0	9.5	26.8	23.5	60.4	20.2	5.4	3.1	10.9
Kolmas »	6.2	15.8	6.5	18.8	7.0	72.3	15.9	4.8	2.8	4.2
Neljäs »	15.3	13.9	15.0	14.7	15.1	83.1	6.5	5.2	1.0	4.2
Viides »	8.0	8.3	7.8	6.6	3.0	84.7	7.5	5.2	0.9	1.7
Kuudes »	5.6	2.8	5.5	3.7	0.6	89.2	3.9	5.6	0.8	0.5
Seitsemäs »	14.5	4.6	7.6	2.9	9.5	91.2	2.5	3.0	0.2	3.1
Kahdeksas »	5.4	3.9	3.2	1.9	1.5	89.4	5.6	3.3	0.4	1.3
Yhdeksäs »	1.5	0.1	0.9	0.2	0.4	94.2	0.5	3.8	0.2	1.3
Kymmenes »	3.8	4.8	7.5	3.2	2.4	78.7	8.3	9.7	0.8	2.5
Yhdestoista »	7.4	3.7	7.2	2.5	4.4	87.8	3.8	5.4	0.4	2.6
Kahdestoista »	3.1	1.7	3.9	2.9	1.1	86.6	4.1	6.8	1.0	1.5
Kolmastoista »	1.3	0.7	0.5	—	0.3	92.2	4.5	2.1	—	1.2
Neljästoista »	2.6	1.6	5.1	0.4	1.1	83.9	3.9	10.2	0.2	1.8
Viidestoista »	0.3	0.1	0.2	—	—	92.6	3.1	4.3	—	—
Yhteensä	93.5	96.6	87.6	99.3	97.6	82.3	7.3	4.9	1.1	4.4
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.										
Rautatielinjan länsipuolella	0.9	0.4	2.2	—	0.2	82.3	3.6	12.9	—	1.2
Rautatielinjan itäpuolella	4.0	2.3	7.3	0.4	1.7	84.3	4.2	9.6	0.1	1.8
Saaret	0.3	0.2	0.9	—	0.2	75.2	4.4	17.6	—	2.8
Yhteensä	5.2	2.9	10.4	0.4	2.1	83.4	4.1	10.7	0.1	1.7
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.										
Böhlen kruununtila	1.3	0.5	2.0	0.3	0.4	87.2	2.7	8.3	0.3	1.5
Koko laskualueella	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	82.4	7.1	5.2	1.1	4.2

Taulukon edellisestä osasta käy ilmi kunkin eri huoneryhmän jakaantuminen eri kaupunginosien ja niitä vastaavien alueiden kesken. Siitä näkyy, että

asuinhuoneita oli enemmän neljännessä (15.3 %) sekä sitä lähinnä seitsemännessä ja ensimmäisessä kaupunginosassa. Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita taas, kuten luonnollistakin, oli enimmäin toisessa kaupunginosassa (26.0 %), joka muodostaa Helsingin liike-elämän keskuksen. Tehdas-, versta- y. m. s. huoneista sijaitsivat suhteellisesti useimmat neljännessä kaupunginosassa (15.0 %). Ravintola- ja kahvilahuoneita sekä muita tarkoituksia varten, s. o. opetus-, sivistys- ja virastotarkoituksiin käytettyjä, oli enemmän kahdessa ensimmäisessä kaupunginosassa.

Taulukon jälkimäinen osa näyttää eri tarkoituksiin käytettyjen huoneiden luvun toisiinsa verrattuna kussakin kaupunginosassa. Siitä käy ilmi, että asuinhuoneiden osuus kaupunginosansa huoneluovusta oli pienin toisessa kaupunginosassa eli vain $\frac{3}{5}$, sekä sitä lähinnä kolmannessa ja kymmenennessä kaupunginosassa ynnä saarilla.

Käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käyttötarkoituksen mukaan. Mitä tulee eri tarkoituksiin käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasemaan, käy se koko laskualueeseen nähden ilmi seuraavasta taulukosta.

Kerros.	Asuinhuoneita.		Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.		Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita		Ravintola- ja kahvila-huoneita.		Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten.		Yhteensä.	
		%		%		%		%		%		%
Maakerros	2 308	3.3	1 151	18.9	1 393	31.2	119	13.1	106	2.9	5 077	5.9
1. kerros	26 891	38.0	3 272	53.8	2 233	51.1	504	55.3	1 339	36.9	34 289	40.0
2. »	18 263	25.8	1 054	17.4	450	10.1	184	20.2	1 124	30.9	21 075	24.5
3. »	11 223	15.9	386	6.4	175	3.9	70	7.7	700	19.3	12 554	14.6
4. »	7 693	10.9	104	1.7	71	1.6	13	1.4	248	6.8	8 129	9.5
5. »	2 942	4.2	19	0.3	38	0.9	18	2.0	45	1.2	3 062	3.6
6. »	105	0.1	—	—	—	—	—	—	1 [0.02]	—	106	0.1
Vinttikerros	1 300	1.8	93	1.5	55	1.2	3	0.3	72	2.0	1 523	1.8
Yhteensä	70 725	100.0	6 079	100.0	4 465	100.0	911	100.0	3 635	100.0	85 815	100.0

Taulukosta näkyy, että asuinhuoneita sijaitsi maakerroksessa ainoastaan 3.3 %, toisen ryhmän huoneista sitä vastoin tähän verraten suhteellisesti jo lähes kuusinkertainen määrä, kolmannen ryhmän kokonaista 31.2 %, neljännen 13.1 % mutta viidennen ainoastaan 2.9 % vastaavan ryhmän koko huoneluovusta. Ja tämä onkin aivan luonnollista. Samoin on luonnollista, että muihin tarkoituksiin kuin asunto-, koulu- ja virastohuoneiksi käytetyt huoneet sijaitsivat pääasiassa alemmissä kerroksissa.

Eri tarkoituksiin käytettyjen huoneiden kerrosasemassa viime vuosikymmenellä tapahtuneet muutokset käyvät ilmi seuraavasta taulukosta.

Kerros.	100 käytetystä lämmitettävästä huoneesta kussakin kerroksessa									
	Asuinhuoneita.		Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.		Tehdas-, vers- tas- y. m. s. huoneita.		Ravintola- ja kahvilahuoneita.		Huoneita ope- tus- ja sivi- sytys tarkoitus- sinnsekä viras- toja varten.	
	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.
Maakerros	51.1	45.5	17.1	22.7	26.6	27.4	1.9	2.3	3.3	2.1
1. kerros	79.6	78.4	7.8	9.5	7.0	6.7	1.2	1.5	4.4	3.9
2. »	84.8	86.7	4.5	5.0	3.4	2.1	0.8	0.9	6.5	5.3
3. »	87.5	89.4	2.8	3.1	2.6	1.4	0.3	0.6	6.8	5.5
4. »	92.1	94.6	1.5	1.3	0.6	0.9	—	0.1	5.8	3.1
5. »	92.8	96.1	3.7	0.6	1.2	1.2	—	0.6	2.3	1.6
6. »	98.4	99.1	1.6	—	—	—	—	—	—	0.9
Vinttikerros	89.6	85.4	1.2	6.1	4.3	3.6	0.3	0.2	4.6	4.7
Kaikki kerrokset	81.0	82.4	6.5	7.1	6.4	5.2	0.9	1.1	5.2	4.2

Vuosien 1900 ja 1910 luvut eivät taulukossa ole keskenään täysin verrannollisia syystä että v:n 1900 lukuihin sisältyvät myöskin laskuhetkellä käyttämättöminä olleet huoneet. Koska niiden luku kuitenkin oli varsin vähäinen (1 602), ei se sanottavasti voi vaikuttaa tuloksiin, vaikkakin nämä huoneet tarkoituksensa mukaan ryhmittäisivätkin toisin kuin käytettävänä olleet huoneet.

Taulukosta näkyy, että asuinhuoneiden luku huonoimmissa asuinkerroksissa, s. o. maa- ja vinttikerroksessa, on viime kymmenluvulla suhteellisesti tuntuvasti vähentynyt, muissa, paitsi ensimmäisessä, taasen lisääntynyt; ensimmäiseen kerrokseen kuuluvien huoneiden suhteellinen luku on sitä vastoin jonkun verran vähentynyt. Mitä muissa huoneryhmissä tapahtuneisiin muutoksiin tulee, viitattakoon taulukkoon.

On vielä mielenkiintoista luoda lyhyt silmäys niiden erilaisiin tarkoituksiin käytettyjen lämmitettävien huoneiden lukuun, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.

Käyttötarkoitus.	Eri tarkoituksiin käytettyjä lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.					
	Maakerroksessa.		1. kerroksessa.		Yhteensä.	
		% ¹⁾		% ¹⁾		% ¹⁾
Asuinhuoneita	1 182	1.7	439	0.6	1 621	2.3
Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita	778	12.8	149	2.5	927	15.2
Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita	960	21.5	166	3.7	1 126	25.2
Ravintola- ja kahvilahuoneita.....	66	7.2	18	2.0	84	9.2
Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten	94	2.6	25	0.7	119	3.3
Yhteensä	3 080	3.6	797	0.9	3 877	4.5

Taulukosta käy ilmi, että asuinhuoneita oli suhteellisesti vähemmän kuin muita sellaisia, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella eli 2.3 %. Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita oli sitävastoin noin $\frac{1}{4}$ mainittuun luokkaan kuuluvia, kauppa-, konttori- ja varastohuoneita yli $\frac{1}{7}$, ravintola- ja kahvilahuoneita noin $\frac{1}{10}$ sekä opetus-, sivistys- ja virastotarkoituksiin käytettyjä huoneita noin $\frac{1}{30}$.

Turku.

Pinta-ala ja asutustiheys. Kaupungin rajain ulkopuolella olleen laskualueen pinta-alasta ei ole saatu tietoja, joten pinta-alaa ja asutustiheyttä koskeva selostus kohdistuu ainoastaan kaupungin rajain sisällä olevaan alueeseen.

Kaupungin rajain sisällä vuoden 1910 lopussa olleen alueen pinta-ala oli kaikkiaan 2 122.15 ha, siitä »linjain sisäpuolella» 536.70 ha. Viimeksi mainitusta alasta oli rakennettuja tontteja 233.15 ha. Linjain ulkopuolella sijaitsevasta alueesta, 1 585.45 ha, muodostivat suurimman osan Ruissalo ja Pukkisaaret, yhteensä 867.51 ha, sekä kaupungin laita-osat Aurajoene teläpuolella, 679.39 ha.

Tiedot linjain ulkopuolella olevan alueen pinta-alasta, mikäli ne koskevat Ruissalaa ja Pukkisaaria, eivät sen takia, että ne kohdistuvat huvilapalstoihin, joihin, paitsi varsinaista asunnon tonttialaa, kuului useissa tapauksissa laajoja puistoja, ole verrannollisia muiden alueiden vastaavaa alaa koskevien tietojen kanssa.

Seuraavasta taulukosta käy kaupunginosittain ilmi kaupungin rajain sisällä olevan alueen koko pinta-ala sekä rakennettu ala ynnä asutustiheys sekä, koko että rakennettuun alaan nähden eri näkökannoilta tarkastettuna.

¹⁾ Prosenttia vastaavan huoneryhmän koko huoneluvusta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Pinta-ala ha.		1 hehtaaria kohti:				
	Kokoala.	Rakennettua tonttiala.	koko alaa		rakennettua alaa.		
			Lämmi- terä- viä huoneita.	Asukkaita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Lämmi- terä- viä huoneita.	Asukkaita.
Kaupungin rajain sisällä.							
a) Linjain sisäpuolella.							
<i>1) Aurajoen eteläpuolella.</i>							
Ensimmäinen kaupunginosa	70.25	40.32	58	89	4.64	100	155
Toinen »	35.60	19.49	77	93	5.90	141	170
Kolmas »	63.04	21.02	31	61	5.00	94	182
Neljäs »	36.45	10.96	26	67	4.93	90	221
Viides »	37.34	6.84	7	20	2.34	40	111
Yhteensä	242.68	98.63	41	68	4.84	102	168
<i>2) Aurajoen pohjoispuolella.</i>							
Kuudes kaupunginosa	51.81	31.05	82	81	4.03	137	135
Seitsemäs »	79.18	55.37	90	105	4.19	129	151
Kahdeksas »	74.72	30.21	54	116	4.44	136	286
Yhdeksäs »	88.31	17.89	13	28	4.64	66	139
Yhteensä	294.02	134.52	57	81	4.27	124	176
Yhteensä linjain sisäpuolella	536.70	233.15	50	75	4.51	114	173
b) Linjain ulkopuolella.							
Kaupungin laitaosat Aurajoen eteläpuolella	679.39	8.20	1	2	11.95	105	196
Kaupungin laitaosat Aurajoen pohjoispuolella.....	32.80	1.08	6	12	20.37	169	372
Ruissalo ja Pukkisaaret	867.51	751.20	1	[0.3]	0.11	1	[0.3]
Pikisaari	5.75	0.75	8	5	10.67	60	39
Yhteensä	1 585.45	761.23	1	1	0.27	2	3
* Kaupungin rajain sisällä	2 122.15	994.38	16	20	1.27	34	43

Tästä näkyy, että 1 ha kohti koko pinta-alaa oli kaupungin asutus harvin linjain ulkopuolella. Mutta verrattuna rakennettuun alaan oli asutus tihein Aurajoen pohjoispuolella olevissa kaupungin laitaosissa. Jos pitää yksinomaan linjain sisäpuolella olevaa aluetta silmällä, näkee, että rakennettujen kiinteistöjen keskimääräinen suuruus oli pienin toisessa ja suurin viidennessä kaupunginosassa

sekä asutustiheys lämmitettävien huoneiden luvulla mitattuna suurin toisessa ja pienin viidennessä kaupunginosassa. Asukasluvun mukaan oli tiheimmin asuttu kahdeksas ja harvimmin viides kaupunginosa.

Laskun tärkeimmät yleistulokset. Kiinteistö- ja rakennuslaskun tärkeimmät yleistulokset eri laskuvuosilta olivat koko siihen alueeseen nähden, joka kulloinkin oli laskun alaisena, seuraavat:

	1870	1880	1890	1900	1910
Rakennettuja kiinteistöjä	930	1 008	1 146	1 947	2 574
Rakennuksia	2 644 (?)	3 608	4 234	6 120	8 109
Lämmitettäviä rakennuksia.....	1 756	1 932	2 293	3 550	4 723
Lämmittämättömiä rakennuksia	888 (?)	1 676	1 941	2 570	3 386
Lämmitettäviä huoneita	11 490	13 842	17 820	23 999	33 917

Eri ajanjaksoina oli siis lisäys:

	1870—80		1880—90		1890—1900		1900—10	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Rakennettuja kiinteistöjä	78	8.4	138	13.7	801	69.9	627	33.2
Rakennuksia	964(?)	36.5	626	17.4	1 886	44.5	1 989	32.5
Lämmitettäviä raken- nuksia	176	10.0	361	18.7	1 257	54.8	1 173	33.0
Lämmittämättömiä ra- kennuksia	788(?)	88.7	265	15.8	629	32.4	816	31.8
Lämmitettäviä huoneita	2 352	20.5	3 978	28.7	6 179	34.7	9 918	41.3

Laskualueiden erilaisen suuruuden takia eri laskuvuosilta sopivat näistä lukusarjoista muut, paitsi vuosien 1900 ja 1910 luvut, keskenään vähemmän hyvin verrattaviksi. Vuosina 1890—1900 tapahtunut suuri lisäys johtuu suurimmaksi osaksi siitä, että vuoden 1900 laskualue oli vuoden 1890 laskualuea tuntuvasti suurempi. Muuten on merkille pantava, että vv. 1900—1910 huoneiden ei ainoastaan absoluuttinen vaan myöskin suhteellinen lisäys on ollut suurempi kuin asunirakennusten, mikä osottaa, että kaupungin kasvaminen on tapahtunut enemmän asiunarkennusten suurentumisen kuin niiden luvun kautta.

Kiinteistö- ja rakennuslaskun tulokset vuodelta 1910 kaupunginosittain käyvät absoluuttisin ja prosenttiluvuin ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Absoluuttisesti.				Prosentteissa.			
	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia		Lämmitettäviä huoneita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia		Lämmitettäviä huoneita.
		Lämmitettyjä.	Lämmitämättömiä.			Lämmitettyjä.	Lämmitämättömiä.	
A. Kaupungin rajain sisällä.								
a) Linjain sisäpuolella.								
<i>1) Aurajoen eteläpuolella.</i>								
Ensimmäinen kaupunginosa	187	461	166	4 051	7.3	9.8	4.9	12.0
Toinen »	115	280	97	2 753	4.4	5.9	2.9	8.1
Kolmas »	105	223	128	1 971	4.1	4.7	3.8	5.8
Neljäs »	54	111	67	981	2.1	2.4	2.0	2.9
Viides »	16	43	40	274	0.6	0.9	1.2	0.8
Yhteensä	477	1 118	498	10 030	18.5	23.7	14.8	29.6
<i>2) Aurajoen pohjoispuolella.</i>								
Kuudes kaupunginosa	125	376	178	4 240	4.9	8.0	5.2	12.5
Seitsemäs »	232	678	214	7 132	9.0	14.3	6.3	21.0
Kahdeksas »	134	375	134	4 070	5.2	7.9	3.9	12.0
Yhdeksäs »	83	143	92	1 187	3.2	3.0	2.7	3.5
Yhteensä	574	1 572	618	16 629	22.3	33.3	18.2	49.0
Yhteensä linjain sisäpuolella	1 051	2 690	1 116	26 659	40.8	57.0	33.0	78.6
b) Linjain ulkopuolella.								
Kaupungin laitaosat Aurajoen eteläp... ..	98	226	224	859	3.8	4.8	6.6	2.5
» » » pohjoisp.	22	42	41	183	0.9	0.9	1.2	0.5
Ruissalo ja Pukkisaaret	81	145	293	616	3.1	3.1	8.6	1.8
Pikisaari	8	11	11	45	0.3	0.2	0.3	0.1
Yhteensä	209	424	569	1 703	8.1	9.0	16.8	5.0
Kaupungin rajain sisällä	1 260	3 114	1 685	28 362	48.9	66.0	49.8	83.6
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Nummi (Kaarinan pitäjässä).....	205	259	226	911	8.0	5.5	6.7	2.7
Vähä-Heikkilä » »	256	272	292	826	9.9	5.8	8.6	2.4
Muut alueet » »	211	271	306	706	8.2	5.7	9.1	2.1
Raunistula (Maarian pitäjässä)	311	398	381	1 812	12.1	8.4	11.3	5.4
Muut alueet » »	310	382	478	1 251	12.1	8.1	14.2	3.7
Pahaniemi (Raision pitäjässä)	21	27	18	49	0.8	0.6	0.5	0.2
Kaupungin rajain ulkopuolella	1 314	1 609	1 701	5 555	51.1	34.0	50.2	16.4
Koko laskualueella	2 574	4 723	3 386	33 917	100.0	100.0	100.0	100.0

Tästä näkyy, että vuoden 1910 laskualueeseen kuuluvista kiinteistöistä enemmän kuin puolet, lämmittämättömistä rakennuksista noin puolet, mutta lämmitettävistä huoneista ainoastaan noin kuudennes sijaitsi kaupungin rajain ulkopuolella. Lämmitettävistä rakennuksista oli kaupungin rajain ulkopuolella noin kolmasosa. Kaupungin rajain sisällä olevista kiinteistöistä, rakennuksista ja huoneista sijaitsi ainoastaan vähäinen osa linjain ulkopuolella. Linjain sisäpuolella olevasta osasta kaupunkia taas oli huomattavin osa Aurajoen pohjoispuolella. Eri kaupunginosista oli muita silmiinpistävästi suurempi seitsemäs sekä vähäisin viides kaupunginosa.

Muutokset eri kaupunginosien suuruussuhteissa, mikäli niitä mitataan rakennettujen kiinteistöjen, rakennusten ja huoneiden suhteellisella luvulla, käy ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Rakennettuja kiinteistöjä.		Rakennuksia:				Lämmitettäviä huoneita.	
			Lämmitettäviä.		Lämmitättömiä.			
	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.
a) Linjain sisäpuolella.								
<i>1) Aurajoen eteläpuolella.</i>								
Ensimmäinen kaupunginosa	9.1	7.4	11.9	9.9	8.0	5.0	14.8	12.3
Toinen »	6.3	4.5	7.6	6.0	3.8	2.9	8.3	8.4
Kolmas »	4.6	4.2	4.7	4.8	4.6	3.9	6.1	5.9
Neljäs »	1.5	2.1	2.1	2.4	1.4	2.0	2.2	3.0
Viides »	0.6	0.6	0.6	0.9	1.2	1.2	0.8	0.8
Yhteensä	22.1	18.8	26.9	24.0	19.0	15.0	32.2	30.4
<i>2) Aurajoen pohjoispuolella.</i>								
Kuudes kaupunginosa	7.4	4.9	10.6	8.1	8.4	5.4	14.3	12.9
Seitsemäs »	11.6	9.1	16.3	14.6	8.6	6.5	22.1	21.6
Kahdeksas »	4.1	5.3	5.1	7.9	3.6	3.7	8.0	10.0
Yhdeksäs »	2.6	3.3	2.8	3.1	3.2	2.7	3.1	3.6
Yhteensä	25.7	22.6	34.8	33.7	23.8	18.3	47.5	48.1
Linjain sisäpuolella	47.8	41.4	61.7	57.7	42.8	33.3	79.9	78.5
b) Linjain ulkopuolella.								
Kaupungin laitaosat Aurajoen eteläp... ..	4.4	3.9	5.0	4.9	6.9	6.8	3.3	2.6
» » » pohjoisp.	1.0	0.9	1.0	0.9	2.0	1.2	0.8	0.5
Ruissalo ja Pukkisaaret	1.7	3.2	3.4	3.1	5.2	8.9	2.0	1.9
Pikisaari	0.4	0.3	0.3	0.2	0.3	0.3	0.2	0.1
Yhteensä	7.5	8.3	9.7	9.1	14.4	17.2	6.3	5.1
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	55.3	49.7	71.4	66.8	57.2	50.5	86.0	83.6

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Rakennettuja kiinteistöjä.		Rakennuksia.				Lämmitettäviä huoneita.	
			Lämmitettäviä.		Lämmittämättömiä.			
	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.
Nummi (Kaarinan pitäjässä).....	8.6	8.1	5.5	5.6	7.9	6.8	2.9	2.8
Vähä-Heikkilä » »	5.3	10.1	3.2	5.8	2.9	8.8	1.4	2.6
Muut alueet » »	7.3	7.7	4.8	5.4	9.2	8.8	2.0	2.0
Raunistula (Maarian pitäjässä)	11.5	12.3	7.6	8.5	11.0	11.5	4.5	5.4
Muut alueet » »	12.0	12.1	7.5	7.9	11.8	13.6	3.2	3.6
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	44.7	50.3	28.6	33.2	42.8	49.5	14.0	16.4
Koko laskualueella	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Verrattaessa vastaavia lukusarjoja toisiinsa, näkee, että kaupungin rajain sisällä oleva alue on vv. 1900—1910 suhteellisen suuruutensa puolesta koko lailla menettänyt merkitystään Turkuun taloudellisesti kuuluvien Kaarinan ja Maarian pitäjissä sijaitsevien esikaupunkien hyväksi. Samoin on käynyt myöskin linjain sisäpuolella olevan alueen, eikä linjain ulkopuolellakaan oleva alue ole kyennyt lämmitettävien rakennusten ja huoneiden lukuun nähden säilyttämään samaa asemaa kuin mikä sillä oli v. 1900.

Jos edellä (siv. 57) esitettyä rakennusten ja huoneiden lukua verrataan kiinteistöjen lukuun, erikseen koko laskualueella sekä erikseen linjain sisäpuolella olevalla alueella, ja näin saadut kiinteistöjen keskimääräistä rakennus- ja huone-suuruutta osoittavat luvut asetetaan rinnan parin aikaisemman laskun vastaavien tulosten kanssa, saadaan seuraava yhdistelmä.

Kutakin rakennettua kiinteistöä kohti oli:

	Koko laskualueella.			Linjain sisäpuolella.		
	1890.	1900.	1910.	1890.	1900.	1910.
Lämmitettäviä rakennuksia	2.00	1.82	1.83	2.07	2.35	2.57
Lämmittämättömiä rakenn.	1.69	1.32	1.31	1.59	1.18	1.06
Rakennuksia yhteensä	3.69	3.14	3.14	3.66	3.53	3.62
Lämmitettäviä huoneita ...	15.55	12.32	13.14	17.47	20.53	25.37

Koko laskualueutta koskevien lukusarjojen verrannollisuutta häiritsee se, että laskualue vv. 1900 ja 1910 oli paljoo laajempi kuin 1890, käsittäen suuren määrän kiinteistöjä, joissa oli suhteellisesti paljon pieniä rakennuksia, jotka sisälsivät keskimäärin vähemmän huoneita kuin varsinaisen kaupungin eli linjojen sisäpuolella olevalla alueella sijaitsevat rakennukset. Sitä vastoin, kun tarkastaa jälkimäisen ryhmän lukusarjoja, käy niistä ilmi, että linjain sisäpuo-

lella olevalla alueella rakennustoiminta on vuosikymmenestä toiseen kehittynyt entistä »voimaperäisemmäksi», s. o. yhä suurempia taloja on noussut vanhojen sijaan, jolloin myöskin ulkorakennukset, jotka eivät sovellu intensiiviseen rakennustapaan, ovat saaneet väistyä.

Rakennettujen kiinteistöjen omistajat. Omistajaan nähden ryhmittäytyvät Turun kaupungin rakennetut kiinteistöt suuria kaupunkialueita silmällä pitäen seuraavan taulukon osoittamalla tavalla.

Kiinteistön omistaja.	Rakennettuja kiinteistöjä.													
	Kaupungin rajain sisällä.										Kaupungin rajain ulkopuolella.		Koko lasku-alueella.	
	Linjain sisäpuolella.				Linjain ulkopuolella.		Yhteensä.							
	Aurajoen etä- rpuolella.	Aurajoen poh- joispuolella.	Yhteensä.											
			%		%		%		%		%			
Yleinen laitos:														
Suomen valtio	8	8	16	1.5	1	0.5	17	1.3	2	0.2	19	0.7		
Venäjän »	—	—	—	—	2	1.0	2	0.2	—	—	2	0.1		
Kaupunki	15	30	45	4.3	6	2.9	51	4.1	8	0.6	59	2.3		
Seurakunta	2	2	4	0.4	3	1.4	7	0.5	—	—	7	0.3		
Yhteensä	25	40	65	6.2	12	5.8	77	6.1	10	0.8	87	3.4		
Yhdyskunta tai yhtiö:														
Seura tai yhdistys.....	8	12	20	1.9	3	1.4	23	1.8	15	1.1	38	1.5		
Kiinteistöyhtiö	12	37	49	4.7	—	—	49	3.9	—	—	49	1.9		
Muu yhtiö	39	49	88	8.3	4	1.9	92	7.3	6	0.5	98	3.8		
Yhteensä	59	98	157	14.9	7	3.3	164	13.0	21	1.6	185	7.2		
Yksityinen henkilö:														
Teollisuudenharjoittaja....	39	54	93	8.8	9	4.3	102	8.1	22	1.7	124	4.8		
Kuljetusliikkeen harjoittaja tai muu kulkulaitoksiin kuuluva	21	46	67	6.4	15	7.2	82	6.5	84	6.4	166	6.4		
Kauppiaas	33	66	99	9.4	25	11.9	124	9.9	54	4.1	178	6.9		
Muu kaupan alalla toimiva Julkisessa toimessa oleva tai vapaiden elinkeinojen harjoittaja	3	3	6	0.6	2	1.0	8	0.6	4	0.3	12	0.5		
Koroista tai eläkkeestä elävä.....	29	19	48	4.6	13	6.2	61	4.8	11	0.8	72	2.8		
	—	—	—	—	2	1.0	2	0.2	1	0.1	3	0.1		

Kiinteistön omistaja.	Rakennettuja kiinteistöjä.											
	Kaupungin rajain sisällä.								Kaupungin rajain ulkopuolella.			
	Linjain sisäpuolella.				Linjain ulkopuolella.							
	Aurajoen eteläpuolella.	Aurajoen pohjoispuolella.	Yhteensä.		Yhteensä.		Yhteensä.		Yhteensä.		Yhteensä.	
			%		%		%		%		%	
Leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua ammattia	69	82	151	14.4	22	10.5	173	13.7	184	14.0	357	13.9
Muu	199	166	365	34.7	102	48.8	467	37.1	905	68.9	1 372	53.3
Omistaja tuntematon	—	—	—	—	—	—	—	—	18	1.3	18	0.7
Yhteensä	393	436	829	78.9	190	90.9	1 019	80.9	1 223	97.6	2 302	89.4
Kaikkiaan	477	574	1 051	100.0	209	100.0	1 260	100.0	1 314	100.0	2 574	100.0

Taulukosta siis näkyy, että koko laskualueella oli rakennetuista kiinteistöistä valtava enemmistö, kuten luonnollistakin, yksityisten omistamia, 2 302 eli 89.4 %; yleisten laitosten omistamia oli ainoastaan 87 eli 3.4 %; yhdyskuntain ja yhtiöiden omistamia oli sitä vastoin noin kaksi kertaa enemmän, 185 eli 7.2 %. Eri kaupunkialueisiin nähden nämä prosenttiluvut melkoisesti vaihtelivat. Sen sijaan että linjain sisäpuolella olevista kiinteistöistä yleiset laitokset omistivat kokonaista 6.2 % sekä yhdyskunnat ja yhtiöt vieläkin enemmän eli 14.9 %, olivat vastaavat luvut linjain ulkopuolella sijaitseviin kiinteistöihin nähden 5.8 % ja 3.3 % sekä kaupungin rajain ulkopuolella sijaitsevista kiinteistöistä ainoastaan 0.8 % ja 1.6 %.

Yleisten laitosten omistamista kiinteistöistä olivat useimmat kaupungin eli 59 87:stä. Yhdyskuntain ja yhtiöiden omistamista kiinteistöistä taas olivat enimmäkseen »muun yhtiön», 98 185:stä. Merkillistä on, että kiinteistöyhtiöt olivat suhteellisesti heikosti edustettuina, omistaen ainoastaan 49 rakennettua kiinteistöä ja nekin kaikki linjain sisäpuolella.

Yksityisistä omistajista muodosti »muiden» joukko valtavimman ryhmän, etenkin kaupungin rajain ulkopuolella olevalla laskualueella, jossa niiden omistamia kiinteistöjä oli 68.9 % kaikkien rakennettujen kiinteistöjen luvusta; vastaava luku kaupungin rajain sisällä oli noin puolta pienempi eli 37.1 %.

»Muiden» ryhmään kuuluvista omistajista olivat enimmäkseen työläisiä, 914 1 372:sta. Näistä taas olivat useimmat (765) Kaarinan ja Maarian pitäjissä sijaitsevilla esikaupungeissa asuvia.

»Muiden» omistamien kiinteistöjen jälkeen oli suurin niiden kiinteistöjen luku, joiden omistajina oli »leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua ammattia». Sitä lähinnä luvussa olivat kauppiaiden omistamat kiinteistöt.

Vuoden 1910 tiedot, poikkeavan omistajaryhmityksensä takia, sopivat valitettavasti huonosti verrattaviksi vuoden 1910 tietoihin. Muutamia verrannollisia ryhmiä voidaan kuitenkin muodostaa.

	1900		1910	
	Abs.	%	Abs.	%
Suomen valtio	19	1.0	19	0.7
Venäjän valtio	2	0.1	2	0.1
Kunta tai seurakunta	45	2.3	66	2.6
Yhteensä	66	3.4	87	3.4
Yhdyskunnat ja yhtiöt	61	3.1	185	7.2
Yksityiset omistajat:				
Kauppiaat	141	7.2	178	6.9
Muut	1 679	86.3	2 124	82.5
Yhteensä	1 820	93.5	2 302	89.4

Rakennettujen kiinteistöjen viimeisen omistuksen pituus. Sen ajan mukaan, jonka rakennetut kiinteistöt olivat olleet viimeisen omistajan hallussa, ryhmityivät ne v. 1910 seuraavasti:

Aika, jolloin kiinteistö oli joutunut viimeisen omistajan haltuun.	Rakennettuja kiinteistöjä.											
	Kaupungin rajain sisällä.						Kaupungin rajain ulkopuolella.	Koko laskualueella.				
	Linjain sisäpuolella.			Linjain ulkopuolella.	Yhteensä.							
	Aurajoen eteläpuolella.	Aurajoen pohjoispuolella.	Yhteensä.									
			%		%	%	%		%			
1810 tai sitä ennen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
1811—50	5	5	10	1.0	—	—	10	0.8	—	10	0.4	
1851—60	5	8	13	1.2	—	—	13	1.1	3	0.2	16	0.6
1861—70	13	20	33	3.1	4	1.9	37	2.9	11	0.8	48	1.9
1871—80	36	35	71	6.8	5	2.4	76	6.1	50	3.8	126	4.9
1881—90	51	82	133	12.7	16	7.7	149	11.8	128	9.8	277	10.8
1891—1900	83	103	186	17.7	32	15.3	218	17.3	293	22.3	511	19.8
1901—05	76	78	154	14.6	19	9.1	173	13.7	308	23.4	481	18.7
1906—10	146	185	331	31.5	51	24.4	382	30.3	495	37.7	877	34.1
Vuosi tuntematon	62	58	120	11.4	82	39.2	202	16.0	26	2.0	228	8.8
Yhteensä	477	574	1 051	100.0	209	100.0	1 260	100.0	1 314	100.0	2 574	100.0

Vanhimpaan eli vuoteen 1810 tai sitä aikaisempaan omistukseen perustuvia kiinteistöjä ei siis Turussa ollut ainoatakaan ja, kuten taululiitteestä II käy ilmi, olivat useimmat niistä verraten harvoista kiinteistöistä, joiden viimeinen omistus johtui ajalta 1811—1850, sellaisia, jotka olivat joutuneet nykyisen omistajan haltuun vv. 1841—1850. Ja yleensäkin oli niiden kiinteistöjen luku mättömän pieni, jotka olivat joutuneet viimeisen omistajan omiksi kolme- neljäkymmentä vuotta sitten, vuodesta 1910 lukien. Enemmän kuin puolet (52.8 %) kiinteistöistä oli koko laskualueeseen nähden sellaisia, joiden omistus johtui vuosilta 1901—1910. Etenkin kaupungin rajain ulkopuolella olevalla laskualueella oli tällaisten kiinteistöjen luku suuri (61.1 %). Kaupungin rajain sisällä olevista kiinteistöistä oli sitä vastoin vv. 1901—1910 joutunut viimeisen omistajan haltuun vain 44 %, mikä luku tosin sellaisenaan on varsin huomattava, mutta lähinnä edelliseen lukuun verraten jää siitä kuitenkin paljon jällelle. Erittäin vilkasta on kiinteistöjen siirtyminen uusille omistajille ollut vv. 1906—1910 (noin $\frac{1}{3}$), mikä ilmiö saa selityksensä siitä, että Turussa viime vuosikymmenen jälkipuoliskolla rakennustoimintaan nähden elettiin nousun merkeissä.

Esitettyjen lukujen merkitystä, samoin kuin niiden verrannollisuutta eri kaupunkialueiden kesken, häiritsee se seikka, että osasta kiinteistöjä ei viimeisen omistuksen ajasta ole saatu tietoja. Etenkin linjain ulkopuolella olevaa aluetta koskeviin prosenttilukuihin nähden voi asettaa kysymyksen alaiseksi, voiko niitä eri ajanjaksoilta verrata toisiinsa, vielä vähemmän toisten kaupunkialueiden vastaaviin lukusarjoihin sekä voiko niin ollen koko luvuille antaa mitään arvoa. Mainitulla alueella oli näet noin $\frac{2}{5}$ kiinteistöistä sellaisia, joihin nähden ei ole tietoa, milloin ne olivat joutuneet viimeiselle omistajalleen.

Rakennettujen kiinteistöjen viimeisen omistuksen pituus, kombinoituna omistajan kanssa, käy ilmi seuraavasta taulukosta.

O m i s t a j a .	Kiinteistöjen luku, jotka olivat joutuneet omistajansa haltuun alla mainittuina vuosina:								Yhteensä rakennettuja kiinteistöjä.
	1810 tai sitä ennen.	1811—50	1851—80	1881—90	1891—1900	1901—10	Vuosi tuntematon.		
Yleinen laitos:		%	%	%	%	%	%	%	
Suomen valtio	—	—	—	—	2 10.5	2 10.5	2 10.5	13 68.5	19
Venäjän	—	—	—	—	—	—	—	2 100.0	2
Kaupunki	—	—	3 5.1	2 3.4	6 10.2	13 22.0	35 59.3	59	
Seurakunta	—	—	—	—	—	—	2 28.6	5 71.4	7
Yhteensä	—	—	3 3.4	4 4.6	8 9.2	17 19.6	55 63.2	87	
Yhdyskunta tai yhtiö:									
Seura tai yhdistys	—	2 5.3	1 2.6	4 10.5	5 13.2	16 42.1	10 26.3	38	
Kiinteistöyhtiö	—	—	—	1 2.1	3 6.1	35 71.4	10 20.4	49	
Muu yhtiö	—	—	21 21.4	16 16.4	21 21.4	30 30.6	10 10.2	98	
Yhteensä	—	2 1.1	22 11.9	21 11.3	29 15.7	81 43.8	30 16.2	185	

O m i s t a j a .	Kiinteistöjen luku, jotka olivat joutuneet omistajansa haltuun alla mainittuina vuosina:							Yhteensä rakennettuja kiinteistöjä
	1810 tai sitä ennen.	1811—50	1851—80	1881—90	1891—1900	1901—10	Vuosi tunte- maton.	
	%	%	%	%	%	%	%	
Yksityinen henkilö:								
Teollisuudenharjoittaja . . .	—	—	13 10.5	12 9.7	25 20.2	54 43.5	20 16.1	124
Kuljetusliikkeen harjoittaja tai muu kulkulaitoksiin kuuluva	—	—	6 3.6	12 7.2	22 13.3	116 69.9	10 6.0	166
Kauppias	—	—	4 2.3	13 7.3	33 18.5	105 59.0	23 12.9	178
Muu kaupan alalla toimiva Julkisessa toimessa oleva tai vapaiden elinkeinojen harjoittaja	—	—	—	1 8.3	3 25.0	6 50.0	2 16.7	12
Koroista tai eläkkeestä elävä	—	—	4 5.6	3 4.2	20 27.8	35 48.6	10 13.8	72
Leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua am- mattia	—	—	—	—	1 33.3	—	2 66.7	3
Muu	—	2 0.6	64 17.9	66 18.5	85 23.8	120 33.6	20 5.6	357
Omistaja tuntematon	—	6 0.4	73 5.3	145 10.6	283 20.6	810 59.1	55 4.0	1 372
Yhteensä	—	—	1 5.6	—	2 11.1	14 77.8	1 5.5	18
Kaikkiaan	—	8 0.4	165 7.2	252 10.9	474 20.6	1 260 54.7	143 6.2	2 302
	—	10 0.4	190 7.4	277 10.8	511 19.8	1 358 52.8	228 8.8	2 574

Taulukosta näkyy, että yleisten laitosten hallussa olevista kiinteistöistä yli kolmeviidesosasta puuttui tietoja omistajasajasta. Muihin omistajaluokkiin nähden oli tämän seikan häiritsevä vaikutus monin verroin vähäisempi, paitsi mitä tulee koroista ja eläkkeestä eläjiin, joiden kolmesta kiinteistöistä puuttui kahdesta viimeistä omistusaikaa koskeva tieto. Näitä poikkeuksia lukuunotta-
matta, on taulukosta saatu yleinen havainto se, että kaikkien omistajaluokkien hallussa olevista kiinteistöistä ei ainoastaan suhteellisesti vaan usein myös ta-
pauksissa absoluuttisestikin enimpien omistusoikeus johtui vuosilta 1901—1910.

Rakennusten käyttötarkoitus. Käyttötarkoituksen mukaan ryhmittyvät rakennukset v. 1910, verrattuna vastaavaan ryhmittykseen vv. 1890 ja 1900, seuraavasti:

	1890		1900		1910	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Lämmitettäviä rakennuksia	2 293	54.2	3 550	58.0	4 723	58.2
Lämmittämättömiä »	1 941	45.8	2 570	42.0	3 386	41.8
Yhteensä	4 234	100	6 120	100	8 109	100

Jos ainoastaan linjojen sisäpuolella olevaa aluetta pidetään silmällä, saadaan:

	1890		1900		1910	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Lämmitettäviä rakennuksia	1 993	56.6	2 192	66.6	2 690	70.7
Lämmittämättömiä »	1 530	43.4	1 099	33.4	1 116	29.3
Yhteensä	3 523	100	3 291	100	3 806	100

Muun, s. o. kaupungin rajain sisällä, mutta linjojen ulkopuolella sekä kaupungin rajain ulkopuolella olevan alueen vastaavat luvut taas olivat:

	1890		1900		1910	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Lämmitettäviä rakennuksia	300	42.2	1 358	48.0	2 033	47.2
Lämmittämättömiä »	411	57.8	1 471	52.0	2 270	52.8
Yhteensä	711	100	2 829	100	4 303	100

Jos ensiksi tarkastetaan vuosia 1900 ja 1910, nähdään, että lämmitettävien rakennusten luku on kasvanut suhteellisesti vain hiukan enemmän kuin lämmittämättömien rakennusten luku, kun koko laskualue otetaan huomioon. Mutta jos pidetään silmällä linjojen sisäpuolella tapahtuneita muutoksia, niin huomaa heti, että lämmitettävien rakennusten merkitys on suhteellisesti v. 1910 huomattavassa määrin suurempi kuin v. 1900. Mitä tulee linjojen ulkopuoliseen alueeseen, on siellä lämmittämättömien rakennusten merkitys viime vuosikymmenen kuluessa jonkun verran kasvanut, mihin epäilemättä on vaikuttanut se seikka, että vuoden 1910 laskualue käsitti muutamia maaseutualueita, joita ei ollut laskussa mukana v. 1900.

Mitä tulee edelliseen vuosikymmeneen, osoittavat luvut, että lämmitettävien rakennusten luvun suhteellinen kasvaminen vv. 1890—1900 on ollut paljon suurempi, kuin vuosikymmenen 1900—1910 aikana niin hyvin koko laskualueeseen kuin etenkin linjojen sisäpuoliseen alueeseen nähden. Tämä siis osoittaa, että rakennustoiminta vv. 1890—1900 oli vilkkaampi, kuin sitä seuraavalla vuosikymmenellä.

Millaiset olivat sitten lämmitettävien ja lämmittämättömien rakennusten väliset luku suhteet eri kaupunginosissa sekä niitä vastaavilla alueilla, sitä valaisee alla oleva taulukko. Taulukon toisessa osassa on kaksi lukusarjaa, joista edellinen valaisee lämmitettävien rakennusten, jälkimäinen lämmitettävien huoneiden lukua kutakin lämmittämätöntä rakennusta kohti. Jälkimäinen lukusarja täydentää edellistä. Lämmittämättömien rakennusten merkitystä kaupungin ra-

kennusoloille valaisee puolestaan paremminkin näiden rakennusten suhde lämmitettävien huoneiden kuin lämmitettävien rakennusten lukuun.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 rakennuksesta oli:		100 lämmitettävää rakennusta kohti lämmitettäviä rakennuksia.	Lämmitettäviä huoneita keskimäärin lämmitettävää rakennusta kohti.
	lämmitettäviä.	lämmittämättömiä.		
A. Kaupungin rajain sisällä.				
a) Linjain sisäpuolella.				
<i>1. Aurajoen eteläpuolella</i>				
Ensimmäinen kaupunginosa	73.5	26.5	36.0	24.4
Toinen »	74.3	25.7	34.6	28.4
Kolmas »	63.5	36.5	57.4	15.4
Neljäs »	62.4	37.6	60.4	14.6
Viides »	51.8	48.2	93.0	6.9
Yhteensä	69.2	30.8	44.5	20.1
<i>2. Aurajoen pohjoispuolella.</i>				
Kuudes kaupunginosa	67.9	32.1	47.3	23.8
Seitsemäs »	76.0	24.0	31.6	33.3
Kahdeksas »	73.7	26.3	35.7	30.4
Yhdeksäs »	60.9	39.1	64.3	12.9
Yhteensä	56.8	43.2	39.3	26.1
Yhteensä linjain sisäpuolella	70.7	29.3	41.5	23.9
b) Linjain ulkopuolella.				
Kaupunginlaitaosat Aurajoen eteläpuol.	50.2	49.8	99.1	3.8
» » pohjoisp.	50.6	49.4	97.6	4.5
Ruissalo ja Pukkisaaret	33.1	66.9	202.1	2.1
Pikisaari	50.0	50.0	100	4.1
Yhteensä	42.7	57.3	134.2	3.0
Yhteensä rajain sisällä	64.9	35.1	54.1	16.8
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.				
Nimmi (Kaarinan pitäjässä)	53.4	46.6	87.3	4.0
Vähä-Heikkilä »	48.2	51.9	107.4	2.8
Muut alueet »	47.0	53.0	112.9	2.3
Raunistula (Maarian pitäjässä)	51.1	48.9	95.7	4.8
Muut alueet » »	44.4	55.6	125.1	2.6
Pahaniemi (Raision pitäjässä)	60.0	40.0	66.7	2.7
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	48.6	51.4	105.7	3.3
Koko laskualueella	58.2	41.8	71.7	9.8

Taulukon ensimmäisestä osasta näkyy, että lämmitettävät rakennukset olivat enemmistönä kaikissa kaupunginosissa sekä muilla linjain ulkopuolisilla kaupungin alueilla, paitsi Ruissalossa ja Pukkisaarilla. Kaupungin rajain ulkopuolella olivat lämmitettävät rakennukset enemmistönä ainoastaan Numnessa, Raunistulassa sekä Pahassaniemessä.

Viimeisestä lukusarjasta käy ilmi, että lämmitettävien rakennusten merkitys oli vähäisin seitsemännessä ja kahdeksannessa kaupunginosassa. Mutta yleensä voi sanoa, että Turussa on lämmittämättömien rakennusten merkitys vielä varsin huomattava esim. Helsinkiin verrattuna, sillä kun Helsingissä koko laskualueella tuli keskimäärin 36.7 huonetta kutakin lämmittämätöntä rakennusta kohti, oli vastaava luku Turussa ainoastaan 9.8. Jos otetaan lukuun ainoastaan varsinainen kaupunginaseman alue, oli tämä luku Helsingissä 49.1 ja Turussa 23.9.

Rakennusten rakennusaine. Erilaisten rakennusten luku jakaantui koko laskualueeseen nähden rakennusaineen mukaan seuraavasti:

	Kivirakennuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puurakennuksia.
Lämmitettäviä	762 eli 16.1 %	108 eli 2.3 %	3 853 eli 81.6 %
Lämmittämättömiä	643 » 19.0 »	31 » 0.9 »	2 712 » 80.1 »
Yhteensä	1 405 eli 17.3 %	139 eli 1.7 %	6 565 eli 81.0 %

Jos erotetaan toisistaan linjain sisäpuolinen alue, linjain ulkopuolinen alue sekä kaupungin rajain ulkopuolinen alue, saadaan seuraavat luvut:

	Kivi- rakennuksia.		Kivi-puu- rakennuksia.		Puu- rakennuksia.	
	Absol.	%	Absol.	%	Absol.	%
<i>Lämmitettäviä:</i>						
Linjain sisäpuolella	669	25.0	103	3.8	1 908	71.2
Linjain ulkopuolella	46	10.8	2	0.4	376	88.8
Kaupungin rajain ulkop... .	37	2.3	3	0.2	1 569	97.5
<i>Lämmittämättömiä:</i>						
Linjain sisäpuolella	542	48.6	7	0.6	567	50.8
Linjain ulkopuolella	44	7.7	—	—	525	92.3
Kaupungin rajain ulkop... .	57	3.4	24	1.4	1 620	95.2

Rakennusten ryhmitys rakennusaineen mukaan käy yksityiskohtaisesti ilmi taululiitteistä IV A ja IV B.

Viime vuosikymmenellä tapahtuneen kehityksen valaisemiseksi puheenalaisessa suhteessa esitettäköön seuraava taulukko.

Rakennukset ryhmitettyinä rakennusaineen mukaan %.						
	Kivirakennuksia.		Kivi-puurakennuksia.		Puurakennuksia.	
	1900	1910	1900	1910	1900	1910
Lämmitettäviä rakennuksia:						
A. Kaupungin rajain sisällä						
a) Linjain sisäpuolella	18.7	25.0	0.3	3.8	81.0	71.2
1) Aurajoen eteläpuolella.	16.1	22.2	0.2	4.4	83.7	73.4
2) » pohjoispuolella	20.6	27.4	0.4	3.4	79.0	69.2
b) Linjain ulkopuolella	7.5	10.8	—	0.5	92.5	88.7
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	0.8	2.3	0.2	0.2	99.0	97.5
Koko laskualueella	12.5	16.1	0.2	2.3	87.3	81.6
Lämmittämättömiä rakennuksia:						
A. Kaupungin rajain sisällä						
a) Linjain sisäpuolella	29.3	48.8	0.3	0.6	70.4	50.6
1) Aurajoen eteläpuolella.	27.9	44.2	—	1.0	72.1	54.8
2) » pohjoispuolella.	30.4	52.1	0.5	0.3	69.1	47.6
b) Linjain ulkopuolella.	10.3	7.7	2.4	—	87.3	92.3
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	4.1	3.4	1.0	1.4	94.9	95.2
Koko laskualueella	15.8	19.0	0.9	0.9	83.3	80.1

Taulukon prosenttiluvut osoittavat, että kivirakennusten luku on vuosikymmenen kuluessa varsin tuntuvasti kasvanut puurakennusten kustannuksella. Turku on siis yhä enemmän muodostunut kivirakennuskaupungiksi. Ainoastaan linjain ulkopuolella ja kaupungin rajain ulkopuolella on lämmittämättömien kivirakennusten suhteellinen luku jonkun verran pienentynyt, mutta lämmitettävien kivirakennusten suhteellinen luku on näilläkin alueilla kasvanut.

Lämmitettävien rakennusten kerroksissa ilmoitettu korkeus. Turun kaupungin lämmitettävien rakennusten korkeutta eli kerroslukua koskevat tiedot, jotka osaltaan valaisevat rakennusten suuruussuhteita, sisältyvät taululiitteisiin V A ja V B. Näissä on ryhmitys tehty rakennusaineen mukaan. Tämän ryhmityksen mukaan käyvät laskun tulokset kaupunginalueittain ilmi seuraavasta taulukosta,

Kerrosluvu.	Lämmitettäviä rakennuksia.							%							100 lämmitettävästä rakennuksesta kussakin kerrosryhmässä oli:									
	1900.				1910.			1900.				1910.			1900.				1910.					
	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.				
1-kerroksisia	216	—	3 046	3 262	461	—	3 826	4 287	48.8	—	98.3	91.9	60.5	—	99.3	90.8	6.6	—	93.4	100.0	10.7	—	89.3	100.0
2- »	175	9	52	236	205	108	27	340	39.5	100.0	1.7	6.7	26.9	100.0	0.7	7.2	74.2	3.8	22.0	100.0	60.1	32.0	7.9	100.0
3- »	42	—	—	42	61	—	—	61	9.5	—	—	1.2	8.0	—	—	1.3	100.0	—	—	100.0	100.0	—	—	100.0
4- »	8	—	—	8	30	—	—	30	1.8	—	—	0.2	3.9	—	—	0.6	100.0	—	—	100.0	100.0	—	—	100.0
5- »	1	—	—	1	3	—	—	3	0.2	—	—	[0.03]	0.4	—	—	0.1	100.0	—	—	100.0	100.0	—	—	100.0
6- »	1	—	—	1	2	—	—	2	0.2	—	—	[0.03]	0.3	—	—	[0.04]	100.0	—	—	100.0	100.0	—	—	100.0
Yhteensä	443	9	3 098	3 550	762	108	3 853	4 723	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	12.5	0.2	87.3	100.0	16.0	2.3	81.7	100.0
Siitä																								
2-tai useampikerrok- sisia	227	9	52	288	301	108	27	436	51.2	100.0	1.7	8.1	39.5	100.0	0.7	9.2	78.8	3.1	18.1	100.0	68.5	25.2	6.3	100.0
2-tai useampikerrok- sisia	52	—	—	52	96	—	—	96	11.7	—	—	1.5	12.6	—	—	2.0	100.0	—	—	100.0	100.0	—	—	100.0

Taulukon ensimmäisestä osasta näkyy, että rakennusten lukumäärä on kaikissa kerrosryhmissä absoluuttisesti lisääntynyt, paitsi kaksikerroksisten puurakennusten ryhmässä, jossa rakennusten luku on vähentynyt lähes puoleen siitä, mitä luku oli v. 1900. Jos tarkastelee taulukon toisen osan prosenttilukuja, huomaa, että yksikerroksiset kivirakennukset ovat suhteellisesti enimmin lisääntyneet, kun sen sijaan 2- ja 3-kerroksisten kivirakennusten prosenttiluku on samassa määrin pienentynyt. Samoin on pienentynyt 2-kerroksisten puurakennustenkin prosenttiluku, 1-kerroksisten kasvaessa.

Mitä tulee erilaisesta rakennusaineesta rakennettujen rakennusten luvussa vv. 1900—1910 tapahtuneisiin muutoksiin erikseen kussakin kerrosryhmässä, käy taulukon viimeisestä osasta ilmi, että kivi-puurakennukset, jotka kuten mainittiin, kaikki olivat 2-kerroksisia, ovat suhdelukunsa puolesta lisääntyneet lähes kymmenkertaisesti puurakennusten ja kivirakennusten prosenttiluvun vastaavasti vähentyessä. Yksikerroksisten kivirakennusten suhteellinen luku on myöskin kasvanut vastaavan luvun puurakennusryhmässä samassa määrin alentuessa.

Yleinen vaikutelma taulukosta on se, että korkeammat rakennukset eivät ole lisääntyneet suhteellisesti samassa määrin kuin yksikerroksisten rakennusten luku, joten rakennusten keskikorkeus on vuosikymmenen kuluessa mennyt alaspäin. Tämä käy ilmi seuraavista rakennusten keskikorkeutta 1900 ja 1910 ilmaisevista luvuista:

	Keskikorkeus kerroksissa.	
	1900.	1910.
Kivirakennuksissa	1.66	1.56
Puurakennuksissa	1.02	1.01
Kaikissa rakennuksissa	1.10	1.12

Kuten luvut osoittavat, on sekä kivi- että puurakennusten keskikorkeus mennyt viime vuosikymmenen kuluessa alaspäin, mutta kuitenkin kaikkien rakennusten keskikorkeus on v. 1910 hiukan suurempi kuin vuosikymmentä aikaisemmin, johtuen tämä 2-kerroksisten kivi-puurakennusten runsaasta lisääntymisestä kyseenalaisena vuosikymmenenä.

Lämmitettävien rakennusten keskisuuruus huoneluvulla ilmaistuna. Koska ei ole olemassa tietoja niin tarkoista mittasuhteista kuin huoneiden kuutiosilästä, käytetään rakennusten suuruutta arvosteltaessa mittana huonelukua, joka epäilemättä onkin kerroslukua tarkempi mitta.

Jos tarkastamme tämän mittapuun mukaan erilaisesta aineesta rakennettujen rakennusten suuruutta koko laskualueeseen nähden kahtena viimeisenä

laskuvuotena, näemme että keskimäärin kutakin lämmitettävää rakennusta kohti oli huoneita:

	1900.	1910.
Kivirakennuksissa	12.1	10.9
Kivi-puurakennuksissa	10.6	18.5
Puurakennuksissa	6.0	6.1
Kaikissa rakennuksissa	6.8	7.2

Nämä luvut osoittavat, että rakennusten keskisuuruus viime vuosikymmenellä on varsin vähän mennyt eteenpäin; onpa kivirakennusten keskisuuruus suorastaan pienentynyt. Tämä johtuu siitä, että viime vuosikymmenen kuluessa on rakennettu etupäässä vain yksikerroksisia kivirakennuksia. Kivi-puurakennusten suuruus sen sijaan on sangen runsaasti kasvanut, mutta puurakennusten perin vähän.

Tässä mainitut seikat ilmenevät yksityiskohtaisesti kaupunginosittain ja alueittain seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Keskimäärin huoneita lämmitettävää rakennusta kohti.				
	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksia.	Kaikissa rakennuksissa.	
				1910	1900
A. Kaupungin rajain sisällä.					
a) Linjain sisäpuolella.					
1) <i>Aurajoen eteläpuolella.</i>					
Ensimmäinen kaupunginosa	8.4	17.1	8.6	8.8	8.4
Toinen »	12.7	20.3	7.4	9.8	7.4
Kolmas »	6.2	21.3	9.1	8.8	8.6
Neljäs »	5.8	14.7	9.2	8.8	7.3
Viides »	3.9	—	7.7	6.4	8.5
Yhteensä	8.7	18.9	8.5	9.0	8.1
2) <i>Aurajoen pohjoispuolella.</i>					
Kuudes kaupunginosa	16.8	14.8	8.4	11.3	9.1
Seitsemäs »	11.3	20.3	9.7	10.5	9.1
Kahdeksas »	13.8	21.2	9.3	10.9	10.6
Yhdeksäs »	8.4	15.5	7.9	8.3	7.4
Yhteensä	13.2	19.0	9.1	10.6	9.2

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Keskimäärin huoneita lämmitettävää rakennusta kohti.				
	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksissa.	Kaikissa rakennuksissa.	
				1910	1900
b) Linjain ulkopuolella.					
Kaupungin laitaosat Aurajoen eteläpuolella	7.6	6.0	3.1	3.8	4.4
» » » pohjoispuol.	5.5	—	4.2	4.4	5.0
Ruissalo ja Pukkisaaret.	5.9	—	4.2	4.2	4.1
Pikisaari.	—	—	4.1	4.1	3.7
Yhteensä	7.2	6.0	3.6	4.0	4.3
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	11.3	18.7	8.0	9.1	8.1
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.					
Nummi (Kaarinan pitäjässä)	2.3	—	3.5	3.5	3.6
Vähä-Heikkilä » »	2.0	—	3.0	3.0	2.9
Muut alueet » »	1.8	—	2.6	2.6	2.9
Raunistula (Maarian pitäjässä)	1.6	6.5	4.7	4.6	4.0
Muut alueet » »	5.4	21.0	3.2	3.3	3.0
Pahaniemi (Raision pitäjässä)	—	—	1.8	1.8	—
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	2.6	11.3	3.5	3.5	3.3
Koko laskualueella	10.9	18.5	6.1	7.2	6.8

Taulukon jälkiosasta näkyy, että rakennusten keskisuuruus on varsinaisessa kaupungissa kasvanut kaikissa kaupunginosissa paitsi viidennessä, jossa kehitys on mennyt varsin tuntuvasti taaksepäin. Toisen kaupunginosan keskisuuruus on kasvanut runsaimmin.

Rakennusaineen puolesta erilaisten rakennusten keskisuuruutta tarkastettaessa käy taulukosta ilmi, että kaikissa kaupunginosissa kivi-puurakennukset ovat tuntuvasti muihin rakennusaineryhmiin kuuluvia rakennuksia suurempia paitsi kuudennessa kaupunginosassa, jossa ensi sija tässä suhteessa on kivirakennuksilla. Seitsemännen kaupunginosan puurakennukset olivat jonkun verran suurempia kuin tämän aineryhmän rakennukset muissa kaupunginosissa.

Lämmitettävien huoneiden luku ja kerrosasema. Seuraavat luvut vuosilta 1900 ja 1910 yleispiirtein valaisevat rakennustoiminnan laatua ja laajuutta viime vuosikymmenellä:

Koko laskualueella oli huoneita:

	1900.	1910.
Kiviseinäisiä	5 484 eli 22.9 %	9 536 eli 28.1 %
Puuseinäisiä	18 515 » 77.1 »	24 381 » 71.9 »
Yhteensä	23 999 eli 100 %	33 917 eli 100 %

Liäsy siis oli:

Kiviseinäisten huoneiden luvussa	4 052 eli 73.7 %
Puuseinäisten » »	5 866 » 31.7 %
Yhteensä	9 918 eli 41.3 %

Huoneiden luvussa ja niiden välisissä lukusuhteissa tapahtuneet muutokset eri kaupunginosissa vv. 1900—1910 käyvät ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lisäys tai vähennys (—) lämmitettävien huoneiden luvussa vv. 1900—1910.						100 lämmitettävästä huoneesta kussakin kaupunginosassa oli			
	Absoluuttisesti.			Prosentteissa.			Kiviseinien sisällä.		Puuseinien sisällä.	
	Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.	Yhteensä.	Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.	Yhteensä.	1900.	1910.	1900.	1910.
A. Kaupungin rajain sisällä.										
a) Linjain sisäpuolella.										
<i>1) Aurajoen eteläpuolella.</i>										
Ensimmäinen kaupunginosa	297	194	491	43.4	6.7	13.8	19.2	24.2	80.8	75.8
Toinen »	558	203	761	99.8	14.2	38.2	28.1	40.6	71.9	59.4
Kolmas »	232	296	528	196.6	22.3	36.6	8.2	17.8	91.8	82.2
Neljäs »	71	373	444	62.3	88.2	82.7	21.2	18.9	78.8	81.1
Viides »	20	67	87	50.0	45.6	46.5	21.4	21.9	78.6	78.1
Yhteensä	1 178	1 133	2 311	77.7	18.3	29.9	19.6	26.9	80.4	73.1
<i>2) Aurajoen pohjoispuolella.</i>										
Kuudes kaupunginosa	773	38	811	58.5	1.8	23.7	38.5	49.4	61.5	50.6
Seistemäs »	1 159	674	1 833	87.3	17.0	34.6	25.1	34.9	74.9	65.1
Kahdeksas »	639	1 500	2 139	74.7	139.4	110.8	44.3	36.7	55.7	63.3
Yhdeksäs »	126	327	453	78.3	57.1	61.7	21.9	24.2	78.1	75.8
Yhteensä	2 697	2 539	5 236	51.5	48.5	46.0	32.2	38.3	67.8	61.7
b) Linjain ulkopuolella.										
Kaupungin laitaosat Aurajoen eteläpuolella	80	— 9	71	40.6	— 1.5	9.0	25.0	32.2	75.0	67.8
Kaupungin laitaosat Aurajoen pohjoispuolella	—	— 2	— 2	—	— 1.2	— 1.1	11.9	12.0	88.1	88.0
Ruissalo ja Pukisaaret	— 3	131	128	— 7.3	29.3	26.4	8.4	6.2	91.6	93.8
Pikisaari	—	8	8	—	21.6	21.6	—	—	100.0	100.0
Yhteensä	77	128	205	29.6	10.3	13.7	17.4	19.8	82.6	80.2
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	3 195	3 800	6 995	58.7	25.1	33.9	26.4	33.1	73.6	66.9

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lisäys tai vähennys (→) lämmitettävien huoneiden luvussa vv. 1900—1910.						100 lämmitettävästä huoneesta kussakin kaupunginosassa oli				
	Absoluuttisesti.			Prosentteissa.			Kiviseinien sisällä.		Puuseinien sisällä.		
	Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.	Yhteensä.	Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.	Yhteensä.	1900.	1910.	1900.	1910.	
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.											
Nummi (Kaarinan pitäj.)	4	205	209	44.4	29.6	29.8	1.3	1.4	98.7	98.6	
Vähä-Heikkilä »	7	494	501	350.0	152.9	154.2	0.6	1.1	99.4	98.9	
Muut alueet »	11	213	224	550.0	44.4	46.5	0.4	1.8	99.6	98.2	
Raunistula (Maarian pitäj.)	42	688	730	1 050.0	63.8	67.5	0.4	2.5	99.6	97.5	
Muut alueet »	36	417	453	138.5	54.0	56.8	3.3	5.0	96.7	95.0	
Pahaniemi (Raision pitäj.)	—	49	49	—	—	—	—	—	—	100.0	
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	100	2 066	2 166	232.6	61.7	63.9	1.3	2.6	98.7	97.4	
Koko laskualueella	3 975	5 866	9 841	72.5	31.7	41.0	22.9	28.1	77.1	71.9	

Taulukosta käy ilmi, että kiviseinäisten huoneiden luku on kaikilla muilla alueilla lisääntynyt, paitsi Ruissalon ja Pukkisaarten alueella, puuseinäisten huoneiden luku samoin, paitsi kaupungin laitaosissa, joissa on tapahtunut jonkin verran vähentymistä. Kiviseinäisten absoluuttinen lisäys oli suurin seitsemännessä kaupunginosassa, mutta suurin suhteellinen lisäys, ellei oteta kaupungin rajain ulkopuolista aluetta huomioon, oli kolmannessa kaupunginosassa.

Kunkin kaupunginosan koko huonelukuun verrattuna, oli kiviseinäisten huoneiden luku, kuten taulukon toisesta osasta näkyy, lisääntynyt vuosikymmenen kuluessa enimmin toisessa ja kuudennessa kaupunginosassa, kun taas neljännessä ja kahdeksannessa kaupunginosassa sekä linjain ulkopuolella Ruissalon ja Pukkisaarten alueella kiviseinäisten huoneiden luku oli suhteellisesti vähentynyt puuseinäisten samassa määrin lisääntyessä.

Kuinka sitten erikseen, kivi- ja erikseen puuseinäisten huoneiden luku jakaantui eri kaupunginosien kesken v. 1910 sekä millainen oli kivi- ja puuseinäisten huoneiden keskinäinen suhde kussakin kaupunginosassa sekä kaupunginosia vastaavilla alueilla, käy ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lämmitettäviä huoneita 100 lämmitettävästä huoneesta kussakin kaupunginosassa.					
	Kiviseinien sisällä.		Puuseinien sisällä.		Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.
		%		%	%	%
A. Kaupungin rajain sisällä.						
a) Linjain sisäpuolella.						
1) <i>Aurajoen eteläpuolella.</i>						
Ensimmäinen kaupunginosa	982	10.3	3 069	12.6	24.2	75.8
Toinen »	1 117	11.7	1 636	6.7	40.6	59.4
Kolmas »	350	3.7	1 621	6.6	17.8	82.2
Neljäs »	185	2.0	796	3.3	18.9	81.1
Viides »	60	0.6	214	0.9	21.9	78.1
Yhteensä	2 694	28.3	7 336	30.1	26.9	73.1
2) <i>Aurajoen pohjoispuolella.</i>						
Kuudes kaupunginosa	2 094	21.9	2 146	8.8	49.4	50.6
Seitsemäs »	2 487	26.1	4 645	19.0	34.9	65.1
Kahdeksas »	1 494	15.7	2 576	10.6	36.7	63.3
Yhdeksäs »	287	3.0	900	3.7	24.2	75.8
Yhteensä	6 362	66.7	10 267	42.1	38.3	61.7
b) Linjain ulkopuolella.						
Kaupungin laitaosat Aurajoen eteläpuolella	277	2.9	582	2.4	32.2	67.8
Kaupungin laitaosat Aurajoen pohjoispuolella	22	-0.2	161	0.6	12.0	88.0
Ruissalo ja Pukkisaaret	38	0.4	578	2.4	6.2	93.8
Pikisaari	—	—	45	0.2	—	100.0
Yhteensä	337	3.5	1 366	5.6	19.8	80.2
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	9 393	98.5	18 969	77.8	33.1	66.9
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.						
Nummi (Kaarinan pitäjässä)	13	0.1	898	3.7	1.4	98.6
Vähä-Heikkilä »	9	0.1	817	3.4	1.1	98.9
Muut alueet »	13	0.1	693	2.8	1.8	98.2
Raunistula (Maarian pitäjässä)	46	0.5	1 766	7.2	2.5	97.5
Muut alueet »	62	0.7	1 189	4.9	5.0	95.0
Pahaniemi (Raision pitäjässä)	—	—	49	0.2	—	100.0
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	143	1.5	5 412	22.2	2.6	97.4
Koko laskualueella	9 536	100.0	24 381	100.0	28.1	71.9

Taulukosta näkyy, että puuseinäisten huoneiden luku oli kiviseinäisten lukua absoluuttisesti suurempi kaikissa kaupunginosissa ja niitä vastaavilla alueilla, joten siis kaupunki tässäkään suhteessa ei vielä ole varsinaisesti kivi-kaupungin luontoinen, vaikkakin kehitys on siihen suuntaan käymässä, kuten näkyy edellisestä taulukosta.

Kerrosasemaan nähden, silmällä pitäen sitä seikkaa, miten huoneet eri kerrosten kesken jakaantuivat eri rakennusaineesta olevien rakennusten perusteella, on valaiseva seuraava taulukko, johon vertailun vuoksi on merkitty vastaavat tiedot myöskin vuodelta 1900.

Kerros.	Absoluuttisesti.						Prosentteissa.					
	Kivirakennuksissa.		Kivi-puurakennuksissa.		Puurakennuksissa.		Kivirakennuksissa.		Kivi-puurakennuksissa.		Puurakennuksissa.	
	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.
Maakerroksessa	171	340	6	30	224	436	3.2	4.1	6.3	1.5	1.2	1.8
1. kerroksessa	2 452	3 432	43	830	18 090	22 777	45.8	41.5	45.3	41.5	97.5	96.4
2. »	1 765	2 628	46	1 135	152	132	33.0	31.7	48.4	56.8	0.8	0.6
3. »	737	1 149	—	—	—	—	13.8	13.9	—	—	—	—
4. »	173	563	—	—	—	—	3.2	6.8	—	—	—	—
5. »	20	68	—	—	—	—	0.4	0.8	—	—	—	—
6. »	2	15	—	—	—	—	[0.04]	0.2	—	—	—	—
Vinttikerroksessa ...	33	86	—	3	85	293	0.6	1.0	—	0.2	0.5	1.2
Yhteensä	5 353	8 281	95	1 998	18 551	23 638	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Taulukosta käy ilmi, että kivirakennuksissa samoinkuin myöskin kivi-puurakennuksissa sijaitsevien huoneiden absoluuttinen luku on lisääntynyt kaikissa kerroksissa. Puurakennuksissa on sitä vastoin kolmanteen kerrokseen kuuluvien huoneiden luku jonkun verran vähentynyt. Prosenttiluvuista näkyy, että kivirakennuksissa on alempiin kerroksiin kuuluvien huoneiden merkitys huomattavasti vähentynyt ylemmissä sijaitsevien samassa määrin lisääntyessä.

Seuraava taulukko ilmaisee, miten kuhunkin eri kerrokseen kuuluvien huoneiden luku, prosentteissa ilmaistuna, jakaantui v. 1910 eri kaupunginosien ja alueiden kesken.

Taulukosta näkyy, että runsaimmin maakerroksessa sijaitsevia huoneita oli kahdeksannessa kaupunginosassa, jossa tätä lukumäärää oli suuresti lisäämässä kuritushuonevankilan maakerroksessa sijaitsevat vankikopit. Seuraavana järjestyksessä oli seitsemäs kaupunginosa, jossa oli enemmän kuin missään muussa kaupunginosassa huoneita ensimmäisessä, toisessa ja kuudennessa kerroksessa, kun taas kolmannessa, neljännessä ja viidennessä kerroksessa sijaitseviin huoneisiin nähden oli ensi sijalla kuudes kaupunginosa. Vinttikerroksen huoneita oli sängen runsaasti kaupungin rajain ulkopuolisella Raunistulan alueella, yli 36 %, siis enemmän kuin $\frac{1}{3}$ kaikista laskualueen vinttikerroksissa olevista huoneista.

Seuraava taulukko osoittaa, paljonko kunkin kaupunginosan koko huone-
luvusta sijaitsi, prosenteissa ilmaistuna, kussakin eri kerroksessa.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 huoneesta samassa kaupunginosassa sijaitsi							
	Maakerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	Vinttikerrok- sessa.
A. Kaupungin rajain sisällä.								
a) Linjain sisäpuolella.								
<i>1. Aurajoen eteläpuolella.</i>								
Ensimmäinen kaupunginosa	2.3	87.6	9.4	0.6	—	—	—	0.1
Toinen »	1.8	69.5	21.0	4.7	2.8	—	—	0.2
Kolmas »	2.0	88.5	7.6	1.1	0.7	—	—	0.1
Neljäs »	2.2	85.1	10.2	1.2	1.0	—	—	0.3
Viides »	0.7	93.1	4.7	1.5	—	—	—	—
Yhteensä	2.0	82.7	12.2	1.9	1.0	—	—	0.2
<i>2. Aurajoen pohjoispuolella.</i>								
Kuudes kaupunginosa	2.7	65.6	18.4	7.7	3.7	1.1	—	0.8
Seitsemäs »	2.5	76.2	13.9	4.5	2.2	0.2	0.2	0.3
Kahdeksas »	5.1	72.6	13.6	5.3	3.1	—	—	0.3
Yhdeksäs »	2.5	82.0	9.7	4.2	0.7	0.2	0.1	0.6
Yhteensä	3.2	73.1	14.7	5.5	2.8	0.4	0.1	0.4
b) Linjain ulkopuolella.								
Kaupungin laitaosat Aurajoen eteläp... ..	2.7	82.1	9.0	3.2	1.2	—	—	1.8
» » » pohjoisp.	—	91.2	7.7	—	—	—	—	1.1
Ruissalo ja Pukkisaaret	0.3	81.7	11.5	0.3	—	—	—	6.2
Pikisaari	—	91.1	—	—	—	—	—	8.9
Yhteensä	1.5	83.1	9.5	1.8	0.6	—	—	3.5
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	2.7	77.1	13.5	4.0	1.9	0.2	0.1	0.5

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 huoneesta samassa kaupunginosassa sijaitsi							Viinikerroksessa.
	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Nummi (Kaarinan pitäjässä)	0.7	97.3	0.2	—	—	—	—	1.8
Vähä-Heikkilä »	1.6	93.7	0.5	—	—	—	—	4.2
Muut alueet »	1.3	97.2	—	—	—	—	—	1.5
Raunistula (Maarian pitäjässä)	0.8	89.0	2.6	—	—	—	—	7.6
Muut alueet »	0.6	93.8	1.8	0.6	0.7	—	—	2.5
Pahaniemi (Raision pitäjässä)	—	91.8	4.1	—	—	—	—	4.1
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	0.9	93.2	1.4	0.1	0.2	—	—	4.2
Koko laskualueella	2.4	79.7	11.5	3.4	1.6	0.2	0.1	1.1

Taulukosta käy ilmi, että huoneiden ryhmityksessä kerrosaseman mukaan oli eri kaupunginosissa varsin tuntuvasti eroavaisuuksia. Niinpä esim. viidennessä kaupunginosassa oli yli $\frac{9}{10}$ huoneista ensimmäisessä kerroksessa, kun sen sijaan kuudennessa kaupunginosassa oli mainitussa kerroksessa huoneita vain noin $\frac{3}{5}$ koko kaupunginosan huoneluvusta. Toisessa kerroksessa olevien huoneiden suhteellinen luku oli suurin toisessa kaupunginosassa (21 %), kun taas Pikisaarella ja kaupungin rajain ulkopuolella Kaarinan pitäjään kuuluvalla »muulla alueella» ei lainkaan ollut yksikerroksista korkeampaa rakennusta eikä siis toiseen kerrokseen kuuluvia huoneita.

Mitä tulee erikoisesti maa- ja ensimmäisessä kerroksessa sijaitseviin huoneisiin, on ne, kuten lähemmin näkyy taululiitteestä VI, ryhmitetty kahteen ryhmään sen mukaan, oliko niiden lattia maanpinnan ala- vai yläpuolella. Niihin huoneisiin, joiden lattia on maanpinnan alapuolella, on viime aikoina kiinnitetty yhä suurempaa huomiota silmällä pitäen terveydellisiä näkökohtia, sillä juuri tältä kannalta katsoen niitä vastaan saattaa tehdä paljonkin muistutuksia. Siksi onkin syytä kiinnittää niihin tässä lähemmin huomiota.

Koko laskualueella oli huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella, yhteensä 478 eli 1.4 % koko huoneluvusta. Maakerroksessa sijaitsi niitä 411 eli 50.9 % maakerroksen kaikista huoneista sekä ensimmäisessä kerroksessa 67, mikä vastasi 0.2 % tämän kerroksen koko huoneluvusta.

Seuraava taulukko osoittaa, millaiset olivat eri kaupunginosien vastaavat luvut.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.											
	Kivirakennuksissa.		Kivi-puurakennuksissa.		Puurakennuksissa.		Kaikkiaan.					% kunkin kaupunginosan koko huoneistusta.
	Maakerroksessa.	I. kerroksessa.	Maakerroksessa.	I. kerroksessa.	Maakerroksessa.	I. kerroksessa.	Maakerroksessa.	I. kerroksessa.	Yhteensä.			
A. Kaupungin rajain sisällä.												
a) Linjain sisäpuolella.												
1. Aurajoen eteläpuolella.												
Ensimäinen kaupunginosa	20	—	1	3	18	—	39	42.9	3	0.1	42	1.0
Toinen »	19	8	14	1	10	—	43	84.3	9	0.5	52	1.9
Kolmas »	4	—	—	—	3	—	7	17.5	—	—	7	0.4
Neljäs »	1	1	—	—	15	—	16	76.2	1	0.1	17	1.7
Viides »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	44	9	15	4	46	—	105	51.2	13	0.2	118	1.2
2. Aurajoen pohjoispuolella.												
Kuudes kaupunginosa	68	7	1	—	7	—	76	67.3	7	0.3	83	2.0
Seitsemäs »	62	11	1	—	35	—	98	55.4	11	0.2	109	1.5
Kahdeksas »	9	15	—	5	52	—	61	48.8	20	0.7	81	2.4
Yhdeksäs »	5	—	—	—	20	—	25	83.3	—	—	25	2.1
Yhteensä	144	33	2	5	114	—	260	49.4	38	0.3	298	1.8
b) Linjain ulkopuolella.												
Kaupungin laitaosat Aurajoen eteläpuolella	9	4	2	—	1	—	12	52.2	4	0.6	16	1.9
Kaupungin laitaosat Aurajoen pohjoispuolella	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ruissalo ja Pukkisaaret	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pikisaari	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	9	4	2	—	1	—	12	52.2	4	0.6	16	0.9
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	197	46	19	9	161	—	377	49.9	55	0.3	432	1.6
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.												
Nummi (Kaarinan pitäjässä) ..	—	—	—	—	6	2	6	100.0	2	0.2	8	0.9
Vähä-Heikkilä » ..	—	—	—	—	13	—	13	100.0	—	—	13	1.6
Muut alueet » ..	2	—	—	—	7	—	9	100.0	—	—	9	1.3
Raunistula (Maarian pitäjässä) ..	—	10	2	—	2	—	4	26.7	10	0.6	14	0.8
Muut alueet » ..	—	—	—	—	2	—	2	28.6	—	—	2	0.2
Pahaniemi (Raision pitäjässä) ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	2	10	2	—	30	2	34	68.0	12	0.2	46	0.8
Koko laskualueella	199	56	21	9	191	2	411	51.0	67	0.2	478	1.4

Lämmitettävien huoneiden käyttö sekä eri käyttötarkoitukset. Vuoden 1910 kiinteistö- ja rakennuslasku osoittaa, että lämmitettävien huoneiden koko luku oli 33 917, josta summasta oli tällöin käytännössä 32 779 eli 96.6 % ja käyttämättömiä 1 138 eli 3.4 %. Vastaavat luvut vuodelta 1900 olivat: käytettyjä huoneita 23 122 eli 96.3 % ja käyttämättömiä 877 eli 3.7 %.

Käytetyt ja käyttämättömät huoneet ryhmittivät v. 1910 silmällä pitäen sitä, olivatko ne asuinhuoneita vai muita, seuraavasti:

	Käytettyjä.		Käyttämättömiä.	
		%		%
Asuinhuoneita	27 493	96.5	1 004	3.5
Muita	5 286	97.5	134	2.5

Eri kaupunginalueittain nämä seikat käyvät ilmi seuraavasta taulukosta.

A l u e.	Käytettyjä.			Käyttämättömiä.			100 käytettyä huonetta kohti käyttämättömiä.		
	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.
A. Kaupungin rajain sisällä ..									
a) Linjain sisäpuolella									
1) Aurajoen eteläpuolella	8 522	1 354	9 876	117	37	154	1.4	2.7	1.6
2) pohjoispuolella	12 946	3 296	16 242	316	71	387	2.4	2.2	2.4
b) Linjain ulkopuolella	990	201	1 191	492	20	512	49.7	10.0	43.0
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	5 035	435	5 470	79	6	85	1.6	1.4	1.6
Koko laskualueella	27 493	5 286	32 779	1 004	134	1 138	3.7	2.5	3.5

Kuten taulukosta näkyy, oli käyttämättömiä huoneita sekä absoluuttisesti että suhteellisesti enimmäkseen linjain ulkopuolisella alueella, s. o. lähes puolet käytettyjen huoneiden luvusta. Tämä johtuu siitä, että tällä alueella, varsinkin saarilla on paljon huviloita, joissa asutaan ainoastaan kesäisin.

Jos tarkastetaan käyttämättömiä huoneita sen mukaan, olivatko ne vuokrattuja vai vuokraamattomia, saadaan lopputulokseksi, että vuokrattuja niistä oli 467 eli 41 % ja vuokraamattomia 671 eli 59 %. Kaikista lämmitettävistä huoneista oli vuokraamattomien huoneiden luku 2 %.

Kaupunginalueittain antaa tässä suhteessa valaistusta seuraava taulukko.

A l u e.	Käyttämättömistä lämmitettävistä huoneista oli										Vuokraamattomia huoneita % lämmitettävien huoneiden luvusta.
	Vuokrattuina.					Vuokraamattomia.					
	Asuinhuoneita.		Muita.	Yhteensä.	%	Asuinhuoneita.		Muita.	Yhteensä.	%	
	Koko vuoden	Kesällä				Koko vuoden	Kesällä				
a) Linjain sisäpuolella											
1) Aurajoen eteläpuolella	37	3	18	58	37.7	77	—	19	96	62.3	1.0
2) » pohjoispuolella	48	—	33	81	20.9	268	—	38	306	79.1	1.9
b) Linjain ulkopuolella	2	304	4	310	60.5	2	184	16	202	39.5	11.9
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	7	11	—	18	21.2	19	42	6	67	78.8	1.2
Koko laskualueella	94	318	55	467	41.0	366	226	79	671	59.0	2.0

Mitä taasen tulee erikoisesti käytettyjen lämmitettävien huoneiden käyttötarkoituksiin, on tämä kysymys otettu valaistavaksi eri kerroksittain erikseen kussakin kaupunginosassa ja vastaavalla alueella. Prosenttiluvuin valaisee tätä seuraava taulukko.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Eri tarkoituksiin käytetyt lämmitettävät huoneet prosenteissa.					Lämmitettävät huoneet käyttötarkoituksensa mukaan prosenteissa.				
	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori-, ja varastohuoneita.	Tehdas-, verstaas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvilahuoneita.	Muita tarkoituksia varten.	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, verstaas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvilahuoneita.	Muita tarkoituksia varten.
A. Kaupungin rajain sisällä.										
a) Linjain sisäpuolella.										
1) Aurajoen eteläpuolella.										
Ensimmäinen kaupunginosa	12.7	7.5	11.9	9.3	12.3	86.6	3.5	6.3	0.8	2.8
Toinen »	8.3	5.4	10.5	2.5	12.7	83.5	3.8	8.2	0.3	4.2
Kolmas »	6.4	2.2	4.7	1.4	4.6	90.4	2.1	5.1	0.3	2.1
Neljäs »	2.9	2.4	4.0	0.9	0.3	85.6	4.9	8.9	0.3	0.3
Viides »	0.7	0.8	1.1	—	—	83.2	6.6	10.2	—	—
Yhteensä	31.0	18.3	32.2	14.1	29.9	86.3	3.5	6.9	0.5	2.8

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Eri tarkoituksiin käytetyt lämmitettävät huoneet prosentteissa.					Lämmitettävät huoneet käyttötarkoituksensa mukaan prosentteissa.				
	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, varastus- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvila huoneita.	Muita tarkoituksiin varten.	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, varastus- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvila huoneita.	Muita tarkoituksiin varten.
<i>2) Aurajoen pohjoispuolella.</i>										
Kuudes kaupunginosa	11.1	31.7	13.0	33.5	15.5	72.7	14.4	6.6	2.9	3.4
Seitsemäs »	20.2	28.6	18.8	37.7	22.3	81.3	7.9	5.8	2.0	3.0
Kahdeksas »	12.6	10.6	12.0	6.5	12.5	85.4	4.9	6.3	0.6	2.8
Yhdeksäs »	3.2	3.2	4.0	3.4	14.4	75.5	5.2	7.1	1.0	11.2
Yhteensä	47.1	74.1	47.8	81.1	64.7	79.7	8.6	6.2	1.8	3.7
b) Linjain ulkopuolella.										
Kaupungin laitaosat Aurajoen eteläpuolella	2.5	1.3	5.9	0.6	0.6	81.8	2.8	14.6	0.2	0.6
Kaupungin laitaosat Aurajoen pohjoispuolella	0.5	1.4	0.2	—	0.3	80.9	14.8	2.7	—	1.6
Ruissalo ja Pukkisaaret	0.5	0.1	0.2	—	0.3	91.8	2.2	3.8	—	2.2
Pikisaari	0.1	—	—	—	—	100.0	—	—	—	—
Yhteensä	3.6	2.8	6.3	0.6	1.2	83.1	4.5	11.3	0.2	0.9
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	81.7	95.2	86.3	95.8	95.8	82.2	6.6	6.7	1.3	3.2
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.										
Nummi (Kaarinan pitäjässä) ...	3.1	1.1	1.5	0.3	0.9	93.2	2.4	3.4	0.1	0.9
Vähä-Heikkilä »	2.7	0.6	2.1	0.3	0.8	92.3	1.4	5.4	0.1	0.8
Muut alueet »	2.1	0.3	2.1	—	0.7	91.4	0.8	6.9	—	0.9
Raunistula (Maarian pitäjässä) ..	6.1	1.2	4.1	3.3	1.3	92.5	1.3	4.8	0.7	0.7
Muut alueet »	4.1	1.6	3.7	0.3	0.5	90.8	2.5	6.2	0.1	0.4
Pahaniemi (Raision pitäjässä) ...	0.2	—	0.2	—	—	89.8	—	10.2	—	—
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	18.3	4.8	13.7	4.2	4.2	92.0	1.7	5.3	0.3	0.7
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	83.8	5.8	6.5	1.1	2.8

Taulukon edellisestä osasta näkyy, miten kunkin huoneryhmän huoneet jakaantuivat eri kaupunginosien ja niitä vastaavien alueiden kesken. Tämän mukaan oli asuinhuoneita enimmäkseen seitsemännessä kaupunginosassa ja sen jälkeen ensimmäisessä ja kahdeksannessa kaupunginosassa. Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita oli enimmäkseen kuudennessa ja seitsemännessä kaupunginosassa,

jotka muodostavat kaupungin liikekeskuksen. Näissä kaupunginosissa oli myös-kin suhteellinen enemmistö tehdas-, versta- y. m. s. huoneita samoin kuin ravintola- ja kahvila- sekä muihin tarkoituksiin, kuten opetus-, sivistys- ja virastotarkoituksiin käytettyjä huoneita.

Taulukon jälkimmäisestä osasta käy ilmi, miten kussakin kaupunginosassa eri tarkoituksiin käytettyjen huoneryhmäin luvut suhtautuvat toisiinsa. Tämä taulukon osa näyttää, että asuinhuoneiden luku, verrattuna kaupunginosan koko huonelukuun, oli pienin kuudennessa kaupunginosassa, mutta ei täälläkään 72.7 % alempi. Suhteet kaupunginosittain näkyvät tarkemmin taulukosta.

Käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käyttötarkoituksen mukaan. Eri tarkoituksiin käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käy koko laskualueeseen nähden ilmi seuraavasta taulukosta.

Kerros.	Asuinhuoneita.		Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.		Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita.		Ravintola- ja kahvila- huoneita.		Huoneita opetus- ja sivistystar- koituksiin sekä viras- toja varten.		Yhteensä.	
		%		%		%		%		%		%
Maakerros.....	311	1.1	160	8.3	258	12.1	19	5.3	4	0.5	752	2.3
1. kerros	22 443	81.6	1 612	83.1	1 556	73.2	242	68.2	482	55.8	26 335	80.3
2. »	3 051	11.1	115	5.9	206	9.7	61	17.2	268	31.0	3 701	11.3
3. »	881	3.2	28	1.4	56	2.6	23	6.5	95	11.0	1 083	3.3
4. »	461	1.8	17	0.9	22	1.0	—	—	10	1.2	530	1.6
5. »	48	0.2	—	—	4	0.2	—	—	2	0.2	54	0.2
6. »	—	—	—	—	—	—	—	—	1	0.1	1	[0.003]
Vinttikerros.....	278	1.0	8	0.4	25	1.2	10	2.8	2	0.2	323	1.0
Yhteensä	27 493	100.0	1 940	100.0	2 127	100.0	355	100.0	864	100.0	32 779	100.0

Kuten taulukosta näkyy, sijaitsi asuinhuoneita maakerroksessa ainoastaan 1.1 % asuinhuoneiden koko luvusta. Vastaava luku oli Helsingissä 3.3 %, ja Tampereella 2.1 %. Toisen ryhmän huoneita oli maakerroksessa 8.3 %, kolmannen 12.1 %. Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten sijaitsi maakerroksessa ainoastaan 0.5 %. Asunto-, koulu- ja virastohuoneet sijaitsivat luonnollisesti kaikissa kerroksissa alimmasta ylimpään saakka, kun taasen muihin tarkoituksiin käytetyt huoneet sijaitsivat etupäässä alemmissa kerroksissa.

Vielä on mielenkiintoista luoda katsaus eri tarkoituksiin käytettyjen huoneiden kerrosasemassa viime vuosikymmenellä tapahtuneisiin muutoksiin. Nämä käyvät prosenttiluvuin ilmi seuraavasta taulukosta:

Kerros.	100 käytetystä lämmitettävästä huoneesta kussakin kerroksessa oli:										
	Asuinhuoneita.		Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.		Tehdas-, vers- tas- y. m. s. huoneita.		Ravintola- ja kahvilahuoneita.		Huoneita ope- tus- ja sivi- tystarkoituk- siin sekä vi- rastoja varten.		Muut huoneet.
	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.
Maakerros	60.4	41.4	16.2	21.3	20.7	34.3	1.0	2.5	0.7	0.5	1.0
1. kerros	86.4	85.2	4.9	6.1	5.7	5.9	0.6	0.9	1.9	1.9	0.5
2. »	72.2	82.4	3.7	3.1	9.1	5.6	2.7	1.7	10.8	7.2	1.5
3. »	82.5	81.3	0.7	2.6	4.1	5.2	0.9	2.1	11.7	8.8	0.1
4. »	91.9	90.7	5.8	3.2	—	4.2	—	—	2.3	1.9	—
5. »	90.0	88.9	—	—	10.0	7.4	—	—	—	3.7	—
6. »	—	—	—	—	100.0	—	—	—	—	100.0	—
Vinttikerros	88.1	86.1	1.7	2.5	5.9	7.7	1.7	3.1	—	0.6	2.6
Yhteensä	84.8	83.9	4.8	5.9	6.1	6.5	0.8	1.1	3.0	2.6	0.5

Taulukossa mainittuina laskuvuosina eivät siinä esitetyt lukusarjat ole täysin verrannollisia keskenään, sillä sarja »muut huoneet», johon kuuluu pesuhuoneita y. m. s., on 1910 vuoden laskussa jätetty erikseen merkittämättä. Niitä koskevat prosenttimäärät olisivat kuitenkin niin vähäiset että vertailuja saattaa ilman muuta tehdä.

Kuten taulukosta näkyy, on maa- ja vinttikerroksessa sijaitsevien asuinhuoneiden, varsinkin edellisten, suhteellinen luku tuntuvasti vähentynyt. Sen sijaan ovat kahden seuraavan ryhmän näissä kerroksissa olevat huoneet, vieläpä ravintola- ja kahvilahuoneetkin, varsin runsaasti lisääntyneet. Mitä muissa kerroksissa tapahtuneisiin muutoksiin tulee, käyvät ne eri ryhmissä ilmi taulukosta.

Tässä yhteydessä on vielä lopuksi syytä luoda katsaus siihen, mitenkä sellaiset maa- ja ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevat huoneet, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella, eri käyttötarkoituksiin nähden jakaantuivat. Tätä valaisee seuraava taulukko.

Käyttötarkoitus.	Eri tarkoituksiin käytettyjä lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.					
	Maakerroksessa.		I. kerroksessa.		Yhteensä.	
		%		%		% ¹⁾
Asuinhuoneita	97	0.3	2	[0.01]	99	0.3
Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita	90	4.9	13	0.7	103	5.6
Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita	167	8.0	23	1.1	190	9.1
Ravintola- ja kahvilahuoneita	15	4.3	10	2.9	25	7.2
Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten	2	0.2	—	—	2	0.2
Yhteensä	371	1.1	48	0.1	419	1.3

Taulukko osoittaa, että sellaisia asuinhuoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella, oli Turussa suhteellisesti vähemmän kuin muita, lukuunottamatta huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten, joita oli vain 0.2 %; asuinhuoneita oli 0.4 %. Tehdas-, versta- y. m. s. huoneista oli tähän luokkaan kuuluvia runsaimmin, ei kuitenkaan näitäkään enempää kuin 9.1 %; sen jälkeen seurasivat ravintola- ja kahvilahuoneet 7.2 %, kauppa-, konttori- ja varastohuoneiden suhteellisen luvun ollessa vain 5.6 %.

Viipuri.

Viipurin kiinteistö- ja rakennuslaskun tulokset vuodelta 1910 ovat sikäli vaillinaiset, että niistä puuttuu tietoja useista Venäjän sotalaitokselle kuuluvista kiinteistöistä ja rakennuksista, nimittäin niistä, jotka sijaitsivat tonteilla 4—10, 126—128, 135, 146—148, 150—151, joissa oli myöskin Suomen valtiolle kuuluvia kiinteistöjä.

Pinta-ala ja asutustiheys. Viipurin laskualueen koko pinta-ala oli 1 990.68 ha, josta oli kaupungin rajain sisällä 429.26 ha ja kaupungin rajain ulkopuolella 1 561.42 ha.

Kaupungin rajain sisällä olevasta alueesta oli rakennettuja tontteja 170.78 ha ja ulkopuolella olevasta alueesta 348.96 ha eli yhteensä rakennettua alaa 519.74 ha.

Pinta-ala eri kaupunginosissa sekä näiden asutustiheys käyvät ilmi seuraavasta taulukosta.

¹⁾ Prosenttia vastaavan huoneryhmän koko huoneluvusta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Pinta-ala, ha.		1 hehtaaria kohti				
	Koko ala.	Rakennettu ala.	koko alaa.		rakennettua alaa.		
			Lämmitetty- vii huoneita.	Asukkaita.	Rakennettuja kiihteistöjä.	Lämmitetty- vii huoneita.	Asukkaita.
A. Kaupungin rajain sisällä.							
Entinen linnoitus	57.15	28.40	94	79	5.46	188	159
Salakkalahti	7.19	4.23	135	100	4.26	230	170
Repola	85.94	67.36	57	59	1.81	72	76
Pyhä Anna	17.10	1.43	11	11	4.20	135	128
Viipurin esikaupunki	59.30	2.62	21	21	35.88	464	479
Saunalahti	5.50	2.95	27	34	2.71	50	64
Hiekka	1.54	0.64	55	123	17.19	131	295
Paulovski	2.57	0.45	8	13	4.44	44	76
Anina	47.57	14.99	57	87	7.34	181	277
Papula	33.41	21.08	60	74	1.80	95	117
Pantsarlahti	76.09	15.02	38	48	7.86	191	243
Havi	35.90	11.61	4	5	0.86	12	16
Kaupungin rajain sisällä	429.26	170.78	48	53	4.05	120	133
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.							
Papulan tila ynnä Huusniemi	424.47	47.20	1	1	0.49	7	9
Linnansaari, Hietalanharja ja Kivisilta ..	26.20	26.20	8	7	1.03	8	7
Monrepos	150.00	?	[0.4]	[0.2]	?	?	?
Sorvali	65.10	19.60	20	40	12.04	66	134
Hiekka	1.15	1.00	118	210	15.00	136	241
Paulovski	6.70	5.50	116	206	14.00	141	251
Pikiruukki ynnä Vekrotniemi	11.50	10.50	37	16	2.67	41	18
Saunalahti	11.70	10.80	34	36	3.43	36	39
Likolampi	10.00	8.00	29	34	4.63	36	43
Rosuvoi	41.64	8.25	15	33	10.79	75	167
Kelkkala	57.20	11.00	17	39	29.27	86	202
Tiiliruukki	28.50	21.00	81	169	19.81	110	229
Kolikkoimäki	50.00	31.50	65	130	19.14	103	207
Karjalan esikaupunki	30.01	16.16	25	47	13.00	47	88
Kangasranta	31.00	20.50	24	66	20.10	37	99
Saaret	616.25	111.75	3	3	3.33	15	19
Kaupungin rajain ulkopuolella	1 561.42	348.96	9	17	8.33	41	75
Koko laskualueella	1 990.68	519.74	17	25	6.92	67	94

Tästä näkyy, että Viipurilla on suuret kasvamis mahdollisuudet sekä kaupungin rajain sisällä että varsinkin niiden ulkopuolella.

Mitä asutustiheyteen tulee, oli se koko alaan nähden suurin Salakkalahden ja Hiekan kaupunginosissa sekä työvään asumissa Hiekan, Paulovskin, Tiili-ruokin ja Kolikkoinmäen esikaupungeissa sekä, rakennettuun alaan nähden. Viipurin esikaupungin, Hiekan, Aninan ja Pantsarlahden kaupunginosissa ynnä äsken mainituissa esikaupungeissa.

Tonttien keskimääräinen suuruus oli yleensä pienin niissä kaupunginosissa ja esikaupungeissa, jotka ovat varsinaisesti työvään asumia, kuten esim. Viipurin esikaupunki, jossa oli kutakin ha kohti rakennettua alaa kiinteistöjä lähes 36.

Laskun tärkeimmät yleistulokset. Tärkeimmät vuoden 1910 kiinteistö- ja rakennuslaskun yleistulokset käyvät kaupunginosittain ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Absoluuttisesti.				Prosentteissa.			
	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia. Lkmmitettäviä.	Lkmmitettäviä. tömiä.	Lkmmitettäviä huoneita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia. Lkmmitettäviä.	Lkmmitettäviä tömiä.	Lkmmitettäviä huoneita.
A. Kaupungin rajain sisällä.								
Entinen linnoitus	155	318	277	5 349	4.3	5.4	5.3	15.4
Salakkalahti	18	57	35	973	0.5	1.0	0.7	2.8
Repola	122	318	235	4 856	3.4	5.4	4.5	13.9
Pyhä Anna	6	18	13	193	0.2	0.3	0.3	0.6
Viipurin esikaupunki	94	214	185	1 217	2.6	3.6	3.6	3.5
Saunalahti	8	21	22	148	0.2	0.3	0.4	0.4
Hiekka	11	25	18	84	0.3	0.4	0.3	0.2
Paulovski	2	6	6	20	0.1	0.1	0.1	0.1
Anina	110	240	171	2 713	3.0	4.1	3.3	7.8
Papula	38	147	117	2 013	1.0	2.5	2.2	5.8
Pantsarlahti	118	265	178	2 867	3.3	4.5	3.4	8.2
Havi	10	42	67	142	0.3	0.7	1.3	0.4
Kaupungin rajain sisällä	692	1 671	1 324	20 575	19.2	28.3	25.4	59.1
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Papulan tila ynnä Huusniemi	23	67	47	348	0.6	1.1	0.9	1.0
Linnansaari, Hietalanharju ja Kivisilta	27	65	44	198	0.8	1.1	0.8	0.6
Monrepos	1	9	5	68	[0.02]	0.2	0.1	0.2
Sorvali	236	398	328	1 298	6.6	6.7	6.3	3.7
Hiekka	15	30	21	136	0.4	0.5	0.4	0.4

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Absoluuttisesti.				Prosentteissa.			
	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia.		Lämmitettäviä huoneita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia.		Lämmitettäviä huoneita.
		Lämmitettävistä.	Lämmittämättömiä.			Lämmitettävistä.	Lämmittämättömiä.	
Paulovski	77	157	118	778	2.1	2.7	2.3	2.2
Pikiruukki ynnä Vekrotniemi.....	28	78	39	431	0.8	1.3	0.7	1.2
Saunalahti	37	97	71	394	1.0	1.6	1.4	1.1
Likolampi.....	37	69	54	291	1.0	1.2	1.0	0.8
Rosuvoi	89	124	140	619	2.5	2.1	2.7	1.8
Kelkkala	322	373	437	945	9.0	6.3	8.4	2.7
Tiiliruukki	416	541	484	2 311	11.6	9.2	9.3	6.6
Kolikkoimäki	603	828	810	3 232	16.8	14.0	15.5	9.3
Karjalan esikaupunki	210	223	225	754	5.8	3.8	4.3	2.2
Kangasranta	412	469	576	754	11.5	7.9	11.0	2.2
Saaret	372	708	495	1 700	10.3	12.0	9.5	4.9
Kaupungin rajain ulkopuolella	2 905	4 236	3 894	14 257	80.8	71.7	74.6	40.9
Koko laskualueella	3 597	5 907	5 218	34 832	100.0	100.0	100.0	100.0

Taulukko osoittaa, että kaupungin rajain sisäpuolisista alueista Entisen linnoituksen kaupunginosa oli rakennettujen kiinteistöjen, lämmitettävien ja lämmittämättömien rakennusten sekä myöskin lämmitettävien huoneiden puolesta suurin ja Paulovski pienin. Kaupungin rajain ulkopuolella on Kolikkoimäki huomattavan suuri, kun sen sijaan laajalla Monrepos'n alueella on ainoastaan yksi rakennettu kiinteistö.

Mitä tulee eri laskuvuosien kiinteistö- ja rakennuslaskun tärkeimpien yleistuloksien vertailuun, voi se tulla kysymykseen ainoastaan vuosien 1900 ja 1910 välillä, koska ainoastaan näiden vuosien laskualueet jotakuinkin vastasivat toisiaan. Täten saadaan seuraavat lukusarjat:

	1900	1910
Rakennettuja kiinteistöjä	2 302	3 597
Rakennuksia	7 712	11 125
Lämmitettäviä rakennuksia	3 986	5 907
Lämmittämättömiä »	3 726	5 218
Lämmitettäviä huoneita	23 161	34 832

Nämä luvut osoittavat, että kehitys on mennyt huomattavasti eteenpäin. Tätä valaisevat tarkemmin seuraavat lisäysluvut:

	1900—1910	
	Absol.	%
Rakennettuja kiinteistöjä	1 295	56.3
Rakennuksia	3 413	44.3
Lämmitettäviä rakennuksia	1 921	48.2
Lämmittämättömiä »	1 492	40.0
Lämmitettäviä huoneita	11 671	50.4

Yllä esitetyt lisäytluvut osoittavat, että Viipurin kaupunki on viime vuosikymmenen kuluessa sangen nopeasti kasvanut. Se seikka, että lämmitettävien huoneiden ei ainoastaan absoluuttinen vaan myöskin suhteellinen luku on suurempi kuin lämmitettävien rakennusten vastaava suhdeluku, todistaa kaupungin kasvaneen enemmän asuinrakennusten suurentumisen kuin niiden luvun lisääntymisen kautta.

Tässä yhteydessä on syytä yllä esitettyjen absoluuttisten lukujen perusteella tarkastaa, onko rakennettujen kiinteistöjen käytön intensiteetti lisääntynyt vai vähentynyt viime vuosikymmenellä. Tämä käy ilmi rakennusten ja ennen kaikkea lämmitettävien huoneiden keskimääräisestä luvusta kutakin rakennettua kiinteistöä kohti. Koko laskualueeseen nähden tuli jokaista kiinteistöä kohti keskimäärin:

	1900	1910
Lämmitettäviä rakennuksia	1.73	1.64
Lämmittämättömiä »	1.62	1.45
Rakennuksia yhteensä	3.35	3.09
Lämmitettäviä huoneita	10.06	9.68

Kuten näistä lukusarjoista näkyy, on sekä rakennusten että lämmitettävien huoneiden luku kutakin rakennettua kiinteistöä kohti vv. 1901—1910 vähentynyt, mikä osoittaa, että kiinteistöjen käytön intensiteetti on viime vuosikymmenen kuluessa pienentynyt, kun otetaan huomioon koko laskualue. Tämä kuitenkin johtuu siitä, että 1910 vuoden laskualue käsitti useita sellaisia alueita kaupungin rajain ulkopuolella, joita ei ollut mukana vuoden 1900 kiinteistö- ja rakennuslaskussa. Nämä luvut siis eivät valaise varsinaista kaupunkia puheenalaisessa suhteessa. Saadaksemme tässä kohdin valaistusta, esitämme vastaavat suhdeluvut varsinaisen kaupungin alueelta, jolloin saattaa esittää täysin verrannollisia lukuja myöskin vuodelta 1890.

	1890	1900	1910
Lämmitettäviä rakennuksia ...	1.98	2.09	2.42
Lämmittämättömiä » ...	2.27	1.73	1.91
Rakennuksia yhteensä	4.25	3.82	4.33
Lämmitettäviä huoneita	15.06	20.20	29.73

Näistä luvuista näkyy, että varsinaisessa kaupungissa on varsinkin viime vuosikymmenellä kiinteistöjen käyttö tullut paljon intensiivisemmäksi kuin aikaisemmin. Tätä osoittaa varsinkin lämmitettävien huoneiden keskimääräisen luvun runsas lisääntyminen.

Rakennettujen kiinteistöjen omistajat. Rakennetut kiinteistöt ryhmittäytyivät omistajiin nähden vuonna 1910 seuraavasti:

Kiinteistön omistaja.	Rakennettuja kiinteistöjä.					
	Kaupungin rajain sisällä.		Kaupungin rajain ulkopuolella.		Koko lasku-alueella.	
		%		%		%
Yleinen laitos:						
Suomen valtio	17	2.4	3	0.1	20	0.5
Venäjän »	20	2.9	1	[0.03]	21	0.6
Kaupunki	49	7.1	8	0.3	57	1.6
Seurakunta	9	1.3	6	0.2	15	0.4
Yhteensä	95	13.7	18	0.6	113	3.1
Yhdyskunta tai yhtiö:						
Seura tai yhdistys	10	1.4	22	0.7	32	0.9
Kiinteistöyhtiö	45	6.5	2	0.1	47	1.3
Muu yhtiö	46	6.7	25	0.9	71	2.0
Yhteensä	101	14.6	49	1.7	150	4.2
Yksityinen henkilö:						
Teollisuuden harjoittaja	32	4.6	84	2.9	116	3.2
Kuljetusliikkeen harjoittaja tai muu kulkulaitoksiin kuuluva	32	4.6	299	10.3	331	9.2
Kauppiaa	120	17.3	167	5.8	287	8.0
Muu kaupan alalla toimiva	4	0.6	3	0.1	7	0.2
Julkisessa toimessa oleva tai vapaiden elinkeinojen harjoittaja	28	4.1	46	1.6	74	2.1
Koroista tai eläkkeestä elävä	11	1.6	4	0.1	15	0.4
Leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua ammattia	94	13.6	319	11.0	413	11.5
Muu	143	20.7	1 703	58.6	1 846	51.3
Omistaja tuntematon	32	4.6	213	7.3	245	6.8
Yhteensä	496	71.7	2 838	97.7	3 334	92.7
Kaikkiaan	692	100.0	2 905	100.0	3 597	100.0

Taulukosta näkyy, että rakennetuista kiinteistöistä kuului yksityisille henkilöille kaikkiaan 92.7 %, yhdyskunnille ja yhtiöille vain 4.2 % ja yleisille laitoksille 3.1 %. Mitenkä rakennetut kiinteistöt jakaantuivat eri omistajal-

luokkien kesken eri kaupunginalueilla, käy lähemmin ilmi taulukosta. Huomautet-
takoon kuitenkin yksityisten henkilöitten kiinteistöistä, että »muiden» ryhmän
kiinteistöt, joista suurin osa kuului työläisille, käsitti yli ½ laskualueen kaikista
kiinteistöistä. Näistä oli kaupungin rajain ulkopuolella 92.3 %, ja kaupungin
rajain sisällä ainoastaan 7.7 %. Tämän ryhmän kiinteistöjen omistajat asuivat
lähellä kaupunkia, ollen varallisuutensa puolesta sellaista väkeä, joka ei yleensä
voi omistaa varsinaisia kaupunkikiinteistöjä.

Verrattaessa rakennettujen kiinteistöjen jakautumista omistajien mukaan
vuosina 1900 ja 1910, saadaan seuraavat lukusarjat:

	1900		1910	
	Abs.	%	Abs.	%
Suomen valtio	30	1.3	20	0.5
Venäjän valtio	37	1.6	21	0.6
Kunta tai seurakunta ..	86	3.7	72	2.0
Yhteensä	153	6.6	113	3.1
Yhdyskunnat ja yhtiöt ..	86	3.7	150	4.2
Yksityiset henkilöt	2 063	89.7	3 334	92.7

Yllä olevien lukujen mukaan olisivat sekä Suomen että Venäjän valtion
kiinteistöt vähentyneet ei ainoastaan suhteellisesti vaan myöskin absoluuttisesti.
Näin kuitenkin ei ole asian laita, vaan johtuu tämä näennäinen vähentyminen
siitä, että vuoden 1910 laskussa puuttui, kuten alussa huomautettiin, tietoja
useista valtioille kuuluvista kiinteistöistä.

Kuten lukusarjoista näkyy, on yhdyskuntien ja yhtiöitten merkitys kiin-
teistöjen omistajina jonkun verran lisääntynyt, mutta ei kuitenkaan niin paljoa,
että suhteellinen nousu olisi erikoisen huomattava. Yksityisten kiinteistön-
omistajien luvun nousu 89.7—92.7 %:iin ei ilmaise todellista nousua, koska
valtion ja kunnan kiinteistöjen lukua koskevat tiedot ovat epätäydelliset.

Rakennettujen kiinteistöjen viimeisen omistuksen pituus. Vuoden 1910 kiin-
teistö- ja rakennuslaskussa kerätyistä tiedoista, jotka koskevat sitä aikaa, jolloin
kiinteistö oli joutunut viimeisen omistajan haltuun, on saatu seuraava taulukko
osoittamaan kiinteistöjen omistajien vaihtumisia.

Aika, jolloin kiinteistö oli joutunut viimeisen omistajan haltuun.	Rakennettuja kiinteistöjä.					
	Kaupungin rajain sisällä.		Kaupungin rajain ulkopuolella.		Koko lasku-alueella.	
		%		%		%
1810 tai sitä ennen.....	11	1.6	—	—	11	0.3
1811—50	18	2.6	13	0.4	31	0.9
1851—60	14	2.0	11	0.4	25	0.7
1861—70	17	2.5	16	0.6	33	0.9
1871—80	48	6.9	61	2.1	109	3.0
1881—90	60	8.7	143	4.9	203	5.6
1891—1900	197	28.5	483	16.6	680	18.9
1901—05	104	15.0	704	24.2	808	22.5
1906—10	203	29.3	1 292	44.5	1 495	41.6
Vuosi tuntematon	20	2.9	182	6.3	202	5.6
Yhteensä	692	100.0	2 905	100.0	3 597	100.0

Kuten taulukosta näkyy, oli Viipurissa kaikkiaan 11 kiinteistöä, joiden omistus johtui v:lta 1810 tai sitä aikaisemmalta ajalta. 70 vuoden aikana tämän jälkeen on luku kasvanut lähes 10-kertaiseksi, ollen siis v. 1880 109 eli 3.0 % koko kiinteistöjen luvusta. Runsaasti suurin osa kiinteistöistä kuitenkin oli sellaisia, joiden omistus johtui vasta viimeiseltä vuosikymmeneltä, koko laskualueeseen nähden 64.1 % kaikista kiinteistöistä. Varsinkin ajalla 1906—10 on suuri määrä kiinteistöjä joutunut omistajansa haltuun. Ja näistä on suurin osa sellaisia, jotka sijaitsivat kaupungin rajain ulkopuolella.

Missä suhteessa kiinteistöjen omistuksen pituus oli eri omistajaluokkiin, sitä valaisee seuraava taulukko.

Omistaja.	Kiinteistöjen luku, jotka olivat joutuneet omistajansa haltuun alla mainittuina vuosina.								Yhteensä rakennettuja kiinteistöjä.						
	1810 tai sitä ennen.	1811—50	1851—80	1881—90	1891—1900	1901—10	Vuosi tuntematon.								
Yleinen laitos:		%	%	%	%	%	%	%							
Suomen valtio	3	15.0	4	20.0	—	—	2	10.0	5	25.0	4	20.0	2	10.0	20
Venäjän »	—	—	—	—	1	4.8	3	14.3	4	19.0	5	23.8	8	38.1	21
Kaupunki	3	5.3	6	10.5	7	12.3	10	17.5	10	17.5	20	35.1	1	1.8	57
Seurakunta	5	33.3	2	13.3	1	6.7	—	—	1	6.7	5	33.3	1	6.7	15
Yhteensä	11	9.7	12	10.6	9	8.0	15	13.3	20	17.7	34	30.1	12	10.6	113
Yhdyskunta tai yhtiö:															
Seura tai yhdistys.....	—	—	2	6.3	—	—	3	9.4	7	21.8	18	56.2	2	6.3	32
Kiinteistöyhtiö	—	—	—	—	—	—	1	2.1	9	19.2	37	78.7	—	—	47
Muu yhtiö	—	—	1	1.4	3	4.2	8	11.3	18	25.4	39	54.9	2	2.8	71
Yhteensä	—	—	3	2.0	3	2.0	12	8.0	34	22.7	94	62.7	4	2.6	150

Omistaja.	Kiinteistöjen luku, jotka olivat joutuneet omistajansa haltuun alla mainittuina vuosina.							Yhteensä rakennettuja kiinteistöjä.							
	1810 tai sitä ennen.	1811—50		1851—80		1881—1900			1901—10	Vuosi tuntematon.					
	%	%	%	%	%	%	%	%							
Yksityinen henkilö:															
Teollisuudenharjoittaja....	—	—	2	1.7	11	9.5	25	21.6	74	63.8	4	3.4	116		
Kuljetusliikkeen harjoittaja tai muu kulkulaitoksiin kuuluva	—	—	2	0.6	9	2.7	54	16.3	253	76.5	13	3.9	331		
Kauppiaa	—	3	1.1	8	2.8	15	5.2	56	19.5	190	66.2	15	5.2	287	
Muu kaupan alalla toimiva Julkisessa toimessa oleva tai vapaiden elinkeinojen harjoittaja	—	—	1	14.3	—	—	1	14.3	5	71.4	—	—	7		
Koroista tai eläkkeestä elävä.....	—	—	—	—	—	—	5	33.3	5	33.4	5	33.3	15		
Leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua am- mattia	—	5	1.2	48	11.6	41	9.9	116	28.1	174	42.2	29	7.0	413	
Muu	—	8	0.4	77	4.2	91	4.9	324	17.6	1255	68.0	91	4.9	1846	
Omistaja tuntematon	—	—	14	5.7	8	3.3	32	13.1	165	67.3	26	10.6	245		
Yhteensä	—	16	0.5	155	4.6	176	5.3	626	18.8	2175	65.2	186	5.6	3334	
Kaikkiaan	11	0.3	31	0.9	167	4.6	203	5.7	680	18.9	2303	64.0	202	5.6	3597

Ennen vuotta 1810 omistajansa haltuun joutuneet kiinteistöt kuuluivat kaikki yleisille laitoksille. Ajalla 1811—50 omistajilleen joutuneista kiinteistöistä kuului jo yksityisille henkilöille 16 kiinteistöä, yhdyskunnille ja yhtiöille 3. Pysähtymättä erikseen kuhunkin ajanjaksoon saattaa tässä panna merkille, että ei ainoastaan yksityisten henkilöiden vaan kaikissa omistajaryhmissä sekä absoluuttisesti että suhteellisesti runsaimmin oli kiinteistöjä joutunut omistajiansa haltuun viimeisellä vuosikymmenellä.

Rakennusten käyttötarkoitus. Käyttötarkoituksen mukaan ryhmittyvät rakennukset seuraavasti kahtena viimeisenä laskuvuotena:

	1900		1910	
	Abs.	%	Abs.	%
Lämmitettäviä rakennuksia	3 986	51.7	5 907	53.1
Lämmittämättömiä »	3 726	48.3	5 218	46.9
Yhteensä	7 712	100.0	11 125	100.0

Jos otetaan huomioon ainoastaan kaupungin rajain sisäpuolella oleva alue, saadaan seuraavat luvut:

	1890		1900		1910	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Lämmitettäviä rakennuksia ...	1 381	46.6	1 569	54.7	1 671	55.8
Lämmittämättömiä » ...	1 580	53.4	1 300	45.3	1 324	44.2
Yhteensä	2 961	100.0	2 869	100.0	2 995	100.0

Yllä olevat luvut osoittavat, että lämmitettävien rakennusten merkitys on jonkun verran kasvanut lämmittämättömien kustannuksella niin hyvin koko laskualueella kuin varsinaisella kaupunginalueellakin. Kuitenkin on huomattava, että lämmitettävien rakennusten suhteellinen lisääntyminen oli edellisenä vuosikymmenenä paljon suurempi varsinaisella kaupungin alueella, josta on olemassa verrannollisia tietoja 1900 ja 1910 laskun tulosten kanssa. Tämä viittaa siihen, että rakennustoiminta Viipurissa 1890—1900 oli paljon vilkkaampi kuin seuraavalla vuosikymmenellä.

Millaiset olivat lukusuhteet lämmitettävien ja lämmittämättömien rakennusten välillä eri kaupunginosissa v. 1910, se käy ilmi seuraavasta taulukosta, jonka kaksi viimeistä lukusarjaa osoittaa, edellinen lämmitettävien rakennusten, jälkimäinen lämmitettävien huoneiden lukua kutakin lämmittämätöntä rakennusta kohti.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 rakennuksesta oli:		100 lämmitettävää rakennusta kohti lämmittämättömiä rakennuksia.	Huoneita keskimäärin lämmittämätöntä rakennusta kohti.
	lämmitettäviä.	lämmittämättömiä.		
A. Kaupungin rajain sisällä.				
Entinen linnoitus	53.4	46.6	87.1	19.3
Salakkalahti	62.0	38.0	61.4	27.8
Repola	57.5	42.5	73.9	20.7
Pyhä Anna	58.1	41.9	72.2	14.8
Viipurin esikaupunki	53.6	46.4	86.4	6.6
Saunalahti	48.8	51.2	104.8	6.7
Hiekka	58.1	41.9	72.0	4.7
Paulovski	50.0	50.0	100.0	3.3
Anina	58.4	41.6	71.3	15.9
Papula	55.7	44.3	79.6	17.2
Pantsarlahti	59.8	40.2	67.2	16.1
Havi	38.5	61.5	159.5	2.1
Kaupungin rajain sisällä	55.8	44.2	79.2	15.5

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 rakennuksesta oli:		100 lämmitettävää rakennusta kohti lämmitettömiä rakennuksia.	Huoneita keskimäärin lämmitettömältä rakennusta kohti.
	lämmitettäviä.	lämmittämättömiä.		
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.				
Papulan tila ynnä Huusniemi	58.8	41.2	70.1	7.4
Linnansaari, Hietalanharju ja Kivisilta..	59.6	40.4	67.7	4.5
Monrepos	64.3	35.7	55.6	13.6
Sorvali	54.8	45.2	82.4	4.0
Hiekka	58.8	41.2	70.0	6.5
Paulovski	57.1	42.9	75.2	6.6
Pikiruukki ynnä Vekrotniemi	66.7	33.3	50.0	11.1
Saunalahti	57.7	42.3	73.2	5.5
Likolampi	56.1	43.9	78.3	5.4
Rosuvoi	47.0	53.0	112.9	4.4
Kelkkala	46.0	54.0	117.2	2.2
Tiiliruukki	52.8	47.2	89.5	4.8
Kolikkoinmäki	50.5	49.5	97.8	4.0
Karjalan esikaupunki	49.8	50.2	100.9	3.4
Kangasranta	44.9	55.1	122.8	1.3
Saaret	58.9	41.1	69.9	3.4
Kaupungin rajain ulkopuolella	52.1	47.9	91.9	3.7
Koko laskualueella	53.1	46.9	88.3	6.7

Taulukosta näkyy, että lämmitettävät rakennukset olivat enemmistönä kaikissa muissa kaupunginosissa, paitsi Saunalahdessa ja Havissa, jotka kuuluvat kaupungin laitaosiin ja ovat enemmän maakylän kuin varsinaisen kaupungin luontoisia. Neljännessä lukusarjasta näkyy, että lämmittämättömien rakennusten merkitys on Viipurissa vielä melkoisen suuri. Varsinaisessa kaupungissa tulee näet kutakin lämmittämättömältä rakennusta kohti ainoastaan 15.5 huonetta. Helsingissä on vastaava luku 49.1, Turussa 20.1, Tampereella 22.4 ja Vaasassa 17.9. Ainoastaan Pori ja Oulu ovat tässä suhteessa Viipurin alapuolella.

Rakennusten rakennusaine. Erialaisten rakennusten luku koko laskualueella jakaantui rakennusaineen mukaan seuraavasti:

	Kivi-rakennuksia.	Kivi-puu-rakennuksia.	Puu-rakennuksia.
Lämmitettäviä	610 eli 10.3 %	71 eli 1.2 %	5 226 eli 88.5 %
Lämmittämättömiä ...	396 » 7.6 »	45 » 0.9 »	4 777 » 91.5 »
Yhteensä	1 006 eli 9.1 %	116 eli 1.0 %	10 003 eli 89.9 %

Jos otetaan huomioon erikseen varsinainen kaupunginalue ja kaupunkiin yhdistetty muu alue, saadaan seuraavat luvut:

	Kivi- rakennuksia		Kivi-puu- rakennuksia		Puu- rakennuksia	
	Absol.	%	Absol.	%	Absol.	%
<i>Lämmitettäviä</i>						
Kaupungin rajain sisällä	538	32.2	42	2.5	1 091	65.3
» » ulkopuolella..	72	1.7	29	0.7	4 135	97.6
<i>Lämmittämättömiä</i>						
Kaupungin rajain sisällä	315	23.8	15	1.1	994	75.1
» » ulkopuolella..	81	2.1	30	0.3	3 783	97.1

Kaupunginosittain ja alueittain jakaantuivat rakennukset taululiitteen IV A osoittamalla tavalla.

Seuraava taulukko osoittaa prosentteissa, miten eri aineesta rakennetut rakennukset jakaantuivat kaupungin eri alueiden kesken.

	Rakennukset ryhmitettyinä rakennusaineen mukaan %.					
	Kivirakennuksia.		Kivi-puuraken- nuksia.		Puurakennuksia.	
	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.
Lämmitettäviä rakennuksia.						
A. Kaupungin rajain sisällä	16.4	32.2	0.3	2.5	83.3	65.3
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	0.9	1.7	0.3	0.7	98.8	97.6
Koko laskualueella	9.2	10.3	0.3	1.2	90.5	88.5
Lämmittämättömiä rakennuksia.						
A. Kaupungin rajain sisällä	11.4	23.8	0.7	1.1	87.9	75.1
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	1.7	2.1	0.6	0.8	97.7	97.1
Koko laskualueella	6.8	7.6	0.6	0.9	92.6	91.5

Kuten taulukosta käy ilmi, on kaupungin rajain sisällä varsinkin lämmitettävien kivirakennusten luku kasvanut sängen runsaasti puurakennusten kustannuksella. Kymmenen vuoden kuluessa on prosenttiluku, laskettuna kaupungin rajain sisällä olevien lämmitettävien rakennusten koko luvusta, kasvanut kaksinkertaiseksi. Sama on lämmittämättömien kivirakennusten laita.

Lämmitettävien rakennusten kerroksissa ilmoitettu korkeus. Taululiitteet V A ja V B sisältävät tietoja rakennusten korkeudesta eli kerrosluvusta, jonka

seikan lisäksi ryhmityksessä on otettu huomioon myöskin rakennusaine. Ryhmityksen tulokset käyvät kaupunginalueittain ilmi seuraavasta taulukosta.

A l u e.	Kivirakennuksia.						Kivi- puuraken- nuksia. 2-kerrok- sisia.	Puurakennuksia.			Yhteensä.		
	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.	4-kerroksisia.	5-kerroksisia.	6-kerroksisia.		Yhteensä.	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.		3-kerroksisia.	Yhteensä.
Kaupungin rajain sisällä. .	213	174	73	55	20	3	538	42	1084	7	—	1091	1 671
Kaupungin rajain ulkopuo- lella	63	8	1	—	—	—	72	29	4 036	99	—	4 135	4 236
Koko laskualueella	276	182	74	55	20	3	610	71	5 120	106	—	5 226	5 907
	%												
Kaupungin rajain sisällä. .	39.6	32.3	13.6	10.2	3.7	0.6	100.0	100.0	99.4	0.6	—	100.0	—
Kaupungin rajain ulkopuo- lella	87.5	11.1	1.4	—	—	—	100.0	100.0	97.6	2.4	—	100.0	—
Koko laskualueella	45.3	29.8	12.1	9.0	3.3	0.5	100.0	100.0	98.0	2.0	—	100.0	—

Taulukosta näkyy, että kaikki kivi-puurakennukset olivat kaksikerroksisia ja kaikki puurakennukset yksi- tai kaksikerroksisia, edellisiä 98.0 %, jälkimäisiä 2.0 % koko laskualueen puurakennusten luvusta. Jos otetaan huomioon yksin kaupungin rajain sisällä oleva alue, ovat luvut 99.4 % ja 0.6 %. Suurin osa 2-kerroksisia puurakennuksia oli kaupungin rajain ulkopuolella. Koska puurakennuksia oli varsinaisessa kaupungissa etupäässä kaupungin laitaosissa, olivat nämä osat kaupunkia varsin matalia. Keskikaupunki, jossa oli koko paljon kivirakennuksia, oli sen sijaan korkeampaa, sillä kuten taulukosta näkyy, Viipurissa oli jopa 6-kerroksisiaakin kivirakennuksia.

Sitä kehitystä, mikä viimeisen vuosikymmenen kuluessa on tapahtunut rakennusten korkeussuhteissa, valaisee seuraava taulukko, josta käy ilmi eri aineesta rakennettujen lämmitettävien rakennusten ryhmittymisen kerroksittain sekä myöskin kuinka paljon 100 kuhunkin kerrosryhmään kuuluvasta rakennuksesta oli eri rakennusaineesta rakennettuja.

Kerroslnku.	Lämmitettäviä rakennuksia.								%								100 lämmitettävästä rakennuksesta kussakin kerrosryhmässä oli:							
	1900.				1910.				1900.				1910.				1900.				1910.			
	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.
1-kerroksisia	177	—	3 542	3 719	276	—	5 120	5 396	48.5	—	98.2	93.3	45.3	—	98.0	91.4	4.8	—	95.2	100	5.1	—	94.9	100
2- »	115	12	66	193	182	71	106	359	31.5	100.0	1.8	4.8	29.8	100.0	2.0	6.1	59.6	6.2	34.2	100	50.7	19.8	29.5	100
3- »	57	—	1	58	74	—	—	74	15.6	—	[0.02]	1.5	12.1	—	—	1.2	98.3	—	1.7	100	100.0	—	—	100
4- »	13	—	—	13	55	—	—	55	3.6	—	—	0.3	9.0	—	—	0.9	100.0	—	—	100	100.0	—	—	100
5- »	2	—	—	2	20	—	—	20	0.5	—	—	0.1	3.3	—	—	0.3	100.0	—	—	100	100.0	—	—	100
6- »	1	—	—	1	3	—	—	3	0.3	—	—	[0.02]	0.5	—	—	0.1	100.0	—	—	100	100.0	—	—	100
Yhteensä	365	12	3 609	3 986	610	71	5 226	5 907	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	9.2	0.3	90.5	100	10.3	1.2	88.5	100
Siitä																								
2-tai useampikerrok- sisia	188	12	67	267	334	71	106	511	51.5	100.0	1.9	6.7	54.8	100.0	2.0	8.7	70.4	4.5	25.1	100	65.4	13.9	20.7	100
3-tai useampikerrok- sisia	73	—	1	74	152	—	—	152	20.0	—	[0.02]	1.9	24.9	—	—	2.6	98.6	—	1.4	100	100.0	—	—	100

Kuten taulukon ensi osasta näkyy, on rakennusten lukumäärä kaikissa kerrosryhmissä aivan tuntuvasti lisääntynyt. Varsinkin koskee sanottu kivi-rakennuksia. Taulukon kivirakennuksia koskevat prosenttiluvut osoittavat, että korkeammat rakennukset, 4—6-kerroksiset, ovat vuosikymmenen kuluessa suhteellisesti lisääntyneet varsin runsaasti, 1—3-kerroksisten rakennusten suhteellisen luvun samassa määrin vähentyessä.

Tarkemmin näkyvät eri lukusuhteet taulukosta.

Lämmitettävien rakennusten keskiuusisuus huoneluvulla ilmaistuna. Asuin-rakennusten suuruudesta antaa niiden sisältämä huoneluku verrattain todemukaisen kuvan. Jos tätä mittapuuta käyttäen luodaan katsaus viime vuosikymmenen aikana tapahtuneeseen kehitykseen, saadaan seuraavat lukusarjat, joista näkyy, montako huonetta kumpanakin vuotena tuli keskimäärin lämmitettävää rakennusta kohti:

	1900.	1910.
Kivirakennuksissa	16.4	20.0
Kivi-puurakennuksissa	12.9	20.1
Puurakennuksissa	4.7	4.1
Kaikissa rakennuksissa	5.8	5.9

Kuten luvut osoittavat, on kivi- ja kivi-puurakennusten keskiuusisuus huomattavasti kasvanut, kun taas puurakennusten keskiuusisuus on pienentynyt. Koska puurakennusten luku on moninkerroin suurempi kuin kivirakennusten ja kivi-puurakennusten luku yhteensä, pääsee kaikkien rakennusten keskiuusisuus kohoamaan ainoastaan sangen vähän.

Seuraava taulukko osoittaa eri rakennusaineesta olevien rakennusten keskiuusisuuden vuonna 1910 kaupunginosittain sekä millaisten muutosten alaisena rakennusten keskiuusisuus on ollut vuosikymmenen 1900—1910 kuluessa.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Keskimäärin huoneita lämmitettävää rakennusta kohti.				
	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksissa.	Kaikissa rakennuksissa.	
				1910.	1900.
A. Kaupungin rajain sisällä.					
Entinen linnoitus	21.1	—	5.9	16.8	14.1
Salakkalahti	27.4	17.0	9.1	17.1	11.6
Repola	32.8	23.4	7.4	15.3	10.4
Pyhä Anna	19.0	—	4.1	10.7	10.3

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Keskimäärin huoneita lämmitettävää rakennusta kohti.				
	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksissa.	Kaikissa rakennuksissa.	
				1910.	1900.
Viipurin esikaupunki	2.0	—	5.7	5.7	5.6
Saunalahti	6.0	—	7.2	7.0	8.0
Hiekka	—	—	3.4	3.4	4.2
Paulovski	—	—	3.3	3.3	3.5
Anina	19.1	21.2	8.1	11.3	8.7
Papula	21.6	43.8	6.8	13.7	7.6
Pantsarlahti	16.4	24.3	8.4	10.8	9.9
Havi	2.3	—	3.7	3.4	3.9
Kaupungin rajain sisällä	22.1	25.4	7.0	12.3	9.6
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.					
Papulan tila ynnä Huusniemi	5.7	12.5	4.9	5.2	5.0
Linnansaari, Hietalanharju ja Kivisilta.	—	—	3.0	3.0	3.5
Monrepos	—	—	7.6	7.6	3.3
Sorvali	7.0	7.0	3.2	3.3	2.9
Hiekka	—	—	4.5	4.5	3.8
Paulovski	3.0	14.0	4.9	5.0	4.1
Pikiruukki ynnä Vekrotniemi	2.5	18.0	5.4	5.5	3.9
Saunalahti	1.0	—	4.1	4.1	4.0
Likolampi	—	—	4.2	4.2	3.7
Rosuvoi	2.0	9.0	5.0	5.0	
Kelkkala	7.2	2.0	2.5	2.5	3.7
Tiiliruukki	4.6	15.4	4.0	4.3	
Kolikoinmäki	3.7	9.7	3.9	3.9	
Karjalan esikaupunki	4.7	8.8	3.2	3.4	—
Kangasranta	1.0	—	1.6	1.6	—
Saaret	3.3	—	2.4	2.4	2.2
Kaupungin rajain ulkopuolella	4.3	12.3	3.3	3.4	3.3
Koko laskualueella	20.0	20.1	4.1	5.9	5.8

Mitä tulee taulukon kahteen viimeiseen sarakkeeseen, eivät niissä eri laskuvuosilta ilmoitetut tiedot ole täysin verrannollisia keskenään, koska kaupunki oli jaettu osiin eri tavalla näinä eri laskuvuosina. Niinpä v. 1900 esiintyneet kaupunginosat Pietarin esikaupunki ja Sotilaslopotti olivat v. 1910 jaetut viiden kaupunginosan kesken siten, että osa oli yhdistetty Repolaan, osa Aninaan, Papulaan, Pantsarlahteen ja Haviin. Näitten kaupunginosien luvut taulukon viimeisessä sarakkeessa eivät ole ehdottoman varmat, sillä ne on arviolaskelman

mukaan määrätty. Myöskin pitää tässä huomauttaa, että kaupungin rajain ulkopuolella olevat alueet Rosuovi, Kelkkala, Tiiliruukki ja Kolikkoimäki v. 1900 muodostivat yhteisen Talikkalan alueen, joten siis tältä vuodelta ei ole näille osille verrannollisia lukuja. Karjalan esikaupunki ja Kangasranta eivät lainkaan kuuluneet 1900 vuoden laskualueeseen.

Taulukon edellisestä osasta käy ilmi, että suurin keskimääräinen huoneluku oli kivi-puurakennuksissa. Papulassa oli näiden keskiuus 43.8 huonetta. Kaupungin rajain sisällä tuli kivi-puurakennusta kohti kaikkiaan keskimäärin 25.4 huonetta, kivirakennusta kohti 22.1 huonetta. Erotus näiden rakennusryhmien suuruudessa kaupungin rajain ulkopuolella oli vielä paljon suurempi, kuten taulukosta lähemmin näkyy.

Lämmitettävien huoneiden luku ja kerrosasema. Esitettäköön tässä muutamia lukuja vuosilta 1900 ja 1910 valaisemaan rakennustoiminnassa näitten vuosien välillä tapahtuneita muutoksia.

	Koko laskualueella oli huoneita			
	1900.		1910.	
Kiviseinäisiä	6 511	eli 28.1 %	13 280	eli 38.1 %
Puuseinäisiä	16 650	» 71.9 »	21 552	» 61.9 »
Yhteensä	23 161	eli 100.0 %	34 832	eli 100.0 %

Näin ollen oli lisäys:

Kiviseinäisten huoneiden luvussa	6 769	eli 104.0 %
Puuseinäisten » »	4 902	» 29.4 »
Yhteensä	11 671	eli 50.4 %

Nämä luvut osoittavat, että kiviseinäisten huoneiden osuus kaikkien lämmitettävien huoneiden luvusta Viipurissa oli viimeisen vuosikymmenen kuluessa kasvanut täsmälleen 10 %, puuseinäisten huoneiden suhteellisen luvun samassa määrin vähentyessä. Kiviseinäisten huoneiden lisäysprosentti (104 %) parhaiten ilmaisee näiden huoneiden merkityksen kasvamisen puheenalaisena aikana.

Muutokset kiviseinäisten ja puuseinäisten huoneiden luvussa ja lukusuhteissa vuodesta 1900 vuoteen 1910 käyvät kaupunginosittain ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lisäys tai vähennys (-) lämmitettävien huoneiden lavussa vv. 1900-1910						100 lämmitettävästä huoneesta kussakin kaupunginosassa oli			
	Absoluuttisesti.			Prosentteissa.			Kiviseinien sisällä.		Puuseinien sisällä.	
	Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.	Yhteensä.	Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.	Yhteensä.	1900.	1910.	1900.	1910.
A. Kaupungin rajain sisällä.										
Entinen linnoitus	1 035	-- 99	936	27.3	-- 15.9	21.2	85.9	90.2	14.1	9.8
Salakkalahti	402	-- 34	368	144.1	-- 10.4	60.8	46.1	70.0	53.9	30.0
Repola	2 282	-- 161	2 121	280.0	-- 8.4	77.6	29.8	63.8	70.2	36.2
Pyhä Anna	-- 80	-- 26	-- 106	-- 34.5	-- 38.8	-- 35.5	77.6	78.8	22.4	21.2
Viipurin esikaupunki	-- 4	101	97	-- 16.7	9.2	8.7	2.1	1.6	97.9	98.4
Saunalahti	6	-- 9	-- 3	100.0	-- 6.2	-- 2.0	4.0	8.1	96.0	91.9
Hiekka	--	-- 79	-- 79	--	-- 48.5	-- 48.5	--	--	100.0	100.0
Paulovski	--	-- 1	-- 1	--	-- 4.8	-- 4.8	--	--	100.0	100.0
Anina	1 078	26	1 104	414.6	1.9	68.6	16.2	49.3	83.8	50.7
Papula	1 091	-- 304	787	439.9	-- 31.1	64.2	20.2	66.5	79.8	33.5
Pantsarlahti	440	-- 230	210	60.9	-- 11.9	7.9	27.2	40.6	72.8	59.4
Havi	7	-- 20	-- 13	38.9	-- 14.6	-- 8.4	11.6	17.6	88.4	82.4
Kaupungin rajain sisällä	6 257	-- 836	5 421	97.8	-- 9.5	35.8	42.2	61.5	57.8	38.5
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.										
Papulan tila ynnä Huusniemi	33	82	115	206.3	37.8	49.4	6.9	14.1	93.1	85.9
Linnansaari, Hietalanharju ja Kivisilta	3	82	85	300.0	72.6	75.2	--	1.5	100.0	98.5
Monrepos	--	58	58	--	580.0	580.0	--	--	100.0	100.0
Sorvali	3	385	388	30.0	42.8	42.6	1.1	1.0	98.9	99.0
Hiekka	1	43	44	100.0	46.7	47.8	--	0.7	100.0	99.3
Paulovski	12	175	187	92.3	30.3	31.6	2.2	3.2	97.8	96.8
Pikiruukki ynnä Vekrot-niemi	9	178	187	180.0	74.5	76.6	2.1	3.2	97.9	96.8
Saunalahti	-- 3	29	26	-- 60.0	8.0	7.1	1.4	0.5	98.6	99.5
Likolampi	--	49	49	--	20.2	20.2	--	--	100.0	100.0
Rosuvoi								7.3		92.7
Keikkala								5.5		94.5
Tiiliruukki								12.4		87.6
Kolikkoinmäki	398	2 705	3 103	698.2	68.5	77.5	1.4	2.2	98.6	97.8
Karjalan esikaupunki								5.0		95.0
Kangasranta								0.9		99.1
Saaret	11	489	500	122.2	41.1	41.7	0.8	1.2	99.2	98.8
Kaupungin rajain ulkop.	467	4 275	4 742	406.1	54.2	59.2	1.4	4.4	98.6	95.6
Koko laskualueella	6 724	3 439	10 163	103.3	20.7	43.9	28.1	38.1	71.9	61.9

Taulukosta näkyy, että kiviseinäiset huoneet, lukuunottamatta Hiekkaa ja Paulovskia, joissa ei lainkaan ollut tähän ryhmään kuuluvia huoneita, ovat lisääntyneet kaikissa muissa kaupunginosissa, paitsi Pyhän Annan ja Viipurin esikaupungin alueilla, joissa on tapahtunut varsin huomattava vähentyminen. Kunkin kaupunginosan koko huonelukuun verrattuna, on kolmessa ensimmäisessä kaupunginosassa kiviseinäisten huoneiden luku lisääntynyt varsin tuntuvasti.

Mitä tulee kaupungin rajain ulkopuolista aluetta ja sen johdosta koko laskualuetta koskeviin lukuihin, ovat ne sikäli vaillinaiset, että taulukkoon ei ole lainkaan merkitty vuoden 1910 laskualueeseen liitettyjä uusia alueita koskevia tietoja.

Kuinka paljon kussakin kaupunginosassa vuonna 1910 oli kivi- ja kuinka paljon puuseinäisiä huoneita sekä millainen oli kivi- ja puuseinäisten huoneiden keskinäinen suhde, prosenteissa ilmaistuna, kussakin kaupunginosassa, sitä valaisee seuraava taulukko.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lämmitettäviä huoneita.					
	Kiviseinien sisällä.		Puuseinien sisällä.		Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.
		%		%	%	%
A. Kaupungin rajain sisällä.						
Entinen linnoitus	4 826	36.3	523	2.4	90.2	9.8
Salakkalahti	681	5.1	292	1.4	70.0	30.0
Repola	3 097	23.3	1 759	8.2	63.8	36.2
Pyhä Anna	152	1.1	41	0.2	78.8	21.2
Viipurin esikaupunki	20	0.2	1 197	5.6	1.6	98.4
Saunalahti	12	0.1	136	0.6	8.1	91.8
Hiekka	—	—	84	0.4	—	100.0
Paulovski	—	—	20	0.1	—	100.0
Anina	1 338	10.1	1 375	6.4	49.3	50.7
Papula	1 339	10.1	674	3.1	66.5	33.5
Pantsarlahti	1 163	8.8	1 704	7.9	40.6	59.4
Havi	25	0.2	117	0.5	17.6	82.4
Kaupungin rajain sisällä	12 653	95.3	7 922	36.8	61.5	38.5
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.						
Papulan tila ynnä Huusniemi	49	0.4	299	1.4	14.1	85.9
Linnansaari, Hietalanharju ja Kivisilta	3	[0.02]	195	0.9	1.5	98.5
Monrepos	—	—	68	0.3	—	100.0
Sorvali	13	0.1	1 285	6.0	1.0	99.0
Hiekka	1	[0.01]	135	0.6	0.7	99.3

Tästä näkyy, että kivirakennuksissa sijaitsevien huoneiden absoluuttinen luku on lisääntynyt kaikissa kerroksissa huomattavassa määrin. Samoin on kivi-puurakennuksissa olevat huoneet lisääntyneet muissa kerroksissa paitsi vinttikerroksessa, jossa on tapahtunut vähentymistä. Puurakennuksissa olevien huoneiden luku on vähentynyt maa- ja kolmannessa kerroksessa.

Taulukon prosenttiluvuista käy ilmi, että kivirakennuksissa on alempiin kerroksiin kuuluvien huoneiden merkitys vähentynyt, ylemmissä kerroksissa olevien huoneiden merkityksen samassa määrin lisääntyessä.

Eri kaupunginosien kesken taasen jakaantui kuhunkin eri kerrokseen kuuluvien huoneiden luku vuonna 1910 prosentteissa ilmaistuna seuraavasti:

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 kunkin kerroksen lämmitettävästä huoneesta sijaitsi oheenmerkityissä kaupunginosissa:							
	Maa-kerroksessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	Vinttikerroksessa.
A. Kaupungin rajain sisällä.								
Entinen linnoitus	19.4	9.2	33.2	37.2	30.9	15.0	—	7.4
Salakkalahti	2.1	1.9	4.6	6.3	5.8	12.0	—	0.7
Repola	19.0	9.6	19.4	27.0	36.6	62.8	100.0	6.5
Pyhä Anna	—	0.5	1.6	—	—	—	—	—
Viipurin esikaupunki	1.5	4.9	0.2	—	—	—	—	0.9
Saunalahti	—	0.6	[0.02]	—	—	—	—	0.4
Hiekka	—	0.3	—	—	—	—	—	—
Paulovski	—	0.1	—	—	—	—	—	—
Anina	18.1	7.2	8.5	10.0	10.4	—	—	2.1
Papula	8.0	4.4	9.2	10.9	9.7	10.2	—	2.3
Pantsarlahti	14.3	8.3	8.7	8.4	6.6	—	—	1.6
Havi	0.3	0.5	0.1	0.1	—	—	—	—
Kaupungin rajain sisällä	82.7	47.5	85.5	99.9	100.0	100.0	100.0	21.9
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Papulan tila ynnä Huusniemi	0.5	1.2	0.9	—	—	—	—	1.7
Linnansaari, Hietalanharju ja Kivisilta	0.3	0.7	0.3	—	—	—	—	1.2
Monrepos	—	0.3	—	—	—	—	—	0.8
Sorvali	0.3	5.0	0.7	0.1	—	—	—	5.1
Hiekka	0.1	0.5	0.1	—	—	—	—	0.9
Paulovski	0.8	2.8	0.7	—	—	—	—	8.3
Pikiruukki ynnä Vekrotniemi	—	1.4	1.8	—	—	—	—	1.6
Saunalahti	0.1	1.4	0.6	—	—	—	—	2.3
Likolampi	—	1.0	0.7	—	—	—	—	0.3
Rosuvoi	3.3	2.0	1.0	—	—	—	—	4.6

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 kunkin kerroksen lämmitettävästä huoneesta sijaitsi ohkeenmerkityissä kaupunginosissa:							Vinttiker- rossa.
	Maa-kerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	
Kelkkala	0.8	3.6	0.4	—	—	—	—	5.7
Tiiliruukki	8.4	7.7	4.7	—	—	—	—	15.1
Kolikkoinmäki	1.7	12.0	1.7	—	—	—	—	28.3
Karjalan esikaupunki	0.6	3.0	0.5	—	—	—	—	—
Kangasranta	0.4	3.0	0.1	—	—	—	—	1.8
Saaret	—	6.9	0.3	—	—	—	—	0.4
Kaupungin rajain ulkopuolella	17.3	52.5	14.5	0.1	—	—	—	78.1
Koko laskualueella	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Kuten taulukosta näkyy, oli Entisessä linnoituksessa enimmäin huoneita sekä maa- että vinttikerroksessa kuin myöskin alemmissä varsinaisissa asuin-kerroksissa, s. o. kerroksissa 1—3. Sen sijaan kerroksissa 4—6 oli enimmäin huoneita Repolassa, joka onkin Viipurin korkein kaupunginosa.

Vielä on syytä tarkastaa, kuinka paljon prosenteissa ilmaistuna kuhunkin kaupunginosaan kuuluvista huoneista sijaitsi kussakin eri kerroksessa.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 huoneesta sumassa kaupunginosassa sijaitsi:							Vinttiker- rossa.
	Maa-kerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	
A. Kaupungin rajain sisällä.								
Entinen linnoitus	3.8	42.1	29.3	15.2	7.3	1.3	—	1.0
Salakkalahti	2.3	47.5	22.3	14.2	7.6	5.6	—	0.5
Repola	4.1	48.0	18.9	12.1	9.5	5.9	0.5	1.0
Pyhä Anna	—	60.6	39.4	—	—	—	—	—
Viipurin esikaupunki	1.3	97.2	0.9	—	—	—	—	0.6
Saunalahti	—	97.3	0.7	—	—	—	—	2.0
Hiekka	—	100.0	—	—	—	—	—	—
Paulovski	—	100.0	—	—	—	—	—	—
Anina	7.0	64.7	14.9	8.0	4.9	—	—	0.5
Papula	4.2	53.2	21.5	11.8	6.1	2.3	—	0.9
Pantsarlahti	5.2	70.8	14.3	6.4	2.9	—	—	0.4
Havi	2.1	94.4	2.8	0.7	—	—	—	—
Kaupungin rajain sisällä	4.2	56.3	19.7	10.6	6.1	2.2	0.1	0.8

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 huoneesta samassa kaupunginosassa sijaitsi:							Vinttikerrok- sessa.
	Maakerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Papulan tila ynnä Huusniemi.	1.4	82.5	12.4	—	—	—	—	3.7
Linnansaari, Hietalanharju ja Kivisilta	1.5	85.9	8.1	—	—	—	—	4.5
Monrepos	—	91.2	—	—	—	—	—	8.8
Sorvali	0.2	94.1	2.5	0.2	—	—	—	3.0
Hiekka	0.7	89.0	5.2	—	—	—	—	5.1
Paulovski	1.2	86.6	4.0	—	—	—	—	8.2
Pikiruukki ynnä Vekrotniemi	—	77.3	20.0	—	—	—	—	2.7
Saunalahti	0.3	87.8	7.4	—	—	—	—	4.5
Likolampi	—	88.7	10.7	—	—	—	—	0.6
Rosuvai	5.5	80.8	8.1	—	—	—	—	5.6
Kelkkala	1.0	92.6	1.8	—	—	—	—	4.6
Tiiliruukki	3.8	81.5	9.7	—	—	—	—	5.0
Kolikkoimäki	0.6	90.3	2.4	—	—	—	—	6.7
Karjalan esikaupunki	0.8	96.2	3.0	—	—	—	—	—
Kangasranta	0.5	97.1	0.5	—	—	—	—	1.9
Saaret	—	99.0	0.8	—	—	—	—	0.2
Kaupungin rajain ulkopuolella	1.3	89.7	4.8	[0.01]	—	—	—	4.2
Koko laskualueella	3.0	70.0	13.5	6.3	3.6	1.3	0.1	2.2

Taulukko osoittaa, että neljässä kaupunginosassa ei ollut lainkaan huoneita maakerroksessa. Hiekassa ja Paulovskissa oli huoneita ainoastaan ensimmäisessä kerroksessa, Pyhän Annan kaupunginosassa vain ensimmäisessä ja toisessa asuinkerroksessa. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevien huoneiden suhteellisessa luvussa oli vaihtelu eri kaupunginosien tai niitä vastaavien alueiden välillä sängen suuri, aina 42.1 %:sta Entisessä linnoituksessa 100 %:iin Hiekassa ja Paulovskissa. Toisen kerroksen huoneiden maksimi oli, 39.4 % ja minimi 0.5 %, — kun jätetään huomioon ottamatta ne kaupunginosat, joissa kyseenalaisen kerroksen huoneita ei lainkaan ollut, — sekä kolmannessa kerroksessa olevien huoneiden 15.2 % ja 0.2 %. Vielä saattaa mainita, että vinttikerroksen maksimi oli 8.8 % ja minimi 0.2 %.

Vuoden 1910 kiinteistö- ja rakennuslaskussa on, kuten taululiite VI tarkemmin osoittaa, kiinnitetty erikoista huomiota sellaisiin huoneisiin, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella. Tällaisia huoneita saattaa olla sekä maa- että ensimmäisessä kerroksessa. Nämä huoneet onkin juuri kerrosasemansa mukaan ryhmitetty eri ryhmiin, kuten mainittu liitetäulu osoittaa.

Kaikkiaan oli koko laskualueella sellaisia huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella, 1 477 eli 4.2 % laskualueen koko huoneluvusta. Näistä oli maakerroksessa 937 eli 89.6 % maakerroksen kaikista huoneista ja ensimmäisessä kerroksessa 540 eli 2.2 % tämän kerroksen kaikista huoneista.

Eri kaupunginosien ja alueiden vastaavat luvut käyvät ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.											
	Kivirakennuksissa.		Kivi-puurakennuksissa.		Puurakennuksissa.		Kaikkiaan.				% kunkin kaupunginosan koko huoneluvusta.	
	Maakerroksessa.	I. kerroksessa.	Maakerroksessa.	I. kerroksessa.	Maakerroksessa.	I. kerroksessa.	Maakerroksessa.	I. kerroksessa.	Yhteensä.			
A. Kaupungin rajain sisällä.							%		%			
Entinen linnoitus	134	62	—	—	3	2	137	67.5	64	2.8	201	3.8
Salakkalahti	15	6	—	16	7	—	22	100.0	22	4.8	44	4.5
Repola	113	7	—	155	74	—	187	94.0	162	7.0	349	7.2
Pyhä Anna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Viipurin esikaupunki	—	—	—	—	16	8	16	100.0	8	0.7	24	2.0
Saunalahti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hiekka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paulovski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Anina	86	27	—	33	99	—	185	97.9	60	3.4	245	9.0
Papula	52	18	7	—	18	—	77	91.7	18	1.7	95	4.7
Pantsarlahti	65	6	—	63	77	—	142	95.3	69	3.4	211	7.4
Havi	—	1	—	—	1	1	1	33.3	2	1.5	3	2.1
Kaupungin rajain sisällä	465	127	7	267	295	11	767	88.7	405	3.5	1 172	5.7
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.												
Papulan tila ynnä Huusniemi ..	—	—	—	1	2	—	2	40.0	1	0.3	3	0.9
Linnansaari, Hietalanharju ja Kivisilta	—	—	—	—	3	—	3	100.0	—	—	3	1.5
Monrepos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sorvali	—	—	—	—	3	—	3	100.0	—	—	3	0.2
Hiekka	—	—	—	—	1	—	1	100.0	—	—	1	0.7
Paulovski	2	—	—	—	—	—	2	22.2	—	—	2	0.3
Pikiruukki ja Vekrotniemi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Saunalahti	—	—	—	—	1	3	1	100.0	3	0.9	4	1.0

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.											
	Kivirakennuksissa.		Kivi-puurakennuksissa.		Puurakennuksissa.		Kaikkiaan.			Yhteensä.	% kukin kaupunginosan koko huoneistosta.	
	Maakerroksesta.	1. kerroksessa.	Maakerroksesta.	1. kerroksessa.	Maakerroksesta.	1. kerroksessa.	Maakerroksesta.	1. kerroksessa.	Yhteensä.			
							%	%				
Likolampi.....	—	—	—	9	34	—	34	100.0	9	1.8	43	6.9
Rosuvai.....	—	—	—	1	9	2	9	100.0	3	0.3	12	1.3
Kelkkala.....	8	21	—	41	79	2	87	98.9	64	3.4	151	6.5
Tiiliruukki.....	—	3	—	—	18	33	18	100.0	36	1.2	54	1.7
Karjalan esikaupunki.....	3	—	—	—	3	2	6	100.0	2	0.3	8	1.1
Kangasranta.....	—	2	—	—	4	14	4	100.0	16	2.2	20	2.7
Saaret.....	—	—	—	—	—	1	—	—	1	0.1	1	0.1
Kaupungin rajain ulkopuolella	13	26	—	52	157	57	170	93.9	135	1.1	305	2.1
Koko laskualueella	478	153	7	319	452	68	937	89.6	540	2.2	1 477	4.2

Lämmitettävien huoneiden käyttö sekä eri käyttötarkoitukset. Vuoden 1910 kiinteistö- ja rakennuslaskun aikana oli huoneiden koko luvusta 34 832 käytännössä 32 959 eli 94.6 % ja käyttämättöminä 1 838 eli 5.2 % sekä 35 huonetta sellaisia, joista tietoja puuttui.

Sen mukaan, kuuluivatko lämmitettävät huoneet asuinhuoneisiin vai muihin, ne jakaantuivat käytettyjen ja käyttämättömien kesken seuraavasti:

	Käytettyjä.	Käyttämättömiä.
Asuinhuoneita	26 941 eli 81.7 %	1 542 eli 83.9 %
Muita	6 018 » 18.3 »	296 » 16.1 »

Nämä seikat käyvät absoluuttisin luvuin kaupunkialueisiin nähden ilmi seuraavasta taulukosta, josta myöskin näkyy, kuinka paljon käyttämättömiä huoneita tuli 100 käytettyä huonetta kohti.

A l u e.	Käytettyjä.			Käyttämättömiä.			100 käytettyä huonetta kohti käyttämättömiä.		
	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.
Kaupungin rajain sisällä	15 120	4 647	19 767	553	220	773	3.7	4.7	3.9
» » ulkopuolella..	11 821	1 371	13 192	989	76	1 065	8.4	5.5	8.1
Koko laskualueella	26 941	6 018	32 959	1 542	296	1 838	5.7	4.9	5.6

Taulukosta näkyy, että käyttämättömiä huoneita oli sekä absoluuttisesti että suhteellisesti enimmäin kaupungin rajain ulkopuolisella alueella, jossa, varsinkin n. s. Papulan huvila-alueella, oli paljon sellaisia rakennuksia, joissa talvisin ei lainkaan asuttu.

Mitä tulee käyttämättömien huoneiden omistussuhteisiin, on tässä mielenkiintoista panna merkille, että käyttämättömistä huoneista oli vuokrattuja 652 eli 35.5 % ja vuokraamattomia 1 186 eli 64.5 %. Vuokraamattomien huoneiden luku oli 3.4 % lämmitettävien huoneiden koko luvusta.

Yllä mainittuja seikkoja valaisee kaupunginalueittain seuraava taulukko.

A l u e.	Käyttämättömistä lämmitettävistä huoneista oli										Vuokraamattomia huoneita % lämmitettävien huoneiden luvusta.
	vuokrattuja.					vuokraamattomia.					
	Asuinhuoneita.		Muita.	Yhteensä.		Asuinhuoneita.		Muita.	Yhteensä.		
	Koko vuoden	Kesällä				Koko vuoden	Kesällä				
					%					%	
Kaupungin rajain sisällä	116	43	113	272	35.2	381	13	107	501	64.8	2.4
» » ulkopuolella	85	270	25	380	35.7	274	360	51	685	64.3	4.8
Koko laskualueella	201	313	138	652	35.5	655	373	158	1 186	64.5	3.4

Käyttämättömien huoneiden tarkasteluun ei tässä ole syytä lähemmin puuttua. Mitä taasen käytettyihin huoneisiin tulee, osoittaa seuraava taulukko, mitenkä käytetyt lämmitettävät huoneet eri tarkoitusten mukaan ryhmittäytyvät eri kaupunginosien kesken, prosenttiluvuin ilmaistuna.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet	Eri tarkoituksiin käytetyt lämmitettävät huoneet prosentteissa.					Lämmitettävät huoneet käyttötarkoituksensa mukaan prosentteissa				
	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, verstaas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvilahuoneita.	Muita tarkoituksia varten.	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, verstaas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvilahuoneita.	Muita tarkoituksia varten.
A. Kaupungin rajain sisällä.										
Entinen linnoitus	14.4	22.3	8.9	24.4	44.2	74.9	9.9	3.6	2.6	9.0
Salakkalahti	2.4	8.8	1.9	12.7	0.7	67.0	20.9	4.2	7.2	0.7
Repola	12.0	28.5	9.9	50.2	13.9	71.7	14.4	4.6	6.0	3.3

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Eri tarkoituksiin käytetyt lämmitettävät huoneet prosenteissa.					Lämmitettävät huoneet käyttötarkoituksensa mukaan prosenteissa.				
	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tiedus-, verstaas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvila-huoneita.	Muita tarkoituksia varten.	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tiedus-, verstaas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvila-huoneita.	Muita tarkoituksia varten.
Pyhä Anna	0.5	0.1	0.1	2.9	2.2	77.2	1.1	1.1	8.5	12.1
Viipurin esikaupunki.....	3.9	1.0	2.6	—	7.8	86.6	1.8	4.7	—	6.9
Saunalahti	0.5	—	0.4	—	0.2	92.2	—	6.4	—	1.4
Hiekka	0.3	0.1	0.1	—	0.5	88.1	3.6	2.4	—	5.9
Paulovski	0.1	[0.04]	0.1	—	—	90.0	5.0	5.0	—	—
Anina	7.4	8.1	8.6	1.5	16.9	78.4	7.2	7.1	0.3	7.0
Papula	5.0	16.5	7.2	4.2	0.3	70.9	19.8	7.9	1.2	0.2
Pantsarlahti	9.2	5.0	10.6	0.4	2.2	87.1	4.0	8.0	0.1	0.8
Havi	0.4	0.2	1.6	—	0.3	70.4	2.8	24.0	—	2.8
Kaupungin rajain sisällä	56.1	90.6	52.0	96.3	89.2	76.5	10.5	5.6	2.6	4.8
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.										
Papulan tila ynnä Huusniemi ..	0.9	0.1	0.8	0.7	0.2	89.7	1.1	6.9	1.5	0.8
Linnansaari, Hietalanharju ja Kivisilta	0.3	[0.04]	0.6	—	—	85.3	1.1	13.6	—	—
Monrepos	0.1	—	0.4	—	0.1	60.0	—	36.0	—	4.0
Sorvali	4.3	0.8	3.7	0.4	1.2	91.2	1.5	6.2	0.1	1.0
Hiekka	0.5	0.1	0.5	—	—	91.2	1.5	7.3	—	—
Paulovski	2.5	0.4	2.7	0.4	0.5	90.5	1.1	7.5	0.3	0.6
Pikiruukki ja Vekrotniemi	0.4	0.1	0.9	—	—	83.3	2.4	14.3	—	—
Saunalahti	1.0	—	1.1	—	0.1	91.9	—	7.8	—	0.3
Likolampi.....	0.8	[0.04]	0.5	—	—	95.0	0.4	4.6	—	—
Rosuvoi	2.2	0.4	0.7	—	—	96.3	1.3	2.4	—	—
Kelkkala	3.1	0.3	3.4	0.2	1.7	89.4	0.6	7.9	0.1	2.0
Tiiliruukki	7.9	2.4	4.4	0.2	1.8	92.6	2.4	4.1	0.1	0.8
Kolikkoimäki	11.1	2.4	3.7	1.4	2.5	94.8	1.7	2.5	0.2	0.8
Karjalan esikaupunki	2.5	0.4	2.3	—	0.4	91.5	1.4	6.6	—	0.5
Kangasranta	2.5	0.1	1.9	—	0.7	92.9	0.3	5.7	—	1.1
Saaret	3.8	1.9	20.4	0.4	1.6	67.2	2.9	28.7	0.1	1.1
Kaupungin rajain ulkopuolella	43.9	9.4	48.0	3.7	10.8	89.6	1.6	7.7	0.2	0.9
Koko laskualueella	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	81.7	7.0	6.5	1.6	3.2

Taulukon ensimmäisestä osasta käy ilmi, että asuinhuoneita oli enimmäkseen Entisessä linnoituksessa ja sitä lähinnä Repolassa sekä kaupungin rajain ulko-

puolella Kolikkoinmäellä. Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita oli runsaimmin Repolassa, tehdas-, versta- y. m. s. huoneita saarilla, joilla on suuri laivatelakka lukuisine verstashuoneineen. Ravintolahuoneita myös oli enimmäin Repolassa.

Taulukon jälkimäisestä osasta käy ilmi eri tarkoituksiin käytettyjen huoneiden luku toisiinsa verrattuna kussakin kaupunginosassa. Ryhtymättä taulukkoa lähemmin selvittämään, saattaa vain todeta, että kaupungin rajain sisällä oli suurin asuinhuoneiden luku, verrattuna kaupunginosansa muihin huoneisiin, Saunalahdessa ja pienin Salakkalahdessa.

Käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käyttötarkoituksen mukaan. Seuraavasta taulukosta käy koko laskualueeseen nähden ilmi käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema.

Kerros.	Asuinhuoneita.		Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.		Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita.		Ravintola- ja kahvila- huoneita.		Huoneita opetus- ja sivistystar- koituksiin sekä viras- toja varten.		Yhteensä.	
		%		%		%		%		%		%
Maakerros	238	0.9	299	13.0	415	19.5	16	2.9	16	1.5	984	3.0
1. kerros	19 096	70.9	1 633	71.3	1 553	73.0	259	47.8	635	60.0	23 176	70.3
2. »	3 520	13.1	225	9.8	112	5.3	170	31.4	282	26.6	4 309	13.1
3. »	1 834	6.8	98	4.3	12	0.6	92	17.0	106	10.0	2 142	6.5
4. »	1 175	4.3	18	0.8	4	0.2	5	0.9	15	1.4	1 217	3.7
5. »	405	1.5	—	—	—	—	—	—	—	—	405	1.2
6. »	23	0.1	—	—	—	—	—	—	—	—	23	0.1
Vinttikerros	650	2.4	18	0.8	30	1.4	—	—	5	0.5	703	2.1
Yhteensä	26 941	100.0	2 291	100.0	2 126	100.0	542	100.0	1 059	100.0	32 959	100.0

Taulukosta näkyy, että asuinhuoneita sijaitsi maakerroksessa ainoastaan 0.9 %, kun sen sijaan toisen ryhmän huoneita oli 13.0 % ja kolmannen 19.5 %. Ravintola- ja kahvilahuoneita oli maakerroksessa 2.9 % sekä huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin ynnä virastoja varten 1.5 %.

Tässä yhteydessä on mielenkiintoista tarkastaa, millaisia muutoksia on tapahtunut eri tarkoituksiin käytettyjen huoneiden kerrosasemassa viime vuosikymmenellä. Tätä valaisee seuraava taulukko.

Kerros.	100 käytetystä lämmitettävästä huoneesta kussakin kerroksessa oli:										
	Asuinhuoneita.		Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.		Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita.		Ravintola- ja kahvilahuoneita.		Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten.		Muita huoneita.
	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.
Maakerros	26.2	24.2	33.8	30.4	31.9	42.2	1.9	1.6	0.8	1.6	5.4
1. kerros	84.6	82.4	5.0	7.1	6.3	6.7	0.3	1.1	1.7	2.7	2.1
2. »	81.5	81.7	4.5	5.2	4.1	2.6	1.0	3.9	6.9	6.6	2.0
3. »	78.3	85.6	5.1	4.6	2.4	0.6	2.0	4.3	11.5	4.9	0.7
4. »	93.0	96.6	1.9	1.5	1.9	0.3	—	0.4	3.2	1.2	—
5. »	97.4	100.0	—	—	2.6	—	—	—	—	—	—
6. »	—	100.0	—	—	100.0	—	—	—	—	—	—
Vinttikerros	93.9	92.5	0.9	2.6	1.7	4.2	1.5	—	—	0.7	2.0
Yhteensä	82.4	81.7	5.8	7.0	6.7	6.5	0.5	1.6	2.5	3.2	2.1

Taulukko osoittaa, että maa- ja vinttikerroksessa, vieläpä ensimmäisessäkin kerroksessa sijaitsevien asuinhuoneiden suhteellinen luku on tuntuvasti vähentynyt, muissa kerroksissa sitä vastoin lisääntynyt. Maakerroksessa olevat tehdas-, versta- y. m. s. huoneet ovat runsaasti lisääntyneet. Eri ryhmissä tapahtuneet muutokset näkyvät kerroksittain lähemmin taulukosta.

Vielä lopuksi on paikallaan luoda katsaus sellaisten erilaisiin tarkoituksiin käytettyjen lämmitettävien huoneiden lukuun, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella. Tämä käy koko laskualueeseen nähden sekä absoluuttisin että prosenttiluvuin ilmi seuraavasta taulukosta.

Käyttötarkoitus.	Eri tarkoituksiin käytettyjä lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.					
	Maakerroksessa.		1. kerroksessa.		Yhteensä	
		‰ ¹⁾		‰ ¹⁾		‰ ¹⁾
Asuinhuoneita	215	0.8	221	0.8	436	1.6
Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.....	257	11.2	125	5.5	382	16.7
Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita	384	18.1	114	5.4	498	23.4
Ravintola- ja kahvilahuoneita	16	3.0	30	5.5	46	8.5
Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten	12	1.1	16	1.5	28	2.6
Yhteensä	884	2.7	506	1.5	1 390	4.2

¹⁾ Prosenttia vastaavan huoneryhmän koko huoneluvusta.

Kuten taulukko osoittaa ja kuten odottaa sopiikin, oli asuinhuoneista suhteellisesti hyvin vähän sellaisia, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella. Vieläpä tällaisten huoneiden absoluuttinenkin luku oli pienempi kuin esim. tehdas-, verstaas- y. m. s. huoneitten. Näistä huoneista olikin sellaisia, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella, lähes $\frac{1}{4}$ tämän ryhmän koko huoneluvusta; kauppa-, konttori- ja varastohuoneista oli sellaisia yli $\frac{1}{6}$, ravintola- ja kahvila-huoneista n. $\frac{1}{11}$ sekä opetus-, sivistys- ja virastotarkoituksiin käytetyistä huoneista lähes $\frac{1}{30}$.

Tampere.

Pinta-ala ja asutustiheys. Tampereen kiinteistö- ja rakennuslaskualueen koko pinta-alasta oli kaupungin rajain sisällä 952.15 ha, josta kaupungin aseman alueella 331.11 ha, siitä kosken länsipuolella 177.76, itäpuolella 153.35, ja kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella 621.04 ha: siitä kosken länsipuolella 134.24 ja itäpuolella 486.80. Kaupungin rajain ulkopuolisista Pispalan ja Järvensivun alueista ei ole pinta-alatietoja vuoden 1910 kiinteistö- ja rakennuslaskussa ilmoitettu.

Kaupungin rajain sisällä olevasta alueesta oli rakennettuja tontteja 215.01 ha, josta kaupungin aseman alueella 151.79 ha ja kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella 63.22 ha.

Eri kaupunginosien ja alueitten pinta-ala sekä asutustiheys ilmenee seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Pinta-ala ha.		1 hehtaaria kohti				
	Koko ala.	Rakennettu ala.	koko alaa.		rakennettua alaa.		
			Lämmitettyjä huoneita.	Asukkaita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Lämmitettyjä huoneita.	Asukkaita.
Kaupungin rajain sisällä.							
a) Kaupungin aseman alueella.							
<i>1) Kosken länsipuolella.</i>							
Ensimmäinen kaupunginosa	23.08	15.75	49	63	2.98	72	93
Toinen »	20.37	13.45	117	112	4.91	178	169
Kolmas »	34.71	16.68	101	114	4.20	209	237
Neljäs »	21.19	12.56	122	262	9.95	206	443
Viides »	17.29	7.55	90	160	7.68	206	366
Kuudes »	23.43	12.97	80	99	4.24	144	178
Seitsemäs »	21.72	—	—	—	—	—	—
Kahdeksas »	15.97	? ¹⁾	10	16	? ¹⁾	?	?
Yhteensä	177.76	78.96	74	105	5.47	167	235

¹⁾ Rakennettuja kiinteistöjä on.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Pinta-ala ha.		1 hehtaaria kohti				
	Koko ala.	Rakennettu ala.	koko alaa.		rakennettua alaa.		
			Lämmitettyä viä huoneita.	Asukkaita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Lämmitettyä viä huoneita.	Asukkaita.
<i>2) Kosken itäpuolella.</i>							
Yhdeksäs kaupunginosa	27.34	24.58	45	78	2.81	50	87
Kymmenes »	11.47	5.04	136	215	15.48	310	490
Yhdestoista »	15.54	8.22	111	140	5.35	209	265
Kahdestoista »	14.17	8.79	110	129	4.44	177	208
Kolmastoista »	25.24	2.03	8	14	15.76	99	169
Neljästoista »	14.14	5.76	107	261	13.37	264	642
Viidestoista »	13.82	7.92	114	227	10.35	199	397
Kuudestoista »	13.60	8.19	138	257	10.01	230	427
Seitsemästoista »	18.03	2.30	25	27	12.17	198	213
Yhteensä	153.35	72.83	76	129	7.29	161	272
Yhteensä kaupungin aseman alueella	331.11	151.79	75	116	6.34	164	253
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.							
Kosken länsipuolella	134.24	13.71	1	1	0.73	14	11
» itäpuolella	486.80	49.51	1	1	1.41	7	10
Yhteensä	621.04	63.22	1	1	1.27	8	10
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	952.15	215.01	27	41	4.85	118	181

Asutustiheyteen nähden voi ylläolevasta taulukosta panna merkille, että se, verrattaessa asukaslukua rakennettuun tonttialaan, oli suurin kosken itäpuolella työväen asumassa XIV kaupunginosassa ja pienin IX kaupunginosassa. Rakennettujen kiinteistöjen keskimääräinen suuruus oli pienin kolmannesta toista ja sen jälkeen kymmenennessä kaupunginosassa, suurin yhdeksännessä kaupunginosassa. Kahdeksannesta kaupunginosasta ei ole saatu tietoja.

Laskun tärkeimmät yleistulokset. Tampereen vuonna 1910 toimitetun kiinteistö- ja rakennuslaskun tärkeimmät yleistulokset käyvät kaupunginosittain ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosut tai niitä vastaavat alueet.	Absoluuttisesti.				Prosentteissa.			
	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia. Lämmittettävää. Lämmittämissuunnitelmia.	Lämmittettävää huoneita.	Lämmittettävien huoneita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia. Lämmittettävää. Lämmittämissuunnitelmia.	Lämmittettävää huoneita.	Lämmittettävien huoneita.
A. Kaupungin rajain sisällä.								
a) Kaupungin aseman alueella.								
<i>1) Kosken länsipuolella.</i>								
Ensimmäinen kaupunginosa	47	158	74	1 131	2.8	4.9	3.6	4.0
Toinen »	66	190	91	2 389	4.0	5.9	4.4	8.4
Kolmas »	70	233	77	3 491	4.2	7.3	3.7	12.2
Neljäs »	125	274	115	2 594	7.5	8.6	5.6	9.1
Viides »	58	131	58	1 556	3.5	4.1	2.8	5.5
Kuudes »	55	127	56	1 865	3.3	4.0	2.7	6.5
Kahdeksas »	11	28	35	161	0.6	0.9	1.7	0.5
Yhteensä	432	1 141	506	13 187	25.9	35.7	24.5	46.2
<i>2) Kosken itäpuolella.</i>								
Yhdeksäs kaupunginosa	69	189	115	1 228	4.2	5.9	5.6	4.3
Kymmenes »	78	151	86	1 565	4.7	4.7	4.2	5.5
Yhdestoista »	44	112	43	1 720	2.6	3.5	2.1	6.0
Kahdestoista »	39	123	48	1 558	2.4	3.8	2.3	5.5
Kolmastoista »	32	51	70	201	1.9	1.6	3.4	0.7
Neljästoista »	77	111	74	1 519	4.6	3.5	3.6	5.3
Viidestoista »	82	143	73	1 579	4.9	4.5	3.5	5.5
Kuudestoista »	82	154	84	1 880	4.9	4.8	4.1	6.6
Seitsemästoista »	28	27	38	456	1.7	0.8	1.8	1.6
Yhteensä	531	1 061	631	11 706	31.9	33.1	30.6	41.0
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.								
Kosken länsipuolella	10	26	20	186	0.6	0.8	1.0	0.7
» itäpuolella	70	68	204	335	4.2	2.1	9.9	1.2
Yhteensä	80	94	224	521	4.8	2.9	10.9	1.9
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Pispala	511	733	584	2 547	30.7	22.9	28.3	8.9
Järvensivu	111	172	118	570	6.7	5.4	5.7	2.0
Yhteensä	622	905	702	3 117	37.4	28.3	34.0	10.9
Koko laskualueella	1 665	3 201	2 063	28 531	100.0	100.0	100.0	100.0

Taulukosta käy selville, että sekä rakennettujen kiinteistöjen, lämmitettävien ja lämmittämättömien rakennusten että lämmitettävien huoneiden luku oli suurin neljännessä ja pienin kahdeksannessa kaupunginosassa.

Jos taulukossa esitetyt tulokset koko laskualueeseen nähden asetetaan verrattaviksi vastaavien lukujen kanssa vuodelta 1900, saadaan seuraavat lukusarjat:

	1900.	1910.
Rakennettuja kiinteistöjä	1 312	1 665
Rakennuksia	4 313	5 264
Lämmitettäviä rakennuksia	2 590	3 201
Lämmittämättömiä »	1 723	2 063
Lämmitettäviä huoneita	21 502	28 531

Nämä luvut osoittavat, että kaupungin kehitys viime vuosikymmenellä on huomattavasti mennyt eteenpäin. Tässä yhteydessä olisi ollut mielenkiintoista tarkastaa, miten kehitys edellisiin vuosikymmeniin verraten on edistynyt, mutta aikaisempien vuosikymmenien tietojen vaillinaisuus tekee vertailun mahdottomaksi. Viime vuosikymmenen kehitys näkyy seuraavista lisäsluvuista:

	1900—1910.	
	Abs.	%
Rakennettuja kiinteistöjä	353	26.9
Rakennuksia	951	22.0
Lämmitettäviä rakennuksia	611	23.6
Lämmittämättömiä »	340	19.7
Lämmitettäviä huoneita	7 029	32.7

Rakennettujen kiinteistöjen omistajat. Rakennetut kiinteistöt ryhmittäivät omistajiin nähden vuonna 1910 seuraavan taulukon osoittamalla tavalla.

Rakennettuja kiinteistöjä.												
Kiinteistön omistaja.	Kaupungin rajain sisällä.										Koko lasku-alueella.	
	Kaupungin aseman alueella.				Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.	Yhteensä.		Kaupungin rajain ulkopuolella.				
	Kosken lausipuolella.	Kosken itäpuolella.	Yhteensä.									
			%	%	%	%	%	%	%		%	
Yleinen laitos:												
Suomen valtio	2	5	7	0.7	1	1.3	8	0.8	2	0.3	10	0.6
Venäjän »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kaupunki	15	9	24	2.5	6	7.5	30	2.8	2	0.3	32	1.9
Seurakunta	4	3	7	0.7	1	1.2	8	0.8	—	—	8	0.5
Yhteensä	21	17	38	3.9	8	10.0	46	4.4	4	0.6	50	3.0
Yhdyskunta tai yhtiö:												
Seura tai yhdistys	5	5	10	1.0	2	2.5	12	1.2	8	1.3	20	1.2
Kiinteistöyhtiö	12	10	22	2.3	—	—	22	2.1	3	0.5	25	1.5
Muu yhtiö	109	62	171	17.8	14	17.5	185	17.7	10	1.6	195	11.7
Yhteensä	126	77	203	21.1	16	20.0	219	21.0	21	3.4	240	14.4
Yksityinen henkilö:												
Teollisuudenharjoittaja ...	29	40	69	7.2	4	5.0	73	7.0	9	1.4	82	4.9
Kuljetusliikkeen harjoittaja tai muu kulkulaitoksiin kuuluva	15	26	41	4.3	20	25.0	61	5.9	34	5.5	95	5.7
Kauppias	42	40	82	8.5	9	11.3	91	8.7	46	7.4	137	8.2
Muu kaupan alalla toimiva Julkisessa toimessa oleva tai vapaiden elinkeinojen harjoittaja	16	22	38	3.9	2	2.5	40	3.8	11	1.8	51	3.1
Koroista tai eläkkeestä elävä	—	3	3	0.3	—	—	3	0.3	2	0.3	5	0.3
Leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua ammattia	15	30	45	4.7	2	2.5	47	4.5	37	5.9	84	5.1
Muu	167	271	438	45.5	19	23.7	457	43.8	450	72.4	907	54.5
Omistaja tuntematon	1	2	3	0.3	—	—	3	0.3	2	0.3	5	0.3
Yhteensä	285	437	722	75.0	56	70.0	778	74.6	597	96.0	1 375	82.6
Kaikkiaan	432	531	963	100.0	80	100.0	1 043	100.0	622	100.0	1 665	100.0

Taulukko osoittaa, että ehdottomasti suurin osa rakennetuista kiinteistöistä kuului yksityisille henkilöille (82.6 %), joista sekalainen »muu» ryhmä

muodostaa valtavan enemmistön. Erikoisesti herättää huomiota, että koroista tai eläkkeestä eläville kuuluvien kiinteistöjen luku supistuu perin pieneksi, kättään ainoastaan 5 eli 0.3 % kiinteistöjen koko luvusta.

Taulukosta käy tarkemmin selville, miten eri omistajaluokkien kiinteistöt ovat jakautuneet eri kaupunginalueiden kesken.

Mielenkiintoista on luoda vielä katsaus parin viime vuosikymmenen kuluessa omistussuhteissa tapahtuneisiin muutoksiin. Tästä antaa yleiskuvan seuraava taulukko, josta on täytynyt ryhmityksen erilaisuuden takia vv. 1890 ja 1900 verrattuna vuoteen 1910 kokonaan jättää pois omistajaluokkien luku.

Kiinteistön omistaja.	Rakennettuja kiinteistöjä.					
	Absoluuttisesti.			Prosentteissa.		
	1890.	1900.	1910.	1890.	1900.	1910.
<i>Yleisiä laitoksia:</i>						
Suomen valtio	5	10	10	0.6	0.8	0.6
Venäjän »		1			0.1	
Kunta tai seurakunta.....	11	44	40	1.4	3.4	2.4
Yhteensä	16	55	50	2.0	4.3	3.0
<i>Yhdyskuntia ja yhtiöitä</i>	52	150	240	6.7	11.4	14.4
<i>Yksityisiä</i>	707	1 107	1 375	91.3	84.3	82.6
Kaikkiaan	775	1 312	1 665	100.0	100.0	100.0

Kuten taulukosta näkyy, on yhdyskuntien ja yhtiöiden merkitys kiinteistöjen omistajina vuosikymmenestä toiseen huomattavasti lisääntynyt. Kuitenkaan ei suhteellinen nousu ole viime vuosikymmenellä ollut yhtä suuri kuin edellisellä, mikä seikka johtuu siitä, että rakennustoiminta yleensä viimeisellä vuosikymmenellä oli suhteellisesti pienempi kuin edellisellä. Yleisille laitoksille kuuluvien kiinteistöjen luku on viime vuosikymmenenä sekä absoluuttisesti että suhteellisesti vähentynyt. Yksityisten omistajien kiinteistöjen luku on myöskin suhteellisesti vähentynyt vuosikymmenestä toiseen, vaikkakin niiden absoluuttinen luku on lisääntynyt.

Rakennettujen kiinteistöjen viimeisen omistuksen pituus. Siitä ajasta, jolloin kiinteistö oli joutunut viimeisen omistajan haltuun, saadaan seuraavasta taulukosta yleispiirteinen kuva.

Aika, jolloin kiinteistö oli joutunut viimeisen omistajan haltuun.	Rakennettuja kiinteistöjä.											
	Kaupungin rajain sisällä.											
	Kaupungin aseman alueella.				Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.			Kaupungin rajain ulkopuolella.		Koko lasku-alueella.		
	Kosken länsipuolella.	Kosken itäpuolella.	Yhteensä.		Yhteensä.			Yhteensä.		Yhteensä.		
			%		%		%		%		%	
1810 tai sitä ennen	1	—	1	0.1	—	—	1	0.1	—	—	1	0.1
1811—50	7	—	7	0.7	—	—	7	0.7	—	—	7	0.4
1851—60	2	3	5	0.5	1	1.2	6	0.6	1	0.2	7	0.4
1861—70	7	8	15	1.6	—	—	15	1.4	6	1.0	21	1.3
1871—80	34	13	47	4.9	—	—	47	4.5	9	1.4	56	3.4
1881—90	57	31	88	9.2	7	8.8	95	9.1	39	6.3	134	8.0
1891—1900	94	200	294	30.5	18	22.5	312	29.9	161	25.9	473	28.4
1901—05	51	84	135	14.0	10	12.5	145	13.9	135	21.7	280	16.8
1906—10	172	190	362	37.6	44	55.0	406	38.9	271	43.5	677	40.7
Vuosi tuntematon	7	2	9	0.9	—	—	9	0.9	—	—	9	0.5
Yhteensä	432	531	963	100.0	80	100.0	1 043	100.0	622	100.0	1 665	100.0

Taulukosta ilmenee, että suurin osa kiinteistöjä kaupungin eri alueilla oli sellaisia, joiden omistus johtui viime vuosikymmeneltä, erittäinkin sen jälkipuoliskolta. Näistä viime vuosikymmenellä omistajansa haltuun joutuneista kiinteistöistä oli kaupungin aseman alueella 51.6 % tämän alueen kaikista kiinteistöistä, kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella 67.5 %, kaupungin rajain ulkopuolella olevalla alueella 65.2 % sekä koko laskualueella 57.5 %. On aivan luonnollista, että kiinteistöjen luku on sitä pienempi, kun aikaisemmalta ajalta niiden omistus johtuu. Yhtä luonnollista on sekin, että ne kiinteistöt, joiden omistus polveutui kahdelta ensimmäiseltä taulukkoon merkityltä ajanjaksolta, olivat muiden kuin yksityishenkilöiden omistamia. Tämän osoittaakin seuraava taulukko.

O m i s t a j a .	Kiinteistöjen luku, jotka olivat joutuneet omistajansa haltuun alla mainittuina vuosina.							Yhteensä ru- kennettuja kiinteistöj.							
	1810 tai sitä ennen.	1811—50		1851—80		1881—90	1891—1900		1901—10	Vuosi tuntema- ton.					
Vleinen laitos.		%	%	%	%	%	%	%							
Suomen valtio				1	10.0	1	10.0	5	50.0	3	30.0		10		
Venäjän															
Kaupunki	1	3.1	1	3.1	3	9.4	3	9.4	7	21.9	12	37.5	5	15.6	32
Seurakunta			1	12.5			3	37.5	2	25.0	2	25.0			8
Yhteensä	1	2.0	2	4.0	4	8.0	7	14.0	14	28.0	17	34.0	5	10.0	50
Yhdyskunta tai yhtiö.															
Seura tai yhdistys							5	25.0	4	20.0	11	55.0			20
Kiinteistöyhtiö									12	48.0	13	52.0			25
Muu yhtiö			5	2.6	10	5.1	3	1.5	44	22.6	130	66.7	3	1.5	195
Yhteensä			5	2.1	10	4.2	8	3.3	60	25.0	154	64.2	3	1.2	240
Yksityinen henkilö.															
Teollisuudenharjoittaja.					7	8.5	8	9.8	19	23.2	48	58.5			82
Kuljetusliikkeen harjoittaja tai muu kulkulaitoksiin kuuluva							5	5.3	22	23.2	68	71.5			95
Kauppiaa					1	0.7	8	5.9	47	34.3	81	59.1			137
Muu kaupan alalla toimiva Julkisessa toimessa oleva tai vapaiden elinkeinojen harjoittaja					2	2.2			2	2.2	5	5.6			9
Koroista tai eläkkeestä elävä					1	20.0			1	20.0	3	60.0			5
Leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua am- mattia					13	15.5	18	21.4	25	29.8	28	33.3			84
Muu					45	5.0	78	8.6	262	28.9	521	57.4	1	0.1	907
Omistaja tuntematon					1	20.0	1	20.0			3	60.0			5
Yhteensä					70	5.1	119	8.6	399	29.0	786	57.2	1	0.1	1 375
Kaikkiaan	1	0.1	7	0.4	84	5.0	134	8.1	473	28.4	957	57.5	9	0.5	1 665

Ennen vuotta 1810 omistajansa haltuun joutuneita kiinteistöjä oli ainoastaan yksi ja se kuului kaupungille. Seuraavassa ryhmässä oli kaupungilla ja seurakunnalla yksi kummallakin sekä yhtiöillä viisi. Vasta ajanjaksolta 1851—80 oli yksityishenkilöitten haltuun joutuneita kiinteistöjä (70). Myöhempiin omistajaryhmiin siirryttäessä huomaa, että yksityisten ja yhdistysten omistamien kiinteistöjen lukumäärä kasvaa sangen nopeasti. Varsinkin viime vuosikymmen on tässäkin suhteessa huomattava.

Rakennusten käyttötarkoitus. Tämän seikan valaisemiseksi esitettäköön seuraavat luvut:

	Lämmitettäviä rakennuksia		Lämmittämättömiä rakennuksia	
	Abs.	%	Abs.	%
1900	2 590	60.1	1 723	39.9
1910	3 201	60.8	2 063	39.2

Nämä luvut osoittavat, että lämmitettävien ja lämmittämättömien rakennusten suhteellisessa lisääntymisessä ei ole suurta muutosta tapahtunut kumankaan ryhmän eduksi; ainoastaan 0.7 % on lämmitettävien rakennusten suhdeluku suurempi v. 1910 kuin kymmentä vuotta aikaisemmin. Miten kehitys tässä suhteessa on kulkenut aikaisempina vuosikymmeninä, siitä ei voida esittää vertailuja, koska tietoja lämmittämättömistä rakennuksista vuotta 1900 aikaisemmalta ajalta kokonaan puuttuu.

Mutta sensijaan on vuodelta 1910 olemassa tietoja, jotka valaisevat lämmitettävien ja lämmittämättömien rakennusten välisiä lukusuhteita. Alla olevan taulukon kolme ensimmäistä saraketta ilmoittaa lämmittämättömien rakennusten keskinäisen suhteen ja viimeinen lämmitettävien huoneiden luvun kutakin lämmittämätöntä rakennusta kohti.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 rakennuksesta oli		100 lämmitettävää rakennusta kohti lämmittämättömiä rakennuksia.	Lämmitettäviä huoneita keskimäärin lämmittämätöntä rakennusta kohti.
	lämmitettäviä.	lämmittämättömiä.		
A. Kaupungin rajain sisällä.				
a) Kaupungin aseman alueella.				
<i>1) Kosken länsipuolella.</i>				
Ensimmäinen kaupunginosa	68.1	31.9	46.8	15.3
Toinen »	67.6	32.4	47.9	26.3
Kolmas »	75.2	24.8	33.0	45.3
Neljäs »	70.4	29.6	42.0	22.6
Viides »	69.3	30.7	44.3	26.8
Kuudes »	69.4	30.6	44.1	33.3
Kahdeksas »	44.4	55.6	125.0	4.6
Yhteensä	69.3	30.7	44.3	26.1
<i>2) Kosken itäpuolella.</i>				
Yhdeksäs kaupunginosa	62.2	37.8	60.8	10.7
Kymmenes »	63.7	36.3	57.0	18.2

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 rakennuksesta oli		100 lämmitettävää rakennusta kohti lämmitettömiä rakennuksia.	Lämmitettävii huoneita keskimäärin lämmitettöntä rakennusta kohti.
	lämmitettäviä.	lämmittämättömiä.		
Yhdestoista kaupunginosa	72,3	27,7	38,4	40,0
Kahdestoista »	71,9	28,1	39,0	32,5
Kolmastoista »	42,1	57,9	137,3	2,9
Neljästoista »	60,0	40,0	66,7	20,5
Viidestoista »	66,2	33,8	51,0	21,6
Kuudestoista »	64,7	35,3	54,5	22,4
Seitsemästoista »	41,5	58,5	140,7	12,0
Yhteensä	62,7	37,3	59,5	18,6
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.				
Kosken länsipuolella	56,5	43,5	76,9	9,3
Kosken itäpuolella	25,0	75,0	300,0	1,6
Yhteensä	29,6	70,4	238,3	2,3
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.				
Pispala	55,7	44,3	79,7	4,4
Järvensivu	59,3	40,7	68,6	4,8
Yhteensä	56,3	43,7	77,6	4,4
Koko laskualueella	60,8	39,2	64,4	13,8

Taulukon kolme ensimmäistä lukusarjaa osoittaa, että lämmitettävät rakennukset olivat enemmistönä muissa paitsi kahdeksannessa ja seitsemännestoista kaupunginosassa sekä kosken itäpuolella kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.

Viimeisestä lukusarjasta näkyy, että lämmittämättömien rakennusten merkitys lämmitettävien rinnalla oli varsin huomattava ja sitä suurempi, kuta enemmän laitakaupunkeihin keskuksesta siirrytään.

Rakennusten rakennusaine. Rakennusaineen mukaan jakaantui erilaisten rakennusten luku koko laskualueeseen nähden seuraavasti:

	Kivirakennuksia.	Kivi-puurakennuksia.	Puurakennuksia.
Lämmitettäviä	591 eli 18,5 %	96 eli 3,0 %	2 514 eli 78,5 %
Lämmittämättömiä	422 » 20,5 »	21 » 1,0 »	1 620 » 78,5 »
Yhteensä	1 013 eli 19,3 %	117 eli 2,2 %	4 134 eli 78,5 %

Eroittamalla toisistaan kaupungin aseman alue, kaupunkiin yhdistettyjen rajojen sisällä oleva alue sekä kaupungin rajain ulkopuolella oleva alue, saadaan seuraavat luvut:

	Kivi-		Kivi-puu-		Puu-	
	Absol.	%	Absol.	%	Absol.	%
<i>Lämmätettäviä:</i>						
Kaupungin aseman alueella . .	531	38.9	41	3.0	790	58.1
Kaupunkiin yhdistetyllä muu-						
la alueella	34	36.2	2	2.1	58	61.7
Kaupungin rajain ulkopuolella	26	2.9	20	2.2	859	94.9
<i>Lämmittämättömiä:</i>						
Kaupungin aseman alueella . .	400	50.6	5	0.6	386	48.8
Kaupunkiin yhdistetyllä muu-						
la alueella	10	4.5	3	1.3	211	94.2
Kaupungin rajain ulkopuolella	12	1.7	9	1.3	681	97.0

Viime vuosikymmenen kehitystä valaisee seuraava prosenttitaulukko.

Rakennukset ryhmitettyinä rakennusaineen mukaan %.						
	Kivirakennuksia.		Kivi-puuraken-		Puurakennuksia.	
	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.
Lämmitettäviä rakennuksia:						
A. Kaupungin rajain sisäpuolella						
a) Kaupungin aseman alueella						
1. Kosken länsipuolella	20.2	26.4	1.4	2.9	78.4	70.7
2. Kosken itäpuolella	14.5	21.7	0.9	3.9	84.6	74.4
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupun-						
gin aseman ulkopuolella olevalla						
alueella	---	36.2	---	2.1	---	61.7
B. Kaupungin rajain ulkopuolella . . .	1.4	2.9	0.2	2.2	98.4	94.9
Koko laskualueella	14.4	18.5	1.0	3.0	84.6	78.5
Lämmittämättömiä rakennuksia:						
A. Kaupungin rajain sisäpuolella						
a) Kaupungin aseman alueella						
1. Kosken länsipuolella	13.2	31.6	1.7	0.8	85.1	67.6
2. Kosken itäpuolella	13.4	38.0	1.5	0.8	85.1	61.2
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupun-						
gin aseman ulkopuolella olevalla						
alueella	---	4.5	---	1.3	---	94.2
B. Kaupungin rajain ulkopuolella . . .	1.5	1.7	1.0	1.3	97.5	97.0
Koko laskualueella	10.5	20.5	1.4	1.0	88.1	78.5

Taulukosta näkyy, että Tampereella on viime vuosikymmenellä yhä enemmän kivirakennusten suhteellinen lukumäärä kasvanut, ja on tämä tapahtunut puurakennusten kustannuksella.

Lämmitettävien rakennusten kerroksissa ilmoitettu korkeus. Tiedot lämmitettävien rakennusten korkeudesta eli kerrosluvusta, valaisevat hyvästi rakennusten luonnetta. Nämä tiedot sisältyvät taululiitteisiin V A ja V B. Paitsi kerroslukua, on niissä ryhmitystä tehtäessä otettu huomioon myöskin rakennusaine. Ryhmityksen tulokset käyvät ilmi seuraavasta taulukosta, jossa kaupungin eri alueet on pidetty erillään.

A l u e.	Kivirakennuksia.						Yhteensä.	Kivi- puuraken- nuksia, 2-kerrok- sisia.	Puurakennuksia.			Yhteensä.
	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.	4-kerroksisia.	5-kerroksisia.	6-kerroksisia.			1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.	
a) Kaupungin aseman alueella.....	237	182	76	27	8	1	531	74	1 582	14	1 1 597	2 202
Siitä:												
1. Kosken länsipuolella ..	132	96	50	15	7	1	301	33	800	6	1 807	1 141
2. Kosken itäpuolella....	105	86	26	12	1	—	230	41	782	8	— 790	1 061
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin ulkopuolella olevalla alueella	18	12	2	1	1	—	34	2	55	3	— 58	94
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	22	4	—	—	—	—	26	20	853	6	— 850	905
Koko laskualueella	277	198	78	28	9	1	591	96	2 490	23	1 2 514	3 201
								%				
a) Kaupungin aseman alueella.....	44.6	34.3	14.3	5.1	1.5	0.2	100.0	100.0	99.1	0.8	0.1	100.0
Siitä:												
1. Kosken länsipuolella ..	43.9	31.9	16.6	5.0	2.3	0.3	100.0	100.0	99.1	0.8	0.1	100.0
2. Kosken itäpuolella....	45.7	37.4	11.3	5.2	0.4	—	100.0	100.0	99.0	1.0	—	100.0
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella	53.0	35.3	5.9	2.9	2.9	—	100.0	100.0	94.8	5.2	—	100.0
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	84.6	15.4	—	—	—	—	100.0	100.0	99.3	0.7	—	100.0
Koko laskualueella	46.9	33.5	13.2	4.7	1.5	0.2	—	100.0	99.1	0.9	[0.03]	100.0

Taulukko osoittaa, että kaikki kivi-puurakennukset olivat 2-kerroksisia sekä puurakennuksista suuri enemmistö 1-kerroksisia (99.1 %). Kivirakennuksistaakin oli suurin osa 1-kerroksisia (46.9 %) ja kaupungin rajain ulkopuolella oli korkein kivirakennus 2-kerroksinen. Kaupungin alueella oli kaksikerroksisia kivirakennuksia vielä varsin runsaasti (33.5 %), kun sitä vastoin 3-kerroksisia oli vain 13.2 %, 4-kerroksisia 4.7 % ja 5-kerroksisia 1.5 %. 6-kerroksisia kivirakennuksia oli Tampereella ainoastaan yksi. Kaupunki siis yleensä ei ollut varsin korkeata.

Sitä kehitystä, mikä viime vuosikymmenen kuluessa on tapahtunut rakennusten korkeussuhteissa, valaisee seuraava taulukko, jonka kahdesta ensimmäisestä osasta — toisesta absoluuttisin, toisesta suhdeluvuin — käy ilmi erilaisesta rakennusaineesta rakennettujen lämmitettävien rakennusten ryhmittyminen kerroksittain, sekä kolmannelle osalle, paljonko 100 kuhunkin kerrosryhmään kuuluvasta rakennuksesta oli erilaisesta rakennusaineesta rakennettuja.

Kerros-luku.	Lämmitettäviä rakennuksia.						%						100 lämmitettävästä rakennuksesta kussakin kerrosryhmässä oli.												
	1900.			1910.			1900.			1910.			1900.			1910.									
	Kivi-raken-nuksia.	Kivi-puu-rakennuksia.	Puuraken-nuksia.	Yhteensä.	Kivi-raken-nuksia.	Kivi-puu-rakennuksia.	Puuraken-nuksia.	Yhteensä.	Kivi-raken-nuksia.	Kivi-puu-rakennuksia.	Puuraken-nuksia.	Yhteensä.	Kivi-raken-nuksia.	Kivi-puu-rakennuksia.	Puuraken-nuksia.	Yhteensä.	Kivi-raken-nuksia.	Kivi-puu-rakennuksia.	Puuraken-nuksia.	Yhteensä.					
1-kerroksisia	179	—	2 147	2 326	277	—	2 490	2 767	48.0	—	98.0	89.8	46.9	—	99.1	86.4	7.7	—	92.3	100.0	10.0	—	90.0	100.0	
2- »	138	26	44	208	198	96	23	317	37.0	100.0	2.0	8.0	33.5	100.0	0.9	9.9	66.3	12.5	21.2	100.0	62.5	30.3	7.2	100.0	
3- »	36	—	—	36	78	—	1	79	9.7	—	—	1.4	13.2	—	[0.03]	2.5	100.0	—	—	100.0	98.7	—	1.3	100.0	
4- »	15	—	—	15	28	—	—	28	4.0	—	—	0.6	4.7	—	—	0.9	100.0	—	—	100.0	100.0	—	—	100.0	
5- »	4	—	—	4	9	—	—	9	1.1	—	—	0.2	1.5	—	—	0.3	100.0	—	—	100.0	100.0	—	—	100.0	
6- »	1	—	—	1	1	—	—	1	0.2	—	—	[0.03]	0.2	—	—	[0.03]	100.0	—	—	100.0	100.0	—	—	100.0	
Yhteensä	373	26	2 191	2 590	591	96	2 514	3 201	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	14.4	1.0	84.6	100.0	18.5	3.0	78.5	100.0	
Siitä																									
2- tai useampi ker-roksisia	194	26	44	264	314	96	24	434	52.0	100.0	2.0	10.2	53.1	100.0	0.9	13.6	73.5	9.8	16.7	100.0	72.4	22.1	5.5	100.0	
3- tai useampi ker-roksisia	56	—	—	56	116	—	1	117	15.0	—	—	2.2	19.6	—	[0.03]	3.7	100.0	—	—	100.0	99.1	—	0.9	100.0	

Taulukon ensi osasta näkyy, että, lukuunottamatta 6-kerroksisia kivirakennuksia ja 2-kerroksisia puurakennuksia, jotka viimeksi mainitut ovat tunnustavasti vähentyneet, rakennusten luku on absoluuttisesti lisääntynyt kaikissa aineryhmissä. Suhteelliset lisäysluvut näkyvät taulukon molemmista jälkimäisistä osista.

Lämmitettävien rakennusten keskiuusuuruus huoneluulla ilmaistuna. Rakennusten suuruutta huoneluulla mitattaessa huomaa helposti, että kehitys tässä suhteessa ei ole erittäin nopeasti mennyt eteenpäin. Jokaisen asuinrakennuksen osalle tuli nimittäin keskimäärin 1890 7.71 huonetta, 1900 8.3 huonetta, 1910 8.9 huonetta. Lisäys siis 1900 oli 0.59 ja 1910 vain 0.01 suurempi eli siis 0.6.

Missä määrin rakennusten keskimääräisessä suuruudessa oli eroavaisuuksia eri osissa kaupunkia ja mitä eroavaisuuksia oli eri rakennusaineesta rakennettujen rakennusten suuruudessa huomattavissa kuin myöskin, missä määrin rakennusten keskiuusuuruus viime vuosikymmenellä on eri kaupunginosissa ollut muutosten alainen, tämä kaikki käy ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Keskimäärin huoneita lämmitettävää rakennusta kohti				
	Kivirakennuksissa.	Kivipuorakennuksissa.	Puurakennuksissa.	Kaikissa rakennuksissa.	
				1910.	1900.
A. Kaupungin rajain sisällä.					
a) Kaupungin aseman alueella.					
1. Kosken länsipuolella.					
Ensimmäinen kaupunginosa.....	4.8	31.0	8.6	7.2	7.3
Toinen »	16.5	23.3	9.8	12.6	10.4
Kolmas »	25.6	21.4	10.0	15.0	10.9
Neljäs »	6.4	12.5	9.9	9.5	9.6
Viides »	9.0	24.8	12.0	11.9	11.3
Kuudes »	16.9	27.0	12.4	14.7	13.3
Kahdeksas »	4.0	—	6.5	5.8	5.3
Yhteensä	13.8	23.6	10.2	11.6	9.9
2 Kosken itäpuolella.					
Yhdeksäs kaupunginosa	3.3	—	7.6	6.5	6.0
Kymmenes »	18.3	28.3	8.6	10.4	8.5
Yhdestoista »	18.6	26.4	13.4	15.4	12.3
Kahdestoista »	10.5	18.3	13.1	12.7	8.5
Kolmastoista »	2.0	—	4.1	3.9	—

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Keskimäärin huoneita lämmitettävää rakennusta kohti.				
	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksissa.	Kaikissa rakennuksissa.	
				1910.	1900.
Neljästoista kaupunginosa	5.1	23.2	14.1	13.7	6.9
Viidestoista »	5.3	7.0	13.2	11.0	10.6
Kuudestoista »	8.6	21.7	12.5	12.2	11.6
Seitsemästoista »	27.4	10.0	8.4	16.9	—
Yhteensä	9.8	22.1	10.8	11.0	9.0
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.					
Kosken länsipuolella	13.4	—	4.4	7.2	?
» itäpuolella	5.2	9.0	4.6	4.9	?
Yhteensä	7.1	9.0	4.5	5.5	?
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.					
Pispala	2.8	6.6	3.4	3.5	3.4
Järvensivu	2.2	5.7	3.3	3.3	3.0
Yhteensä	2.5	6.5	3.4	3.4	3.3
Koko laskualueella	11.4	19.1	7.9	8.9	8.3

Taulukon jälkiosasta näkyy, että rakennusten keskisuuruus on sangen runsaasti kasvanut neljännessätoista kaupunginosassa sekä varsin huomattavasti myöskin kahdennessatoista ja kolmannessa kaupunginosassa. Sitä vastoin on lämmitettävien rakennusten keskisuuruus hiukan pienentynyt ensimmäisessä ja neljännessä kaupunginosassa.

Lämmitettävien huoneiden luku ja kerrosasema. Rakennustoiminnan laatu ja laajuus sekä siinä viime vuosikymmenellä tapahtuneet muutokset käyvät ilmi seuraavista huoneiden lukua ja jakaantumista rakennusaineen mukaan osoittavista tiedoista.

	Lämmitettäviä huoneita koko laskualueella.					
	Kiviseinäisiä.		Puuseinäisiä.		Yhteensä.	
		%		%		%
1880	390	5.4	6 906	94.6	7 296	100
1890	1 122	10.4	9 697	89.6	10 819	100
1900	4 131	19.2	17 371	80.8	21 502	100
1910	8 260	29.0	20 271	71.0	28 531	100

Lisäys oli siis seuraava.

		Lämmitettäviä huoneita koko laskualueella:					
		Kiviseinäisiä.		Puuseinäisiä.		Yhteensä.	
		%		%		%	
1880/90	732	187.7	2 791	40.4	3 523	48.3
1890/1900	3 009	268.2	7 674	79.1	10 683	98.7
1900/1910	4 129	99.9	2 900	16.7	7 029	32.7

Jos tarkastaa kiviseinäisten huoneiden prosenttilukuja vuosilta 1880 ja 1910, niin huomaa, että kiviseinäisten huoneiden luku on tällä ajanjaksolla kasvanut enemmän kuin viisinkertaisesti, kun sen sijaan puuseinäisten huoneiden luku on suhteellisesti samassa määrin vähentynyt.

Rakennusten lisäysluvuista näkyy, että sekä kivi- että puuseinäisten huoneiden luku on vuosikymmenestä toiseen lisääntynyt. Eri vuosikymmeninä ei lisääntyminen kuitenkaan ole ollut yhtä suuri. Kiviseinäisten huoneiden luku nousi sängen voimakkaasti 1880—1890, mutta vieläkin voimakkaammin seuraavalla vuosikymmenellä, mikä seikka osoittaa, että rakennustoiminta vuosina 1890—1900 oli sängen vilkas. Myöskin puuseinäisten huoneiden luku tällä ajalla lisääntyi lähes puolella. Seuraavana vuosikymmenenä, 1900—1910, on lisääntyminen sekä kivi- että puuseinäisten huoneitten luvussa ollut monin verroin pienempi.

Millaisia muutoksia huoneiden luvussa ja niiden välisissä lukusuhteissa vuosina 1900—1910 eri kaupunginosissa on tapahtunut, näkyy alla olevasta taulukosta. Huomattava kuitenkin on, että 1910 vuoden kiinteistö- ja rakennuslaskussa ei ole saatu varmoja lukuja kolmanneltatoista ja seitsemänneltatoista kaupunginosasta eikä kaupunkiin yhdistetystä, kosken itäpuolisesta alueesta, joten nämä tiedot taulukosta puuttuvat. Koko laskualueen loppusummat ovat kuitenkin oikeat, joten taulukosta saa kokonaiskäsityksen kaupungin huoneluvun lisääntymisestä puheenalaisella ajanjaksolla.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lisäys tai vähennys (—) lämmitettävien huoneiden laivassa vv. 1900—1910.						100 lämmitettävästä huoneesta kussakin kaupunginosassa oli.				
	Absoluuttisesti.			Prosentteissa.			Kiviseinien sisällä.		Puuseinien sisällä.		
	Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.	Yhteensä.	Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.	Yhteensä.	1900 ¹⁾ .	1910.	1900 ¹⁾ .	1910.	
A. Kaupungin rajain sisällä.											
a) Kaupungin aseman alueella.											
<i>1) Kosken länsipuolella.</i>											
Ensimmäinen kaupunginosa	78	1	79	28.9	0.1	7.5	25.7	30.8	74.3	69.2	
Toinen »	430	—100	330	54.1	—7.9	16.0	38.6	51.3	61.4	48.7	
Kolmas »	1 058	—27	1 031	132.3	—1.6	41.9	32.5	53.2	67.5	46.8	
Neljäs »	71	134	205	37.0	6.1	8.6	8.0	10.1	92.0	89.9	
Viides »	121	36	157	68.0	2.9	11.2	12.7	19.2	87.3	80.8	
Kuudes »	402	143	545	133.6	14.0	41.3	22.8	37.7	77.2	62.3	
Kahdeksas »	6	43	49	23.1	50.0	43.8	23.2	19.9	76.8	80.1	
Yhteensä	2 166	230	2 396	84.5	2.8	22.2	23.7	35.9	76.3	64.1	
<i>2) Kosken itäpuolella.</i>											
Yhdeksäs kaupunginosa ..	51	109	160	32.1	12.0	15.0	14.9	17.1	85.1	82.9	
Kymmenes » ..	287	124	411	162.1	12.7	35.6	15.3	29.6	84.7	70.4	
Yhdestoista » ..	172	—278	—106	34.6	—20.9	—5.8	27.2	38.9	72.8	61.1	
Kahdestoista » ..	288	—190	98	94.1	—16.5	6.7	21.0	38.1	79.0	61.9	
Kolmastoista ²⁾ » ..	—	—	—	—	—	—	—	3.0	—	97.0	
Neljästoista » ..	238	956	1 194	293.8	391.8	367.4	24.9	21.0	75.1	79.0	
Viidestoista » ..	184	382	566	283.1	40.3	55.9	6.4	15.8	93.6	84.2	
Kuudestoista » ..	116	173	289	87.9	11.9	18.2	8.3	13.2	91.7	86.8	
Seitsemästoista ²⁾ » ..	—	—	—	—	—	—	—	76.3	—	23.7	
Yhteensä	1 336	1 276	2 612	94.3	18.2	31.0	16.7	26.5	83.3	73.5	
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.											
Kosken länsipuolella Pyy- nikkinalue ja Viikinsaari	38	—113	—75	54.3	—59.2	—28.7	26.8	58.1	73.2	41.9	
Kosken itäpuolella ²⁾	—	—	—	—	—	—	—	42.1	—	57.9	
Yhteensä	—	—	—	—	—	—	—	47.8	—	52.2	

¹⁾ 1900 vuoden tiedoista jätetty pois Rautatiealue.

²⁾ 1910 vuoden tiedoista jätetty pois puuttuvien tietojen tähden kolmastoista ja seitsemästoista kaupunginosa sekä kaupungin aseman ulkopuolella oleva osa »Kosken itäpuolella».

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lisäys tai vähennys (—) lämmitettävien huoneiden luvussa vv. 1900—1910.						100 lämmitettävästä huoneesta kussakin kaupunginosassa oli.				
	Absoluuttisesti.			Prosentteissa.			Kiviseinien sisällä.		Puuseinien sisällä.		
	Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.	Yhteensä.	Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.	Yhteensä.	1900.	1910.	1900.	1910.	
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.											
Pispala.....	109	1 069	1 178	454.2	79.5	86.0	1.8	5.2	98.2	94.8	
Järvensivu.....	35	238	273	437.5	82.4	91.9	2.7	7.5	97.3	92.5	
Yhteensä	144	1 307	1 451	450.0	80.0	87.1	1.9	5.6	98.1	94.4	
Koko laskualueella	4 129	2 900	7 029	99.9	16.7	33.2	19.2	29.0	80.8	71.0	

Taulukosta näkyy, että kiviseinäisten huoneiden luku on kaikilla alueilla lisääntynyt, samoin puuseinäisten huoneiden luku muilla paitsi toisessa, kolmannessa, yhdennessätoista ja kahdennessätoista kaupunginosassa sekä kaupunkiin yhdistetyllä kosken länsipuolisella alueella, joissa osissa puuseinäisten luku on vähentynyt. Lukusuhteet käyvät tarkemmin ilmi taulukosta.

Erikseen kivi- ja erikseen puuseinäisten huoneiden luvun jakaantuminen eri kaupunginosien kesken vuonna 1910 käy ilmi seuraavasta taulukosta, josta myöskin näkyy kivi- ja puuseinäisten huoneiden keskinäinen suhde:

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 lämmitettävästä huoneesta kussakin kaupunginosassa oli lämmitettäviä huoneita:					
	Kiviseinien sisällä.		Puuseinien sisällä.		Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.
A. Kaupungin rajain sisällä.		%		%	%	%
a) Kaupungin aseman alueella.						
1) Kosken länsipuolella.						
Ensimmäinen kaupunginosa.....	348	4.2	783	3.9	30.8	69.2
Toinen ».....	1 225	14.9	1 164	5.7	51.3	48.7
Kolmas ».....	1 858	22.5	1 633	8.1	53.2	46.8
Neljäs ».....	263	3.2	2 331	11.5	10.1	89.9
Viides ».....	299	3.6	1 257	6.2	19.2	80.8
Kuudes ».....	703	8.5	1 162	5.7	37.7	62.3
Kahdeksas ».....	32	0.4	129	0.6	19.9	80.1
Yhteensä	4 728	57.3	8 459	41.7	35.9	64.1

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 lämmitettävästä huoneesta kussakin kaupunginosassa oli lämmitettäviä huoneita:					
	Kiviseinien sisällä.		Puuseinien sisällä.		Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.
		%		%	%	%
<i>2) Kosken itäpuolella.</i>						
Yhdeksäs kaupunginosa	210	2.5	1 018	5.0	17.1	82.9
Kymmenes »	464	5.6	1 101	5.4	29.6	70.4
Yhdestoista »	669	8.1	1 051	5.2	38.9	61.1
Kahdestoista »	594	7.2	964	4.8	38.1	61.9
Kolmastoista »	6	0.1	195	1.0	3.0	97.0
Neljästoista »	319	3.9	1 200	5.9	21.0	79.0
Viidestoista »	249	3.0	1 330	6.6	15.8	84.2
Kuudestoista »	248	3.0	1 632	8.0	13.2	86.8
Seitsemästoista »	348	4.2	108	0.5	76.3	28.7
Yhteensä	3 107	37.6	8 599	42.4	26.5	73.5
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.						
Kosken länsipuolella	108	1.3	78	0.4	58.1	41.9
Kosken itäpuolella	141	1.7	194	1.0	42.1	57.9
Yhteensä	249	3.0	272	1.4	47.8	52.2
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.						
Pispala	133	1.6	2 414	11.9	5.2	94.8
Järvensivu	43	0.5	527	2.6	7.5	92.5
Yhteensä	176	2.1	2 941	14.5	5.6	94.4
Koko laskualueella	8 260	100.0	20 271	100.0	29.0	71.0

Kuten taulukosta näkyy, oli puuseinäisten huoneitten luku absoluuttisesti kiviseinäisten lukua suurempi kaikissa muissa kaupunginosissa, paitsi toisessa, kolmannessa ja seitsemännessätoista, joissa kaupunginosissa kiviseinäisten huoneiden luku oli huomattavasti suurempi kuin puuseinäisten. Kaupungin rajain ulkopuolella oli kiviseinäisten huoneitten luku luonnollisesti varsin pieni verrattuna puuseinäisten lukuun.

Jos verrataan kerrosasemansa puolesta vuoden 1910 tietoja vuodelta 1900 oleviin lukuihin, ryhmittäytyivät huoneet seuraavasti:

H u o n e i t a:	1900		1910		Lisäys.	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Maakerroksessa	822	3.8	1 207	4.2	385	46.8
1. kerroksessa	18 628	86.6	22 499	78.9	3 871	20.8
2. »	1 477	6.9	3 155	11.1	1 678	113.6
3. »	354	1.7	1 030	3.6	676	191.1

Taulukosta huomaa, että kivirakennuksissa sijaitsevien huoneiden abso-luuttinen luku on lisääntynyt kaikissa kerroksissa. Kivi-puurakennuksissa sitä vastoin on maakerroksessa sijaitsevien huoneiden luku vähentynyt, samoin puurakennuksissa kolmanteen kerrokseen kuuluvien huoneiden luku.

Eri kaupunginosien kesken kuhunkin eri kerrokseen kuuluvien huoneiden luku jakaantui vuonna 1910 prosenteissa ilmaistuna seuraavasti.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 kuukin kerroksen lämmitettävästä huoneesta sijaitsi oheenmerkityissä kaupunginosissa:							Viitikerrok- sessa.
	Maakerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	
A. Kaupungin rajain sisällä.								
a) Kaupungin aseman alueella.								
<i>1) Kosken länsipuolella.</i>								
Ensimmäinen kaupunginosa	2.7	4.2	3.7	1.6	2.3	1.2	100.0	7.5
Toinen »	5.7	6.9	14.5	22.7	9.8	12.3	—	13.8
Kolmas »	10.8	9.3	19.7	31.9	54.2	64.9	—	7.5
Neljäs »	1.7	11.0	1.7	1.9	3.9	8.8	—	—
Viides »	5.2	6.0	3.8	1.5	—	—	—	2.5
Kuudes »	11.0	5.7	10.6	7.4	5.7	10.5	—	5.0
Kahdeksas »	—	0.6	0.4	0.1	0.3	—	—	2.5
Yhteensä	37.1	43.7	54.4	67.1	76.2	97.7	100.0	38.8
<i>2) Kosken itäpuolella.</i>								
Yhdeksäs kaupunginosa	4.1	4.8	2.4	1.0	1.3	0.6	—	—
Kymmenes »	6.4	5.3	5.3	8.6	5.2	—	—	17.5
Yhdestoista »	13.7	5.2	7.8	8.9	8.3	—	—	8.8
Kahdestoista »	10.4	5.0	7.9	5.4	0.5	—	—	1.2
Kolmastoista »	—	0.9	—	—	—	—	—	1.2
Neljästoista »	9.1	5.2	7.9	0.5	—	—	—	—
Viidestoista »	4.6	6.5	1.7	0.6	—	—	—	5.0
Kuudestoista »	5.7	7.6	2.7	1.9	—	—	—	—
Seitsemästoista »	2.0	1.1	3.4	4.1	7.8	—	—	—
Yhteensä	56.0	41.6	39.1	31.0	23.1	0.6	—	33.7
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.								
Kosken länsipuolella	0.6	0.5	1.4	1.5	0.2	—	—	5.0
» itäpuolella.....	0.7	1.2	1.5	0.4	0.5	1.7	—	2.5
Yhteensä	1.3	1.7	2.9	1.9	0.7	1.7	—	7.5

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 kunkin kerroksen lämmitettävästä huoneesta sijaitsi oheenmerkityissä kaupunginosissa:							
	Maakerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	Vinttikerrok- sessa.
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Pispala	4.3	10.6	3.3	—	—	—	—	15.0
Järvensivu	1.3	2.4	0.3	—	—	—	—	5.0
Yhteensä	5.6	13.0	3.6	—	—	—	—	20.0
Koko laskualueella	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Taulukosta näkyy, että maakerroksessa oli suhteellisesti enimmäkseen huoneita yhdennessätoista, kuudennessa ja kolmannessa kaupunginosassa. Varsinaisissa asuntokerroksissa 1—3 sijaitsevia huoneita oli suhteellisesti runsaimmin kolmannessa, toisessa ja kuudennessa kaupunginosassa. Mitä tulee 4. ja 5. kerroksen huoneisiin, tulevat siinä ensimmäisiksi kolmas, toinen ja viides kaupunginosa. Kuudennen kerroksen huoneista olivat kaikki (100 %) ensimmäisessä kaupunginosassa ja vinttikerroksen huoneista oli suhteellinen enemmistö kymmenennessä kaupunginosassa.

Vielä on syytä tarkastaa, paljonko prosentteissa ilmaistuna kuhunkin kaupunginosaan kuuluvista huoneista sijaitsi kussakin eri kerroksessa. Tämän valaisemiseksi esitettäköön seuraava taulukko.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 lämmitettävästä huoneesta samassa kaupunginosassa sijaitsi:							
	Maakerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	Vinttikerrok- sessa.
A. Kaupungin rajain sisällä.								
a) Kaupungin aseman alueella.								
<i>1) Kosken länsipuolella.</i>								
Ensimmäinen kaupunginosa	2.9	83.5	10.4	1.5	0.8	0.2	0.2	0.5
Toinen »	2.9	65.3	19.1	9.8	1.6	0.9	—	0.4
Kolmas »	3.7	59.7	17.8	9.4	6.0	3.2	—	0.2
Neljäs »	0.8	95.2	2.1	0.7	0.6	0.6	—	—
Viides »	4.0	87.3	7.6	1.0	—	—	—	0.1
Kuudes »	7.1	68.5	17.9	4.1	1.2	1.0	—	0.2
Kahdeksas »	—	90.1	7.5	0.6	0.6	—	—	1.2
Yhteensä	3.4	74.6	13.0	5.3	2.2	1.3	[0.01]	0.2

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 lämmitettävästä huoneesta samassa kaupunginosassa sijaitsi.							
	Maakerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	Vinttikerrok- sessa.
2) Kosken itäpuolella.								
Yhdeksäs kaupunginosa.....	4.1	88.5	6.1	0.8	0.4	0.1	—	—
Kymmenes »	4.9	76.5	10.7	5.7	1.3	—	—	0.9
Yhdestoista »	9.6	68.4	14.4	5.3	1.9	—	—	0.4
Kahdestoista »	8.0	72.3	15.9	3.6	0.1	—	—	0.1
Kolmastoista »	—	99.5	—	—	—	—	—	0.5
Neljästoista »	7.3	76.0	16.4	0.3	—	—	—	—
Viidestoista »	3.5	92.3	3.5	0.4	—	—	—	0.3
Kuudestoista »	3.7	90.7	4.5	1.1	—	—	—	—
Seitsemästoista »	5.3	55.3	23.7	9.2	6.5	—	—	—
Yhteensä	5.8	80.0	10.5	2.7	0.8	[0.08]	—	0.2
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.								
Kosken länsipuolella.....	3.8	62.4	23.1	8.0	0.5	—	—	2.2
» itäpuolella.....	2.4	80.3	14.0	1.2	0.6	0.9	—	0.6
Yhteensä	2.9	73.9	17.3	3.6	0.6	0.6	—	1.1
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Pispala.....	2.0	93.3	4.2	—	—	—	—	0.5
Järvensivu.....	2.8	94.9	1.6	—	—	—	—	0.7
Yhteensä	2.2	93.6	3.7	—	—	—	—	0.5
Koko laskualueella	4.2	78.9	11.1	3.6	1.4	0.6	[0.007]	0.2

Taulukosta käy ilmi, että huoneiden ryhmittyminen kerrosaseman mukaan on tuntuvasti erilainen eri kaupunginosissa. Niinpä yhdennessätoista kaupunginosassa lähes $\frac{1}{10}$ kaikista huoneista sijaitsi maakerroksessa, kun sen sijaan kahdeksannessa ja kolmannessatoista kaupunginosassa ei tässä kerroksessa ollut lainkaan huoneita. Mitä tulee vinttikerroksen huoneisiin, on merkille pantava, että Tampereella oli varsin vähän tässä kerroksessa olevia huoneita, enimmäkseen kahdeksannessa kaupunginosassa, mutta ei sielläkään enempää kuin 1.2 % kaupunginosan koko huoneluovusta.

Maa- ja ensimmäiseen kerrokseen kuuluvat huoneet on, kuten VI taulu- liitteestä näkyy, ryhmitetty kahteen ryhmään sen mukaan, oliko niiden lattian maanpinnan ala- vai yläpuolella. Edellisen ryhmän huoneita oli koko lasku- alueella yhteensä 1 438 eli 5 % laskualueen koko huoneluovusta. Maakerrok-

nessa niitä sijaitsi 981 eli 81.3 % maakerroksen kaikista huoneista ja ensimmäisessä kerroksessa 457 eli 2 % tämän kerroksen huoneluvusta.

Seuraava taulukko osoittaa eri kaupunginosien vastaavat luvut.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.											
	Kivirakennuksissa.		Kivi-puurakennuksissa.		Puurakennuksissa.		Kaikkiaan.				Yhteensä.	% kunkin kaupunginosan koko huoneluvusta.
	Maakerroksessa.	I. kerroksessa.	Maakerroksessa.	I. kerroksessa.	Maakerroksessa.	I. kerroksessa.	Maakerroksessa.	I. kerroksessa.	%	%		
A. Kaupungin rajain sisällä.												
a) Kaupungin aseman alueella.												
<i>1) Kosken länsipuolella.</i>												
Ensimmäinen kaupunginosa	22	27	—	2	8	—	30	90.9	29	3.1	59	5.2
Toinen »	59	10	—	22	3	1	62	89.9	33	2.1	95	4.0
Kolmas »	74	4	2	33	39	—	115	88.5	37	1.8	152	4.4
Neljäs »	1	18	—	—	17	—	18	90.0	18	0.7	36	1.4
Viides »	22	7	—	12	40	—	62	98.4	19	1.4	81	5.2
Knudes »	34	33	—	60	73	—	107	80.5	93	7.2	200	10.7
Kahdeksas »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	212	99	2	129	180	1	394	87.8	229	2.3	623	4.7
<i>2) Kosken itäpuolella.</i>												
Yhdeksäs kaupunginosa	3	9	—	—	29	—	32	64.0	9	0.8	41	3.3
Kymmenes »	32	3	—	—	32	—	64	83.1	3	0.3	67	4.3
Yhdestoista »	34	34	—	30	106	—	140	84.8	64	5.4	204	11.9
Kahdestoista »	51	4	—	34	60	—	111	88.8	38	3.4	149	9.6
Kolmastoista »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Neljästoista »	8	9	—	25	49	—	57	51.8	34	2.9	91	6.0
Viidestoista »	9	8	—	—	44	—	53	94.6	8	0.5	61	3.9
Kuudestoista »	14	12	2	17	50	—	66	95.7	29	1.8	95	5.1
Seitsemästoista »	10	—	—	—	14	—	24	100.0	—	—	24	5.3
Yhteensä	161	79	2	106	384	—	547	80.9	185	2.0	732	6.3
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.												
Kosken länsipuolella	1	—	—	—	1	—	2	28.6	—	—	2	1.1
» itäpuolella	4	2	1	—	1	—	6	75.0	2	0.7	8	2.4
Yhteensä	5	2	1	—	2	—	8	53.3	2	0.5	10	1.9

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.											
	Kivirakennuksissa.		Kivi-puurakennuksissa.		Puurakennuksissa.		Kaikkiaan.					% kunnin kaupunginosan koko huoneistusta.
	Maakerrokset.	I. kerroksessa.	Maakerrokset.	I. kerroksessa.	Maakerrokset.	I. kerroksessa.	Maakerrokset.	I. kerroksessa.	Yhteensä.			
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.							%		%			
Pispala.....	—	5	3	4	18	28	21	40.4	37	1.6	58	2.3
Järvensivu.....	—	3	—	—	11	1	11	68.8	4	0.7	15	2.6
Yhteensä	—	8	3	4	29	29	32	47.1	41	1.4	73	2.3
Koko laskualueella	378	188	8	239	595	30	981	81.3	457	2.0	1 438	5.0

Lämmitettävien huoneiden käyttö sekä eri käyttötarkoitukset. Vuoden 1910 kiinteistö- ja rakennuslasku osoittaa, että lämmitettävien huoneiden koko luku oli 28 531, josta summasta oli käytännössä 27 981 eli 98.1 % ja käyttämättömiä 550 eli 1.9 %. Vastaavat luvut vuodelta 1900 olivat seuraavat: koko summa 21 502, josta käytännössä 20 940 eli 97.4 % ja käyttämättömiä 562 eli 2.6 %.

Sen mukaan, kuuluivatko huoneet asuinhuoneisiin vai muihin, ne jakaantuivat käytettyjen ja käyttämättömien kesken seuraavasti:

	Käytettyjä.		Käyttämättömiä.	
	Absol.	%	Absol.	%
Asuinhuoneita	23 364	98.3	392	1.7
Muita	4617	96.7	158	3.3

Nämä seikat ilmenevät kaupunginalueittain seuraavasta taulukosta.

Alueet.	Käytettyjä.			Käyttämättömiä.			100 käytettyä huonetta kohti käyttämättömiä.		
	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.
A. Kaupungin rajain sisällä.									
a) Kaupungin aseman alueella.									
1. Kosken länsipuolella.....	10 596	2 422	13 018	137	32	169	1.3	1.3	1.3
2. » itäpuolella.....	9 831	1 665	11 496	120	90	210	1.2	5.4	1.8
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella	293	172	465	26	30	56	8.9	17.4	12.0
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	2 644	358	3 002	109	6	115	4.1	1.7	3.8
Yhteensä	23 364	4 617	27 981	392	158	550	1.7	3.4	2.0

Taulukko osoittaa, että absoluuttisesti enimminkin oli käyttämättömiä huoneita kosken itäpuolisella kaupungin alueella. Suhteellisesti enimminkin oli käyttämättömiä huoneita kuitenkin kaupungin rajain ulkopuolisella alueella johtuen ehkä siitä, että tällä alueella sijaitsi paljon vain kesällä asuttavia huviloita.

Huomattava seikka on tässä yhteydessä, että käyttämättömistä huoneista oli vuokrattuja 322 eli 58.5 % ja vuokraamattomia 228 eli 41.5 %. Helsingissä olivat vastaavat luvut 1 267 eli 25.7 % ja 3 655 eli 74.3 %. Vuokraamattomien huoneiden luku oli Tampereella 0.8 % kaikista lämmitettävistä huoneista, Helsingissä 4 %.

Näitä seikkoja Tampereella valaisee kaupunginalueittain tarkemmin seuraava taulukko.

A l u e e t.	Käyttämättömistä lämmitettävistä huoneista oli										Vuokraamattomia huoneita % lämmitettyjen huoneiden luvusta.
	Vuokrattuja.					Vuokraamattomia.					
	Asuinhuoneita.		Muita.	Yhteensä.	%	Asuinhuoneita.		Muita.	Yhteensä.	%	
	Koko vuoden	Kesällä				Koko vuoden	Kesällä				
A. Kaupungin rajain sisällä.											
a) Kaupungin aseman alueella.											
1. Kosken länsipuolella	28	10	10	48	28.4	98	1	22	121	71.6	0.9
2. » itäpuolella .	63	—	72	135	64.3	51	6	18	75	35.7	0.6
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella	8	16	24	48	85.7	—	2	6	8	14.3	1.5
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	5	85	1	91	79.1	19	—	5	24	20.9	0.8
Yhteensä	104	111	107	322	58.5	168	9	51	228	41.5	0.8

Mitä tulee käytettyihin huoneisiin, on tässä paikallaan tutkia niiden eri käyttötarkoituksia. Tässä suhteessa on syytä pitää silmällä eri kerroksia eri kaupungin osissa.

Seuraava taulukko osoittaa, mitenkä käytetyt lämmitettävät huoneet eri tarkoitusten mukaan ryhmittäivät, ilmaistuna prosenttiluvuin, eri kaupungin osien kesken.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Eri tarkoituksiin käytetyt lämmitettävät huoneet prosenteissa.					Lämmitettävät huoneet käyttö-tarkoituksensa mukaan prosenteissa.				
	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, verstaas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvi-lahuoneita.	Muita tarkoituksia varten.	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, verstaas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvi-lahuoneita.	Muita tarkoituksia varten.
A. Kaupungin rajain sisällä.										
a) Kaupungin aseman alueella.										
<i>1) Kosken länsipuolella</i>										
Ensimmäinen kaupunginosa	3.6	2.8	8.8	3.1	7.5	74.5	3.7	16.2	1.1	4.5
Toinen »	6.7	27.6	9.4	28.4	15.9	65.5	17.3	8.2	4.6	4.4
Kolmas »	11.8	19.7	9.4	20.1	8.1	81.6	8.7	5.8	2.3	1.6
Neljäs »	10.5	3.4	3.1	3.1	1.4	94.7	2.0	2.5	0.5	0.3
Viides »	6.0	2.6	2.4	5.7	5.0	90.8	2.5	3.2	1.4	2.1
Kuudes »	6.3	3.5	6.6	0.5	29.3	79.2	2.8	7.4	0.1	10.5
Kahdeksas »	0.5	0.1	1.3	—	—	80.8	1.3	17.9	—	—
Yhteensä	45.4	59.7	41.0	60.9	67.2	81.4	6.8	6.6	1.8	3.4
<i>2) Kosken itäpuolella.</i>										
Yhdeksäs kaupunginosa	4.5	2.7	5.7	1.3	1.8	85.7	3.3	9.6	0.4	1.0
Kymmenes »	5.9	3.4	2.4	1.6	6.2	90.3	3.3	3.3	0.4	2.7
Yhdestoista »	5.7	9.1	4.9	16.9	9.8	78.6	7.9	5.9	3.8	3.8
Kahdestoista »	4.9	10.1	7.9	14.6	2.4	74.7	9.8	10.7	3.7	1.1
Kolmastoista »	0.7	0.1	0.9	—	—	90.1	0.5	9.4	—	—
Neljästoista »	6.1	2.0	2.2	—	0.9	94.6	2.0	3.0	—	0.4
Viidestoista »	5.9	3.7	6.3	—	—	88.2	3.5	8.3	—	—
Kuudestoista »	7.2	4.8	4.9	1.0	1.5	90.0	3.8	5.5	0.2	0.5
Seitsemästoista »	1.2	0.8	3.1	1.8	4.5	67.5	3.7	18.4	2.0	8.4
Yhteensä	42.1	36.7	38.3	37.2	27.1	85.5	4.8	6.9	1.2	1.6
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.										
Kosken länsipuolella	0.4	0.3	2.5	—	0.3	60.1	2.8	35.7	—	1.4
Kosken itäpuolella	0.8	1.2	4.2	1.1	0.6	64.3	5.9	27.3	1.2	1.3
Yhteensä	1.2	1.5	6.7	1.1	0.9	63.0	4.9	29.9	0.9	1.3
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.										
Pispala	9.3	1.9	10.9	0.8	3.5	88.5	1.1	9.3	0.1	1.0
Järvensivu	2.0	0.2	3.1	—	1.3	86.2	0.5	11.7	—	1.6
Yhteensä	11.3	2.1	14.0	0.8	4.8	88.1	1.0	9.7	0.1	1.1
Koko laskualueella	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	83.5	5.3	7.4	1.4	2.4

Taulukon edellisestä osasta, joka osoittaa kunkin eri huoneryhmän jakaantumisen eri kaupunginosien ja niitä vastaavien alueiden kesken, käy ilmi, että asuinhuoneita oli enimmäks kolmannessa (11.8 %) ja sen jälkeen neljännessä kaupunginosassa. Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita taas oli enimmäks toisessa kaupunginosassa (27.6 %), joka muodostaa kaupungin liike-elämän keskuksen. Tehdas-, verstaas, y. m. s. huoneita taas oli enimmäks kaupungin rajain ulkopuolella, Pispalan alueella (10.9 %). Ravintola- ja kahvilahuoneita oli myöskin toisessa kaupunginosassa runsaimmin (28.4 %) ja sen jälkeen kolmannessa (20.1 %). Muita tarkoituksia, kuten opetus-, sivistys- ja virastotarkoituksia, varten käytettyjä huoneita oli enimmäks kuudennessa kaupunginosassa (29.3 %).

Taulukon jälkimäinen osa, josta käy ilmi eri tarkoituksiin käytettyjen huoneiden luku toisiinsa verrattuna kussakin kaupunginosassa, osoittaa, että asuinhuoneiden luku kaupunginosansa koko huonelukuun verraten oli suurin neljännessä kaupunginosassa (94.7 %), pienin kosken länsipuolisella, kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolisella alueella (60.1 %), sen jälkeen saman alueen kosken itäpuolisessa osassa (64.3 %). Myöskin toisessa ja seitsemännessätoista kaupunginosassa oli asuinhuoneiden luku verrattain pieni (65.5 ja 67.5 %).

Käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käyttötarkoituksen mukaan. Eri tarkoituksiin käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käy koko laskualueeseen nähden ilmi seuraavasta taulukosta.

Kerros.	Asuinhuoneita.		Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.		Tehdas-, verstaas- y. m. s. huoneita.		Ravintola- ja kahvilahuoneita.		Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten.		Yhteensä.	
		%		%		%		%		%		%
Maakerros	497	2.1	234	15.7	392	18.9	7	1.8	20	3.0	1 150	4.1
1. kerros	19 048	81.5	1 133	76.1	1 363	65.5	253	65.9	387	58.2	22 184	79.3
2. »	2 488	10.7	85	5.7	211	10.1	82	21.4	175	26.3	3 041	10.9
3. »	795	3.4	23	1.5	66	3.2	39	10.1	63	9.5	986	3.5
4. »	330	1.4	13	0.9	24	1.2	3	0.8	14	2.1	384	1.4
5. »	165	0.7	—	—	6	0.3	—	—	—	—	171	0.6
6. »	—	—	—	—	2	0.1	—	—	—	—	2	[0.01]
Vinttikerros	41	0.2	1	0.1	15	0.7	—	—	6	0.9	63	0.2
Yhteensä	23 364	100.0	1 489	100.0	2 079	100.0	384	100.0	665	100.0	27 981	100.0

Taulukosta näkyy, että asuinhuoneita sijaitsi maakerroksessa ainoastaan 2.1 %, kun sen sijaan toisen ryhmän huoneita sijaitsi 15.7 %, ja kolmannen

18.9 %. Neljännen ryhmän huoneita oli maakerroksessa ainoastaan 1.8 % ja viidennen 3 %, mikä onkin varsin luonnollista samoin kuin sekin, että muihin kuin asuntotarkoituksiin käytetyt huoneet etupäässä sijaitsivat alemmissä kerroksissa.

Viime vuosikymmenellä tapahtuneet muutokset eri tarkoituksiin käytettyjen huoneiden kerrosasemassa käyvät ilmi seuraavasta taulukosta.

Kerros.	100 käytetystä lämmitettävästä huoneesta kussakin kerroksessa oli:										
	Asuinhuoneita.		Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.		Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita.		Ravintola- ja kahvilahuoneita.		Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten.		Muita huoneita.
	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.	1910.	1900.
Maakerros	50.4	43.2	15.7	20.4	23.3	34.1	2.1	0.6	1.1	1.7	7.4
1. kerros	85.2	85.9	5.0	5.1	5.5	6.1	0.7	1.1	1.5	1.8	2.1
2. »	74.5	81.8	5.2	2.8	11.9	6.9	1.1	2.7	2.3	5.8	5.0
3. »	78.3	80.6	2.8	2.3	14.4	6.7	—	4.0	1.7	6.4	2.8
4. »	77.1	85.9	—	3.4	16.1	6.3	—	0.8	—	3.6	6.8
5. »	92.9	96.5	—	—	7.1	3.5	—	—	—	—	—
6. »	—	—	—	—	100.0	100.0	—	—	—	—	—
Vinttikerros	53.3	65.1	10.0	1.6	21.6	23.8	6.7	—	6.7	9.5	1.7
Yhteensä	82.9	83.5	5.4	5.3	6.9	7.4	0.8	1.4	1.5	2.4	2.5

Taulukossa eivät vuosien 1900 ja 1910 luvut ole täysin verrannollisia, sillä sarja »Muita huoneita» on jätetty 1910 vuoden laskussa pois.

Taulukko osoittaa, että asuinhuoneiden luku on varsin tuntuvasti vuosikymmenen kuluessa vähentynyt maakerroksessa, kun sen sijaan vinttikerroksessa, joka monessa suhteessa on asuinkerokseksi yhtä huono kuin maakerros, asuinhuoneiden suhteellinen luku on suuresti lisääntynyt. Kaikissa muissa kerroksissa, siis kerroksissa 1—5, on asuinhuoneiden luku lisääntynyt. Toisen ja kolmannen ryhmän maakerroksessa sijaitsevien huoneiden suhteellinen luku on myös huomattavasti kasvanut. Eri ryhmien ja eri kerrosten muuttuneet lukusuhteet käyvät ilmi taulukosta.

Lopuksi vielä katsaus niiden erilaisiin tarkoituksiin käytettyjen lämmitettävien huoneiden lukuun, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella. Tässä suhteessa antaa valaistusta seuraava taulukko.

Käyttötarkoitus.	Eri tarkoituksiin käytettyjä lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.					
	Maakerroksessa.		1. kerroksessa.		Yhteensä.	
		%		%		%
Asuinhuoneita	352	1.5	189	0.8	541	2.3
Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita	219	14.7	71	4.3	290	19.5
Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita	341	16.4	173	8.3	514	24.7
Ravintola- ja kahvilahuoneita	6	1.6	9	2.3	15	3.9
Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten	19	2.9	1	0.2	20	3.0
Yhteensä	937	3.3	443	1.6	1 380	4.9

Taulukko osoittaa, että asuinhuoneita, verrattuna muihin tarkoituksiin käytettyihin huoneisiin, oli suhteellisesti vähemmän sellaisia, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella, eli ainoastaan 2.3 %, joka luku muuten on täsmälleen yhtä suuri kuin vastaava luku Helsingissä. Enimmät puheenalaiseen luokkaan kuuluvista huoneista oli tehdas-, versta-, y. m. s. huoneita eli 24.7 %, kauppa-, konttori- ja varastohuoneryhmän ollessa seuraavana (19.5 %). Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten kuului tähän luokkaan 3 %.

Vaasa ¹⁾.

Ennen vuotta 1910 ei Vaasassa ole koskaan kiinteistö- ja rakennuslaskua toimitettu. Kaupungin kehityksestä eri ajanjaksoina ei näin ollen voida esittää vertailevia tietoja, vaan voidaan ainoastaan todeta tässä esiintyvät seikat vuoden 1910 laskun perusteella.

Tämä Vaasan ensimmäinen kiinteistö- ja rakennuslasku käsitti koko kaupunkiin yhdistetyn alueen sekä kaupungin rajojen ulkopuolelta Vetokannaksen, Huutomäen ja Smedsbygrindin alueen.

Pinta-ala ja asutustiheys. Vaasan laskualueen koko pinta-ala oli 4 161.70 ha, josta kaupungin aseman alueella oli 388.20 ha, nimittäin varsinaiseen kaupunkiin kuuluvaa 166.20 ha, Palosaaren 68.05 ha, Hietalahteen 7.04 ha ja Vaskiluotoon 146.91 ha. Varsinaiseen kaupunkiin kuuluvasta 166.20 ha:n alueesta oli rakennettuja tontteja ainoastaan 93.35 ha. Kaupunkiin yhdistettyä kaupungin aseman ulkopuolella olevaa aluetta oli 3 911.70 ha ja kaupungin rajain ulkopuolella n. 250 ha.

Huomioon ottaen ne eri seikat, joiden avulla asutustiheyttä koetetaan valaista, osoittautui tämä eri kaupunginalueisiin nähden seuraavanlaisiksi:

¹⁾ Koska Nikolainkaupunki-nimi muutettiin Vaasaksi vasta sen jälkeen, kun taulu liitettiin jo oli valmiiksi painettu, esiintyy näissä tauluissa vielä Nikolainkaupunki Vaasan asemasta.

Yhtä ha kohti koko alueesta oli lämmitettäviä huoneita 3, koko kaupungin aseman alueella 32 ja varsinaisessa kaupungissa 63. Asutustiheyttä koskevat vastaavat luvut olivat 5, 41 ja 79.

Eri kaupunginosiin ja niitä vastaaviin alueisiin nähden eri puolia valaisevat tiedot käyvät ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Pinta-ala ha.		1 hehtaaria kohti				
	Koko ala.	Rakennettu ala.	koko alaa.		rakennettua alaa.		
			Lämmitettäviä huoneita.	Asukkaita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Lämmitettäviä huoneita.	Asukkaita.
A. Kaupungin rajain sisällä.							
I. Kaupungin aseman alueella.							
<i>a) Varsinainen kaupunki.</i>							
Ensimmäinen kaupunginosa	16.28	6.45	50	29	4.19	127	72
Toinen »	19.43	11.32	61	47	4.24	105	81
Kolmas »	15.73	10.25	68	62	3.71	104	95
Neljäs »	15.09	9.38	83	122	5.22	133	196
Viides »	13.40	6.88	42	94	4.22	82	183
Kuudes »	13.83	8.14	84	86	4.67	143	147
Seitsemäs »	14.28	9.38	63	45	3.94	96	69
Kahdeksas »	24.70	16.65	79	124	8.59	117	184
Yhdeksäs »	13.81	5.63	43	97	8.70	107	238
Kymmenes »	8.54	4.04	52	75	4.95	110	158
Yhdestoista »	11.11	5.23	50	68	4.02	105	144
Yhteensä	166.20	93.35	63	79	5.35	112	140
<i>b) Palosaari</i>	68.05	17.73	20	33	10.55	78	126
<i>c) Hietalahki</i>	7.04	?	5	8	?	?	?
<i>d) Vaskiluoto</i>	146.91	8.30	3	3	4.34	48	59
Yhteensä kaupungin aseman alueella	388.20	119.38	32	41	6.09	103	133
II. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella	3 523.50	8.58	[0.2]	[0.2]	11.19	65	77
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	3 911.70	127.96	3	4	6.43	101	129
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.							
Vetokannas, Smedsbygrindin alue ja Huutomäki	250.00	?	5	11	?	?	?
Koko laskualueella	4 161.70		3	5			

Taulukko osoittaa, että, verrattaessa asukaslukua rakennettuun tonttialaan, asutustiheys oli suurin yhdeksännessä kaupunginosassa, pienin seitsemännessä. Rakennettuja kiinteistöjä oli rakennettua tonttialaa kohti enimminkin työväen asumalla Palosaarella, jossa siis tonttien keskimääräinen suuruus oli pienin.

Laskun tärkeimmät yleistulokset. Vaasassa vuonna 1910 toimitetun kiinteistö- ja rakennuslaskun tärkeimmät yleistulokset käyvät ilmi kaupunginosa myöten alla olevasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Absoluuttisesti.				Prosentteissa.			
	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia.		Lämmitettäviä huoneita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia.		Lämmitettäviä huoneita.
		Lämmittettyjä.	Lämmittämättömiä.			Lämmittettyjä.	Lämmittämättömiä.	
A. Kaupungin rajain sisällä.								
I. Kaupungin aseman alueella.								
<i>a) Varsinainen kaupunki.</i>								
Ensimmäinen kaupunginosa	27	56	29	816	2.5	3.4	2.0	5.8
Toinen »	48	101	57	1 187	4.5	6.1	3.9	8.4
Kolmas »	38	91	54	1 065	3.6	5.5	3.7	7.5
Neljäs »	49	116	60	1 247	4.6	7.0	4.0	8.8
Viides »	29	52	37	567	2.7	3.2	2.5	4.0
Kuudes »	38	77	40	1 167	3.6	4.7	2.7	8.3
Seitsemäs »	37	75	46	898	3.5	4.6	3.1	6.4
Kahdeksas »	143	200	150	1 947	13.5	12.2	10.1	13.8
Yhdeksäs »	49	59	50	600	4.6	3.6	3.4	4.2
Kymmenes »	20	38	27	443	1.9	2.3	1.8	3.1
Yhdestoista »	21	42	37	550	2.0	2.5	2.5	3.9
Yhteensä	499	907	587	10 487	47.0	55.1	39.7	74.2
<i>b) Palosaari</i>	187	243	310	1 384	17.6	14.8	21.0	9.8
<i>c) Hietalahti</i>	5	5	8	37	0.5	0.3	0.5	0.3
<i>d) Vaskiluoto</i>	36	65	76	399	3.4	3.9	5.1	2.8
Yhteensä kaupungin aseman alueella	727	1 220	981	12 307	68.5	74.1	66.3	87.1
II. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella								
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	823	1 354	1 170	12 865	77.5	82.2	79.1	91.0
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Vetokannas, Smedsbygrindin alue ja Huutomäki	239	293	309	1 270	22.5	17.8	20.9	9.0
Koko laskualueella	1 062	1 647	1 479	14 135	100.0	100.0	100.0	100.0

Taulukko osoittaa, että rakennettuja kiinteistöjä, lämmitettäviä ja lämmitämättömiä rakennuksia sekä myöskin lämmitettäviä huoneita oli enimmäkseen kahdeksannessa kaupunginosassa, vähimmin kymmenennessä. Tarkemmin näkyvät suhteet kaupungin eri osien ja alueitten välillä taulukosta.

Rakennettujen kiinteistöjen omistajat. Omistajiin nähden rakennetut kiinteistöt ryhmittäytyvät vuonna 1910 siten kuin seuraava taulukko osoittaa, johon on paitsi koko laskualue otettu erikseen kaupungin aseman alue, kaupunkiin yhdistetty, kaupungin aseman ulkopuolella oleva alue sekä kaupungin rajain ulkopuolinen alue.

Kiinteistön omistaja.	Rakennettuja kiinteistöjä.													
	Kaupungin rajain sisällä.										Kaupungin rajain ulkopuolella.		Koko laskualueella.	
	Kaupungin aseman alueella.				Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.		Yhteensä.							
	Varsinaisen kaupunki.	Muu alue.	Yhteensä.											
			%		%		%		%		%			
Yleinen laitos:														
Suomen valtio	23	3	26	3.6	3	3.1	29	3.5	—	—	29	2.7		
Venäjän »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Kaupunki	18	9	27	3.7	6	6.3	33	4.0	1	0.4	34	3.2		
Seurakunta	5	1	6	0.8	1	1.0	7	0.9	1	0.4	8	0.8		
Yhteensä	46	13	59	8.1	10	10.4	69	8.4	2	0.8	71	6.7		
Yhdyskunta tai yhtiö:														
Seura tai yhdistys	6	5	11	1.5	1	1.0	12	1.5	1	0.4	13	1.2		
Kiinteistöyhtiö	8	—	8	1.1	—	—	8	1.0	—	—	8	0.8		
Muu yhtiö	17	27	44	6.1	6	6.3	50	6.0	4	1.7	54	5.1		
Yhteensä	31	32	63	8.7	7	7.3	70	8.5	5	2.1	75	7.1		
Yksityinen henkilö:														
Teollisuuden harjoittaja ..	36	6	42	5.8	1	1.0	43	5.2	12	5.0	55	5.2		
Kuljetusliikkeen harjoittaja tai muu kulkulaitoksiin kuuluva	46	27	73	10.0	2	2.1	75	9.1	14	5.9	89	8.4		
Kauppiaa	36	16	52	7.2	17	17.7	69	8.4	6	2.5	75	7.0		
Muu kaupan alalla toimiva Julkisessa toimessa oleva tai vapaan elinkeinon harjoittaja	5	2	7	1.0	—	—	7	0.8	—	—	7	0.6		
31	1	32	4.4	3	3.1	35	4.3	5	2.1	40	3.8			

Kiinteistön omistaja.	Rakennettuja kiinteistöjä.											
	Kaupungin rajain sisällä.								Kaupungin rajain ulkopuolella.		Koko lasku-alueella.	
	Kaupungin aseman alueella.				Kaupunkiin yhdistetyillä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.							
	Varsinainen kaupunki.	Muu alue.	Yhteensä.						Yhteensä.			
Koroista tai eläkkeestä elävä.....	1	—	1	0.1	—	—	1	0.1	—	—	1	0.1
Leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua ammattia	48	28	76	10.4	13	13.6	89	10.8	17	7.1	106	10.0
Muu	217	103	320	44.0	42	43.8	362	44.0	131	54.8	493	46.4
Omistaja tuntematon	2	—	2	0.3	1	1.0	3	0.4	47	19.7	50	4.7
Yhteensä	422	183	605	83.2	79	82.3	684	83.1	232	97.1	916	86.2
Kaikkiaan	499	228	727	100.0	96	100.0	823	100.0	239	100.0	1 062	100.0

Taulukosta näkyy, että valtava enemmistö rakennettuja kiinteistöjä kuului yksityisille henkilöille, koko laskualueesta 86.2 %. Näistä oli sekalainen »muu» ryhmä suurin (46.4 %), kun sen sijaan koroista ja eläkkeestä elävien hallussa oli kiinteistöjä ainoastaan 1 eli 0.1 % kiinteistöjen koko luvusta.

Yleisille laitoksille kuuluvien kiinteistöjen luku oli huomattavan suuri, kaikkiaan 71 eli 6.7 %, kun esimerkiksi Tampereella vastaava luku oli vain 50 eli 3 %. Suomen valtion osalle tuli Vaasassa tästä luvusta 29 kiinteistöä, loput olivat kaupungin ja seurakunnan.

Yhdyskuntien ja yhtiöitten omistamien kiinteistöjen luku sitä vastoin oli varsin vähäinen, ainoastaan 7.1 % koko laskualueen kiinteistöistä. Tämä johtuu siitä että kaupungissa oli enimmäkseen vain pieniä puutaloja, jotka yksityisten voimilla on varsin helposti aikaansaattavissa.

Mitä tulee eri omistajaluokkien kiinteistöjen jakaantumiseen eri kaupunginalueiden kesken, käy se lähemmin ilmi taulukosta. K

Rakennettujen kiinteistöjen viimeisen omistuksen pituus. Vuoden 1910 kiinteistö- ja rakennuslaskussa kerättiin, kuten jo mainittu. tietoja siitä ajasta, jolloin kiinteistö oli joutunut viimeisen omistajan haltuun. Tästä seikasta antaa seuraava taulukko yleispiirteisen kuvan.

Aika, jolloin kiinteistö oli joutunut viimeisen omistajan haltuun.	Rakennettuja kiinteistöjä.											
	Kaupungin rajain sisällä.							Kaupungin rajain ulkopuolella.	Koko lasku-alueella.			
	Kaupungin aseman alueella.			Yhteensä.	Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalta alueella.	Yhteensä.						
	Varsinaisen kaupunki.	Muu alue.	Yhteensä.									
			%		%		%		%		%	
1810 tai sitä ennen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1811—50	—	—	—	—	2	2.1	2	0.2	*	—	2	0.2
1851—60	6	4	10	1.4	—	—	10	1.2	1	0.4	11	1.0
1861—70	23	8	31	4.3	5	5.2	36	4.4	4	1.7	40	3.8
1871—80	31	23	54	7.4	6	6.3	60	7.3	6	2.5	66	6.2
1881—90	65	49	114	15.7	8	8.3	122	14.8	5	2.1	127	12.0
1891—1900	124	51	175	24.1	22	22.9	197	23.9	57	23.9	254	23.9
1901—05	54	27	81	11.1	15	15.6	96	11.7	78	32.6	174	16.4
1906—10	177	56	233	32.0	23	24.0	256	31.1	88	36.8	344	32.4
Vuosi tuntematon	19	10	29	4.0	15	15.6	44	5.4	—	—	44	4.1
Yhteensä	499	228	727	100.0	96	100.0	823	100.0	239	100.0	1 062	100.0

Taulukko osoittaa, että huomattavan suuren osan kaupungin eri alueiden kiinteistöjen omistus johtui viime vuosikymmenen jälkipuoliskolta. Näistä kiinteistöistä oli kaupungin aseman alueella 32 %, kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin ulkopuolisella alueella 24 % ja kaupungin rajain ulkopuolella 36.8 % sekä koko laskualueella 32.4 %. Aikaisimmalta taulukkoon merkityltä ajanjaksoilta ei tiettävästi ole peräisin yhtään omistusta. Eri ajanjaksoilta johtuvat kiinteistöjen omistukset ryhmittivät kiinteistön omistajien kesken seuraavasti:

Omistaja.	Kiinteistöjen luku, joiden omistus johtui alla mainituilta vuosilta:								Yhteensä rakennettuja kiinteistöjä.				
	1810 tai sitä ennen.	1811—50	1851—80	1881—90	1891—1900	1901—10	Vuosi tuntematon.						
Yleinen laitos:	%	%	%	%	%	%	%						
Suomen valtio	—	—	11	37.9	10	34.5	5	17.2	2	6.9	1	3.5	29
Venäjän »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kaupunki	—	—	—	—	—	—	2	5.9	1	2.9	31	91.2	34
Seurakunta	—	—	1	12.5	—	—	2	25.0	3	37.5	2	25.0	8
Yhteensä	—	—	12	16.9	10	14.1	9	12.7	6	8.5	34	47.8	71

Omistaja.	Kiinteistöjen luku, joiden omistus johtui alla mainituilta vuosilta:								Yhteensä rakennettuja kiinteistöjä.
	1810 tai sitä ennen.	1811—50	1851—80	1881—80	1891—1900	1901—10	Vuosi tuntematon.		
	%	%	%	%	%	%	%	%	
Yhdyskunta tai yhtiö:									
Seura tai yhdistys	—	—	2 15.4	2 15.4	3 23.1	5 38.5	1 7.6	13	
Kiinteistöyhtiö	—	—	—	1 12.5	—	7 87.5	—	8	
Muu yhtiö	—	—	4 7.4	5 9.3	22 40.7	21 38.9	2 3.7	54	
Yhteensä	—	—	6 8.0	8 10.7	25 33.3	33 44.0	3 4.0	75	
Yksityinen henkilö:									
Teollisuudenharjoittaja....	—	—	6 10.9	8 14.6	13 23.6	28 50.9	—	55	
Kuljetusliikkeen harjoittaja tai muu kulkulaitoksiin kuuluva	—	—	19 21.3	14 15.7	15 16.9	41 46.1	—	89	
Kauppiaa	—	—	10 13.3	7 9.3	20 26.7	32 42.7	6 8.0	75	
Muu kaupan alalla toimiva Julkisessa toimessa oleva tai vapaan elinkeinon harjoittaja	—	—	—	—	1 14.3	6 85.7	—	7	
Koroista tai eläkkeestä elävä	—	—	1 2.5	3 7.5	15 37.5	21 52.5	—	40	
Leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua am- mattia	—	—	—	—	—	1 100.0	—	1	
Muu	—	—	1 0.9	23 21.7	16 15.1	27 25.5	39 36.8	106	
Omistaja tuntematon	—	—	1 0.2	39 7.9	57 11.6	119 24.1	276 56.0	493	
Yhteensä	—	—	2 0.2	99 10.8	109 11.9	220 24.0	479 52.3	7 0.8	
Kaikkiaan	—	—	2 0.2	117 11.0	127 12.0	254 23.9	518 48.8	44 4.1	

Huomattava seikka on, että ajanjaksolla 1811—50 omistajansa haltuun joutuneita kiinteistöjä oli ainoastaan 2; molemmat kuuluivat yksityisille. Seuraavassa ryhmässä oli Suomen valtiolla 11 kiinteistöä, seurakunnalla vain 1, kun sitä vastoin yksityisillä henkilöillä oli 99 kiinteistöä. Luultavasti jo varsin aikaisin on myöskin kaupungille kuulunut kiinteistöjä, vaikkakaan sitä ei taulukosta näy, sillä kokonaista 31 kaupungin omistamaa kiinteistöä oli sellaisia, joista ei tiedetä, milloin ne ovat kaupungin omiksi joutuneet. Yhtiöitten kiinteistöt ovat sängen tuntuvasti lisääntyneet ajanjaksolla 1891—1900, kun taasen yksityiset ovat hankkineet enimmäkseen kiinteistöjä seuraavalla eli viimeisellä vuosikymmenellä.

Rakennusten käyttötarkoitus. Vuodelta 1910 olevien tietojen mukaan jaakaantuivat lämmitettävät ja lämmittämättömät rakennukset eri kaupungin-
osien ja alueiden kesken suhdeluvuin ilmaistuna seuraavan taulukon osoit-
malla tavalla.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 rakennuksesta oli:		100 lämmitettävää rakennusta kohti lämmittämättömiä rakennuksia.	Lämmitettäviä huoneita keskimäärin lämmitettävää rakennusta kohti.
	lämmitettäviä.	lämmittämättömiä.		
A. Kaupungin rajain sisällä.				
I. Kaupungin aseman alueella.				
<i>a) Varsinainen kaupunki.</i>				
Ensimmäinen kaupunginosa.	65.9	34.1	51.8	28.1
Toinen »	63.9	36.1	56.4	20.8
Kolmas »	62.8	37.2	59.3	19.7
Neljäs »	65.9	34.1	51.7	20.8
Viides »	58.4	41.6	71.2	15.3
Kuudes »	65.8	34.2	51.9	29.2
Seitsemäs »	62.0	38.0	61.3	19.5
Kahdeksas »	57.1	42.9	75.0	13.0
Yhdeksäs »	54.1	45.9	84.7	12.0
Kymmenes »	58.5	41.5	71.1	16.4
Yhdestoista »	53.2	46.8	88.1	14.9
Yhteensä	60.7	39.3	64.7	17.9
<i>b) Palosaari</i>	43.9	56.1	127.6	4.5
<i>c) Hietalahti</i>	38.5	61.5	160.0	4.6
<i>d) Vaskiluoto</i>	46.1	53.9	116.9	5.3
Yhteensä kaupungin aseman alueella	55.4	44.6	80.4	12.5
II. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella	41.5	58.5	141.0	3.0
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	53.6	46.4	86.4	11.0
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.				
Vetokannas, Smedsbygrindin alue ja Huutomäki	48.7	51.3	105.5	4.1
Koko laskualueella	52.7	47.3	89.8	9.6

Taulukon ensimmäiset lukusarjat osoittavat, että lämmitettävät rakennukset olivat enemmistönä varsinaisen kaupungin alueella kaikissa kaupunginosissa. Palosaarella, Hietalahdessa ja Vaskiluodossa sen sijaan muodostivat lämmittämättömät rakennukset enemmistön. Sama oli asianlaita kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolisella sekä kaupungin rajain ulkopuolella olevalla alueella.

Viimeisestä lukusarjasta näkyy, että varsinkin laitakaupungeissa lämmittämättömien rakennusten merkitys lämmitettävien rinnalla oli varsin tärkeä.

Rakennusten rakennusaine. Erilaisten rakennusten luku jakaantui koko laskualueeseen nähden rakennusaineen mukaan seuraavasti:

	Kivi- rakennuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puu- rakennuksia.
Lämmitettäviä	199 eli 12.1 %	8 eli 0.5 %	1 440 eli 87.4 %
Lämmittämättömiä	72 » 4.9 »	14 » 0.9 »	1 393 » 94.2 »
Yhteensä	271 eli 8.7 %	22 eli 0.7 %	2 833 eli 90.6 %

Kun toisistaan erotetaan kaupungin aseman alue, kaupunkiin yhdistetty, sen rajain sisäpuolella oleva alue sekä kaupungin rajain ulkopuolella oleva alue, saadaan seuraavat luvut:

	Kivi- rakennuksia.		Kivi-puu- rakennuksia.		Puu- rakennuksia.	
	Absol.	%	Absol.	%	Absol.	%
<i>Lämmitettäviä</i>						
Kaupungin aseman alueella .	185	15.2	6	0.6	1 029	94.3
Kaupunkiin yhdistetyllä muulla alueella	8	5.9	1	0.7	125	93.4
Kaupungin rajain ulkopuo- lella	6	2.1	1	0.3	286	97.6
<i>Lämmittämättömiä</i>						
Kaupungin aseman alueella .	50	5.1	2	0.2	929	94.7
Kaupunkiin yhdistetyllä muulla alueella	18	9.5	10	5.3	161	85.2
Kaupungin rajain ulkopuo- lella	4	1.3	2	0.6	303	98.1

Rakennusaineen mukainen rakennusten ryhmitys käy ilmi yksityiskohtaisesti liitetauluista IV A ja IV B.

Seuraava taulukko osoittaa prosenteissa, miten eri aineesta rakennetut rakennukset jakaantuvat eri kaupunginalueiden kesken.

Lämmitettäviä rakennuksia.	Rakennukset ryhmitettyinä rakennusai- neen mukaan %.		
	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puura- kennuksia.	Puuraken- nuksia.
A. Kaupungin rajain sisällä:			
a) Varsinainen kaupunki	17.3	0.7	82.0
b) Palosaari	7.3	—	92.2
c) Hietalahti	—	—	100.0
d) Vaskiluoto	13.8	—	86.2

	Rakennukset ryhmitettyinä rakennusai- neen mukaan %.		
	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puura- kennuksia.	Puuraken- nuksia.
II. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulko- puolella olevalla alueella	14.3	0.5	85.2
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	2.1	0.3	97.6
Yhteensä	12.1	0.5	87.4
Lämmittämättömiä rakennuksia.			
A. Kaupungin rajain sisällä:			
a) Varsinainen kaupunki	6.8	0.3	92.9
b) Palosaari	2.3	—	97.7
c) Hietalahti	12.5	—	87.5
d) Vaskiluoto	2.6	—	97.4
II. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulko- puolella olevalla alueella	9.5	5.3	85.2
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	1.3	0.6	98.1
Yhteensä	4.9	0.9	94.2

Lämmitettävien rakennusten kerroksissa ilmoitettu korkeus. Lämmitettävien rakennusten korkeussuhteet käyvät kaupunginalueittain ilmi seuraavasta taulukosta.

A l u e.	Kivirakennuksia.							Kivi- puuraken- nuksia. 2 kerrok- sisia.	Puurakennuksia.				Yhteensä.
	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.	4-kerroksisia.	5-kerroksisia.	6-kerroksisia.	Yhteensä.		1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.	Yhteensä.	
A. Kaupungin rajain sisällä.													
I. Kaupungin aseman alueella.													
a) Varsinainen kaupunki..	84	51	15	6	1	—	157	6	609	135	—	744	907
b) Palosaari	14	3	1	1	—	—	19	—	177	47	—	224	243
c) Hietalahti	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	5	5
d) Vaskiluoto	6	2	1	—	—	—	9	—	44	12	—	56	65
II. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella	2	6	—	—	—	—	8	1	117	8	—	125	134
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	5	1	—	—	—	—	6	1	221	65	—	286	293
Koko laskualueella	111	63	17	7	1	—	199	8	1 172	268	—	1 440	1 647

A l u e.	Kivirakennuksia.						Kivi- puuraken- nuksia.	Puurakennuksia.				Yhteensä.
	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.	4-kerroksisia.	5-kerroksisia.	6-kerroksisia.	Yhteensä.	2-kerrok- sisia.	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.	
A. Kaupungin rajain sisällä.												
I. Kaupungin aseman alueella.	%											
a) Varsinainen kaupunki	53.5	32.5	9.6	3.8	0.6	—	100.0	100.0	81.9	18.1	—	100.0
b) Palosaari	73.7	15.7	5.3	5.3	—	—	100.0	—	79.0	21.0	—	100.0
c) Hietalahti	—	—	—	—	—	—	100.0	—	80.0	20.0	—	100.0
d) Vaskiluoto	66.7	22.2	11.1	—	—	—	100.0	—	78.6	21.4	—	100.0
II. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella	25.0	75.0	—	—	—	—	100.0	100.0	93.6	6.4	—	100.0
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	83.3	16.7	—	—	—	—	100.0	100.0	77.3	22.7	—	100.0
Koko laskualueella	55.8	31.7	8.5	3.5	0.5	—	100.0	100.0	81.4	18.6	—	100.0

Taulukosta näkyy, että Vaasassa kivirakennuksetkin olivat varsin mataloita, sillä niistä oli 84 eli 53.5 % yksikerroksisia, kun sen sijaan 5-kerroksisia rakennuksia oli vain yksi. Kivi-puurakennuksia kaupungissa oli perin vähän, koko laskualueella ainoastaan 8, joista varsinaisessa kaupungissa 6. Runsaana enemmistönä kaupungissa olivat yksikerroksiset puurakennukset, joten kaupunki oli puukaupungin luontoista ja varsin matalaa.

Koska tietojen puutteessa ei vertailun kautta voida saada selville kaupungin kehitystä tässä suhteessa eri ajanjaksojen välillä, esitettäköön seuraava taulukko osoittamaan, miten erikerroksisten rakennusten luku vuonna 1910 jakaantui eri rakennusainecesta olevien rakennusten kesken sekä paljonko kunkin kerrosryhmän osalle tuli 100 lämmitettävästä rakennuksesta.

Kerros-luku.	Lämmitettäviä rakennuksia.				%				100 lämmitettävästä rakennuksesta kussakin kerrosryhmittäessä.			
	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puura- kennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puura- kennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puura- kennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.
1-kerroksisia	111	—	1 172	1 283	55.8	—	81.4	77.9	8.7	—	91.3	100.0
2- »	63	8	268	339	31.7	100.0	18.6	20.6	18.6	2.4	79.0	100.0
3- »	17	—	—	17	8.5	—	—	1.0	100.0	—	—	100.0
4- »	7	—	—	7	3.5	—	—	0.4	100.0	—	—	100.0
5- »	1	—	—	1	0.5	—	—	0.1	100.0	—	—	100.0
6- »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100.0
Yhteensä	199	8	1 440	1 647	100.0	100.0	100.0	100.0	12.1	0.5	87.4	100.0
2-tai useampikerroksisia	88	8	268	364	44.2	100.0	18.6	22.1	24.2	2.2	73.6	100.0
3- » »	25	—	—	25	12.5	—	—	1.5	100.0	—	—	100.0

Lämmitettävien rakennusten keskisuuruus huoneluulla ilmaistuna. Rakennusten suuruutta tarkastettaessa saadaan seuraavasta taulukosta yleispiirteinen kuva, missä määrin rakennusten keskimääräisessä suuruudessa oli eroavaisuuksia eri osissa kaupunkia ja eri rakennusaineesta rakennettujen rakennusten kesken sekä mikä oli huoneluulla määrättyä rakennusten keskisuuruus eri kaupunginosissa.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Keskimäärin huoneita lämmitettävää rakennusta kohti.			
	Kiviraken- nuksissa.	Kivi-puura- kennuksissa.	Puuraken- nuksissa.	Kaikissa ra- kennuksissa.
A. Kaupungin rajain sisällä.				
I. Kaupungin aseman alueella.				
<i>a) Varsinainen kaupunki.</i>				
Ensimmäinen kaupunginosa	19.3	—	11.3	14.6
Toinen »	11.8	—	11.7	11.8
Kolmas »	11.7	18.0	11.6	11.7
Neljäs »	5.2	24.0	12.3	10.8
Viides »	1.3	7.0	11.3	10.9
Kuudes »	23.3	—	13.5	15.2
Seitsemäs »	23.5	29.0	9.7	12.0
Kahdeksas »	7.2	20.0	10.0	9.7
Yhdeksäs »	4.0	—	10.4	10.2
Kymmenes »	12.5	—	11.6	11.7
Yhdestoista »	14.7	8.0	12.8	13.1
Yhteensä	12.8	17.7	11.3	11.6

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Keskimäärin huoneita lämmitettävää rakennusta kohti.			
	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksissa.	Kaikissa rakennuksissa.
b) <i>Palosaari</i>	7.5	—	5.5	5.7
c) <i>Hietalahti</i>	—	—	7.4	7.4
d) <i>Vaskiluoto</i>	7.1	—	6.0	6.1
Yhteensä kaupungin aseman alueella	12.0	17.7	9.7	10.1
II. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella	14.3	33.3	3.3	4.2
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	12.0	19.9	9.0	9.5
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.				
Vetokannas, Smedsbygrindin alue ja Huutomäki	4.2	6.0	4.3	4.3
Koko laskualueella	11.8	18.1	8.1	8.6

Taulukko osoittaa, että rakennusten keskimääräinen suuruus varsinaisessa kaupungissa oli suurin kuudennessa kaupunginosassa (15.2 %), pienin kahdeksannessa. Koko kaupungin alueista on Palosaarella rakennusten keskimääräinen suuruus pienin.

Jos rakennusaineen puolesta erilaisten rakennusten keskisuuruutta eri kaupunginosissa tarkastaa, huomaa taulukosta, että kivi-puurakennusten keskimääräinen suuruus oli huomattavasti suurempi kuin muiden aineryhmien rakennusten. Keskimääräisen suuruuden puolesta tätä rakennusryhmää lähinnä olivat kivirakennukset, joten siis puurakennukset tässä suhteessa jäävät viimeiselle sijalle.

Lämmitettävien huoneiden luku ja kerrosasema. Miten erikseen kivi- ja erikseen puuseinäisten huoneiden luku jakaantui eri kaupunginosien ja niitä vastaavien alueiden kesken, näkyy seuraavasta taulukosta, josta myöskin käy ilmi kivi- ja puuseinäisten huoneiden keskinäinen suhde.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lämmitettäviä huoneita 100 lämmitettävästä huoneesta kussakin kaupunginosassa oli					
	Kiviseinien sisällä.		Puuseinien sisällä.		Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.
		%		%	%	%
A. Kaupungin rajain sisällä.						
I. Kaupungin aseman alueella.						
<i>a) Varsinainen kaupunki.</i>						
Ensimmäinen kaupunginosa	449	17.5	367	3.2	55.0	45.0
Toinen »	319	12.4	868	7.5	26.9	73.1
Kolmas »	274	10.7	791	6.8	25.7	74.3
Neljäs »	167	6.5	1 080	9.3	13.4	86.6
Viides »	14	0.6	553	4.8	2.5	97.5
Kuudes »	324	12.6	843	7.3	27.8	72.2
Seitsemäs »	283	11.0	615	5.3	31.5	68.5
Kahdeksas »	177	6.9	1 770	15.3	9.1	90.9
Yhdeksäs »	13	0.5	587	5.1	2.2	97.8
Kymmenes »	26	1.0	417	3.6	5.9	94.1
Yhdestoista »	146	5.7	404	3.5	26.5	73.5
Yhteensä	2 192	85.4	8 295	71.7	20.9	79.1
<i>b) Palosaari</i>	150	5.9	1 234	10.7	10.8	89.2
<i>c) Hietalahti</i>	—	—	37	0.3	—	100.0
<i>d) Vaskiluoto</i>	65	2.5	334	2.9	16.3	83.7
Yhteensä kaupungin aseman alueella	2 407	93.8	9 900	85.6	19.6	80.4
II. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella	133	5.2	425	3.7	23.8	76.2
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	2 540	99.0	10 325	89.3	19.7	80.3
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.						
Vetokannas, Smedsbygrindin alue ja Huntomäki	26	1.0	1 244	10.7	2.0	98.0
Koko laskualueella	2 566	100.0	11 569	100.0	18.2	81.8

Kuten taulukko osoittaa, oli puuseinäisten huoneiden luku absoluuttisesti suurin kaikissa muissa kaupunginosissa, paitsi ensimmäisessä, jossa kiviseinäisten huoneiden luku oli puuseinäisten lukua huomattavasti suurempi. Kaupungin rajain ulkopuolella oli kiviseinäisten huoneiden luku verrattuna puuseinäisten lukuun mitättömän pieni.

Kun tarkastaa sitä seikkaa, miten huoneet eri kerroksiin nähden ryhmityivät eri rakennusaineesta olevien rakennusten perusteella, saadaan seuraava taulukko.

Kerros.	Absoluuttisesti.			Prosentteissa.		
	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksissa.	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksissa.
Maakerroksessa	174	—	134	7.4	—	1.2
1. kerroksessa	1 045	81	8 411	44.5	55.9	72.3
2. »	686	58	1 610	29.2	40.0	13.8
3. »	246	—	—	10.5	—	—
4. »	110	—	—	4.7	—	—
5. »	5	—	—	0.2	—	—
6. »	—	—	—	—	—	—
Vinttikerroksessa	84	6	1 485	3.5	4.1	12.7
Yhteensä	2 350	145	11 640	100.0	100.0	100.0

Taulukosta näkyy, että maakerroksessa olevia huoneita absoluuttisestikin oli enemmän kivi- kuin puurakennuksissa, huolimatta siitä, että kivirakennusten luku oli vain n. $\frac{1}{5}$ puurakennusten luvusta. Ensimmäisessä kerroksessa olevia huoneita sen sijaan oli suhteellisestikin enimmäkseen puurakennuksissa (72.3 %). Vinttikerroksen huoneista oli samaten sekä suhteellinen että absoluuttinen enemmistö puurakennuksissa.

Kuhunkin eri kerrokseen kuuluvien huoneiden luku jakaantui prosentteissa ilmaistuna eri kaupunginosien kesken seuraavasti:

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 kunkin kerroksen lämmitettävästä huoneesta sijaitsi oheenmerkityissä kaupunginosissa.							
	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	Vinttikerroksessa.
A. Kaupungin rajain sisällä.								
I. Kaupungin aseman alueella.								
<i>a) Varsinainen kaupunki.</i>								
Ensimmäinen kaupunginosa	17.2	4.5	10.0	22.4	—	—	—	2.9
Toinen »	12.4	7.9	9.2	13.4	23.6	—	—	7.8
Kolmas »	10.7	7.3	8.2	6.9	15.5	—	—	6.7
Neljäs »	5.5	8.7	12.2	6.5	—	—	—	6.0
Viides »	1.6	4.2	0.9	—	—	—	—	8.7
Kuudes »	13.6	7.5	5.4	21.5	35.5	—	—	12.3
Seitsemäs »	7.2	6.2	4.4	15.9	24.5	100.0	—	7.3
Kahdeksas »	11.7	14.4	8.5	0.8	—	—	—	21.3
Yhdeksäs »	1.6	4.8	2.7	—	—	—	—	4.9

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 kunkin kerroksen lämmitettävästä huoneesta sijaitsi oheenmerkityissä kaupunginosissa.							Viittikerrok- sessa.
	Maakerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	
Kymmenes kaupunginosa.....	1.6	3.4	3.5	—	—	—	—	1.7
Yhdestoista »	5.2	3.5	6.8	5.7	—	—	—	1.5
Yhteensä	88.3	72.4	71.8	93.1	99.1	100.0	—	81.1
b) <i>Palosaari</i>	5.2	10.4	10.4	2.8	0.9	—	—	7.8
c) <i>Hietalahti</i>	—	0.3	0.3	—	—	—	—	0.2
d) <i>Vaskiluoto</i>	0.7	2.9	4.0	4.1	—	—	—	1.2
Yhteensä kaupunginaseman alueella	94.2	86.0	86.5	100.0	100.0	100.0	—	90.3
II. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.	1.9	4.6	3.3	—	—	—	—	1.7
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	96.1	90.6	89.8	100.0	100.0	100.0	—	92.0
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Vetokannas, Smedsbygrindin alue ja Huu- tomäki	3.9	9.4	10.2	—	—	—	—	8.0
Koko laskualueella	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	—	100.0

Taulukko osoittaa, että maakerroksessa sekä varsinaisissa asuntokerroksissa (1—3) oli suhteellisesti enimminkin huoneita ensimmäisessä, toisessa, kuudennessa ja kahdeksannessa kaupunginosassa. Neljännen kerroksen huoneisiin nähden oli ensimmäisenä kuudes kaupunginosa ja viimeisenä kolmas.

Erittäin mielenkiintoista on myöskin tarkastaa, kuinka paljon prosentteissa ilmaistuna kuhunkin kaupunginosaan kuuluvista huoneista sijaitsi kussakin eri kerroksessa. Näitä seikkoja valaisee seuraava taulukko.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 lämmitettävästä huoneesta samassa kaupunginosassa sijaitsi.							Viittikerrok- sessa.
	Maakerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	
A. Kaupungin rajain sisällä.								
I. Kaupungin aseman alueella.								
<i>a) Varsinainen kaupunki.</i>								
Ensimmäinen kaupunginosa	6.5	52.5	28.7	6.7	—	—	—	5.6
Toinen »	3.2	63.2	18.3	2.8	2.2	—	—	10.3

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 lämmitettävästä huoneesta samassa kaupunginosassa sijaitsi.							
	Maakerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	Vinttikerrok- sessa.
Kolmas kaupunginosa	3.1	65.7	18.1	1.6	1.6	—	—	9.9
Neljäs »	1.4	66.7	23.0	1.3	—	—	—	7.6
Viides »	0.9	71.3	3.7	—	—	—	—	24.1
Kuudes »	3.6	61.0	11.0	4.6	3.3	—	—	16.5
Seitsemäs »	2.4	65.4	11.5	4.3	3.0	0.6	—	12.8
Kahdeksas »	1.8	70.5	10.3	0.1	—	—	—	17.3
Yhdeksäs »	0.8	75.9	10.5	—	—	—	—	12.8
Kymmenes »	1.1	74.1	18.7	—	—	—	—	6.1
Yhdestoista »	2.9	61.1	29.1	2.5	—	—	—	4.4
Yhteensä	2.6	65.8	16.1	2.2	1.0	0.1	—	12.2
b) Palosaari	1.2	71.7	17.6	0.5	0.1	—	—	8.9
c) Hietalahki	—	73.0	18.9	—	—	—	—	8.1
d) Vaskiluoto	0.5	68.4	23.8	2.5	—	—	—	4.8
Yhteensä kaupunginase- man alueella	2.4	66.6	16.5	2.0	0.9	0.1	—	11.5
II. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella	1.1	79.8	14.3	—	—	—	—	4.8
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	2.3	67.2	16.4	1.9	0.9	[0.03]	—	11.3
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Vetokannas, Smedsbygrindin alue ja Huu- tomäki	0.9	70.4	18.8	—	—	—	—	9.9
Koko laskualueella	2.2	67.5	16.7	1.7	0.8	[0.03]	—	11.1

Taulukosta käy ilmi, että maakerroksessa sijaitsevia huoneita oli suhteellisesti enimmäkseen ensimmäisessä kaupunginosassa (6.5 %) ja vähimmäkseen yhdeksännessä. Hietalahdessa ei maakerroksessa ole lainkaan lämmitettäviä huoneita. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevien huoneiden suhteellisessa luvussa ei ole myöskään erikoisen suurta eroa eri kaupunginosien välillä. Suurin tämä luku oli yhdeksännessä kaupunginosassa (75.9 %), pienin ensimmäisessä kaupunginosassa (52.5 %). Toisessa kerroksessa sijaitsevien huoneiden maksimi oli 29.1 % yhdeksännessä kaupunginosassa ja minimi 3.7 % viidennessä kaupunginosassa. Vinttikerroksessa vastaavat luvut olivat 24.1 % viidennessä ja 4.4 % yhdennessätoista kaupunginosassa.

Mitä tulee sellaisiin maa- ja ensimmäisen kerroksen huoneisiin, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella, on tässä paikallaan esittää tätä seikkaa valaisevia lukuja.

Koko laskualueella oli huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella, yhteensä 247, prosenteissa 1.7 % laskualueen koko huoneluovusta. Maakerroksessa niitä sijaitti 198 eli 64.3 % maakerroksen kaikista huoneista ja ensimmäisessä kerroksessa 49 eli 0.5 ensimmäisen kerroksen huoneista.

Seuraava taulukko osoittaa vastaavat luvut myöskin kaupunginosittain.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.											
	Kivirakennuksissa.		Kivi-puurakennuksissa.		Puurakennuksissa.		Yhteensä.				% koko huoneluovusta.	
	Maakerroksessa.	I. kerroksessa.	Maakerroksessa.	I. kerroksessa.	Maakerroksessa.	I. kerroksessa.	Maakerroksessa.	I. kerroksessa.	Yhteensä.			
							%	%				
A. Kaupungin rajain sisällä.												
I. Kaupungin aseman alueella.												
<i>a) Varsinainen kaupunki.</i>												
Ensimmäinen kaupunginosa	27	12	—	—	—	—	27	50.9	12	2.8	39	4.8
Toinen »	27	4	—	—	—	—	27	71.1	4	0.5	31	2.6
Kolmas »	14	—	—	—	—	—	14	42.4	—	—	14	1.3
Neljäs »	2	13	—	—	—	—	2	11.8	13	1.6	15	1.2
Viides »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kuudes »	14	—	—	—	15	—	29	69.0	—	—	29	2.5
Seitsemäs »	18	1	—	—	4	—	22	100.0	1	0.2	23	2.6
Kahdeksas »	12	—	—	—	19	1	31	86.1	1	0.1	32	1.6
Yhdeksäs »	—	—	—	—	5	—	5	100.0	—	—	5	0.8
Kymmenes »	—	—	—	—	5	—	5	100.0	—	—	5	1.1
Yhdestoista »	3	—	—	—	7	—	10	62.5	—	—	10	1.8
Yhteensä	117	30	—	—	55	1	172	63.2	31	0.4	203	1.9
<i>b) Palosaari</i>	3	—	—	—	7	1	10	62.5	—	—	10	0.7
<i>c) Hietalahti</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>d) Vaskiluoto</i>	1	—	—	—	1	—	2	100.0	—	—	2	0.5
Yhteensä kaup. aseman alueella	121	30	—	—	63	1	184	63.4	31	0.4	215	1.7
II. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella	4	—	—	9	1	—	5	83.3	9	2.0	14	2.5
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	125	30	—	9	64	1	189	63.9	40	0.5	229	1.8
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.												
Vetokannas, Smedsbygrindin alue ja Huutomäki	6	9	—	—	3	—	9	75.0	9	1.0	18	1.4
Koko laskualueella	131	39	—	9	67	1	198	64.3	49	0.5	247	1.7

Lämmitettävien huoneiden käyttö sekä eri käyttötarkoitukset. Vuoden 1910 kiinteistö- ja rakennuslasku osoittaa, että lämmitettävien huoneiden koko luku oli 14 135. Käytännössä oli näistä 13 629 eli 96.4 % ja käyttämättömiä 506 eli 3.6 %.

Sen mukaan, kuuluivatko huoneet asuinhuoneisiin vai muihin, ne jakaantuivat käytettyjen ja käyttämättömien kesken seuraavasti:

	Käytettyjä.		Käyttämättömiä.	
	Absol.	%	Absol.	%
Asuinhuoneita	11 408	96.8	374	3.2
Muita	2 221	94.4	132	5.6

Seuraava taulukko osoittaa tarkemmin, miten käytetyt ja käyttämättömät huoneet jakautuivat eri kaupunginalueisiin nähden:

A l u e.	Käytettyjä.			Käyttämättömiä.			100 käytettyä huonetta kohti käyttämättömiä.		
	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.
A. Kaupungin rajain sisällä.									
I) Kaupungin aseman alueella.									
a) Varsinainen kaupunki	8 560	1 627	10 187	201	99	300	2.3	6.1	2.9
b) Palosaari	1 120	239	1 359	17	8	25	1.5	3.3	1.8
c) Hietalahti	22	15	37	—	—	—	—	—	—
d) Vaskiluoto	222	87	309	71	19	90	32.0	21.8	29.1
II. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella	373	100	473	79	6	85	21.2	6.0	18.0
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	1 111	153	1 264	6	—	6	0.5	—	0.5
Yhteensä	11 408	2 221	13 629	374	132	506	3.3	5.9	3.7

Taulukosta näkyy, että varsinaisessa kaupungissa oli absoluuttisesti enimmän käyttämättömiä huoneita, mikä onkin aivan luonnollista. Suhteellinen enemmistö kuitenkin oli Vaskiluodossa. Varsinkin herättää tällä saarialueella huomiota se, että asuinhuoneista oli lähes $\frac{1}{3}$ käyttämättömiä. Kaupunkiin yhdistetyllä kaupungin aseman ulkopuolisella alueella oli myöskin käyttämättömiä asuinhuoneita suhteellisesti varsin paljon, kaikkiaan 18 % koko asuinhuoneiden luvusta.

Tässä yhteydessä on mielenkiintoista panna merkille, että käyttämättömistä huoneista oli vuokrattuja 176 eli 34.8 % ja vuokraamattomia 330 eli 65.2 %. Näitä seikkoja eri kaupunginalueittain valaisee seuraava taulukko.

A l u e.	Käyttämättömistä lämmitettävistä huoneista oli										Vuokraamattomia huoneita % lämmitettävien huoneiden luvusta.
	Vuokrattuina.					Vuokraamattomia.					
	Asuinhuoneita.		Muita.	Yhteensä.		Asuinhuoneita.		Muita.	Yhteensä.		
	Koko vuoden	Kesällä				Koko vuoden	Kesällä				
A. Kaupungin rajain sisällä.					%					%	
I. Kaupungin aseman alueella.											
a) Varsinainen kaupunki	2	6	26	34	11.3	193	—	73	266	88.7	2.5
b) Palosaari	10	3	2	15	60.0	1	3	6	10	40.0	0.7
c) Hietalahti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
d) Vaskiluoto	9	45	16	70	77.8	—	17	3	20	22.2	5.0
II. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella	14	34	4	52	61.2	4	27	2	33	38.8	5.9
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	4	1	—	5	83.3	—	1	—	1	16.7	0.1
Yhteensä	39	89	48	176	34.8	198	48	84	330	65.2	2.3

Mitä tulee käytettyjen huoneiden käyttötarkoituksiin eri kerroksissa, valaisee tätä kaupunginosittain ja alueittain seuraava taulukko.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Eri tarkoituksiin käytetyt lämmitettävät huoneet prosenteissa.					Lämmitettävät huoneet käyttötarkoituksensa mukaan prosenteissa.				
	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, verstaas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvilahuoneita.	Muita tarkoituksia varten	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, verstaas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvilahuoneita.	Muita tarkoituksia varten.
A. Kaupungin rajain sisällä.										
I. Kaupungin aseman alueella.										
a) Varsinainen kaupunki.										
Ensimmäinen kaupunginosa	3.6	20.1	3.9	36.7	20.1	54.3	23.0	3.8	6.7	12.2
Toinen »	8.3	7.0	7.3	7.9	11.3	84.1	5.4	4.8	1.0	4.7
Kolmas »	7.6	13.6	6.4	3.6	4.7	81.8	11.2	4.4	0.5	2.1
Neljäs »	9.0	12.5	8.5	5.8	6.8	82.9	8.8	5.1	0.6	2.6
Viides »	4.7	0.7	1.5	—	0.6	96.4	1.1	2.0	—	0.5

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Eri tarkoituksiin käytetyt lämmitettävät huoneet prosenteissa.					Lämmitettävät huoneet käyttö-tarkoituksensa mukaan prosenteissa.				
	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, verstaas-y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvilahuoneita.	Muita tarkoituksia varten.	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, verstaas-y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvilahuoneita.	Muita tarkoituksia varten.
Kuudes kaupunginosa.....	9.0	1.8	5.7	0.7	14.7	88.9	1.4	3.6	0.1	6.0
Seitsemäs »	5.2	8.0	4.3	—	15.4	77.2	9.2	4.2	—	9.4
Kahdeksas »	14.6	16.9	11.5	5.0	6.2	86.1	7.6	4.4	0.4	1.5
Yhdeksäs »	5.1	1.1	1.5	—	—	96.5	1.7	1.8	—	—
Kymmenes »	3.5	1.5	3.0	4.3	1.1	89.6	2.9	5.0	1.4	1.1
Yhdestoista »	4.4	1.5	2.6	—	0.6	93.5	2.4	3.5	—	0.6
Yhteensä	75.0	84.7	56.2	64.0	81.5	84.0	7.3	4.1	0.9	3.7
b) Palosuuri	9.8	7.1	16.3	2.9	11.3	82.4	4.6	8.8	0.3	3.9
c) Hietalahti	0.2	—	0.1	10.1	—	59.5	—	2.7	37.8	—
d) Vaskihuoto	2.0	2.3	7.5	6.5	0.6	71.8	6.5	17.8	2.9	1.0
Yhteensä kaup. aseman alueella	87.0	94.1	80.1	83.5	93.4	83.5	6.9	5.0	1.0	3.6
II. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella										
Yhteensä kaup. rajain sisällä	3.3	2.4	7.7	5.7	3.0	78.9	4.4	12.1	1.7	2.9
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.										
Vetokannas, Smedsbygrändin alue ja Huutomäki	9.7	3.5	12.2	10.8	3.6	87.9	2.5	7.1	1.2	1.3
Koko laskualueella	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	83.7	6.4	5.4	1.0	3.5

Taulukon edellisestä osasta käy ilmi kunkin eri huoneryhmän jakaantuminen eri kaupunginosien ja niitä vastaavien alueitten kesken. Asuinhuoneita oli enimmin kahdeksannessa kaupungin osassa (14.6 %) ja sen jälkeen neljännessä ja kuudennessa. Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita oli enimmin ensimmäisessä kaupunginosassa, (20.1 %). Tehdas-, verstaas-y. m. s. huoneita oli enimmin Palosaarella (16.3 %) ja ravintola- ja kahvilahuoneita ensimmäisessä kaupunginosassa (36.7 %).

Taulukon jälkimmäisestä osasta käy ilmi eri tarkoituksiin käytettyjen huoneiden luku toisiinsa verrattuna kussakin kaupunginosassa. Siitä näkyy, että

asuinhuoneiden luku oman kaupunginosansa koko huonelukuun verraten oli suurin yhdeksännessä kaupunginosassa (96.5 %), pienin ensimmäisessä (54.3 %). Myöskin Hietalahdessa oli tämä suhteellinen asuinhuoneiden luku varsin pieni (59.5 %).

Käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käyttötarkoituksen mukaan. Eri tarkoituksiin käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käy koko laskualueeseen nähden ilmi seuraavasta taulukosta.

Kerros.	Asuinhuoneita.		Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.		Tehtas-, verstas-, y. m. s. huoneita.		Ravintola- ja kahvila- huoneita.		Huoneita opetus- ja sivistystar- koituksiin sekä viras- toja varten.		Yhteensä.	
		%		%		%		%		%		%
Maakerros	87	0.8	51	5.8	126	17.1			18	3.8	282	2.1
1. kerros	7 600	66.6	750	85.7	528	71.6	100	71.9	307	65.5	9 285	68.1
2. »	2 047	17.9	42	4.8	49	6.6	29	20.9	101	21.5	2 268	16.6
3. »	153	1.4	5	0.6	17	2.3			24	5.1	199	1.5
4. »	68	0.6			1	0.1			6	1.3	75	0.6
5. »									1	0.2	1	[0.01]
6. »												
Vinttikerros	1 453	12.7	27	3.1	17	2.3	10	7.2	12	2.6	1 519	11.1
Yhteensä	11 408	100.0	875	100.0	738	100.0	139	100.0	469	100.0	13 629	100.0

Taulukko osoittaa, että asuinhuoneita sijaitsi maakerroksessa ainoastaan 0.8 % ja kauppa-, konttori- ja varastohuoneita 5.8 %. Tehtas-, verstas-, y. m. s. huoneita sijaitsi maakerroksessa 17.1 %. Opetus- ja sivistystarkoituksia sekä virastoja varten olevia huoneita oli tässä kerroksessa 3.8 %. Ravintola- ja kahvilahuoneita ei lainkaan ollut maakerroksessa. Eri kerrosten osalle jakaantuvat huoneryhmät näkyvät taulukosta.

Seuraavasta taulukosta näkyy, paljonko lämmitettäviä huoneita, prosenteissa ilmaistuna, oli kussakin kerroksessa.

Kerros.	100 käytetystä lämmitettävästä huoneesta kussakin kerroksessa oli:				
	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvilahuoneita.	Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten.
Maakerros	30.9	18.1	44.7	—	6.3
1. kerros	81.8	8.1	5.7	1.1	3.3
2. »	90.3	1.8	2.2	1.3	4.4
3. »	76.9	2.5	8.5	—	12.1
4. »	90.7	—	1.3	—	8.0
5. »	—	—	—	—	100.0
6. »	—	—	—	—	—
Vinttikerros	95.7	1.8	1.1	0.7	0.7
Yhteensä	83.7	6.4	5.4	1.0	3.5

Taulukosta näkyy, että kerroksissa 1—4 oli pääasiallisesti asuinhuoneita, samoin kuin myöskin vinttikerroksessa, jossa kuitenkin oli muihinkin ryhmiin kuuluvia huoneita. Maakerroksen huoneista oli enemmistö tehdas-, versta- y. m. s. huoneita.

Miten sellaiset lämmitettävät huoneet, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella, jakaantuivat eri käyttötarkoituksia silmällä pitäen, sitä valaisee seuraava taulukko.

Käyttötarkoitus.	Eri tarkoituksiin käytettyjä lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.					
	Maakerroksessa.		1. kerroksessa.		Yhteensä.	
		%		%		%
Asuinhuoneita	60	0.5	9	0.1	69	0.6
Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita	36	4.1	12	1.4	48	5.5
Tehdas-, versta- y. m. s huoneita	86	11.7	26	3.5	112	15.2
Ravintola- ja kahvilahuoneita	—	—	—	—	—	—
Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten	3	0.6	—	—	3	0.6
Yhteensä	185	1.4	47	0.3	232	1.7

Taulukko osoittaa, että asuinhuoneita, verrattuna muihin tarkoituksiin käytettyihin huoneisiin, oli suhteellisesti varsin vähän (0.6 %) sellaisia, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella. Enimmät tämän luokan huoneista olivat

tehdas-, verstaas- y. m. s. huoneita (15.2 %), kauppa-, konttori- ja varastohuoneiden ryhmän ollessa järjestyksessä seuraavana (5.5 %). Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten oli, suhdeluvuin määrättyinä, yhtä paljon kuin asuinhuoneita, s. o. 0.6 %.

Pori.

Ensimmäinen kiinteistö- ja rakennuslasku toimitettiin Porissa v. 1890, seuraava v. 1910. Vertailu näiden kahden kiinteistö- ja rakennuslaskun välillä voi olla ainoastaan osittainen, sillä laskualue ei ollut vuonna 1910 läheskään sama kuin vuonna 1890. Sitä paitsi oli kaupungin asemakaavakin muuttunut sikäli, että vuoden 1890 jälkeen oli tullut kaksi kaupunginosaa lisää, nimittäin seitsemäs ja kahdeksas kaupunginosa.

Pinta-ala ja asutustiheys. Vuonna 1910 toimitetun Porin kiinteistö- ja rakennuslaskualueen koko pinta-alasta oli kaupungin rajain sisällä 3 353.11 ha, josta kaupungin aseman alueella 201.61 ha ja kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella 3 151.50 ha. Kaupungin rajain ulkopuolista aluetta oli 172.51 ha. Koko laskualueen pinta-ala oli siis 3 525.62 ha.

Rakennettuja tontteja koko laskualueen pinta-alasta oli 174.60 ha, josta kaupungin aseman alueeseen kuului 96.20 ha, ja kaupunkiin yhdistettyyn, aseman ulkopuoliseen alueeseen 35.61 ha. Kaupungin rajain ulkopuolella oli rakennettuja tontteja 42.79 ha.

Kaupunginosien ja niitä vastaavien alueitten pinta-ala sekä asutustiheys näkyy seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Pinta-ala, ha.		Hehtaaria kohti:					
	Koko ala.	Rakennettu ala.	koko alaa.		rakennettua alaa.			
			Lämmittävät huoneita.	Asuinkaita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Lämmittävät huoneita.	Asuinkaita.	
A. Kaupungin rajain sisällä.								
a) Kaupungin aseman alueella.								
Ensimmäinen kaupunginosa	28.22	12.17	54	33	5.67	124	75	
Toinen »	20.56	11.57	51	42	6.57	91	75	
Kolmas »	18.66	10.58	51	55	6.90	90	96	
Neljäs »	19.06	10.38	46	48	7.03	85	88	
Viides »	45.58	27.89	54	84	10.63	88	137	
Kuudes »	29.95	12.52	52	96	19.57	126	231	

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Pinta-ala, ha.		Hehtaaria kohti:				
	Koko ala.	Rakennettu ala.	koko alaa.		rakennettua alaa.		
			Lämmittämättä huoneita.	Asukkaita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Lämmittämättä huoneita.	Asukkaita.
Seitsemäs kaupunginosa.....	10.63	2.63	25	40	13.31	101	163
Kahdeksas »	28.95	8.46	16	25	6.38	56	85
Yhteensä	201.61	96.20	45	57	9.59	95	120
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin- aseman ulkopuolella olevalla alueella.							
Vuokramaat	12.61	¹⁾ 12.61	46	58	10.07	¹⁾ 46	58
Reposaari	37.96	18.20	24	55	5.05	50	115
Tahkoluoto	3 094.43	1.20	[0.01]		5.83	21	
Isokatava	0.50	¹⁾ 0.50	32		6.00	¹⁾ 32	
Uniluoto.....	5.01	2.11	20	[0.1]	7.11	46	48
Kallo	0.12	¹⁾ 0.12	58		8.33	¹⁾ 58	
Mäntyluoto	0.87	¹⁾ 0.87	68		5.75	¹⁾ 68	
Yhteensä	3 151.50	35.61	1	1	7.02	48	84
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	3 353.11	131.81	3	4	8.90	82	111
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.							
Usikoivisto	80.75	30.00	7	13	5.90	20	35
Toejoki, itäinen puoli.....	53.13	3.39	8	13	33.33	122	200
» läntinen »	38.63	9.40	17	29	23.09	69	119
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	172.51	42.79	10	16	11.85	39	66
Koko laskualueella	3 525.62	174.60	4	5	9.62	72	100

Taulukko osoittaa, että asukaslukua rakennettuun tonttialaan verrattaessa se oli suurin kuudennessa kaupunginosassa ja sen jälkeen seitsemännessä. Pienin oli asukasluku ensimmäisessä ja toisessa kaupunginosassa.

Laskun tärkeimmät yleistulokset. Vuoden 1910 kiinteistö- ja rakennuslaskun tärkeimmät yleistulokset käyvät kaupunginosittain ja alueittain selville seuraavasta taulukosta.

¹⁾ Tieto epävarma.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Absoluuttisesti.				Prosentteissa.			
	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia. Lämmitettävien lämmittämättömät. Lämmitettävien kiviä.	Lämmitettävien huoneita.	Lämmitettävien huoneita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia. Lämmitettävien kiviä.	Lämmitettävien huoneita.	Lämmitettävien huoneita.
A. Kaupungin rajain sisällä.								
a) Kaupunginaseman alueella.								
Ensimmäinen kaupunginosa	69	164	87	1 510	4.1	6.5	4.7	12.1
Toinen »	76	154	71	1 051	4.5	6.1	3.9	8.4
Kolmas »	73	127	59	956	4.3	5.0	3.2	7.6
Neljäs »	73	136	69	886	4.3	5.4	3.8	7.1
Viides »	298	462	254	2 445	17.8	18.3	13.8	19.5
Kuudes »	245	313	249	1 572	14.6	12.4	13.5	12.5
Seitsemäs »	35	49	39	266	2.1	2.0	2.1	2.1
Kahdeksas »	54	78	50	474	3.2	3.1	2.7	3.8
Yhteensä	923	1 483	878	9 160	54.9	58.8	47.7	73.1
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupunginaseman ulkopuolella olevalla alueella.								
Vuokramaat	127	173	212	576	7.5	6.9	11.5	4.6
Reposaari	92	162	134	919	5.5	6.4	7.3	7.3
Tahkoluoto	7	13	19	25	0.4	0.5	1.0	0.2
Isokatava	3	6	13	16	0.2	0.3	0.7	0.1
Uniluoto	15	23	14	98	0.9	0.9	0.8	0.8
Kallo	1	3	4	7	0.1	0.1	0.2	0.1
Mäntyluoto	5	15	20	59	0.3	0.6	1.1	0.5
Yhteensä	250	395	416	1 700	14.9	15.7	22.6	13.6
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	1 173	1 878	1 294	10 860	69.8	74.5	70.3	86.7
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Unskoivisto	177	244	180	600	10.6	9.7	9.8	4.8
Toejoki, itäinen puoli	113	154	126	412	6.7	6.1	6.9	3.3
» läntinen »	217	245	240	651	12.9	9.7	13.0	5.2
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	507	643	546	1 663	30.2	25.5	29.7	13.3
Koko laskualueella	1 680	2 521	1 840	12 523	100.0	100.0	100.0	100.0

Taulukosta näkyy, että suurin rakennettujen kiinteistöjen, lämmitettävien ja lämmittämättömien rakennusten sekä lämmitettävien huoneiden puolesta oli viides kaupunginosa, kuudennen kaupunginosan ollessa järjestyksessä seuraavana. Pienin tässä suhteessa oli seitsemäs kaupunginosa.

Kehitystä kahden viimeisen vuosikymmenen aikana varsinaisessa kaupungissa, s. o. kaupungin aseman alueella, valaisevat seuraavat luvut:

	1890.	1910.
Rakennettuja kiinteistöjä	769	923
Rakennuksia	1 813	2 361
Lämmitettäviä rakennuksia	1 015	1 483
Lämmittämättömiä »	798	878
Lämmitettäviä huoneita	5 396	9 160

Nämä luvut osottavat, että kehitys ei ole erikoisen ripeästi mennyt eteenpäin, kun ottaa lukuun sen, että tämä vertailuaika käsittää kokonaista 20 vuotta. Seuraavat lisäsluvut valaisevat tarkemmin tätä kehitystä.

	1890--1910.	
	Abs.	%
Rakennettuja kiinteistöjä	154	20.0
Rakennuksia	548	30.2
Lämmitettäviä rakennuksia	468	46.1
Lämmittämättömiä »	80	10.0
Lämmitettäviä huoneita	3 764	69.8

Rakennettujen kiinteistöjen omistajat. Rakennetut kiinteistöt ryhmitettiin omistajiin nähden vuonna 1910 siten kuin seuraava taulukko osoittaa.

Kiinteistön omistaja.	Rakennettuja kiinteistöjä.									
	Kaupungin rajain sisällä.									
	Kaupungin- aseman alueella.		Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin- aseman ulko- puolella ole- valla alueella.		Yhteensä.		Kaupungin rajain ulko- puolella.		Koko lasku- alueella.	
		%		%		%		%		%
Yleinen laitos.										
Suomen valtio	5	0.6	4	1.6	9	0.8	—	—	9	0.5
Venäjän »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kaupunki	14	1.5	12	4.8	26	2.2	1	0.2	27	1.6
Seurakunta	3	0.3	3	1.2	6	0.5	—	—	6	0.4
Yhteensä	22	2.4	19	7.6	41	3.5	1	0.2	42	2.5
Yhdyskunta tai yhtiö.										
Seura tai yhdistys.....	10	1.1	2	0.8	12	1.0	2	0.4	14	0.9
Kiinteistöyhtiö	5	0.5	—	—	5	0.4	—	—	5	0.3
Muu yhtiö	21	2.3	24	9.6	45	3.9	1	0.2	46	2.7
Yhteensä	36	3.9	26	10.4	62	5.3	3	0.6	65	3.9

Rakennettuja kiinteistöjä.										
Kiinteistön omistaja.	Kaupungin rajain sisällä.								Koko lasku- alueella.	
	Kaupungin- aseman alueella.		Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin- aseman ulko- puolella ole- valla alueella.		Yhteensä.		Kaupungin rajain ulko- puolella.			
		%		%		%		%		
Yksityinen henkilö.										
Teollisuudenharjoittaja....	57	6.2	12	4.8	69	5.9	27	5.3	96	5.7
Kuljetusliikkeen harjoittaja tai muu kulkulaitoksiin kuuluva	54	5.9	8	3.2	62	5.3	13	2.6	75	4.5
Kauppiaa	57	6.2	24	9.6	81	6.9	16	3.2	97	5.8
Muu kaupan alalla toimiva Julkisessa toimessa oleva tai vapaiden elinkeinojen harjoittaja	5	0.5	—	—	5	0.4	3	0.6	8	0.5
Koroista tai eläkkeestä elävä	33	3.6	7	2.8	40	3.4	2	0.4	42	2.5
Leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua am- mattia	21	2.3	3	1.2	24	2.0	1	0.2	25	1.5
Muu	138	14.9	18	7.2	156	13.3	66	13.0	222	13.2
Omistaja tuntematon	473	51.2	119	47.6	592	50.5	375	73.9	967	57.5
	27	2.9	14	5.6	41	3.5	—	—	41	2.4
Yhteensä	865	93.7	205	82.0	1 070	91.2	503	99.2	1 573	93.6
Kaikkiaan	923	100.0	250	100.0	1 373	100.0	507	100.0	1 680	100.0

Taulukosta näkyy, että suurin osa rakennetuista kiinteistöistä kuului yksityisille henkilöille (93.6 %). »Muu»-ryhmä muodosti näistä valtavan enemmistön. Ryhmä »Leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua ammattia» omisti varsin huomattavan kiinteistöjen määrän, nimittäin 222 kiinteistöä eli 13.2 % kiinteistöjen koko luvusta.

Näitten yksityisten omistamien kiinteistöjen rinnalla yhtiöitten ja yhdyshuntien kiinteistöt muodostivat varsin vaatimattoman määrän, eli kiinteistöjen koko luvusta ainoastaan 3.9 %.

Taulukosta käy tarkemmin ilmi, miten eri omistajaluokkien kiinteistöt jakaantuivat laskualueen eri osien kesken.

Rakennettujen kiinteistöjen viimeisen omistuksen pituus. Vuonna 1910 toimitetussa kiinteistö- ja rakennuslaskussa kerätyt tiedot siitä ajasta, jolloin kiinteistö oli joutunut viimeisen omistajan haltuun sisältyvät pääpiirteittäin seuraavalla sivulla olevaan taulukkoon.

Aika, jolloin kiinteistö oli joutunut viimeisen omistajan haltuun.	Rakennettuja kiinteistöjä.									
	Kaupungin rajain sisällä.						Kaupungin rajain ulkopuolella.	Koko lasku-alueella.		
	Kaupungin- aseman alueella.	Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin- aseman ulko- puolella ole- valla alueella		Yhteensä.						
	%	%	%	%	%	%	%			
1810 tai sitä ennen	1	0.1	1	0.4	2	0.2	—	—	2	0.1
1811—50	1	0.1	2	0.8	3	0.3	1	0.2	4	0.2
1851—60	11	1.2	5	2.0	16	1.4	—	—	16	1.0
1861—70	25	2.7	6	2.4	31	2.6	6	1.2	37	2.2
1871—80	70	7.6	23	9.2	93	7.9	9	1.8	102	6.1
1881—90	127	13.8	27	10.8	154	13.1	31	6.1	185	11.0
1891—1900	350	37.9	87	34.8	437	37.2	166	32.7	603	35.9
1901—05	144	15.6	55	22.0	199	17.0	126	24.9	325	19.3
1906—10	185	20.0	33	13.2	218	18.6	168	33.1	386	23.0
Vuosi tuntematon	9	1.0	11	4.4	20	1.7	—	—	20	1.2
Yhteensä	923	100.0	250	100.0	1 173	100.0	507	100.0	1 680	100.0

Taulukosta näkyy, että varsin huomattava osa kiinteistöjä kaupungin eri alueilla oli sellaisia, joiden omistus johtui vuosikymmeneltä 1891—1900; suurin osa, kun otetaan koko laskualue huomioon, oli sellaisia, joiden omistus johtui viime vuosikymmeneltä. Kaupungin aseman alueella olevista kiinteistöistä oli kuitenkin niitten kiinteistöjen lukumäärä suurempi, joiden omistus johtui edelliseltä vuosikymmeneltä (37.9 %) kuin niitten kiinteistöjen, joiden omistus johtui viime vuosikymmeneltä (35.6 %). Kaupungin aseman ulkopuolella olevien kiinteistöjen omistusajan suhde oli päinvastainen.

Eri ryhmien omistamien kiinteistöjen omistusajan pituussuhteita valaisee seuraava taulukko.

Omistaja.	Kiinteistöjen luku, jotka olivat joutuneet omistajansa haltuun alla mainittuina vuosina:							Yhteensä rakennettuja kiinteistöjä.
	1810 tai sitä ennen.	1811—50	1851—80	1881—90	1901—1900	1901—10	Vuosi tuntematon.	
Yleinen laitos:	%	%	%	%	%	%	%	
Suomen valtio	1 111.1	1 111.1	1 111.1	1 111.1	3 333.4	1 111.1	1 111.1	9
Venäjän »	—	—	—	—	—	—	—	—
Kaupunki	1 3.7	1 3.7	1 3.7	1 3.7	9 33.3	4 14.8	10 37.1	27
Seurakunta	—	—	2 33.3	—	—	2 33.3	2 33.4	6
Yhteensä	2 4.8	2 4.8	4 9.5	2 4.8	12 28.6	7 16.6	13 30.9	42

O m i s t a j a .	Kiinteistöjen luku, jotka olivat joutuneet omistajansa haltuun alla mainittuina vuosina:							Yhteensä rakennettuja kiinteistöjä.
	1810 tai sitä ennen.	1811—50	1851—80	1881—90	1891—1900	1901—10	Vuosi tunte- maton.	
Yhdyskunta tai yhtiö:	%	%	%	%	%	%	%	
Seura tai yhdistys.	—	—	—	1 7.1	5 35.7	8 57.2	—	14
Kiinteistöyhtiö.	—	—	1 20.0	1 20.0	1 20.0	2 40.0	—	5
Muu yhtiö.	—	—	12 26.1	2 4.3	12 26.1	19 41.3	1 2.2	46
Yhteensä	—	—	13 20.0	4 6.2	18 27.7	29 44.6	1 1.5	65
Yksityinen henkilö:								
Teollisuudenharjoittaja ...	—	—	4 4.2	7 7.3	43 44.8	40 41.6	2 2.1	96
Kuljetusliikkeen harjoittaja tai muu kulkulaitoksiin kuuluva.	—	—	7 9.3	6 8.0	32 42.7	30 40.0	—	75
Kauppiaa.	—	—	5 5.2	9 9.3	37 38.1	46 47.4	—	97
Muu kaupan alalla toimiva Julkisessa toimessa oleva tai vapaiden elinkeinojen harjoittaja.	—	—	—	—	5 62.5	3 37.5	—	8
Koroista tai eläkkeestä elävä.	—	—	1 2.4	3 7.2	19 45.2	19 45.2	—	42
Leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua am- mattia.	—	—	—	—	—	—	—	25
Muu.	—	—	46 20.7	41 18.5	76 34.2	59 26.6	—	222
Omistaja tuntematon.	—	1 0.1	73 7.5	107 11.1	325 33.6	458 47.4	3 0.3	967
Yhteensä	—	1 2.4	—	4 9.8	20 48.8	15 36.6	1 2.4	41
Yhteensä	—	2 0.1	138 8.8	179 11.4	573 36.4	675 42.9	6 0.4	1 573
Kaikkiaan	2 0.1	4 0.3	155 9.2	185 11.0	603 35.9	711 42.3	20 1.2	1 680

Ennen vuotta 1810 omistajansa haltuun joutuneita kiinteistöjä oli ainoastaan kaksi, toinen Suomen valtion, toinen kaupungin omistama. Seuraavassa ryhmässä oli niinkään Suomen valtiolla ja Porin kaupungilla kummallakin yksi kiinteistö, mutta sitä paitsi oli myöskin kaksi yksityishenkilölle kuuluvaa kiinteistöä. Seuraavassa ryhmässä, siis ajanjaksona 1851—80 omistajansa haltuun joutuneita kiinteistöjä, oli yksityishenkilöille kuuluvia jo 138 eli 8.8 % ja tätä seuraavassa ryhmässä 179 eli 11.4 % yksityisille henkilöille kuuluvien kiinteistöjen koko luvusta. Yhtiöt, vieläpä kaupunkikin olivat kahden viimeisen vuosikymmenen kuluessa hankkineet kiinteistöjä paljon enemmän kuin muina taulukkoon merkittyinä ajanjaksoina.

Rakennusten käyttötarkoitus. Tätä seikkaa koskevia tietoja vuosilta 1890 ja 1910 olisi mielenkiintoista verrata keskenään, mutta laskualueiden erisuu-

ruisuus näinä aikoina tekee vertailun mahdottomaksi. Siksi onkin tässä esitetty vain ne tiedot, jotka on saatu vuodelta 1910 ja jotka valaisevat lämmitettävien ja lämmittämättömien rakennusten välisiä suhteita. Nämä käyvät ilmi alla olevasta taulukosta, jonka ensimmäinen lukusarja ilmaisee lämmitettävien rakennusten, toinen lämmitettävien huoneiden luvun kutakin lämmittämätöntä rakennusta kohti.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 rakennuksesta oli:		100 lämmitettävää rakennusta kohti lämmittämättömiä rakennuksia.	Lämmitettäviä huoneita keskimäärin lämmittämätöntä rakennusta kohti.
	lämmitettäviä.	lämmittämättömiä.		
A. Kaupungin rajain sisällä.				
a) Kaupungin aseman alueella.				
Ensimmäinen kaupunginosa	65.3	34.7	53.0	17.4
Toinen »	68.4	31.6	46.1	14.8
Kolmas »	68.3	31.7	46.5	16.2
Neljäs »	66.3	33.7	50.7	12.8
Viides »	64.5	35.5	55.0	9.6
Kuudes »	55.7	44.3	79.6	6.3
Seitsemäs »	55.7	44.3	79.6	6.8
Kahdeksas »	60.9	39.1	64.1	9.5
Yhteensä	62.8	37.2	59.2	10.4
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.				
Vuokramaat	44.9	55.1	122.5	2.7
Reposaari	54.7	45.3	82.7	6.9
Tahkoluoto	40.6	59.4	146.2	1.3
Isokatava	31.6	68.4	216.7	1.2
Uniluoto	62.2	37.8	60.9	7.0
Kallo	42.9	57.1	133.3	1.8
Mäntyluoto	42.9	57.1	133.3	3.0
Yhteensä	48.7	51.3	105.3	4.1
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	59.2	40.8	68.9	8.4
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.				
Uusikoivisto	57.5	42.5	73.8	3.3
Toejoki, itäinen puoli	55.0	45.0	81.8	3.3
» läntinen »	50.5	49.5	98.0	2.7
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	54.1	45.9	84.9	3.0
Koko laskualueella	57.8	42.2	73.0	6.8

Taulukon ensimmäisistä sarakkeista näkyy, että lämmitettävät rakennukset olivat enemmistönä kaikissa kaupunginosissa, kun sen sijaan kaupunkiin yhdistetyllä, kaupunginaseman ulkopuolella olevalla alueella lämmitettävät rakennukset olivat enemmistönä ainoastaan Reposaaressa ja Uniluodossa.

Viimeisestä lukusarjasta käy ilmi, että Porissa oli lämmittämättömien rakennusten merkitys lämmitettävien rinnalla sangen tärkeä ja sitä tärkeämpi, mitä syrjäisempiin kaupunginosiin siirrytään. Porissa siis tontit eivät olleet vielä lainkaan intensiivisesti rakennetut, koska niillä oli niin huomattavan paljon ulkorakennuksia, että esim. kuudennessa kaupunginosassa lämmittämätöntä rakennusta kohti tuli keskimäärin ainoastaan 6.3 huonetta sekä 100 lämmitettävää rakennusta kohti 79.6 lämmittämätöntä rakennusta.

Rakennusten rakennusaine. Rakennusaineen mukaan jakaantui erilaisten rakennusten luku koko laskualueeseen nähden seuraavasti:

	Kivi- rakennuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puu- rakennuksia.
Lämmitettäviä	311 eli 12.3 %	10 eli 0.4 %	2 200 eli 87.3 %
Lämmittämättömiä	274 » 14.9 »	5 » 0.3 »	1 561 » 84.8 »
Yhteensä	585 eli 12.6 %	15 eli 0.3 %	4 040 eli 87.1 %

Erottamalla toisistaan kaupunginaseman alueen, kaupunkiin yhdistetyn, sen rajojen sisällä olevan alueen sekä kaupungin rajain ulkopuolella olevan alueen, saadaan seuraavat luvut:

	Kivi- rakennuksia.		Kivi-puu- rakennuksia.		Puu- rakennuksia.	
	Absol.	%	Absol.	%	Absol.	%
<i>Lämmitettäviä</i>						
Kaupunginaseman alueella .	282	19.0	3	0.2	1 198	80.8
Kaupunkiin yhdistetyllä muulla alueella	29	7.3	7	1.8	359	90.9
Kaupungin rajain ulkopuo- lella	—	—	—	—	643	100.0
<i>Lämmittämättömiä</i>						
Kaupunginaseman alueella .	249	28.4	2	0.2	627	71.4
Kaupunkiin yhdistetyllä muulla alueella	23	5.5	3	0.7	390	93.8
Kaupungin rajain ulkopuo- lella	2	0.4	—	—	544	99.6

Yksityiskohtaisesti rakennusten ryhmitys rakennusaineen mukaan käy ilmi taululiitteistä IV A ja IV B.

Seuraava taulukko osoittaa prosentteissa, miten eri aineesta rakennetut rakennukset jakaantuivat eri kaupunginalueiden kesken.

	Rakennukset ryhmitettynä rakennus- aineen mukaan %.		
	Kiviraken- nuksia.	Kivi-puura- kennuksia.	Puuraken- nuksia.
Lämmitettäviä rakennuksia:			
A. Kaupungin rajain sisäpuolella	16.6	0.5	82.9
a) Kaupungin aseman alueella	19.0	0.2	80.8
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella	7.3	1.8	90.9
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	—	—	100.0
Koko laskualueella	12.3	0.4	87.3
Lämmittämättömiä rakennuksia:			
A. Kaupungin rajain sisäpuolella	21.0	0.4	78.6
a) Kaupungin aseman alueella	28.4	0.2	71.4
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella	5.5	0.7	93.8
B. Kaupungin rajain ulkopuolella	0.4	—	99.6
Koko laskualueella	14.9	0.3	84.8

Lämmitettävien rakennusten kerroksissa ilmoitettu korkeus. Lämmitettävien rakennusten korkeudesta eli kerrosluvusta olevat tiedot, jotka valaisevat rakennusten luonnetta, sisältyvät taulukointiin V A ja V B. Näissä on otettu huomioon paitsi kerroslukua myöskin rakennusaine. Kaupunginalueittain käyvät tulokset ilmi seuraavasta taulukosta.

A l u e.	Kivirakennuksia.						Kivi- puuraken- nuksia. 2-kerrok- sista.	Puurakennuksia.			Kaikkiaan.		
	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.	4-kerroksisia.	5-kerroksisia.	6-kerroksisia.		Yhteensä.	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.		3-kerroksisia.	Yhteensä.
Kaupungin aseman alueella	203	73	6	—	—	—	282	3	1 197	1	—	1 198	1 483
Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulko- puolella olevalla alueella	24	5	—	—	—	—	29	7	344	14	1	359	395
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	227	78	6	—	—	—	311	10	1 541	15	1	1 557	1 878
Kaupungin rajain ulkopuo- lella	—	—	—	—	—	—	—	—	642	1	—	643	643
Koko laskualueella	227	78	6	—	—	—	311	10	2 183	16	1	2 200	2 521

A l u e.	Kivirakennuksia.						Kivi- puuraken- nuksia. 2-kerrok- sisia.	Puurakennuksia.			Kaikkiaan.	
	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.	4-kerroksisia.	5-kerroksisia.	6-kerroksisia.		Yhteensä.	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.		3-kerroksisia.
	%											
Kaupungin aseman alueella	72.0	25.9	2.1	—	—	—	100.0	100.0	99.9	0.1	—	100.0
Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulko- puolella olevalla alueella	82.8	17.2	—	—	—	—	100.0	100.0	95.8	3.9	0.3	100.0
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	73.0	25.1	1.9	—	—	—	100.0	100.0	99.0	0.9	0.1	100.0
Kaupungin rajain ulkopuo- lella	—	—	—	—	—	—	100.0	—	99.8	0.2	—	100.0
Koko laskualueella	73.0	25.1	1.9	—	—	—	100.0	100.0	99.2	0.7	0.1	100.0

Jo silmäys taulukkoon osottaa, että Porin kaupunki on varsin matalata. Korkeimmat rakennukset olivat 3-kerroksisia, joista kivirakennuksia 6 ja puurakennuksia yksi. Suurin osa sekä kivi- että puurakennuksista oli yksikerroksisia, edellisiä 73.0 %, jälkimäisiä 99.2 % ryhmänsä koko luvusta. Kivi-puurakennukset olivat täälläkin kaikki 2-kerroksisia ja oli niiden lukumäärä sangen vähäinen eli n. 0.4 % rakennusten koko luvusta.

Sitä kehitystä, mikä kahden viimeisen vuosikymmenen kuluessa on tapahtunut rakennusten korkeussuhteissa, valaisee seuraava taulukko.

Kerrosluvu.	Lämmitettäviä rakennuksia.								%								100 lämmitettävästä rakennuksesta kussakin kerrosryhmässä oli:							
	1890.				1910.				1890.				1910.				1890.				1910.			
	Kiiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.	Kiiviraken- nuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nuksia.	Yhteensä.
1-kerroksisia	75	—	998	1 073	227	—	2 183	2 410	65.8	—	98.8	95.5	73.0	—	99.2	95.6	7.0	—	93.0	—	9.4	—	90.6	—
2- »	38	—	12	50	78	10	16	104	33.3	—	1.2	4.4	25.1	100.0	0.7	4.1	76.0	—	24.0	—	75.0	9.6	15.4	—
3- »	1	—	—	1	6	—	1	7	0.9	—	—	0.1	1.9	—	0.1	0.3	100.0	—	—	—	85.7	—	14.3	—
4- »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5- »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6- »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	114	—	1 010	1 124	311	10	2 200	2 521	100.0	—	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	10.1	—	89.9	—	12.3	0.4	87.3	—
Siitä																								
2-tai useampikerrok- sisia	39	—	12	51	84	10	17	111	34.2	—	1.2	4.5	27.0	100.0	0.8	4.4	76.5	—	23.5	—	75.7	9.0	15.3	—
3-kerroksisia	1	—	—	1	6	—	1	7	0.9	—	—	0.1	1.9	—	0.1	0.3	100.0	—	—	—	85.7	—	14.3	—

Taulukon ensi osasta käy ilmi, että rakennusten lukumäärä on 20 vuoden kuluessa kasvanut enemmän kuin kaksinkertaiseksi. Tähän on luonnollisesti myöskin vaikuttanut laskualueen suurentuminen. Kivirakennusten lukumäärä varsinkin on tämän ajan kuluessa runsaasti kasvanut. Taulukko osottaa, että kaikki kivi-puurakennukset on rakennettu vuoden 1890 jälkeen. Rakennusten korkeussuhteissa tapahtuneet muutokset sekä absoluuttisin että suhdeluvin näkyvät tarkemmin taulukosta.

Lämmitettävien rakennusten keskiuusuuus huoneluvulla ilmaistuna. Rakennusten suuruutta arvosteltaessa huoneluvun mukaan, huomaa että kehitys tässä suhteessa ei ole paljoa mennyt eteenpäin, eli toisin sanoen, vuoden 1890 jälkeen rakennettujen rakennusten keskiuusuuus ei ole paljoa suurempi kuin sitä ennen rakennettujen. Jokaisen rakennuksen osalle tuli näet kaupungin aseman alueella v. 1890 keskimäärin huoneita 5.3 ja v. 1910 keskimäärin 6.2 huonetta. Missä määrin rakennusten keskimääräisessä suuruudessa oli eroavaisuuksia kaupungin eri alueilla ja mitä suuruuseroavaisuuksia oli eri rakennusaineesta rakennettujen rakennusten kesken, näkyy seuraavasta taulukosta, josta myöskin käy ilmi, missä määrin rakennusten keskiuusuuus on kasvanut eri kaupunginosissa. Huomattava kuitenkin on, että seitsemäs ja kahdeksas kaupunginosa ovat syntyneet 1890:n jälkeen, joten vertailu niissä kaupunginosissa ei tule kysymykseen.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Keskimäärin huoneita lämmitettävää rakennusta kohti.				
	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksissa.	Kaikissa rakennuksissa.	
				1910.	1890.
A. Kaupungin rajain sisällä.					
a) Kaupungin aseman alueella.					
Ensimmäinen kaupunginosa	10.2	—	7.9	9.2	9.0
Toinen »	7.2	—	6.7	6.8	6.5
Kolmas »	3.6	9.5	8.2	7.5	5.9
Neljäs »	3.8	11.0	7.3	6.5	6.2
Viides »	4.8	—	5.3	5.3	4.6
Kuudes »	1.6	—	5.3	5.0	3.2
Seitsemäs »	9.9	—	4.7	5.4	—
Kahdeksas »	4.3	—	6.6	6.1	—
Yhteensä	6.6	10.0	6.1	6.2	5.3

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Keskimäärin huoneita lämmitettävää rakennusta kohti.				Kaikissa rakennuksissa.	
	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksissa.	1910. 1890		
				1910.		1890
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupunginase- man ulkopuolella olevalla alueella.						
Vuokramaat	5.8	2.8	3.3	3.3	} 4.5	
Reposaari	5.0	—	5.7	5.7		
Tahkoluoto	—	—	1.9	1.9		
Isokatava	—	—	2.7	2.7		
Uniluoto	1.8	14.0	4.3	4.3		
Kallo	—	2.0	2.5	2.3		
Mäntyluoto	1.0	7.0	3.9	3.9		
Yhteensä	5.0	4.9	4.2	4.3		
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	6.4	6.4	5.6	5.8	5.2	
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.						
Uusikoivisto	—	—	2.5	2.5		
Toejoki, itäinen puoli	—	—	2.7	2.7		
» läntinen »	—	—	2.7	2.7		
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	—	—	2.6	2.6		
Koko laskualueella	6.4	6.4	4.8	5.0		

Taulukon jälkiosasta käy selville, että rakennusten keskisuuruus on kaikissa kaupunginosissa kasvanut, mutta varsin vähän kussakin.

Rakennusaineen puolesta erilaisten rakennusten keskisuuruutta tarkastettaessa huomaa taulukosta, että kivi-puurakennusten keskimääräinen suuruus oli huomattavasti suurempi kuin muitten aineryhmäin rakennusten. Erikoisesti herättää huomiota se, että Porissa kivirakennukset olivat yleensä perin pieniä. Kuudennessa kaupunginosassa esim. ei tule täyteen kahta huonetta kivirakennusta kohti. Taulukosta saattaakin tehdä ilman erikoista tutkistelua sen johtopäätöksen, että Porin kaupungin rakennukset yleensä olivat varsin pieniä, vaikkakin kehitys suuruussuhteissa oli menossa eteenpäin.

Lämmitettävien huoneiden luku ja kerrosasema. Rakennustoiminnan laadusta ja laajuudesta sekä siinä tapahtuneista muutoksista vuosien 1890 ja 1910 välillä olisi mielenkiintoista tehdä vertailuja, mutta se on mahdotonta laskualueen erilaisuuden tähden näinä vuosina. Sen sijaan on syytä tarkastaa, miten erikseen kivi- ja erikseen puuseinäisten huoneiden luku jakaantui eri kaupunginosien sekä niitä vastaavien alueiden kesken. Tämä seikka, samoinkuin kivi- ja puuseinäisten huoneiden keskinäinen suhde, käy ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lämmitettäviä huoneita 100 lämmitettävästä huoneesta kussakin kaupunginosassa.					
	Kiviseinien sisällä.		Puuseinien sisällä.		Kivi-seinien sisällä.	Puu-seinien sisällä.
		%		%	%	%
A. Kaupungin rajain sisällä.						
a) Kaupungin aseman alueella.						
Ensimmäinen kaupunginosa	958	46.7	552	5.3	63.1	36.6
Toinen »	325	15.9	726	6.9	30.9	69.1
Kolmas »	80	3.9	876	8.4	8.1	91.6
Neljäs »	128	6.2	758	7.2	14.4	85.6
Viides »	211	10.3	2 234	21.3	8.6	91.4
Kuudes »	40	1.9	1 532	14.6	2.5	97.5
Seitsemäs »	69	3.4	197	1.9	25.9	74.1
Kahdeksas »	77	3.8	397	3.8	16.2	83.8
Yhteensä	1 888	92.1	7 272	69.4	20.6	79.4
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.						
Vuokraamat	126	6.2	450	4.3	21.9	78.1
Reposaari	19	0.9	900	8.6	2.1	97.9
Tahkoluoto	—	—	25	0.2	—	100.0
Isokatava	—	—	16	0.2	—	100.0
Unihuoto	12	0.6	86	0.8	12.2	87.8
Kallo	—	—	7	0.1	—	100.0
Mäntyluoto	5	0.2	54	0.5	8.5	91.5
Yhteensä	162	7.9	1 538	14.7	9.5	90.5
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	2 050	100.0	8 810	84.1	18.9	81.1
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.						
Uusikoivisto	—	—	600	5.7	—	100.0
Toejoki, itäinen puoli	—	—	412	4.0	—	100.0
» läntinen »	—	—	651	6.2	—	100.0
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	—	—	1 663	15.9	—	100.0
Koko laskualueella	2 050	100.0	10 473	100.0	16.4	83.6

Taulukosta näkyy, että puuseinäisten huoneiden luku oli absoluuttisesti kiviseinäisten lukua suurempi kaikissa muissa kaupunginosissa paitsi ensimmäisessä, jossa kaupunginosassa kiviseinäisten huoneiden luku oli huomattavasti suurempi kuin puuseinäisten. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella oli kiviseinäisten huoneiden luku varsin pieni verrattuna puuseinäisten lukuun. Kaupungin rajain ulkopuolella ei ollut lainkaan kiviseinäisiä huoneita.

Sitä seikkaa, miten huoneet eri kerroksiin nähden ryhmittäivät eri rakennusaineesta olevien rakennusten perusteella, valaisee seuraava taulukko.

Kerros.	Absoluuttisesti.			Prosentteissa.		
	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksissa.	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksissa.
Maakerroksessa	63	—	31	3.2	—	0.3
1. kerroksessa	1 259	52	10 193	63.0	81.2	97.4
2. »	596	8	113	29.8	12.5	1.1
3. »	58	4	5	2.9	6.3	0.1
4. »	—	—	—	—	—	—
5. »	—	—	—	—	—	—
6. »	—	—	—	—	—	—
Vinttikerroksessa	23	—	118	1.1	—	1.1
Yhteensä	1 999	64	10 460	100.0	100.0	100.0

Kuten taulukosta näkyy, oli maakerroksessa olevia huoneita sekä suhteellisesti että absoluuttisesti enemmän kivi- kuin puurakennuksissa siitä huolimatta, että lämmitettävien kivirakennusten luku oli vain n. $\frac{1}{7}$ lämmitettävien puurakennusten luvusta. Ensimmäisen kerroksen huoneita sen sijaan oli ehdoton enemmistö puurakennuksissa, kuten luonnollista onkin. Toisessa ja kolmannessa kerroksessa olevia huoneita taasen oli enimmäin kivirakennuksissa. Vinttikerroksen huoneista oli luonnollisesti puurakennuksissa absoluuttinen enemmistö, suhteellisen lukumäärän ollessa melkein saman kummankin aineriikmän rakennuksissa.

Eri kerrokseen kuuluvien huoneiden luku jakaantui prosentteissa ilmaistuna eri kaupunginosien kesken seuraavasti.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 kunkin kerroksen lämmitettävästä huoneesta sijaitti oheenmerkityissä kaupunginosissa.							Vinttikerroksessa.
	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	
A. Kaupungin rajain sisällä.								
a) Kaupungin aseman alueella.								
Ensimmäinen kaupunginosa	51.0	9.4	44.1	64.2	—	—	—	10.6
Toinen »	23.4	8.1	12.4	17.9	—	—	—	—
Kolmas »	10.6	8.1	1.8	4.5	—	—	—	—

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 kunkin kerroksen lämmitettävästä huoneesta sijaitsi oheenmerkityissä kaupunginosissa.							Viittikerroksessa.
	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	
Neljäs kaupunginosa	1.1	7.5	2.2	—	—	—	—	1.4
Viides »	4.3	20.5	10.8	—	—	—	—	4.3
Kuudes »	—	13.7	—	—	—	—	—	—
Seitsemäs »	—	2.0	5.2	—	—	—	—	1.4
Kahdeksas »	4.3	4.0	1.5	—	—	—	—	—
Yhteensä	94.7	73.3	78.0	86.6	—	—	—	17.7
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin- aseman ulkopuolella olevalla alueella.								
Vuokramaat.....	—	4.4	8.2	—	—	—	—	4.3
Reposaari.....	5.3	6.2	12.0	7.4	—	—	—	77.3
Tahkoluoto	—	0.2	—	—	—	—	—	—
Isokatava	—	0.1	—	—	—	—	—	—
Uniluoto	—	0.8	0.7	6.0	—	—	—	—
Kallo.....	—	0.1	—	—	—	—	—	—
Mäntyluoto	—	0.5	0.4	—	—	—	—	—
Yhteensä	5.3	12.3	21.3	13.4	—	—	—	81.6
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	100.0	85.6	99.3	100.0	—	—	—	99.3
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Uusikoivisto	—	5.2	—	—	—	—	—	—
Toejoki, itäinen puoli	—	3.5	0.7	—	—	—	—	0.7
» läntinen »	—	5.7	—	—	—	—	—	—
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	—	14.4	0.7	—	—	—	—	0.7
Koko laskualueella	100.0	100.0	100.0	100.0	—	—	—	100.0

Taulukosta näkyy, että maakerroksessa sekä kahdessa ensimmäisessä kerroksessa oli suhteellisesti enimmän huoneita ensimmäisessä, toisessa, kolmannessa ja viidennessä kaupunginosassa. Kolmikerroksisia rakennuksia oli varsinaisessa kaupungissa ainoastaan kolmessa ensimmäisessä kaupunginosassa, joten kolmannen kerroksen huoneita oli ainoastaan näissä kaupunginosissa.

Vielä on syytä tarkastaa, kuinka paljon, prosenteissa ilmaistuna, kuhunkin kaupunginosaan kuuluvista huoneista sijaitsi kussakin eri kerroksessa. Tätä valaisee seuraava taulukko.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 lämmitettävää huoneesta samassa kaupunginosassa sijaiti:							Yhtäkerrok- sessa.
	Maa-kerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	
A. Kaupungin rajain sisällä.								
a) Kaupunginaseman alueella.								
Ensimmäinen kaupunginosa	3.2	72.1	20.9	2.8	—	—	—	1.0
Toinen »	2.1	88.3	8.5	1.1	—	—	—	—
Kolmas »	1.0	97.3	1.4	0.3	—	—	—	—
Neljäs »	0.1	97.9	1.8	—	—	—	—	0.2
Viides »	0.2	96.4	3.2	—	—	—	—	0.2
Kuudes »	—	100.0	—	—	—	—	—	—
Seitsemäs »	—	85.3	13.9	—	—	—	—	0.8
Kahdeksas »	0.9	96.8	2.3	—	—	—	—	—
Yhteensä	1.0	92.0	6.1	0.6	—	—	—	0.3
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin- aseman ulkopuolella olevalla alueella.								
Vuokramaat	—	88.7	10.3	—	—	—	—	1.0
Reposaari	0.5	77.7	9.4	0.5	—	—	—	11.9
Tahkoluoto	—	100.0	—	—	—	—	—	—
Isokatava	—	100.0	—	—	—	—	—	—
Uniluoto	—	90.8	5.1	4.1	—	—	—	—
Kallo	—	100.0	—	—	—	—	—	—
Mäntyluoto	—	94.9	5.1	—	—	—	—	—
Yhteensä	0.3	83.4	9.0	0.5	—	—	—	6.8
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	0.9	90.7	6.5	0.6	—	—	—	1.3
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Uusikoivisto	—	100.0	—	—	—	—	—	—
Toejoki, itäinen puoli	—	98.6	1.2	—	—	—	—	0.2
» läntinen puoli	—	100.0	—	—	—	—	—	—
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	—	99.6	0.3	—	—	—	—	0.1
Koko laskualueella	0.8	91.9	5.7	0.5	—	—	—	1.1

Taulukko osoittaa, että sekä maa- että toisen ja vieläpä kolmannenkin kerroksen huoneita, verrattuna kaupunginosansa koko huonelukuun oli enimmänsä kaupunginosassa. Kuudennessa kaupunginosassa oli lämmitettäviä huoneita ainoastaan ensimmäisessä kerroksessa (100 %). Paitsi tässä kaupunginosassa ei myöskään seitsemännessä kaupunginosassa ollut lainkaan huoneita kellarikerroksessa. Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupunginaseman ulkopuolella

olevalla alueella oli kellarikerroshuoneita ainoastaan Reposaassa, jossa sitä paitsi oli vinttikerroshuoneitten suhteellinen luku suurin.

Maa- ja ensimmäiseen kerrokseen kuuluvat huoneet on, — kuten näkyy lähemmin taululiitteestä VI, — ryhmitetty kahteen ryhmään sen mukaan, oliko niiden lattia maanpinnan ala- vai yläpuolella.

Koko laskualueella oli huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella, ainoastaan 109 eli 0.9 % laskualueen koko huoneluvusta. Maakerroksessa niitä oli 92 eli 97.9 % maakerroksen kaikista huoneista ja ensimmäisessä kerroksessa 17 eli 0.4 % ensimmäisen kerroksen koko huoneluvusta.

Seuraava taulukko osoittaa vastaavat luvut kaupunginosittain ja alueittain.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.											
	Kivirakennuksissa.		Kivi-puurakennuksissa.		Puurakennuksissa.		Kaikkiaan.			% kunkin kaupunginosan koko huoneluvusta.		
	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	Maakerroksessa.	1. kerroksessa.	Yhteensä.			
A. Kaupungin rajain sisällä.							% ¹⁾	% ¹⁾				
a) Kaupungin aseman alueella.												
Ensimmäinen kaupunginosa	36	11	—	—	12	—	48	100.0	11	1.0	59	3.9
Toinen »	20	—	—	—	2	—	22	100.0	—	—	22	2.1
Kolmas »	5	—	—	—	3	—	8	80.0	—	—	8	0.8
Neljäs »	—	—	—	1	1	—	1	100.0	1	0.1	2	0.2
Viides »	—	—	—	—	4	—	4	100.0	—	—	4	0.2
Kuudes »	—	1	—	—	—	—	—	—	1	0.1	1	0.1
Seitsemäs »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kahdeksas »	—	—	—	—	4	—	4	100.0	—	—	4	0.8
Yhteensä	61	12	—	1	26	—	87	97.8	13	0.2	100	1.1
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.												
Vuokramaat	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Reposaari	1	—	—	—	4	—	5	100.0	—	—	5	0.5
Tahkoluoto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Isokatava	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Uniluoto	—	—	—	3	—	—	—	—	3	3.4	3	3.1
Kallo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Mäntyluoto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	1	—	—	3	4	—	5	100.0	3	0.2	8	0.5
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	62	12	—	4	30	—	92	97.9	16	0.2	108	1.0

¹⁾ Prosenttia saman kerroksen koko huoneluvusta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.											
	Kivirakennuksissa.		Kivi-puurakennuksissa.		Puurakennuksissa.		Kaikkiaan.			% kunkin kaupunginosan koko huoneuvista.		
	Maakerroksesta.	1. kerroksessa.	Maakerroksesta.	1. kerroksessa.	Maakerroksesta.	1. kerroksessa.	Maakerroksesta.	1. kerroksessa.	Yhteensä.			
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								%	%			
Uusikoivisto	—	—	—	—	—	1	—	—	1	0.2	1	0.2
Toejoki, itäinen puoli	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
» läntinen puoli	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	—	—	—	—	—	1	—	—	1	0.1	1	0.1
Koko laskualueella	62	12	—	4	30	1	92	97.9	17	0.4	109	0.9

Lämmitettävien huoneiden käyttö sekä eri käyttötarkoitukset. Kiinteistö- ja rakennuslasku vuodelta 1910 osottaa, että lämmitettävien huoneiden koko luku oli 12 523. Käytettyjä oli näistä 12 238 eli 97.7 % ja käyttämättömiä 285 eli 2.3 %.

Sen mukaan, kuuluivatko huoneet asuinhuoneisiin vai muihin, ne jakaantuivat käytettyjen ja käyttämättömien kesken seuraavasti:

	Käytettyjä.		Käyttämättömiä.	
	Absol.	%	Absol.	%
Asuinhuoneita	1 0496	97.8	234	2.2
Muita	1 742	97.1	51	2.9

Nämä seikat käyvät kaupunginalueittain ilmi seuraavasta taulukosta.

A l u e.	Käytettyjä.			Käyttämättömiä.			100 käytettyä huonetta kohti käyttämättömiä.		
	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.
Kaupunginaseman alueella	7 661	1 305	8 966	158	36	194	2.1	2.8	2.2
Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupunginaseman ulkopuolella olevalla alueella	1 286	328	1 614	71	15	86	5.5	4.6	5.3
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	8 947	1 633	10 580	229	51	280	2.6	3.1	2.6
Kaupungin rajain ulkopuolella ..	1 549	109	1 658	5	—	5	0.3	—	0.3
Koko laskualueella	10 496	1 742	12 238	234	51	285	2.2	2.9	2.3

Kuten taulukosta näkyy, oli käyttämättömiä huoneita absoluuttisesti enimmäin kaupunginaseman alueella, mutta suhteellinen enemmistö oli kuitenkin kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin ulkopuolisella alueella. Yleensä oli Porissa käyttämättömien huoneiden määrä varsin vähäinen, koko joukon pienempi kuin esim. Vaasassa.

Tässä yhteydessä on huomattava, että käyttämättömistä huoneista oli vuokrattuja 97 eli 34.0 % ja vuokraamattomia 188 eli 66 %. Prosenttiluvut ovat melkein samat kuin vastaavat luvut Vaasassa. Näitä seikkoja valaisee eri kaupunginalueittain seuraava taulukko.

A l u e.	Käyttämättömistä lämmitettävistä huoneista oli										Vuokraamattomia huoneita % lämmitettyjen huoneiden koko luvusta.
	vuokrattuja.					vuokraamattomia.					
	Asuinhuoneita		Muuta.	Yhteensä.		Asuinhuoneita		Muuta.	Yhteensä.		
	koko vuoden.	Kesällä.			%	koko vuoden.	Kesällä.			%	
Kaupunginaseman alueella	20	1	18	39	20.1	137	—	18	155	79.9	1.7
Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupunginaseman ulkopuolella olevalla alueella	15	33	10	58	67.4	7	16	5	28	32.6	1.6
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	35	34	28	97	34.6	144	16	23	183	65.4	1.7
Kaupungin rajain ulkopuolella ..	—	—	—	—	—	2	3	—	5	100.0	0.3
Koko laskualueella	35	34	28	97	34.0	146	19	23	188	66.0	1.5

Mitä tulee käytettyjen lämmitettävien huoneiden käyttötarkoituksiin eri kerroksissa, valaisee tätä prosenttiluvuin kaupunginosittain ja alueittain seuraava taulukko.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Eri tarkoituksiin käytetyt lämmitettävät huoneet prosentteissa.					Lämmitettävät huoneet käyttötarkoituksensa mukaan prosentteissa.				
	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, verstaas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvila-huoneita.	Muita tarkoituksia varten.	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, verstaas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvila-huoneita.	Muita tarkoituksia varten.
A. Kaupungin rajain sisällä.										
a) Kaupungin aseman alueella.										
Ensimmäinen kaupunginosa	9.0	53.5	13.4	41.9	24.0	65.2	18.9	7.3	3.0	5.6
Toinen »	8.0	3.3	11.8	17.1	18.7	81.6	1.6	9.0	1.7	6.1
Kolmas »	7.8	3.2	4.5	15.2	16.3	87.0	1.7	3.8	1.7	5.8
Neljäs »	7.2	1.6	6.6	—	16.6	86.6	0.9	6.0	—	6.5
Viides »	21.1	9.4	15.3	6.7	5.6	91.9	2.0	5.0	0.3	0.8
Kuudes »	14.0	4.9	5.8	—	1.2	95.1	1.6	3.0	—	0.3
Seitsemäs »	2.2	1.0	2.0	—	—	91.5	2.0	6.5	—	—
Kahdeksas »	3.7	4.5	5.6	—	3.9	82.9	4.9	9.4	—	2.8
Yhteensä	73.0	81.4	65.0	80.9	86.3	85.5	4.6	5.7	0.9	3.3
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.										
Vuokramaat	3.6	7.0	15.9	12.4	2.7	67.5	6.3	22.3	2.3	1.6
Reposaaari	7.3	8.0	4.4	1.9	6.5	88.4	4.7	4.1	0.2	2.6
Tabakkihuoto	0.2	—	0.9	—	—	70.8	—	29.2	—	—
Isokatava	0.1	—	0.1	—	—	78.6	—	21.4	—	—
Unihuoto	0.6	0.6	0.8	—	0.3	87.3	3.8	7.6	—	1.3
Kallo	[0.04]	0.6	—	—	—	57.1	42.9	—	—	—
Mäntyluoto	0.4	1.8	0.8	—	1.8	64.4	15.2	10.2	—	10.2
Yhteensä	12.2	18.0	23.2	14.3	11.3	79.7	5.7	11.3	0.9	2.4
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	85.2	99.4	88.2	95.2	97.6	84.6	4.8	6.6	0.9	3.1
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.										
Uusikoivisto	5.2	0.2	5.3	1.0	1.2	91.9	0.2	7.0	0.2	0.7
Toejoki, itäinen puoli	3.6	0.4	3.3	1.0	1.2	92.0	0.5	6.3	0.2	1.0
Toejoki, läntinen puoli	6.0	—	3.2	2.8	—	95.7	—	3.8	0.5	—
Yhteensä kaupungin rajain ulkopuolella	14.8	0.6	11.8	4.8	2.4	93.4	0.2	5.6	0.3	0.5
Koko laskualueella	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	85.8	4.2	6.4	0.9	2.7

Taulukon edellisestä osasta, josta näkyy kunkin eri huoneryhmän jakaantuminen eri kaupunginosien ja niitä vastaavien alueitten kesken, käy ilmi, että asuinhuoneita oli enimmäin viidennessä kaupunginosassa (21.1 %), sen jälkeen kuudennessa. Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita taas oli ensimmäisessä kaupunginosassa enimmäin, jopa enemmän kuin $\frac{1}{2}$ koko laskualueen tähän ryhmään kuuluvista huoneista. Ensimmäinen kaupunginosa siis muodostaa Porin liike-elämän keskuksen. Kaupungin tärkein tehdasalue oli viides kaupunginosa, jossa tehdas-, versta- y. m. s. huoneita oli 15.3 %, sekä kaupungin aseman ulkopuolella oleva vuokramaiden alue (15.9 %). Ensimmäisessä kaupunginosassa oli myöskin ravintola- ja kahvilahuoneita runsaimmin (41.9 %), kun sen sijaan syrjäisissä, työväen asumissa neljännessä, kuudennessa, seitsemännessä ja kahdeksammissä kaupunginosassa ei ollut lainkaan tähän ryhmään kuuluvia huoneita.

Taulukon jälkimäinen osa, josta käy ilmi eri tarkoituksiin käytettyjen huoneiden luku toisiinsa verrattuna kussakin kaupunginosassa, osoittaa, että asuinhuoneiden luku, verrattuna oman kaupunginosansa koko huonelukuun, oli suurin kuudennessa kaupunginosassa (95.1 %), pienin ensimmäisessä (65.2 %), jonka kaupunginosan prosenttilukua vielä tuntuvasti pienempi oli kaupunkiin yhdistetyllä kaupungin aseman ulkopuolisella alueella, Kallossa, olevien asuinhuoneiden prosenttiluku (57.1 %). Kaikissa kaupunginosissa sekä niitä vastaavilla alueilla oli kuitenkin asuinhuoneiden luku suurempi kuin kaikkien muiden lämmitettävien huoneiden luku yhteensä.

Käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käyttötarkoituksen mukaan. Eri tarkoituksiin käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käy koko laskualueeseen nähden ilmi seuraavasta taulukosta.

K e r r o s.	Asuinhuoneita.		Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.		Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita.		Ravintola- ja kahvila-huoneita.		Huoneita opetus- ja sivistystar- koituksiin sekä viras- tojn varten.		Yhteensä.	
		%		%		%		%		%		%
Maakerros	28	0.3	21	4.1	22	2.8	3	2.8	4	1.2	78	0.6
1. kerros	9 793	93.3	474	93.0	741	93.8	91	86.7	274	81.3	11 373	92.9
2. »	505	4.8	14	2.7	22	2.8	11	10.5	56	16.6	608	5.0
3. »	52	0.5	—	—	3	0.4	—	—	3	0.9	58	0.5
4. »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5. »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vinttikerros	118	1.1	1	0.2	2	0.2	—	—	—	—	121	1.0
Yhteensä	10 496	100.0	510	100.0	790	100.0	105	100.0	337	100.0	12 238	100.0

Taulukosta näkyy, että asuinhuoneita sijaitsi maakerroksessa ainoastaan 0.3 %, joka luku on pienempi kuin yhdessäkään tässä käsitellyssä kaupun-

gissa. Suhteellisesti enimmin oli maakerroksessa kauppa-, konttori- ja varastohuoneita (4.1 %). Kaikkiaan maakerroksessa oli varsin vähän huoneita, yhteensä ainoastaan 0.6 %.

Tässä yhteydessä olisi mielenkiintoista tarkastaa, millaisia muutoksia eri tarkoituksiin käytettyjen huoneiden kerrosasemassa on viime vuosikymmeninä tapahtunut, mutta tarpeellisten tietojen puutteessa se käy mahdottomaksi. Sen sijaan näyttää seuraava taulukko, kuinka paljon vuonna 1910 oli lämmitettäviä huoneita, prosenteissa ilmaistuna, kussakin kerroksessa.

Kerros.	100 käytetystä lämmitettävästä huoneesta kussakin kerroksessa.				
	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvilahuoneita.	Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten.
Maakerros	35.9	26.9	28.2	3.9	5.1
1. kerros	86.1	4.2	6.5	0.8	2.4
2. »	83.1	2.3	3.6	1.8	9.2
3. »	89.6	—	5.2	—	5.2
4. »	—	—	—	—	—
5. »	—	—	—	—	—
Vinttikerros.....	97.5	0.8	1.7	—	—
Yhteensä	85.8	4.2	6.4	0.9	2.7

Taulukosta käy ilmi, että kerroksissa 1—3, oli pääasiallisesti asuinhuoneita samoin kuin myöskin vinttikerroksessa; vieläpä maakerroksessakin oli enemmistönä asuinhuoneita. Ravintola- ja kahvilahuoneita oli maakerroksessa, prosenteissa ilmaistuna, varsin paljon (3.9 %), kun esim. Vaasassa ei mainittuja huoneita ollut maakerroksessa lainkaan.

Vielä on paikallaan tässä katsaus niiden erilaisiin tarkoituksiin käytettyjen lämmitettävien huoneiden lukuun, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella. Tässä suhteessa antaa valaistusta seuraava taulukko.

Käyttötarkoitus.	Eri tarkoituksiin käytettyjä lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.					
	Maakerroksessa.		1. kerroksessa.		Yhteensä.	
		%		%		%
Asuinhuoneita	28	0.3	10	0.1	38	0.4
Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita	21	4.1	—	—	21	4.1
Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita.....	22	2.8	—	—	22	2.8
Ravintola- ja kahvilahuoneita.....	3	2.9	—	—	3	2.9
Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten	2	0.6	—	—	2	0.6
Yhteensä	76	0.6	10	0.1	86	0.7

Taulukosta näkyy, että asuinhuoneita, verrattuna muihin tarkoituksiin käytettyihin huoneisiin, oli suhteellisesti vähemmän eli ainoastaan 0.4 % sellaisia, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella. Enimmät puheenalaiseen luokkaan kuuluvista huoneista olivat kauppa-, konttori- ja varastohuoneita (4.1 %). Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten kuului tähän luokkaan 0.6 %. Tämä prosenttimäärä, joka muuten oli sama kuin vastaava luku Vaasassa, on katsottava varsin vähäiseksi. Mitenkä mainitun luokan eri tarkoituksiin käytettyjen huoneiden luku jakaantui maakerroksen ja ensimmäisen kerroksen kesken, se näkyy lähemmin taulukosta.

Oulu.

Oulussa on toimitettu ennen vuotta 1910 kiinteistö- ja rakennuslaskuja v. 1870 ja v. 1890. Laskualue on kuitenkin jossain määrin vaihdellut näinä vuosikymmeninä, varsinkin laskualueen jaon puolesta, niin että yksityiskohtaisia vertailuja eri vuosikymmeninä tapahtuneen kehityksen välillä ei saata tehdä.

Pinta-ala ja asutustiheys. Oulun kiinteistö- ja rakennuslaskualue käsitti v. 1910 kaikkiaan 3 186.34 ha, josta kaupungin aseman alueella oli 210.42 ha, kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella 2 790.77 ha ja kaupungin rajain ulkopuolella 185.15 ha.

Laskualueen rakennettujen tonttien pinta-alasta on tietoja ainoastaan kaupungin aseman alueelta ja oli tämä 87.42 ha.

Kaupunginosien ja niitä vastaavien alueiden pinta-ala sekä myöskin kaupunginosien asutustiheys näkyy seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Pinta-ala, ha.		Hehtaaria kohti.				
	Koko ala.	Rakennettu ala.	koko alaa.		rakennettua alaa.		
			Lämmi- tetty- viä huoneita.	Asukkaita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Lämmi- tetty- viä huoneita.	Asukkaita.
A. Kaupungin rajain sisällä.							
a) Kaupungin aseman alueella.							
Ensimmäinen kaupunginosa	42.50	18.32	65	66	8.57	150	153
Toinen »	45.03	16.81	51	88	13.80	137	235
Kolmas »	16.55	4.00	125	183	51.75	516	757
Neljäs »	38.61	8.88	12	27	7.09	51	116
Viides »	6.25	1.22	78	193	65.57	398	990
Kuudes »	61.48	38.19	7	8	0.21	12	14
Yhteensä	210.42	87.42	40	60	8,51	97	143

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Pinta-ala, ha.		Hehtaaria kohti.				
	Koko ala.	Rakennettu ala.	koko alaa.		rakennettua alaa.		
			Lämmitettyjä huoneita.	Asukkaita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Lämmitettyjä huoneita.	Asukkaita.
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin- aseman ulkopuolella olevalla alueella.							
Saaret	231.59		3	3			
Onlunjoen eteläpuolella olevalla alueella	1 589.74		0.3	0.3			
Tuira	678.55		0.5	1			
Toppila	290.89		1	1			
Yhteensä	2 790.77	?	1	1			
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	3 001.19		3	5			
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.							
Alalaanila	185.15		3	8			
Koko laskualueella	3 186.34	?	3	5			

Taulukosta käy ilmi, että asukasluku verrattuna rakennettuun tonttialaan oli suurin viidennessä kaupunginosassa ja sen jälkeen kolmannessa. Pienin oli asukasluku kuudennessa kaupunginosassa, joka onkin suureksi osaksi tehtaitten hallussa.

Laskun tärkeimmät yleistulokset. Tärkeimmät vuoden 1910 kiinteistö- ja rakennuslaskun yleistulokset käyvät ilmi kaupunginosittain ja alueittain seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Absoluuttisesti.				Prosentteissa.			
	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia.		Lämmitettyjä huoneita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia.		Lämmitettyjä huoneita.
		Lämmitettyjä.	Lämmitettyjä.			Lämmitettyjä.	Lämmitettyjä.	
A. Kaupungin rajain sisällä.								
a) Kaupungin- aseman alueella.								
Ensimmäinen kaupunginosa	157	328	266	2 745	14.5	15.6	15.1	25.3
Toinen »	232	410	293	2 299	21.3	19.4	16.7	21.2
Kolmas »	207	413	298	2 062	19.0	18.5	16.9	19.0

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Absoluuttisesti.				Prosentteissa.			
	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia. Lämmitettävistä.	Lämmittämättömiä.	Lämmitettäviä huoneita.	Rakennettuja kiinteistöjä.	Rakennuksia. Lämmitettävistä.	Lämmittämättömiä.	Lämmitettäviä huoneita.
Neljäs kaupunginosa.....	63	97	70	453	5.8	4.6	4.0	4.2
Viides »	80	103	107	486	7.4	4.9	6.1	4.5
Kuudes »	8	79	85	458	0.7	3.7	4.8	4.3
Yhteensä	747	1 430	1 119	8 503	68.7	67.6	63.6	78.5
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin- aseman ulkopuolella olevalla alueella.								
Saaret	79	179	154	668	7.3	8.4	8.8	6.2
Oulunjoen eteläpuolella olevalla alueella	57	123	126	519	5.3	5.8	7.2	4.8
Tuira	48	84	85	326	4.4	4.0	4.8	3.0
Toppila	35	89	85	342	3.2	4.2	4.8	3.1
Yhteensä	219	475	450	1 855	20.2	22.4	25.6	17.1
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	966	1 905	1 569	10 358	88.9	90.0	89.2	95.6
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Alalaanila.....	121	211	189	481	11.1	10.0	10.8	4.4
Koko laskualueella	1 087	2 116	1 758	10 839	100.0	100.0	100.0	100.0

Taulukko osottaa, että rakennettuja kiinteistöjä oli enimmäks toisessa kaupunginosassa, mutta sekä lämmitettävien että lämmittämättömien rakennusten luku oli suurin kolmannessa kaupunginosassa, kun taas lämmitettäviä huoneita oli enimmäks ensimmäisessä kaupunginosassa. Pienin sekä rakennettujen kiinteistöjen että lämmitettävien rakennusten puolesta oli kuudes kaupunginosa, kun taas lämmittämättömien rakennusten ja lämmitettävien huoneiden puolesta pienin oli neljäs kaupunginosa.

Kaupungin kehitystä tässä suhteessa viimeisten vuosikymmenien kuluessa valaisevat seuraavat luvut:

	1870.	1890.	1910.
Rakennettuja kiinteistöjä	743	858	1 087
Rakennuksia	2 311 (?)	2 898	3 874
Lämmitettäviä rakennuksia	1 207	1 263	2 116
Lämmittämättömiä »	1 104 (?)	1 635	1 758
Lämmitettäviä huoneita	4 529	6 092	10 839

Näiden lukujen suhteen pitää huomauttaa, että laskualue ei eri aikoina ole ollut aivan sama, mutta varsin suuria eroavaisuuksia siinä näinä aikoina kuitenkaan ei ole ollut.

Jo pikainenkin silmäys esitettyihin lukuihin osottaa, että kehitys näinä eri ajanjaksoina on kulkenut hiukan eri suuntiin ja että kehitys kahtena viimeisenä vuosikymmenenä on ollut voimakkaampi kuin edellisinä. Kehityksen tulokset käyvät selvemmin ilmi seuraavista lisäyslukuista:

	1870—1890.		1890—1910.	
	Abs.	%	Abs.	%
Rakennettuja kiinteistöjä	115	15.5	229	26.7
Rakennuksia	587	25.4 (?)	976	33.7
Lämmitettäviä rakennuksia	56	4.6	853	67.7
Lämmittämättömiä »	531	48.1 (?)	123	7.5
Lämmitettäviä huoneita	1 563	34.5	4 747	77.9

Lisäysprosenttien varsin tuntuva ero lämmitettävien rakennusten ja lämmitettävien huoneiden välillä ajanjaksona 1870—1890 osottaa, että Oulun kaupunki tänä aikana on kasvanut paljon enemmän lämmitettävien rakennusten suuruuden kuin luvun puolesta. Ajanjaksolla 1890—1910 sen sijaan on kehitys lämmitettävien rakennusten lukumäärään nähden mennyt varsin nopeasti eteenpäin, ja kuten rakennettujen kiinteistöjen ja lämmitettävien rakennusten sekä toisaalta lämmitettävien huoneiden välinen lisäysprosenttiero osottaa, rakennukset ovat olleet varsin pieniä. Kuitenkin on lämmitettävien rakennusten keskiuus viimeisinä vuosikymmeninä, edellisiin verrattuna, jonkin verran kasvanut. Tätä osottavat seuraavat luvut, joista näkyy, paljonko lämmitettäviä huoneita tuli keskimäärin kutakin lämmitettävää rakennusta kohti: 1870 3.8, 1890 4.8 ja 1910 5.1.

Huomattava on vielä, että jälkimäisenä 20-vuotiskautena on lämmittämättömien rakennusten lisäys varsin vähäinen, joten siis tontit ovat entistä tarkemmin käytetyt asuinrakennustarkoituksiin.

Rakennettujen kiinteistöjen omistajat. Omistajien mukaan ryhmittäytyvät rakennetut kiinteistöt v. 1910 seuraavan taulukon osottamalla tavalla.

Kiinteistön omistaja.	Rakennettuja kiinteistöjä.									
	Kaupungin rajain sisällä.						Kaupungin rajain ulkopuolella.		Koko lasku-alueella.	
	Kaupungin- aseman alu- eella.		Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin- aseman ulko- puolella ole- valla alueella.		Yhteensä.					
		%		%		%		%		%
Yleinen laitos.										
Suomen valtio	11	1.5	9	4.1	20	2.1	1	0.8	21	1.9
Venäjän »	—	—	1	0.5	1	0.1	—	—	1	0.1
Kaupunki	16	2.1	13	5.9	29	3.0	—	—	29	2.7
Seurakunta	3	0.4	3	1.4	6	0.6	—	—	6	0.5
Yhteensä	30	4.0	26	11.9	56	5.8	1	0.8	57	5.2
Yhdyskunta tai yhtiö.										
Seura tai yhdistys	12	1.6	1	0.5	13	1.4	2	1.7	15	1.4
Kiinteistöyhtiö	6	0.8	6	2.7	12	1.2	—	—	12	1.1
Muu yhtiö	26	3.5	11	5.0	37	3.8	1	0.8	38	3.5
Yhteensä	44	5.9	18	8.2	62	6.4	3	2.5	65	6.0
Yksityinen henkilö.										
Teollisuuden harjoittaja ..	27	3.6	11	5.0	38	3.9	6	4.9	44	4.0
Kuljetusliikkeen harjoittaja tai muu kulkulaitoksiin kuuluva	116	15.5	9	4.1	125	12.9	15	12.4	140	12.9
Kauppiaa	53	7.1	21	9.6	74	7.7	4	3.3	78	7.2
Muu kaupan alalla toimiva	8	1.1	3	1.4	11	1.1	1	0.8	12	1.1
Julkisessa toimessa oleva tai vapaiden elinkeinojen harjoittaja	30	4.0	8	3.7	38	3.9	3	2.5	41	3.8
Koroista tai eläkkeestä elävä	1	0.1	—	—	1	0.1	—	—	1	0.1
Leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua am- mattia	80	10.7	24	10.9	104	10.8	14	11.6	118	10.9
Muu	351	47.0	91	41.6	442	45.8	68	56.2	510	46.9
Omistaja tuntematon	7	1.0	8	3.6	15	1.6	6	5.0	21	1.9
Yhteensä	673	90.1	175	79.9	848	87.8	117	96.7	965	88.8
Kaikkiaan	747	100.0	219	100.0	966	100.0	121	100.0	1 087	100.0

Taulukosta käy ilmi, että runsas enemmistö rakennetuista kiinteistöistä kuului yksityisille henkilöille, joiden joukossa sekalainen »muu»-ryhmä omistaa suurimman määrän kiinteistöjä. Erikoisesti on vielä huomattava, että kuljetus-

liikkeenharjoittajat tai muut kulkulaitoksiin kuuluvat henkilöt omistivat 12.9 % kiinteistöjen koko luvusta ja lähes $\frac{1}{7}$ yksityisten omistamien kiinteistöjen luvusta.

Yksityisten omistamien kiinteistöjen rinnalla muodostavat yhtiöitten ja yhdyskuntien kiinteistöt varsin vähäisen määrän, kiinteistöjen koko luvusta ainostaan 6 %.

Taulukosta ilmenee tarkemmin, miten eri omistajaluokkien kiinteistöt ovat jakautuneet laskualueen eri osien kesken.

Rakennettujen kiinteistöjen viimeisen omistuksen pituus. Siitä ajasta, jolloin kiinteistö oli joutunut viimeisen omistajansa haltuun, antaa seuraava taulukko yleispiirteisen kuvan.

Aika, jolloin kiinteistö oli joutunut viimeisen omistajan haltuun.	Rakennettuja kiinteistöjä.									
	Kaupungin rajain sisällä.						Kaupungin rajain ulkopuolella.		Koko lasku-alueella.	
	Kaupungin- aseman alu- eella.	Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin- aseman ulko- puolella ole- valla alueella.		Yhteensä.						
	%	%	%	%	%	%	%	%		
1810 tai sitä ennen	3	0.4	1	0.5	4	0.4	—	—	4	0.4
1811—50	14	1.9	2	0.9	16	1.6	—	—	16	1.5
1851—60	14	1.9	2	0.9	16	1.6	—	—	16	1.5
1861—70	25	3.3	8	3.7	33	3.4	1	0.8	34	3.1
1871—80	64	8.6	12	5.5	76	7.9	2	1.7	78	7.2
1881—90	99	13.2	32	14.6	131	13.6	16	13.2	147	13.5
1891—1900	201	26.9	55	25.1	256	26.5	28	23.2	284	26.1
1901—05	117	15.7	46	21.0	163	16.9	24	19.8	187	17.2
1906—10	188	25.2	57	26.0	245	25.4	45	37.2	290	26.7
Vuosi tuntematon	22	2.9	4	1.8	26	2.7	5	4.1	31	2.8
Yhteensä	747	100.0	219	100.0	966	100.0	121	100.0	1 087	100.0

Taulukosta käy ilmi, että suurin osa kiinteistöjä kaupungin eri alueilla oli sellaisia, joiden omistus johtui vuosikymmeneltä 1901—1910, varsinkin sen jälkipuoliskolta. Tältä viime vuosikymmeneltä polveutuvista omistuksista oli kaupunginaseman alueella 40.9 %, kaupunkiin yhdistetyllä, sen aseman ulkopuolisella alueella 47 %, kaupungin rajain ulkopuolisella alueella 57 % sekä koko laskualueella 43.9 %.

On aivan luonnollista, että kiinteistöjen luku on sitä pienempi, kuin aikaisemmalta ajalta niiden omistus johtuu, samoin kuin on luonnollista sekin,

että ne kiinteistöt, joiden omistus johtui ensimmäiseltä taulukkoon merkityltä ajanjaksolta, eivät saattaneet olla yksityisten henkilöiden omistamia. Tämä käy lähemmin ilmi seuraavasta taulukosta.

Omistaja.	Kiinteistöjen luku, jotka olivat joutuneet omistajansa haltuun alla mainittuina vuosina.							Yhteensä rakennettuja kiinteistöjä.
	1810 tai sitä ennen.	1811—50	1851—80	1881—90	1891—1900	1901—10	Vuosi tuntematon.	
Yleinen laitos.	%	%	%	%	%	%	%	
Suomen valtio	—	—	1 4.8	12 57.1	1 4.8	4 19.0	3 14.3	21
Venäjän »	—	—	—	1 100.0	—	—	—	1
Kaupunki	—	3 10.4	2 6.9	4 13.8	7 24.1	5 17.2	8 27.6	29
Seurakunta	2 33.3	—	—	—	2 33.3	1 16.7	—	6
Yhteensä	2 3.5	3 5.3	3 5.3	19 33.3	9 15.8	10 17.5	11 19.3	57
Yhdyskunta tai yhtiö.								
Seura tai yhdistys	1 6.7	—	—	—	5 33.3	8 53.3	1 6.7	15
Kiinteistöyhtiö	—	—	2 16.7	1 8.3	3 25.0	6 50.0	—	12
Muu yhtiö	—	1 2.6	3 7.9	3 10.5	8 21.1	18 47.4	4 10.5	38
Yhteensä	1 1.5	1 1.5	5 7.7	5 7.7	16 24.6	32 49.3	5 7.7	65
Yksityinen henkilö.								
Teollisuudenharjoittaja. . .	—	—	—	7 15.9	15 34.1	22 50.0	—	44
Kuljetusliikkeen harjoittaja tai muu kulkulaitoksiin kuuluva	—	3 2.1	24 17.2	25 17.9	37 26.4	48 34.3	3 2.1	140
Kauppiaa	—	—	7 9.0	5 6.4	15 19.2	51 65.4	—	78
Muu kaupan alalla toimiva	—	—	—	3 25.0	5 41.7	4 33.3	—	12
Julkisessa toimessa oleva tai vapaiden elinkeinojen harjoittaja	—	—	2 4.9	4 9.8	11 26.8	24 58.5	—	41
Koroista tai eläkkeestä elävä.	—	—	—	—	—	1 100.0	—	1
Leski tai naimaton nainen ilman ilmoitettua ammattia	—	2 1.7	31 26.3	18 15.2	33 28.0	32 27.1	2 1.7	118
Muu	—	4 0.8	56 11.0	60 11.7	136 26.7	246 48.2	8 1.6	510
Omistaja tuntematon.	1 4.8	3 14.3	—	1 4.8	7 33.3	7 33.3	2 9.5	21
Yhteensä	1 0.1	12 1.2	120 12.4	123 12.8	259 26.8	435 45.1	15 1.6	965
Kaikkiaan	4 0.4	16 1.5	128 11.8	147 13.5	284 26.1	477 43.9	31 2.8	1 087

Vuotta 1810 aikaisemmin omistajansa haltuun joutuneita kiinteistöjä oli kaikkiaan neljä, joista kaksi kuului seurakunnalle, yksi yhdistykselle ja yhden omistaja oli tuntematon. Seuraavassa taulukkoon merkityssä ryhmässä oli jo

12 yksityishenkilöä sekä yksi yhtiö. Ajan puolesta myöhempiin omistajaryhmiin siirryttäessä huomaa, että varsinkin niiden kiinteistöjen luku lisääntyy, jotka kuuluivat yhdyskunnille ja vielä enemmän niiden, jotka kuuluivat yksityisille henkilöille. Varsinkin on viime vuosikymmen tässä suhteessa huomattava, kuten taulukko tarkemmin osoittaa.

Rakennusten käyttötarkoitus. Käyttötarkoituksen mukaan ryhmittyvät rakennukset eri laskuvuosina seuraavasti:

	Lämmitettäviä rakennuksia.		Lämmittämättömiä rakennuksia.	
	Abs.	%	Abs.	%
1870	1 207	52.2	1 104 (2)	47.8
1890	1 263	43.6	1 635	56.4
1910	2 116	54.6	1 758	45.4

Esitetystä luvuista näkyy, että lämmittämättömien rakennusten runsas ja lämmitettävien rakennusten vähäinen lisääntyminen ajalla 1870—1890 aiheutti, että lämmitettävien ja lämmittämättömien rakennusten suhde koko rakennuslukuun muuttui päinvastaiseksi kuin se oli sitä ennen ollut. Jos pidetään silmällä vuosia 1890 ja 1910, niin on helppo todeta, että vaikkakin lämmittämättömien rakennusten luku on näiden vuosien välillä jonkun verran kasvanut, oli niiden merkitys suhteellisesti, rakennusten koko lukuun verraten v. 1910 paljon pienempi kuin v. 1890. Niiden suhteellinen vähennys, jos vuoden 1890 tiedot ovat oikeat, olisi epäilemättä ollut suurempikin, jos molempien vuosien laskualueet olisivat olleet samat. Vuoden 1910 laskualue näet käsitti sellaisia alueita, jotka eivät sisältyneet vuoden 1890 laskualueeseen, nim. Tuiran ja Alalaanilan alueet. Tällaisilla maaseutualueilla on, kuten tunnettua, lämmittämättömiä rakennuksia suhteellisesti enemmän kuin varsinaisella kaupungin alueella.

Mitä tulee lämmitettävien ja lämmittämättömien rakennusten välisiin lukusuhteisiin eri kaupunginosissa tai niitä vastaavilla alueilla v. 1910, sitä valaisee seuraava taulukko. Taulukon toisen osan ensimmäinen lukusarja osoittaa lämmitettävien ja lämmittämättömien rakennusten keskinäisen suhteen, toinen lämmitettävien huoneiden luvun kutakin lämmittämättömää rakennusta kohti eri kaupunginosissa ja niitä vastaavilla alueilla.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 rakennuksesta oli		100 lämmitettävää rakennusta kohti lämmittämättömiä rakennuksia.	Lämmitettäviä huoneita keskimäärin lämmittämättöntä rakennusta kohti.
	lämmitettäviä.	lämmittämättömiä.		
A. Kaupungin rajain sisällä.				
a) Kaupungin aseman alueella.				
Ensimmäinen kaupunginosa	55.2	44.8	81.1	10.3
Toinen »	58.3	41.7	71.5	7.8
Kolmas »	58.1	41.9	72.2	6.9
Neljäs »	58.1	41.9	72.2	6.5
Viides »	49.0	51.0	103.9	4.5
Kuudes »	48.2	51.8	107.6	5.4
Yhteensä	56.1	43.9	78.3	7.6
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.				
Saaret	53.8	46.2	86.0	4.3
Oulunjoen eteläpuolella olevalla alueella	49.4	50.6	102.4	4.1
Tuira	49.7	50.3	101.2	3.8
Toppila	51.1	48.9	95.5	4.0
Yhteensä	51.4	48.6	94.7	4.1
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	54.8	45.2	82.4	6.6
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.				
Alalaanila	52.8	47.2	89.6	2.5
Koko laskualueella	54.6	45.4	83.1	6.2

Taulukon ensimmäiset lukusarjat osoittavat, että oli sellaisiakin kaupunginosia ja alueita, joissa lämmitettävät rakennukset eivät olleet enemmistönä, kuten viides ja kuudes kaupunginosa sekä kaupungin aseman ulkopuolella, Oulunjoen eteläpuolella oleva alue ja Tuira. Tämä osoittaa, että Oulun kaupungilla oli aluetta laajentamatta paljon kehitysmahdollisuuksia, joita vielä ei ollut hyväksi käytetty. Vielä selvemmin tämä käy ilmi taulukon viimeisestä lukusarjasta, joka osoittaa, että Oulussa vielä lämmittämättömien rakennusten merkitys lämmitettävien rinnalla oli sängen tärkeä, varsinkin syrjäisemmissä kaupunginosissa. Tontit eivät ole suinkaan tarkoin käytetyt asuinrakennustarkoituksiin, koska esim. viidennessä kaupunginosassa kutakin lämmittämättöntä rakennusta kohti tuli lämmitettäviä huoneita ainoastaan 4.5, eikä tämä luku edes ensimmäisessä kaupunginosassa, jossa se oli suurin, noussut 10.3 suuremmaksi.

Rakennusten rakennusaine. Erilaisesta rakennusaineesta olevien rakennusten luku koko laskualueeseen nähden jakaantui seuraavasti:

	Kivi- rakennuksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puu- rakennuksia.
Lämmitettäviä	186 eli 8.8 %	50 eli 2.4 %	1 880 eli 88.8 %
Lämmittämättömiä	66 » 3.7 »	12 » 0.7 »	1 680 » 95.6 »
Yhteensä	252 eli 6.5 %	62 eli 1.6 %	3 560 eli 91.9 %

Jos erotetaan toisistaan kaupungin aseman alue, kaupunkiin yhdistetty sen aseman ulkopuolella oleva alue sekä kaupungin rajain ulkopuolella oleva alue, saadaan seuraavat luvut:

	Kivi- rakennuksia.		Kivi-puu- rakennuksia.		Puu- rakennuksia.	
	Absol.	%	Absol.	%	Absol.	%
<i>Lämmitettäviä:</i>						
Kaupungin aseman alueella	162	11.3	46	3.2	1 222	85.5
Kaupunkiin yhdistetyllä muulla alueella	24	5.1	4	0.8	447	94.1
Kaupungin rajain ulkopuo- lella	—	—	—	—	211	100.0
<i>Lämmittämättömiä:</i>						
Kaupungin aseman alueella	56	5.0	12	1.1	1 051	93.9
Kaupunkiin yhdistetyllä muulla alueella	10	2.2	—	—	440	97.8
Kaupungin rajain ulkopuo- lella	—	—	—	—	189	100.0

Rakennusten ryhmitys rakennusaineen mukaan käy yksityiskohtaisesti ilmi taululiiteista IV A ja IV B.

Lämmitettävien rakennusten kerroksissa ilmoitettu korkeus. Oulun kaupungin lämmitettävien rakennusten korkeussuhteet käyvät pääpiirteittäin ilmi seuraavasta taulukosta.

A l u e.	Kivirakennuksia.						Kivi- puuraken- nuksia. 2-kerrok- sisia.	Puurakennuksia.				Kaikkiaan.	
	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.	4-kerroksisia.	5-kerroksisia.	6-kerroksisia.		Yhteensk.	1-kerroksisia.	2-kerroksisia.	3-kerroksisia.		Yhteensk.
Kaupunginaseman alueella	90	56	13	3	—	—	162	46	1 207	11	4	1 222	1 430
Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupunginaseman ulko- puolella olevalla alueella	16	7	—	1	—	—	24	4	401	45	1	447	475
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	106	63	13	4	—	—	186	50	1 608	56	5	1 669	1 905
Kaupungin rajain ulkopuo- lella	—	—	—	—	—	—	—	—	211	—	—	211	211
Koko laskualueella	106	63	13	4	—	—	186	50	1 819	56	5	1 880	2 116
								%					
Kaupunginaseman alueella	55.6	34.6	8.0	1.8	—	—	100.0	100.0	98.8	0.9	0.3	100.0	
Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupunginaseman ulko- puolella olevalla alueella	66.7	29.1	—	4.2	—	—	100.0	100.0	89.7	10.1	0.2	100.0	
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	57.0	33.9	7.0	2.1	—	—	100.0	100.0	96.3	3.4	0.3	100.0	
Kaupungin rajain ulkopuo- lella	—	—	—	—	—	—	100.0	—	100.0	—	—	100.0	
Koko laskualueella	57.0	33.9	7.0	2.1	—	—	100.0	100.0	96.7	3.0	0.3	100.0	

Taulukosta näkyy, että kaikki kivi-puurakennukset täälläkin olivat 2-kerroksisia sekä että puurakennuksista sangen vähän oli yksikerroksisia korkeampia. Mitä kivirakennuksiin tulee, oli niistäkin suurin osa yksikerroksisia. Korkeimmat rakennukset olivat 4-kerroksisia ja oli niitä koko laskualueella ainoastaan neljä.

Mitä tulee niihin muutoksiin, joita viimeisten kahden vuosikymmenen kuluessa on tapahtunut rakennusten korkeussuhteissa, valaisee niitä seuraava taulukko, jonka kahdesta ensimmäisestä osasta, toisesta absoluuttisin, toisesta suhdeluvuin, käy ilmi, miten erilaisesta rakennusaineesta rakennetut lämmitettävät rakennukset kerrosluvun mukaan ryhmittäivät. Kolmas osa ilmoittaa, kuinka paljon 100 kuhunkin kerrosryhmään kuuluvasta rakennuksesta oli erilaisesta rakennusaineesta rakennettuja.

Kerros-luku.	Lämmitettäviä rakennuksia.								%								100 lämmitettävästä rakennuksesta kussakin kerrosryhmässä oli:								
	1890.				1910.				1890.				1910.				1890.				1910.				
	Kiiviraken- nukksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nukksia.	Yhteensä.	Kiiviraken- nukksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nukksia.	Yhteensä.	Kiiviraken- nukksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nukksia.	Yhteensä.	Kiiviraken- nukksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nukksia.	Yhteensä.	Kiiviraken- nukksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nukksia.	Yhteensä.	Kiiviraken- nukksia.	Kivi-puu- rakennuksia.	Puuraken- nukksia.	Yhteensä.	
1-kerroksisia	38	1 125	1 163	106	1 819	1 925	52.0	96.0	92.1	57.0	96.7	91.0	3.3	96.7	—	5.5	94.5	—	—	—	—	—	—	—	—
2- »	24	18	47	89	63	50	56	169	32.9	100.0	4.0	7.0	33.9	100.0	3.0	8.0	27.0	20.2	52.8	—	37.3	29.6	33.1	—	—
3- »	6	—	—	6	13	—	5	18	8.2	—	—	0.5	7.0	—	0.3	0.8	100.0	—	—	—	72.2	—	27.8	—	—
4- »	4	—	—	4	4	—	—	4	5.5	—	—	0.3	2.1	—	0.2	100.0	—	—	—	100.0	—	—	—	—	—
5- »	1	—	—	1	—	—	—	—	1.4	—	—	0.1	—	—	—	100.0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6- »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	73	181	172	1 263	186	501	880	2 116	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	5.8	1.4	92.8	—	8.8	2.4	88.8	—	—	—
Siitä																									
2-tai useampikerrok- sisia	35	18	47	100	80	50	61	191	48.0	100.0	4.0	7.9	43.0	100.0	3.3	9.0	35.0	18.0	47.0	—	41.9	26.2	31.9	—	—
3-tai useampikerrok- sisia	11	—	—	11	17	—	5	22	15.1	—	—	0.9	9.1	—	0.3	1.0	100.0	—	—	—	77.3	—	22.7	—	—

Taulukon ensimmäisestä osasta käy ilmi, että rakennusten luku on kaikissa kerrosryhmissä, paitsi 4- ja 5-kerroksisten ryhmässä, absoluuttisesti lisääntynyt. Yksi- ja kaksikerroksiset kivirakennukset ovat suhteellisesti lisääntyneet enemmän kuin muihin aineryhmiin kuuluvat rakennukset. Myöskin yksi- ja kolmikerroksiset puurakennukset ovat suhteellisestikin jonkin verran lisääntyneet.

Mitä tulee erilaisesta rakennusaineesta rakennettujen rakennusten luvussa vv. 1890—1910 tapahtuneisiin muutoksiin erikseen kussakin kerrosryhmässä, käy taulukon viimeisestä osasta ilmi, että kivirakennusten luku yksi- ja kaksikerroksisten ryhmässä on lisääntynyt ja puurakennusten luku samoissa rakennusryhmissä vastaavasti vähentynyt. Kolmikerroksisten rakennusten laita oli päinvastainen.

Lämmitettävien rakennusten keskiuusuruus huoneluvulla ilmaistuna. Kun tarkastaa — huonelukua mittapuuna käyttäen — kaupungin rakennusten suuruussuhteissa vuosina 1890—1910 tapahtuneita muutoksia, tekee sen havainnon, että kaupungin kehitys tässä suhteessa ei ole paljoa mennyt eteenpäin. Keskimäärin näet tuli vuonna 1890 rakennusta kohti koko laskualueella 4.8 huonetta ja vuonna 1910 ainoastaan 5.1 huonetta. Missämäärin rakennusten keskiuusuruudessa oli eroavaisuuksia eri aineesta rakennettujen rakennusten välillä kaupungin eri osissa sekä niitä vastaavilla alueilla, käy ilmi seuraavasta taulukosta, josta myöskin näkyy, missä määrin rakennusten keskiuusuruus on kasvanut eri kaupunginosissa.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Keskimäärin huoneita lämmitettäviä rakennusta kohti.				
	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksissa.	Kaikissa rakennuksissa.	
				1910.	1890.
A. Kaupungin rajain sisällä.					
a) Kaupungin aseman alueella.					
Ensimmäinen kaupunginosa	12.9	11.8	7.1	8.4	3.2
Toinen »	6.3	13.8	5.3	5.6	3.1
Kolmas »	4.6	8.2	4.9	5.0	3.7
Neljäs »	2.0	7.0	4.8	4.7	4.1
Viides »	4.5	14.0	4.6	4.7	6.0
Kuudes »	8.3	3.5	4.2	5.8	5.6
Yhteensä	8.7	10.1	5.4	5.9	4.4

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Keskimäärin huoneita lämmitettävää rakennusta kohti.				
	Kivirakennuksissa.	Kivi-puurakennuksissa.	Puurakennuksissa.	Kaikissa rakennuksissa.	
				1910.	1890.
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupunginase- man ulkopuolella olevalla alueella.					
Saaret.....	12.3	—	3.2	3.7	
Oulunjoen eteläpuolella olevalla alueella ..	3.8	10.3	4.1	4.2	
Tuira	15.0	10.0	3.4	3.9	
Toppila	—	—	3.8	3.8	
Yhteensä	9.1	10.3	3.6	3.9	
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	8.7	10.1	4.9	5.4	
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.					
Alalaanila	—	—	2.3	2.3	
Koko laskualueella	8.7	10.1	4.6	5.1	4.82

Taulukon jälkiosasta ilmenee, että rakennusten keskisuuruus on enimmin kasvanut kahdessa ensimmäisessä kaupunginosassa, kun sen sijaan viidennessä kaupunginosassa kehitys tässä suhteessa on mennyt taaksepäin.

Mitä tulee rakennusaineeltaan erilaisten rakennusten keskisuuruuteen eri kaupunginosissa vuonna 1910, käy taulukosta ilmi, että rakennusten keskimääräinen suuruus oli suurin kivi-puurakennusten ryhmässä. Kivirakennusten keskisuuruus oli edellisen ryhmän rakennusten keskisuurutta tuntuvasti pienempi. Neljännessä kaupunginosassa tuli keskimäärin kivirakennusta kohti ainoastaan 2 huonetta. Ylipäänsä olivatkin Oulun kaupungin rakennukset varsin pieniä, jos kohta kehitystä rakennusten suuruuteen nähden oli huomattavissa.

Lämmitettävien huoneiden luku ja kerrosasema. Rakennustoiminnan laajuutta ja myöskin laatua sekä viimeisten laskuvuosien välillä tapahtuneita muutoksia valaisevat seuraavat huoneiden lukua ja jakaantumista rakennusaineen mukaan koskevat tiedot:

Koko laskualueella oli huoneita:

	1890.	1910.
Kiviseinäisiä	708 eli 11.6 %	1 945 eli 17.9 %
Puuseinäisiä	5 384 » 88.4 »	8 894 » 82.1 »
Yhteensä	6 092 eli 100 %	10 839 eli 100 %

Lisäys siis oli:

Kiviseinäisten huoneiden luvussa	1 237 eli 174.7 %
Puuseinäisten » »	3 510 » 65.2 »
Yhteensä	4 747 eli 77.9 %

Luvut osottavat, että kiviseinäisten huoneiden luku on tänä ajanjaksona kasvanut enemmän kuin kaksinkertaiseksi. Tämä ei vielä merkitse sitä, että lisäys olisi ollut erikoisen suuri, kun ottaa huomioon laskuvuosien välisen pitkän ajan sekä kiviseinäisten huoneiden varsin vähäisen luvun vuonna 1890. Kuitenkin on huoneiden summan lisäysprosentti varsin huomattava eli 77.9 %.

Miten vuonna 1910 huoneiden, erikseen kivi- ja erikseen puuseinäisten, luku jakaantui eri kaupunginosien kesken ja millainen oli kivi- ja puuseinäisten huoneiden keskinäinen suhde kussakin kaupunginosassa tai kaupunginosia vastaavilla alueilla, käy ilmi seuraavasta taulukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 lämmitettävästä huoneesta kussakin kaupunginosassa oli lämmitettäviä huoneita:					
	Kiviseinien sisällä.		Puuseinien sisällä.		Kiviseinien sisällä.	Puuseinien sisällä.
		%		%	%	%
A. Kaupungin rajain sisällä.						
a) Kaupungin aseman alueella.						
Ensimmäinen kaupunginosa	884	45.4	1 861	20.9	32.2	67.8
Toinen »	320	16.4	1 979	22.3	13.9	86.1
Kolmas »	173	8.9	1 889	21.2	8.4	91.6
Neljäs »	11	0.6	442	5.0	2.4	97.6
Viiides »	38	2.0	448	5.0	7.8	92.2
Kuudes »	274	14.1	184	2.1	59.8	40.2
Yhteensä	1 700	87.4	6 803	76.5	20.0	80.0
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin aseman ulkopuolella olevalla alueella.						
Saaret	135	6.9	533	6.0	20.2	79.8
Oulujoen eteläpuolella olevalla alueella ..	55	2.8	464	5.2	10.6	89.4
Tuira	54	2.8	272	3.1	16.6	83.4
Toppila	1	0.1	341	3.8	0.3	99.7
Yhteensä	245	12.6	1 610	18.1	13.2	86.8
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	1 945	100.0	8 413	94.6	18.8	81.2
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.						
Alalaanila	—	—	481	5.4	—	100.0
Koko laskualueella	1 945	100.0	8 894	100.0	17.9	82.1

Taulukosta näkyy, että puuseinäisten huoneiden luku oli sekä absoluuttisesti että suhteellisesti kiviseinäisten lukua suurempi kaikissa muissa kaupunginosissa paitsi ensimmäisessä ja kuudennessa, joissa ensimmäisessä kiviseinäisiä huoneita oli suhteellisesti ja jälkimmäisessä sekä absoluuttisesti että suhteellisesti enemmän. Kaupungin aseman ulkopuolella oli kiviseinäisten huoneiden luku verrattain vähäinen.

Jos huoneita kerrosaseman mukaan ryhmitettäessä otetaan huomioon, mistä aineesta rakennetuissa rakennuksissa ne sijaitsivat, saadaan seuraava taulukko.

Kerros.	Huoneita.					
	Kivirakennuksissa.		Kivi-puurakennuksissa.		Puurakennuksissa.	
		%		%		%
Maakerroksessa	107	6.6	33	6.5	97	1.1
1. kerroksessa	754	46.4	286	56.5	8 121	93.3
2. »	534	32.8	163	32.2	211	2.4
3. »	179	11.0	—	—	—	—
4. »	30	1.8	—	—	—	—
5. »	—	—	—	—	—	—
6. »	—	—	—	—	—	—
Vinttikerroksessa	22	1.4	24	4.8	278	3.2
Yhteensä	1 626	100.0	506	100.0	8 707	100.0

Taulukosta käy ilmi, että maakerroksessa olevia huoneita oli sekä absoluuttisesti että myöskin suhteellisesti enimmäkseen kivirakennuksissa, vaikkakin kivi-puurakennusten suhteellinen luku oli melkein yhtä suuri. Ensimmäisen kerroksen huoneita sen sijaan oli ylivoimaisesti suurin enemmistö puurakennuksissa, kuten luonnollista onkin. Ensimmäisestä kerroksesta ylöspäin kaikissa asuinkerroksissa oli enimmäkseen huoneita taaskin kivirakennuksissa. Varsinaiseen asuinkerrokseen ei lueta vinttikerrosta, jossa olevia huoneita oli absoluuttisesti enimmäkseen puurakennuksissa, mutta suhteellinen enemmistö oli kivi-puurakennuksissa.

Seuraava taulukko osoittaa, miten kuhunkin eri kerrokseen kuuluvien huoneiden luku vuonna 1910 jakaantui eri kaupunginosien kesken prosentteissa ilmaistuna.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 kunkin kerroksen lämmitettävistä huoneesta sijaitsi oheenmerkityissä kaupunginosissa:						Vinttikerrok- sessa.
	Maankerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	

A. Kaupungin rajain sisällä.

a) Kaupungin aseman alueella.

Ensimmäinen kaupunginosa	54.0	22.4	37.7	57.0	96.7	---	27.8
Toinen	19.4	22.4	12.6	17.3	---	---	17.3
Kolmas	8.0	20.6	9.0	4.5	---	---	20.7
Neljäs	---	4.8	0.9	---	---	---	2.4
Viides	---	5.0	2.4	---	---	---	---
Kuudes	11.8	2.9	10.1	20.1	---	---	11.4
Yhteensä	93.2	78.1	72.7	98.9	96.7	---	79.6

b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin- aseman ulkopuolella olevalla alueella.

Saaret	4.2	5.7	12.8	1.1	3.3	---	5.0
Oulunjoen eteläpuolella olevalla alueella	2.1	5.2	2.4	---	---	---	4.6
Tuira	---	3.1	4.4	---	---	---	1.9
Toppila	0.5	2.8	7.7	---	---	---	4.6
Yhteensä	6.8	16.8	27.3	1.1	3.3	---	16.1
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	100.0	94.9	100.0	100.0	100.0	---	95.7

B. Kaupungin rajain ulkopuolella.

Alalaanila	---	5.1	---	---	---	---	4.3
Koko laskualueella	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	---	100.0

Taulukosta käy ilmi, että maakerroksessa sekä varsinaisissa asuinkerrok-
sissa 1—3 sijaitsevista huoneista suhteellisesti enimmäkseen olivat ensimmäisessä ja
toisessa kaupunginosassa. Neljännessä kerroksessa oli huoneita ainoastaan ensi-
mäisessä kaupunginosassa sekä saarilla, jotka kuuluvat kaupunkiin yhdistet-
tyyn, kaupungin aseman ulkopuoliseen alueeseen. Vinttikerroksessa olevia huo-
neita oli enimmäkseen ensimmäisessä ja kolmannessa kaupunginosassa.

Se seikka, kuinka paljon prosentteissa ilmaistuna kuhunkin kaupunginosaan
kuuluvista huoneista sijaitsi kussakin eri kerroksessa, käy ilmi seuraavasta tau-
lukosta.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	100 lämmitettävästä huoneesta samassa kaupunginosassa sijaitsi:							
	Maakerrok- sessa.	1. kerroksessa.	2. kerroksessa.	3. kerroksessa.	4. kerroksessa.	5. kerroksessa.	6. kerroksessa.	Vinttikerrok- sessa.
A. Kaupungin rajain sisällä.								
a) Kaupunginaseman alueella.								
Ensimmäinen kaupunginosa	4.7	74.8	12.5	3.7	1.0	—	—	3.3
Toinen	2.0	89.3	5.0	1.3	—	—	—	2.4
Kolmas	0.9	91.5	4.0	0.4	—	—	—	3.2
Neljäs	—	96.4	1.8	—	—	—	—	1.8
Viides	—	95.5	4.5	—	—	—	—	—
Kuudes	6.1	57.8	20.1	7.9	—	—	—	8.1
Yhteensä	2.6	84.2	7.8	2.1	0.3	—	—	3.0
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupungin- aseman ulkopuolella olevalla alueella.								
Saaret	1.5	78.3	17.4	0.3	0.1	—	—	2.4
Oulunjoen eteläpuolella olevalla alueella	1.0	91.9	4.2	—	—	—	—	2.9
Tuira	—	85.9	12.3	—	—	—	—	1.8
Toppila	0.3	74.8	20.5	—	—	—	—	4.4
Yhteensä	0.9	82.8	13.3	0.1	0.1	—	—	2.8
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	2.3	83.9	8.8	1.7	0.3	—	—	3.0
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.								
Alalaanila	—	97.1	—	—	—	—	—	2.9
Koko laskualueella	2.2	84.5	8.4	1.6	0.3	—	—	3.0

Taulukko osoittaa, että huoneiden ryhmittäminen kerrosaseman mukaan oli eri kaupunginosissa varsin erilainen. Kun esim. kuudennessa kaupunginosassa 6.1 % huoneista sijaitsi maakerroksessa, ei neljännessä ja viidennessä kaupunginosassa ollut maakerroksessa yhtään huonetta. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevien huoneiden suhteellisessa luvussa oli vaihtelu eri kaupunginosien välillä vieläkin suurempi, nim. 57.8 %:sta kuudennessa 96.4 %:iin neljännessä kaupunginosassa. Toisen kerroksen huoneiden maksimi- ja minimiluku oli 20.5 %—1.8 %, kolmannen kerroksen huoneiden 7.9 %—0.3 %. Vinttikerroksen vastaavat luvut olivat 8.1 %—1.8 %.

Sellaisiin huoneisiin, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella, on vuoden 1910 kiinteistö- ja rakennuslaskussa kiinnitetty erikoista huomiota. Kuten VI taululiitteestä näkyy, on maa- ja ensimmäiseen kerrokseen kuuluvat huoneet

Lämmitettävien huoneiden käyttö sekä eri käyttötarkoitukset. Lämmitettävien huoneiden koko luvusta 10 839 oli kiinteistö- ja rakennuslaskun aikana v. 1910 käytännössä 10 159 eli 93.7 % ja käyttämättömiä 680 eli 6.3 %.

Sen mukaan, kuuluivatko lämmitettävät huoneet asuinhuoneisiin vai muihin, ne jakaantuivat käytettyjen ja käyttämättömien kesken seuraavasti.

	Käytettyjä		Käyttämättömiä	
	Absol.	%	Absol.	%
Asuinhuoneita	8 132	93.4	575	6.6
Muita	2 027	95.1	105	4.9

Nämä seikat käyvät alueittain ilmi seuraavasta taulukosta.

A l u e.	Käytettyjä.			Käyttämättömiä.			100 käytettyä huonetta kohti käyttämättömiä.		
	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.	Asuinhuoneita.	Muita.	Yhteensä.
Kaupunginaseman alueella	6 711	1 663	8 374	79	50	129	1.2	3.0	1.5
Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupunginaseman ulkopuolella olevalla alueella	986	320	1 306	494	55	549	50.1	17.2	42.0
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	7 697	1 983	9 680	573	105	678	7.4	5.3	7.0
Kaupungin rajain ulkopuolella ..	435	44	479	2	—	2	0.5	—	0.4
Koko laskualueella	8 132	2 027	10 159	575	105	680	7.1	5.2	6.7

Kuten taulukosta näkyy, oli käyttämättömiä huoneita sekä absoluuttisesti että suhteellisesti enimmän kaupunkiin yhdistetyllä, kaupunginaseman ulkopuolella olevalla alueella. Kaupungin alueilla oli käyttämättömiä huoneita varsin vähän.

Tässä yhteydessä sopii mainita, että käyttämättömistä huoneista oli vuokrattuja 497 eli 73.1 % ja vuokraamattomia 183 eli 26.9 %. Vuokrattuja käyttämättömiä huoneita oli siis varsin paljon, lämmitettävien huoneiden koko luvusta 4.6 %.

Yllä mainittuja seikkoja valaisee kaupungin eri alueisiin nähden seuraava taulukko:

A l u e.	Käyttämättömistä lämmitettävistä huoneista oli										Vuokraamattomia huoneita % lämmitettyjen huonei- den kokoluusta.
	Vuokrattuja.					Vuokraamattomia.					
	Asuinhuo- neita.		Muuta.	Yhteensä.	%	Asuinhuo- neita.		Muuta.	Yhteensä.	%	
	Koko vuoden	Kesällä				Koko vuoden	Kesällä				
Kaupungin aseman alueella	27	10	1	38	29.5	41	1	49	91	70.5	1.1
Kaupunkiin yhdistetyllä kaupungin aseman ul- kopuolella olevalla alueella	210	220	29	459	83.6	9	55	26	90	16.4	4.9
Yhteensä kaupungin ra- jain sisällä	237	230	30	497	73.3	50	56	75	181	26.7	1.7
Kaupungin rajain ulko- puolella						2			2	100.0	0.4
Koko laskualueella	237	230	30	497	73.1	52	56	75	183	26.9	1.7

Tässä yhteydessä ei liene syytä tarkempaan käyttämättömien huoneiden tutkimiseen. Sen sijaan on paikallaan lähemmin tarkastaa käytettyjen huoneiden eri käyttötarkoituksia kaupungin eri osissa ja eri alueilla sekä sellaisenaan että eri kerroksia silmällä pitäen. Seuraava taulukko osoittaa, miten käytetyt lämmitettävät huoneet eri tarkoitusten mukaan ryhmittäytyvät prosenttiluvuin ilmaistuna eri kaupunginosien ja niitä vastaavien alueitten kesken.

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Eri tarkoituksiin käytetyt läm- mitettävät huoneet prosen- teissa.						Lämmitettävät huoneet käyttö- tarkoituksensa mukaan pro- senteissa.					
	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Teknol.-, versta- s-, m. s. huoneita.	Ravintola- ja kalvi- lahuoneita.	Muita tarkoituksia varten.	%	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Teknol.-, versta- s-, m. s. huoneita.	Ravintola- ja kalvi- lahuoneita.	Muita tarkoituksia varten.	%
A. Kaupungin rajain sisällä.												
a) Kaupungin aseman alueella.												
Ensimmäinen kaupunginosa	23.7	57.1	18.5	50.0	52.7	71.3	13.2	6.3	2.3	6.9		
Toinen »	24.6	13.4	12.6	19.4	10.5	88.4	3.7	5.2	1.1	1.6		
Kolmas »	20.9	14.6	18.1	13.7	13.0	84.1	4.5	8.3	0.8	2.3		
Neljäs »	4.8	1.6	3.1	0.8	7.1	85.7	2.2	6.4	0.2	5.5		
Viides »	5.5	1.3	2.7		0.3	92.9	1.7	5.2		0.2		
Kuudes »	3.1	3.5	18.1	5.6	2.8	54.8	4.8	36.7	1.5	2.2		
Yhteensä	82.6	91.5	73.1	89.5	86.4	80.2	6.8	8.1	1.3	3.6		

Kaupunginosat tai niitä vastaavat alueet.	Eri tarkoituksiin käytetyt lämmitettävät huoneet prosenteissa.					Lämmitettävät huoneet käyttö-tarkoituksensa mukaan prosenteissa.				
	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, verstas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvila-huoneita.	Muita tarkoituksia varten.	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, verstas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvila-huoneita.	Muita tarkoituksia varten.
b) Kaupunkiin yhdistetyllä, kaupunginaseman ulkopuolella olevalla alueella.										
Saaret	4.4	3.9	11.4	4.9	1.7	71.6	4.8	21.2	1.2	1.2
Oulunjoen eteläpuolella olevalla alueella	2.8	1.8	5.6	—	3.7	75.1	3.6	17.0	—	4.3
Tuira	3.1	0.6	3.3	2.4	7.4	79.7	1.3	9.8	1.0	8.2
Toppila	1.8	1.9	2.1	3.2	0.8	79.4	6.5	10.3	2.2	1.6
Yhteensä	12.1	8.2	22.4	10.5	13.6	75.5	3.9	15.9	1.0	3.7
Yhteensä kaupungin rajain sisällä	94.7	99.7	95.5	100.0	100.0	79.5	6.4	9.2	1.3	3.6
B. Kaupungin rajain ulkopuolella.										
Alalaanila	5.3	0.3	4.5	—	—	90.8	0.4	8.8	—	—
Koko laskualueella	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	80.1	6.1	9.1	1.2	3.5

Taulukon edellisestä osasta käy ilmi kunkin eri huoneryhmän jakautuminen eri kaupunginosien ja niitä vastaavien alueiden kesken. Siitä näkyy, että asuinhuoneita oli enimmäkseen toisessa kaupunginosassa (24.6 %) sekä sitä lähinnä ensimmäisessä ja kolmannessa kaupunginosassa. Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita taas oli yli puolet (57.1 %) tämän ryhmän kaikista huoneista ensimmäisessä kaupunginosassa, joka muodostaakin kaupungin liike-elämän keskuksen. Tehdas-, verstas- y. m. s. huoneista suhteellisesti useimmat (18.5 %) olivat myöskin ensimmäisessä kaupunginosassa, jota seurasivat järjestyksessä kolmas ja kuudes kaupunginosa. Ravintola- ja kahvilahuoneita sekä muita tarkoituksia varten, s. o. opetus-, sivistys- ja virastotarkoituksiin käytettyjä oli nykyään ensimmäisessä kaupunginosassa enimmäkseen.

Taulukon jälkimäinen osa näyttää eri tarkoituksiin käytettyjen huoneiden luvun toisiinsa verrattuna kussakin kaupunginosassa. Siitä käy ilmi, että asuinhuoneiden osuus kaupunginosansa huoneluvusta oli pienin kuudennessa kaupunginosassa eli vain vähän yli puolet, kun taas tehdas-, verstas- y. m. s. huoneita oli tässä kaupunginosassa 36.7 % sen koko huoneluvusta. Tarkemmin koko laskualueeseen nähden käyvät lukusuhteet ilmi taulukosta.

Käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasema käyttötarkoituksen mukaan.
Mitä tulee eri tarkoituksiin käytettyjen lämmitettävien huoneiden kerrosasemaan, saadaan siitä koko laskualueeseen nähden yleispiirteinen kuva seuraavasta taulukosta.

Kerros.	Asuinhuoneita.		Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.		Tehdas-, verstas- y. m. s. huoneita.		Ravintola- ja kahvila- huoneita.		Huoneita opetus- ja sivistystar- koituksiin sekä viras- toja varten.		Yhteensä.	
		%		%		%		%		%		%
Maakerros.....	51	0.6	74	11.9	65	7.0	10	8.1	5	1.4	205	2.0
1. kerros.....	7 044	86.6	499	80.2	757	81.6	77	62.1	240	68.0	8 617	84.8
2. ».....	621	7.6	35	5.6	60	6.5	37	29.8	81	22.9	834	8.2
3. ».....	148	1.8	—	—	5	0.5	—	—	24	6.8	177	1.8
4. ».....	28	0.4	—	—	1	0.1	—	—	1	0.3	30	0.3
5. ».....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vinttikerros.....	240	3.0	14	2.3	40	4.3	—	—	2	0.6	296	2.9
Yhteensä	8 132	100.0	622	100.0	928	100.0	124	100.0	353	100.0	10 159	100.0

Taulukosta käy ilmi, että koko laskualueella sijaitsi maakerroksessa asuinhuoneita vain 0.6 %, kun sen sijaan toisen ryhmän huoneita oli 11.9 %, kolmannen ryhmän 7.0 %, neljännen 8.1 %, mutta viidennen ainoastaan 1.4 % vastaavan ryhmän koko huoneluovusta.

Tässä yhteydessä olisi ollut mielenkiintoista tarkastaa, millaisia muutoksia eri tarkoituksiin käytettyjen huoneiden kerrosasemassa on viime vuosikymmenien kuluessa tapahtunut, mutta tarpeellisten tietojen puutteessa käy vertailu mahdolliseksi. Sen sijaan osottaa seuraava taulukko, kuinka paljon vuonna 1910 oli lämmitettäviä huoneita prosenteissa ilmaistuna kussakin kerroksessa.

100 käytetystä lämmitettävästä huoneesta kussakin kerroksessa.

Kerros.	Asuinhuoneita.	Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita.	Tehdas-, vers- tas- y. m. s. huoneita.	Ravintola- ja kahvilahuoneita.	Huoneita ope- tus- ja sivi- stytarkoituk- siin sekä vi- rastoja varten.
Maakerros.....	24.9	36.1	31.7	4.9	2.4
1. kerros.....	81.7	5.8	8.8	0.9	2.8
2. ».....	74.5	4.2	7.2	4.4	9.7
3. ».....	83.6	—	2.8	—	13.6
4. ».....	93.4	—	3.3	—	3.3
5. ».....	—	—	—	—	—
Vinttikerros.....	81.1	4.7	13.5	—	0.7
Yhteensä	80.1	6.1	9.1	1.2	3.5

Taulukosta käy ilmi, että varsinaisissa asuinkerroksissa, siis kerroksissa 1--3, oli pääasiallisesti asuinhuoneita, samoin kuin myöskin vinttikerroksessa. Maakerroksessa sen sijaan oli enimmäin toisen ryhmän huoneita. Ravintola- ja kahvilahuoneita oli maakerroksessa varsin huomattava prosenttimäärä, 4.9 %, kun vastaava luku oli esim. Helsingissä vain 2.3 % ja Porissa, joka tässä kohden on lähinnä Oulua, 3.9 %.

Mitenkä maa- ja ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevat lämmitettävät huoneet, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella, eri käyttötarkoituksiin nähden jakaantuivat, se käy ilmi seuraavasta taulukosta.

Käyttötarkoitus.	Eri tarkoituksiin käytettyjä lämmitettäviä huoneita, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella.					
	Maakerroksessa.		1. kerroksessa.		Yhteensä.	
		%		%		%
Asuinhuoneita	34	0.4	7	0.1	41	0.5
Kauppa-, konttori- ja varastohuoneita	54	8.7	25	4.0	79	12.7
Tehdas-, versta- y. m. s. huoneita	40	4.3	18	1.9	58	6.2
Ravintola- ja kahvilahuoneita	10	8.1	1	0.8	11	8.9
Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten	5	1.4			5	1.4
Yhteensä	143	1.4	51	0.5	194	1.9

Taulukko osoittaa, että asuinhuoneita, verrattuina muihin tarkoituksiin käytettyihin huoneisiin, oli varsin vähän sellaisia, joiden lattia oli maanpinnan alapuolella (0.5 %). Enimmät puheenalaiseen luokkaan kuuluvista huoneista olivat kauppa-, konttori- ja varastohuoneita, n. $\frac{3}{7}$. Huoneita opetus- ja sivistystarkoituksiin sekä virastoja varten kuului tähän luokkaan 1.4 %. Miten eri tarkoituksiin käytettyjen mainittuun luokkaan kuuluvien huoneiden luvut jakaantuivat maakerroksen ja ensimmäisen kerroksen kesken, käy lähemmin ilmi taulukosta.